

**АНДРЕА КАМИЛЕРИ
ТЕРАКОТЕНОТО КУЧЕ
КОМИСАРИЯТ МОНТАЛБАНО
УПОРСТВА**

Част 2 от „Инспектор Монталбано“

Превод от италиански: Весела Лулова Цалова, 2013

chitanka.info

1

Ако се съдеше по това как се развиделява, денят се очертаваше наистина неприятен, тоест съставен както от моменти на яростен слънчев пек, така и от ледени проливни дъждове и всичко това гарнирано с внезапни вихрушки. Един от тези дни човек, който е подвластен на рязката промяна във времето и я усеща телом и духом, може да започне непрекъснато да си променя мнението, както правят онези тенекиени парчета, изрязани под формата на знаме или петел, които се въртят върху покривите във всички посоки дори при най-лекото подухване на вятъра.

Комисар Салво Монталбано открай време принадлежеше към тази зловещна категория и това му беше предадено от неговата майка, която беше доста непостоянна в настроенията си и често се заключваше на тъмно в спалнята заради главоболие. Тогава той не трябваше да вдига шум и се движеше на пръсти вкъщи. Баща му обаче в буря или тихо време поддържаше все едно и също здраве и мнението му никога не се променяше, независимо дали имаше дъжд, или слънце.

Дори и този път комисарят не опроверга природата си по рождение: току-що беше спрял с колата си на десетия километър на междуградското шосе Вигата — Фела, както му беше казано да направи, но веднага го обзе желанието да запали двигателя и да се върне в градчето, пращайки по дяволите операцията. Успя да се овладее, паркира по-добре автомобила на пътния банкет и отвори жабката, за да вземе пистолета си, който обикновено не носеше със себе си. Ръката му обаче остана да виси във въздуха, а той, неподвижен и удивен, продължи да се взира в оръжието си.

„Света Богородице! Вярно е!“ — помисли си той.

Вечерта, няколко часа преди да му се обади Джедже Гулота и да вдигне цялата тази дандания — Джедже беше дребен разпространител на лека дрога и организатор на бордея на открито, познат като Егрека — комисарят четеше криминален роман от един автор от Барселона, по който доста се увличаше и имаше същата фамилия като неговата, но с

испанско звучене: Монталбан. Едно от изреченията го беше поразило особено: „Пистолетът, наподобяващ студенокръвен гущер, спеше“. Отдръпна ръката си леко отвратен и затвори жабката, оставяйки гущера да спи. Така или иначе, ако цялата тази история, която беше на път да започне, се окажеше някакъв капан, засада, дори и да искаше да вземе със себе си пистолета, онези щяха да го надупчат както си поискат с калашниците и тогава сбогом, моя любов. Можеше само да се надява, че Джедже, в името на годините, които бяха прекарвали един до друг на един и същ чин в началното училище и продължилото помежду им приятелство дори когато бяха вече пораснали, не беше решил заради лични интереси да го продаде като свинско месо, разказвайки му някаква щуротия, за да го излъже и той да попадне в капана. Чак каквато и да е глупост точно не, но ако историята беше вярна, щеше да се окаже нещо сериозно и да се вдигне голям шум.

Въздъхна дълбоко и започна бавно да се изкачва, стъпка по стъпка, по един тесен и каменист коларски път между обширните лозови насаждения. Гроздето в тях беше трапезно, с кръгли и твърди зърна, наречено, иди го разбери защо, грозде „Италия“, единственото, което вирееше по тия места, защото, колкото до винения сорт, по тия терени беше по-добре да си спестиш разходите и труда за него.

Къщичката, с една стая отгоре и една отдолу, беше кацнала точно на върха на малкия хълм, полускрита от четирите огромни сарацински маслинови дървета, които почти изцяло я обграждаха. Беше точно такава, каквато Джедже му я описа. Вратата и прозорците ѝ бяха с избеляла дограма, в предния двор имаше гигантски храст с каперси, а освен него и други по-малки с диви дини, от тези, които, щом ги докоснеш с върха на някоя тояга, се пръсват във въздуха и семената им се изсипват навън, един изтърбушен стол, обърнат с краката нагоре, стар цинков леген за вода, унищожен от ръждата, която на места беше издълбала дупки в него. Всичко останало беше завзето от тревата. Цялата тази обстановка допринасяше да се създаде впечатлението, че от години мястото е необитаемо, но това беше само една фалшива привидност и Монталбано благодарение на опита си беше станал твърде голям експерт, за да се остави да бъде заблуден. Дори беше убеден, че някой го наблюдаваше от вътрешността на къщичката, преценявайки намеренията му в зависимост от движенията, които щеше да направи. Спря се на три крачки от вратата, свали си сакото и

го окачи на един маслинов клон, така че да могат да видят, че не е въоръжен, и се обади, без да повишава много глас, както когато приятел отива на гости на друг приятел.

— Хей! Има ли някой вкъщи?

Никакъв отговор, никакъв шум. Комисарят извади от джоба на панталоните си запалка и пакет цигари, сложи една от тях в устата си и я запали, като се извъртя, за да не е срещу вятъра. Така онзи, който беше вътре в къщата, щеше спокойно да огледа гърба му, както преди това беше огледал гърдите му. Дръпна два пъти от цигарата, след това решително тръгна към вратата и почука два пъти с юмрук по нея, така че чак го заболяха кокалчетата на пръстите от твърдите ръбчета, които се бяха образували на местата, където боята се беше олющила.

— Има ли някой? — попита отново той.

Можеше да очаква всичко, но най-малко ироничния и спокоен глас, който предателски прозвуча зад гърба му.

— Има, има. Тук съм.

* * *

— Ало? Ало? Монталбано? Салвуцо! Джедже съм.

— Разбрах, успокой се. Как си, мед и портокалов цвят в очичките?

— Добре съм.

— Тия дни поработи ли с устата? Ставаш ли все по-добър в „свирките“?

— Салво, не започвай, както винаги правиш, с твоите шегички. Аз в краен случай, и ти го знаеш, не ги правя, а карам другите да ми ги правят.

— Ама как, ти не си ли учителят? Не учиш ли ти твоите пъстри курвички как трябва да си отварят устата и колко силно трябва да е смукането?

— Салво, де да беше така, знаеш ли, както казваш ти, те на мен ми дават уроци. На десет години идват научени, а на петнайсет всички вече са учителки от най-висока класа. Има една албанка на четиринайсет години, която...

— Ти какво, започна да правиш реклама на стоката си ли?

— Слушай, нямам много време, за да се бързам с теб. Трябва да ти предам нещо, един пакет.

— В този час? Не можеше ли да ми го предадеш утре сутринта?

— Утре няма да съм в градчето.

— Знаеш ли какво има в пакета?

— Разбира се, че знам. Сладки със смокини и греяно вино, от тези, които харесваш. Сестра ми Марианина ги направи специално за теб.

— Как е Марианина с очите?

— Доста по-добре. В Барселона направиха чудеса.

— В Барселона пишат дори хубави книги.

— За какво ми говориш?

— Нищо. Мои си работи, не ми обръщай внимание. Къде ще се видим?

— След час на обичайното място.

* * *

Обичайното им място беше малкият плаж на Пунтасека, дълга пясъчна ивица под хълма от бял мергел, почти недостъпна по сушата, или по-точно достъпна само за Монталбано и Джедже, които още от началните класове бяха открили една пътека, която беше трудно да се извърви пеша, какво оставаше да дръзнеш да го направиш с кола. Пунтасека се намиреше на няколко километра от виличката край морето, малко извън Вигата, в която живееше Монталбано, и затова той не бързаше. Но точно когато отвори вратата, за да тръгне за срещата, звънна телефонът му.

— Здравей, любов моя. Ето ме, като по часовник. Как ти мина денят днес?

— Нормално, както обикновено. А ти?

— И аз така. Слушай, Салво, дълго мислих за това, че...

— Ливия, извини ме, че ще те прекъсна. Нямам много време, всъщност нямам никакво време. Хващаш ме на вратата, излизам.

— Тогава излизай, майната ти!

Ливия затвори, а Монталбано остана със слушалката в ръката. След това се сети, че предната вечер ѝ беше казал да му се обади точно

в полунощ, защото щяха да имат със сигурност време, за да си поговорят дълго. Подвоуми се дали да се обади веднага на своята любима жена в Бокадасе, или да го направи на връщане, след срещата си с Джедже. Обзет от угризения, остави слушалката върху апарата и излезе.

* * *

Когато пристигна с няколко минути закъснение, Джедже беше вече там и го чакаше, като крачеше нервно напред-назад покрай колата си. Прегърнаха се и се целунаха, от доста време не се бяха виждали.

— Да отидем да седнем в моята кола, тази нощ е доста студено — каза комисарят.

— Забъркаха ме в нещо — започна Джедже веднага щом се настани.

— Кой?

— Хора, на които не мога да откажа. Ти знаеш ли, че и аз, като всеки търговец, плащам рекет, за да мога да работя спокойно и да не стават скандали в скандалния бордей, който притежавам? Всеки божи месец идва един, който минава да прибере парите.

— За касата на кого? Можеш ли да ми кажеш?

— Минава от името на Тано Гърка.

Монталбано се слиса, но дори не го показа пред приятеля си. Гаetano Беничи, познат като Гърка, не беше виждал Гърция дори през далекоглед и нещата от Елада ги разбираше колкото магаре от военна музика, но го наричаха така заради един порок, за който гласът на народа говореше, че е изключително разпространен най-вече по местата около Акропола. Със сигурност имаше три убийства зад гърба си, а в мафиотските среди беше едно стъпало под „боса на босовете“, но не беше известно, че действа в зоната на Вигата и околностите, защото тук територията си я делиха семействата Куфаро и Синагра. Тано принадлежеше към някоя друга „енория“.

— Ама Тано Гърка как така се шири по тия места?

— Що за тъпи въпроси ми задаваш? Какъв полицаи си ти? Не знаеш ли, че за Тано Гърка е взето решение да няма ограничения нито

за места, нито за зони, когато се отнася за жени? Поверен му е контролът върху всички проститутки на острова.

— Не го знаех. Продължавай.

— Към осем часа същата вечер мина обичайният човек за инкасото, беше ден, определен за плащане на рекета. Взех парите, които ми дадох, но вместо да си тръгна, този път отвори прозорчето на колата и ми каза да се кача.

— А ти?

— Изтръпнах, започна да ме облива студена пот. Но какво можех да направя? Качих се и той потегли. Казано накратко, тръгна по пътя за Фела, но спря след няма и половин час път...

— Попита ли го къде отивате?

— Разбира се.

— И какво ти отговори?

— Няма, все едно не съм го питал. След около половин час ме накара да слеза на място, дето нямаше жива душа, и ми направи знак да поема по пътека, по която и куче не минава. В един определен момент, не знам откъде, по дяволите, изникна пред мен Тано Гърка. Умрях от страх, краката ми омекнаха, като че ли бяха от извара. Разбираш ли, не съм страхливец, но този има зад гърба си пет убийства.

— Как пет?

— Защо, при вас колко се водят?

— Три.

— Не, господине, пет са, гарантирам ти го.

— Добре, продължавай.

— Аз веднага си направих сметка, че след като винаги съм му плащал навреме, сигурно Тано иска да увеличи сумата. Не мога да се оплача, че бизнесът ми не върви, а и те го знаят. Но грешах, не се отнасяше за пари.

— Какво искаше?

— Без дори да ме поздрави, ме попита дали те познавам.

Монталбано си помисли, че не го е чул добре.

— Дали познаваш кого?

— Теб, Салво, теб.

— А ти какво му каза?

— Аз, осирайки се в панталоните си от страх, му отговорих, че те познавам, разбира се, но само така, по физиономия, че сме само на „здравей — здрасти“. Погледна ме, повярвай ми, с тези две очи, които изглеждаха като онези на статуите, втренчени и безжизнени, след това наклони главата си назад, засмя се лекичко и ме попита дали искам да разбера колко косми имам по задника си, с право на грешка най-много два. Означаваше, че знае цялото ми житие и битие, та дори смъртта ми, да се надяваме, че ще е колкото е възможно по-късно. Затова наведох поглед към земята и повече не отворих уста. Тогава ми каза, че иска да те види.

— Кога и къде?

— Още тази нощ, на разсъмване. Веднага ще ти обясня къде.

— Знаеш ли какво иска от мен?

— Това не го знам, а и не искам да го знам. Каза ми да те убедя, че можеш да му се довериш като на брат.

Думите „като на брат“, вместо да окуражат Монталбано, предизвикаха неприятни тръпки по гърба му, защото знаеше, че първото от трите или петте убийства на Тано беше това на по-големия му брат Николино, когото първо удущил, а след това заради някакъв загадъчен символизъм старателно одрал. Обзеха го черни мисли, станали колкото е възможно още по-черни след думите на Джедже, който му прошепна, слагайки ръка на рамото му:

— Бъди внимателен, Салво, този е отвратителна гад.

* * *

Връщаше се към вкъщи, като караше съвсем бавно, когато фаровете на Джедже, който го следваше, примигнаха многократно. Комисарят отби встрани, Джедже доближи колата си до неговата и навеждайки се изцяло към прозорчето от страната на Монталбано, му подаде един пакет.

— Забравих сладките.

— Благодаря. Мислех си, че ти служат само като мотив, за прикритие.

— Аз какъв съм според теб? Някой, който говори едно, а върши съвсем друго ли?

И обиден натисна газта.

* * *

Комисарят прекара ужасна нощ. Първата мисъл, която му мина през ума, беше да се обади на началника на областната дирекция на полицията, да го събуди и да го информира, застраховайки се пред него за всички последствия, които тази история можеше да повлече след себе си. Тано Гърка обаче се беше изразил ясно по този въпрос, както Джедже му съобщи: Монталбано не трябваше да казва на никого нищо и на срещата им трябваше да отиде сам. В тази ситуация обаче не ставаше дума да си поиграят на стражари и апаши, негов дълг беше да изпълни дълга си, тоест да уведоми висшестоящите над себе си и заедно с тях да подготвят до най-дребните детайли операцията по причакването и залавянето, вероятно с помощта на сериозни подкрепления. Тано се укриваше от правосъдието повече от десет години, а той, спокоен и ведър, отиваше да се срещне с него, все едно онзи му беше някакъв приятел, който се е върнал от Америка? Дума да не става, началникът на областната дирекция на полицията на всяка цена трябваше да бъде уведомен. Набра номера на домашния му телефон в град Монтелуза, който беше локален административен център.

— Ти ли си, любов моя? — прозвуча гласът на Ливия от Бокадасе, Генуа.

Монталбано за миг остана без дъх, ясно беше, че инстинктът му го водеше да не говори с началника, след като сгреши номера.

— Извини ме за преди малко, получих едно непредвидено телефонно обаждане, заради което бях принуден да изляза.

— Няма значение, Салво, наясно съм със занаята ти. По-скоро ти ме извини за изблика, но се почувствах разочарована.

Монталбано погледна часовника си, имаше поне още три часа, преди да отиде на срещата с Тано.

— Ако искаш, може да си поговорим сега.

— Сега? Извини ме, Салво, не е напук, но предпочитам да не го правим. Взех сънотворно и едва държа очите си отворени.

— Съгласен съм, съгласен съм. До утре. Обичам те, Ливия.

Гласът ѝ изведнъж се промени, прозвуча му бодро и превъзбудено.

— Хей? Какво става? Какво става, Салво?

— Нищо не става, какво трябва да става?

— Ааа, не, скъпи, ти не ми казваш истината. Трябва да свършиш нещо опасно ли? Не ме карай да те мисля, Салво!

— Ама как изобщо ти идват такива мисли в главата?

— Каж ми истината, Салво.

— Няма да правя нищо опасно.

— Не ми се вярва.

— Ама защо бе, боже господи?

— Защото ми каза, че ме обичаш, а ти, откакто се познаваме, си ми го казвал само три пъти. Броила съм ги и всеки път е било заради нещо необичайно.

Единственото, което му оставаше, беше да прекъсне разговора, иначе с Ливия щяха да откарат така чак до сутринта.

— Чао, любов моя, приятни сънища. Не бъди глупава. Чао, трябва отново да излизам.

* * *

Ами сега, какво да прави, за да му мине времето? Взе си душ, прочете няколко страници от книгата на Монталбан, без да вникне в тях, разтакаваше се от стая в стая, като ту изправяше някоя картина, ту четеше някакво писмо, фактура, бележка, докосвайки се до всичко, което му беше под ръка. Взе си отново душ, избърсна се, като се поряза точно на брадичката. Увеличи звука на телевизора, но веднага го намали, защото му се повдигна от него. Най-накрая часът дойде. Беше готов да тръгва, но му се прииска да сложи в устата си една сладка с греяно вино. С истинско удивление забеляза, че пакетът на масата е отворен и върху картонения поднос не беше останала нито една сладка. От нерви ги беше изял всичките, без да обърне внимание. Но най-лошото беше, че дори не беше усетил вкуса им.

2

Монталбано полека се обърна, сякаш искаше да уравни мълчаливата си и внезапна ярост, че се остави да бъде хванат изневиделица в гръб, като някакъв новак. Колкото и да беше нащрек, не беше успял да чуе дори минимален шум.

„Едно на нула за теб, рогоносецо!“ — помисли си той.

Въпреки че никога не го беше виждал на живо, веднага го разпозна. В сравнение със снимките от полицейските досиета отпреди няколко години Тано си беше пуснал брада и мустаци, но очите му бяха все същите, лишени от каквато и да е изразност, като на „статуя“, както правилно му беше казал Джедже.

Тано Гърка се поклони леко и в жеста му липсваше дори далечен намек за насмешка или подигравка. Машинално Монталбано отвърна на половинчатия му поклон. Тано наклони главата си назад и се засмя.

— Приличаме на двама японци, от онези воители с мечовете и бронята. Как се казват?

— Самураи.

Тано протегна ръце, сякаш искаше да прегърне мъжа, който стоеше пред него.

— За мен е удоволствие да се запозная лично с известния комисар Монталбано.

Монталбано реши да отклони любезностите и да го атакува веднага, за да канализира срещата им в правилната посока.

— Не знам какво удоволствие може да изпитвате от запознанството си с мен.

— Междувременно едно от удоволствията вече ме карате да го изпитвам.

— Бихте ли ми обяснили по-добре?

— Малко ли ви се вижда това, че ми говорите на „вие“? Нито едно, ама как не се намери нито едно ченге, а аз съм се срещал с много от тях, което да ми е говорило на „вие“.

— Надявам се, си давате сметка, че аз представлявам закона, докато вие сте опасен човек, извършил няколко убийства, който се укрива от правосъдието? И се намираме лице в лице.

— Аз съм невъоръжен. А вие?

— Може би и аз.

Тано отново отметна главата си назад и се захили с пълно гърло.

— Никога не съм грешал по отношение на хората, никога!

— Въоръжен или не, въпреки всичко трябва да ви арестувам.

— Аз затова съм тук, комисарю, за да ме арестувате. Точно затова исках да се видим.

Нямаше съмнение, че беше искрен, но точно тази открита честност накара Монталбано да заеме отбранителна позиция, защото не разбираше Тано накъде бие.

— Можеше да дойдете в полицейския участък и да се предадете. Тук или във Вигата, все същото е.

— Е, не е същото, комисарю, не е същото, ще бъда учуден, ако вие, който знаете да пишете и четете, не знаете, че думите не са еднакви. Искам да направя така, че да ме арестуват, а не да се предам. Вземете си дрехата, за да поговорим вътре, аз междуременно ще отворя вратата.

Монталбано откачи сакото си от маслиновия клон, метна го на рамото си и влезе в къщата, следвайки Тано. Вътре беше тъмно като в рог и Гърка запали газена лампа. Направи знак на комисаря да се настани в едно от двете кресла, които бяха разположени до малка маса. В стаята имаше походно легло само с матрак върху него, без възглавница или чаршаф, малък шкаф със стъклени вратички, в който бяха наредени бутилки, чаши, сухари, чинии, пакети с макарони, бурканчета със салца, консерви. Не липсваше печката на дърва, върху която се мъдреха глинени гърнета и тенджери. Паянтово дървено стълбище водеше към горния етаж. Погледът на комисаря обаче се спря върху едно животно, доста по-опасно от гуцера, който „спеше“ в жабката на колата му, то беше истинска отровна змия — картечния пистолет, който „спеше“ прав, подпрян до стената при походното легло.

— Имам хубаво вино — каза като истински домакин Тано.

— Да, благодаря — каза Монталбано.

Между студа, дългата нощ, напрежението и килото и нещо сладки с греяно вино, които беше излапал, наистина усещаше, че има нужда от вино.

Гърка наля и вдигна чашата си:

— Наздраве.

Комисарят вдигна своята и отвърна на наздравицата му.

— За ваше здраве.

Трябваше да внимава с виното, защото влизаше като еликсир и оставяше усещането за комфорт и топлина.

— Наистина е хубаво — поздрави го Монталбано.

— Още една?

Комисарят, за да не изпадне в изкушение, отдалечи с рязък жест чашата си.

— Ще говорим ли?

— Ще говорим. И така, аз ви казах, че съм решил да бъда арестуван...

— Защо?

Въпросът на Монталбано, който прозвуча като пистолетен изстрел, остави другия без думи. Но само за миг и после се съвзе.

— Имам нужда от лечение, болен съм.

— Ако ми позволите, тъй като вие мислите, че ме познавате добре, вероятно знаете, че съм човек, който не позволява да го вземат за мезе.

— Убеден съм в това.

— Тогава защо не проявите уважение към мен и не спрете да ми разказвате небивалици?

— Вие не ми вярвате, че съм болен?

— Вярвам, но небивалицата, в която се опитвате да ме накарате да повярвам, е, че за да бъдете лекуван, трябва да ви арестуват. Ако желаете, ще ви го обясня по-добре. Лежали сте в клиниката „Мадоната от Лурд“ в Палермо цял месец, а след това три месеца в клиниката „Джетсемани“ в Трапани, където професор Америко Гуарнера вероятно ви е оперирал. Ако искате, още днес, въпреки че нещата стоят по малко по-различен начин отпреди няколко години, може да намерите болница, готова да си затвори очите и да не сигнализира в полицията за вашия престой в нея. Следователно мотивът за желанието ви да бъдете арестуван не е свързан с болестта ви.

— А ако ви кажа, че времената се променят и колелото все по-бързо се върти?

— Това ми звучи по-убедително.

— Вижте, баща ми, който е покойник, беше мъж на честта във времената, в които думата „чест“ имаше стойност. Той ми обясняваше, когато бях дете, че каручката, в която пътуват хората на честта, има нужда от много смазка, за да се задвижат колелата ѝ и да ги накара да се завъртят по-чевръсто. После, след поколението на баща ми, когато аз трябваше да се кача в каручката, някой от нашите каза: „Ама защо трябва да продължаваме да просим смазката, която ни е нужна, от политиците, кметовете, от онези, които имат банки и всичко останало? Нека си произведем ние смазката, която ни трябва!“. Добре! Браво! Всички съгласни. Разбира се, винаги имаше някой, който откриваше коня на другаря си или спъваше съдружника си да поеме по определен път, или започваше да стреля напосоки по каручката, коня и конника от някоя друга клика... Всичките тези неща обаче можеше да се уредят помежду ни. Каручките се умножаваха, имаше и повече пътища, по които да се движат. В един определен момент някакъв голям инженер го осени велика мисъл, запита се защо да продължаваме да се движим с каручката. Обясни, че сме твърде бавни и ни прецакват заради скоростта. Целият свят сега се движи с коли, не може да се спре прогресът! Добре! Браво! И всички се спуснаха да сменят каручката с автомобил и да вземат книжки. Някои обаче не успяха да издържат изпита в автошколата и си тръгнаха или ги накараха да излязат навън. Нямаше дори време да се свикне с новата кола и по-малките от нас, които се возеха в автомобили, откакто се бяха родили, и бяха учили право и икономика в Щатите или в Германия, ни дадоха да разберем, че нашите коли са твърде бавни и в днешно време е нужно да подкараш спортна кола, ферари, мазерати, снабдена с радиотелефон и факс, и да сме в състояние да потегляме като ракети. Тези младежи са модерни, говорят с апарати, а не с хора, дори не те познават, не знаят кой си бил, а ако го знаят, не им пука изобщо, дори те самите не се познават помежду си, защото си говорят през компютъра. Накратко, тези момченца не се съобразяват с никого, веднага щом те видят, че си в затруднение заради бавната кола, те избутват от пътя, без много да му мислят. И ти се озоваваш в канавката със счупен врат.

— Вие не можете ли да управлявате ферари?

— Точно. Затова, преди да умра в някоя канавка, е по-добре да се оттегля.

— Вие обаче не ми изглеждате от хората, които се оттеглят по собствено желание.

— По собствено желание е, комисарю, уверявам ви, че е по собствено желание. Разбира се, има начини и начини да убедиш един човек да постъпи свободно по собствено желание. Веднъж един мой приятел, който четеше много и беше образован, ми разказа история, която ще ви препредам дословно. Беше я прочел в някаква немска книга. Имало един мъж, който казал на приятеля си: „Да се хванем ли на бас, че котката ми яде от най-лютата горчица, толкова е люта, че ти прави дупка в корема?“. „Котките не харесват горчица“ — казал приятелят му. „Аз обаче давам на моята котка от нея“ — продължил мъжът. „Как ѝ даваш да я яде, с бой или с удар с тояга?“ — попитал го приятелят му. „Не, господине, без насилие, яде си я доброволно, по собствено желание“ — отговорил човекът. Сключили баса и мъжът гребнал с една голяма лъжица от горчицата, от тази, която само докато я погледне човек, усеща как устата му започва да пламти, гушнал котката и бам! — набутал горчицата в дупето ѝ. Горкото животно, като усетило как му пари задникът, започнало да си го ближе. Лиже, та лиже, доброволно изяло всичката горчица. Това е всичко, уважаеми.

— Много добре разбрах. Сега да започнем разговора отначало.

— Казвах, че аз ще се оставя да ме арестуват, но се нуждая от малко театър, за да спася реномето си.

— Не ви разбирам.

— Сега ще ви обясня по-добре.

* * *

Обясни му обстоятелствено, като от време на време отпиваше от чашата с виното. Най-накрая Монталбано се остави да бъде убеден от доводите на другия. Но можеше ли да се вярва на Тано? Това беше истински проблем. В младежките си години на Монталбано му харесваше да играе карти, след това, за късмет, му мина желанието: усещаше обаче, че другият не играе с белязани карти и го прави без никакви трикове. Трябваше насила да се довери на това свое усещане,

надявайки се да не сгреша. Старателно и педантично планираха детайлите за ареста, за да избегнат нещата да тръгнат наопаки. Когато приключиха с разговора, слънцето вече се беше вдигнало нависоко. Преди да излезе от къщурката и да даде начало на буфоната, комисарят дълго гледа Тано в очите.

— Кажете ми истината.

— На вашите заповеди, комисар Монталбано.

— Защо избрахте точно мен?

— Защото вие, демонстрирахте го и сега, сте човек, който разбира нещата.

* * *

Докато слизаше презглава по коларския път сред лозята, Монталбано си спомни, че дежурен в полицейския участък трябваше да е Агатино Катарела, и затова телефонният разговор, който се гласеше да проведе с него, щеше да се окаже най-малкото труден, може би и основа за злополучни и опасни двусмислици. Този Катарела не беше с всичкия си. Бавно проумяваше, бавно реагираше, бяха го взели в полицията, разбира се, защото е далечен роднина на бившия всемогъщ народен представител Кузумано, който след едно лято, прекарано на хлад в затвора „Учардоне“^[1], беше съумял да завърже пак връзки с новите властимащи. И да си спечели пак голямо парче от онази торта, която чудодейно от време на време се подновяваше, достатъчно беше само да се промени някой захаросан плод по нея или да се сложат нови свещички на мястото на вече изгорелите. Нещата с Катарела се оплитаха още повече, ако го обземеше вдъхновението, което често му се случваше, да започне да говори на език, който той наричаше „талиански“.

Един ден му се представи с подобаващо изражение:

— Комисерийо, вие случайно бихте ли ми назвали името на някой от онези медици, които са специалисти?

— Специалисти по какво, Катарè?

— По срамни болести.

Монталбано зяпна от учудване.

— Ти? Срамна болест? И кога си я хванал?

— Спомням си, че ме приклеци още когато бях малък, не съм бил на повече от шест-седем години.

— Що за щуротии ми разказваш, Катарè? Сигурен ли си, че се отнася за срамна болест?

— Повече от сигурен съм, комисерийо. Идва и си отива като срама. Срамна е.

* * *

В колата, движейки се в посока телефонната кабина, която би трябвало да се намира към кръстопътя за Торесанта (би трябвало, при положение че не е отрязана и откънатата слушалката, не е откраднат целият апарат или самата кабина не е изчезнала), Монталбано реши да не се обажда дори на своя заместник Мими Ауджело, защото той беше от хората, които нищо не можеше да ги спре, и най-напред щеше да го съобщи на журналистите, правейки се след това на учуден от тяхното присъствие. Не му оставаха други, освен Фацио и Торторела, двамата сержанти, или както, по дяволите, сега ги наричаха. Избра Фацио, тъй като преди време бяха стреляли в корема на Торторела — той все още не се беше съвзел и от време на време раната го наболяваше.

Като по чудо кабината все още съществуваше и телефонът работеше, а Фацио отговори още преди да свърши второто позвъняване.

— Фацио, на крак ли си вече в този час?

— Да, да, комисарю. Преди половин минута ми се обади Катарела.

— Какво искаше?

— Не разбрах много, защото беше на вълна „талиански“. Но горе-долу схванах, че тази нощ са обрели супермаркета на Кармело Инграсия, онзи големия, който е малко извън селището. Отишли са поне с тир или с голям камион.

— Не е ли имало нощен пазач?

— Имало е, но не могат да го намерят.

— Ти натам ли отиваше?

— Да, господине.

— Недей. Обади се веднага на Торторела, кажи му да съобщи на Ауджело. Да отидат те двамата. Обясни му, че ти не можеш, измисли някаква гламавщина, че си паднал от люлката и си си ударил главата. Всъщност не. Съобщи му, че карабинерите са дошли да те арестуват. По-добре е да му телефонираш и да му кажеш тях да ги уведоми, така или иначе, случилото се не е нещо особено, някакъв глупав обир, а пък и те ще останат доволни, защото сме им се обадили за сътрудничество. Сега ме чуй: след като се свържеш с Торторела, Ауджело и карабинерите, се обади на Гало^[2], Галуцо^[3], о, света Богородице, имам чувството, че се намирам в кокошарник, и Джермана и елате където ви кажа. Всички се въоръжете с картечници.

— Мамка му!

— Да, господине, мамка му. Отнася се за голяма работа, която трябва да се свърши предпазливо, а от устата на никого от вас не трябва да излезе дори половин дума, най-вече от тази на Галуцо пред неговия зет журналиста. Предупреди и онзи дръвник Гало да не започне да кара като на пистата в Индианаполис. Никакви сирени, никакви въртящи се лампи. Когато има резки движения или водата се размърда, рибата бяга. А сега ме слушай внимателно, защото ще ти обясня къде трябва да дойдете.

* * *

По-малко от половин час след обаждането пристигнаха мълчаливи и изглеждаха като обикновен патрул. Слязоха от колата и се насочиха към Монталбано, който им направи знак да го последват. Събраха се зад една полуразрушена къща, така от междуградското шосе не можеха да ги видят.

— В колата има един картечен пистолет и за вас — каза Фацио.

— Заври си го в задника. Чуйте ме! Ако си изиграем добре картите, е възможно да си заведем у дома Тано Гърка.

Монталбано долови как дъхът на хората му за миг спря.

— Тано Гърка по тия места? — удиви се Фацио, който се съвзе пръв.

— Видях го добре, той е, пуснал си е брада и мустаци, но въпреки това се вижда, че е той.

— А вие как сте го срещнали?

— Фацио, не ми досаждай, ще ти обясня всичко по-късно. Тано е в една къщурка на върха на този хълм, която не се вижда оттук. Около нея има сарацински маслинови дървета. Постройката има две стаи, една горе и една долу. Отпред има врата и прозорец и още един прозорец има в горната стая, но гледа към задния двор. Ясен ли съм? Всичко ли разбрахте? Тано няма друг изход освен този отпред. Или да скочи през прозореца на стаята от горния етаж, но е възможно да си счупи крак. Ще направим така: Фацио и Гало ще отидат отзад, а аз, Джермана и Галуцо ще съборим вратата и ще влезем.

Фацио се колебаеше.

— Какво има? Не си ли съгласен?

— Не е ли по-добре да обградим къщата и да му кажем да се предаде? Ние сме петима срещу един, няма да успее да избяга.

— Сигурен ли си, че Тано е сам вътре в къщата?

Фацио замлъкна.

— Слушайте ме — каза Монталбано, слагайки край на краткия им военен съвет, — по-добре е да оставим намирането на великденското яйце за него да се окаже изненада.

[1] Името на затвора произлиза от сицилианската дума *u ciarduni*, която означава магарешки бодил. Сицилианците го наричат див ангинар и той присъства в кухнята им. В миналото това хранително растение се е отглеждало на терена, върху който след това е построена сградата на затвора. — Б.пр. ↑

[2] Гало на италиански език означава „петел“. — Б.пр. ↑

[3] Галуцо на италиански език означава „петле“. — Б.пр. ↑

3

Монталбано пресметна, че Фацио и Гало от пет минути поне трябваше да са се разположили зад къщурката. Що се отнася до него, той се беше проснал по корем в тревата с пистолет в ръка, а един камък го натискаше неприятно по стомаха. От всичко това се чувстваше ужасно смешен и му се струваше, че се е превърнал в герой от гангстерски филм. Затова нямаше търпение да даде сигнал за атака. Погледна Галуцо, който беше до него, а Джермана беше по-надалече, вдясно; попита го шепнешком:

— Готов ли си?

— Да, господине — отговори полицаят, който се виждаше, че се е превърнал в кълбо от нерви и се потеше.

Монталбано го съжали, но не можеше, разбира се, да му каже, че става въпрос за постановка, вярно, със съмнителен изход, но все пак с картонени декори.

— Тръгвай! — заповяда му той.

Все едно изхвърлен от докрай притиснатата пружина, почти без да докосва земята, Галуцо с три скока стигна до къщурката и се опря на стената, вляво от входната врата. Изглеждаше като човек, който не е направил никакво усилие, но комисарят видя как гърдите му се повдигаха и спадаха заради учестеното му дишане. Галуцо стисна още по-силно картечния пистолет и направи знак на комисаря, който беше готов за втората част. Тогава Монталбано погледна към Джермана, който не само че изглеждаше ведър, но направо отпуснат.

— Аз тръгвам — каза му беззвучно на срички, като кривеше прекалено устните си.

— Аз ще ви прикривам — отговори му Джермана със същия маниер, посочвайки му с кимване на глава картечницата, която държеше в ръцете си.

Първият скок на комисаря в посока напред беше ако не христоматиен, то поне най-малкото като от наръчник: решително и уравновесено откъсване от земята, достойно за експерт по скок

височина, леко задържане във въздуха с чисто и правилно приземяване, което би удивило всеки един балетист. Галуцо и Джермана, които го гледаха от различни позиции, взаимно се възхитиха от енергията на своя шеф. Вторият му скок беше по-премерен от първия. При увисването му във въздуха обаче се случи нещо, от което Монталбано, както си беше изправен, се изкриви настрана като кулата в Пиза, а падането му се оказа като истински и неподправен номер на клоун. След като се олюля, разпервайки ръце в търсене на някаква несъществуваща опорна точка, падна тежко на едната си страна. Инстинктивно Галуцо се затича да му окаже помощ, но се спря навреме и се залепи за стената. Вероятно и Джермана се беше изправил внезапно, но след това се наведе. „Слава богу, че всичко е нагласено — помисли си комисарят, — иначе в този момент Тано би могъл да ги повали като кегли.“ Бълвайки най-съдържателните ругатни от своя богат репертоар, Монталбано пълзешком започна да търси пистолета си, който при падането се беше изплъзнал от ръката му. Най-накрая го видя под едно храстче с диви дини и едва бе протегнал наполовина ръката си, за да го вземе, когато всички плодове се пръснаха и напръскаха лицето му със семената си. С определено ядна тъга комисарят си даде сметка, че от герой от гангстерски филм беше понижен в персонаж от филмовите ленти с Бъд Абът и Лу Костело^[1]. Вече не му се искаше нито да се прави на атлет, нито на балетист, затова, леко свит на кълбо, премина с пъргави стъпки няколкото метра, които го разделяха от къщурката.

Поглеждайки се в очите, Монталбано и Галуцо се разбраха без думи. Застанаха на три крачки от вратата, която не изглеждаше особено стабилна, затаиха дъх и се хвърлиха върху нея с цялата тежест на телата си. Тя се оказа все едно е направена от пергамент или от нещо подобно; достатъчен ѝ беше само един удар с ръка, за да падне, затова двамата, връхлитайки, се озоваха направо вътре. Комисарят успя като по чудо да се спре, докато Галуцо под напора на собственото си засилване премина през цялата стая и се заби с лице в стената, като си разби носа и за малко да се задуши от кръвта, която започна ожесточено да блика. Под мъждивата светлина на газената лампа, която Тано Гърка беше оставил да свети, комисарят успя да се наслади на вещото му актьорско майсторство. Преструвайки се, че са го изненадали в съня му, скочи на крака, изричайки богохулства на висок

глас, и се втурна към калашника си, който беше подпрян на масата и по тази причина далече от походното му легло. Монталбано беше готов да изиграе своята, както се нарича в театъра, поддържаща роля.

— Не мърдай! В името на закона, не мърдай или ще стрелям! — извика с пълен глас и възпроизведе четири изстрела към тавана.

Тано замръзна на мястото си с вдигнати ръце.

Галуцо, притеснен, че в стаята отгоре може да има и друг, изстреля един картечен откос към дървената стълба. Отвън Фацио и Гало, като чуха цялата тази престрелка, откриха отчаян огън по прозорчето. Всички вътре в къщурката направо бяха оглушали от пукотевицата, когато дойде Джермана, за да влоши още повече вече утежнената ситуация.

— Спирайте всички или ще стрелям!

Нямаше време дори да довърши заплашителната си заповед, когато се оказа избутан в гръб от Фацио и Гало, принуден да се озове в компанията на Монталбано и Галуцо, който пък беше оставил картечния си пистолет и извадил от джоба си една носна кърпичка, с която се опитваше да избърше носа си, а кръвта вече беше изцапала ризата, вратовръзката и сакото му. Гало, като го видя, се ядоса:

— Простреля ли те? Простреля ли те, а, този рогоносец? — разгневи се, обръщайки се към Тано, който все така с велико търпение си стоеше на мястото с вдигнати ръце, в очакване, че силите на реда ще въдворят ред в бъркотията, която създадоха.

— Не, не ме е прострелял. Ударих се в стената — произнесе неразбираемо Галуцо.

Тано не се взираше в никого, а разглеждаше върховете на обувките си.

„Идва му да се разсмее“ — помисли си Монталбано и с рязък тон заповяда на Галуцо:

— Сложи му белезниците!

— Той ли е? — попита полугласно Фацио.

— Той е, не го ли разпозна? — каза Монталбано.

— Какво ще правим сега?

— Качвайте го в колата и го карайте в областната дирекция на полицията в Монтелуза. По пътя се обади на началника на дирекцията, обясни му всичко и нека той ти каже какво трябва да направите.

Действайте така, че никой да не го види и да не го разпознае. Засега арестът му трябва да остане в абсолютна тайна. Тръгвайте!

— А вие?

— Аз ще огледам къщата и ще я претърся, нищо не се знае.

Фацио и останалите полицаи, като водеха между тях Тано с белезници на ръцете, тръгнаха да излизат, а Джермана носеше калашника на арестувания. Едва тогава Тано Гърка повдигна глава и погледна за миг Монталбано. Комисарят забеляза, че погледът му „на статуя“ се беше стопил и сега очите му бяха станали изразителни, почти жизнерадостни.

Когато в края на коларския път петимата се изгубиха от погледа му, Монталбано влезе отново в къщурката, за да започне обиска. В действителност обаче отвори бюфета, взе бутилката с вино, която си стоеше пълна до половината, занесе я под сянката на едно маслиново дърво, за да си я допие на пълно спокойствие. Залавянето на опасния укриващ се от правосъдието престъпник беше приключило успешно.

* * *

Мими Ауджело, който изглеждаше като обсебен от дявола, веднага щом видя, че Монталбано се появи в участъка, се блъсна в него като разбесняло се прасе.

— Къде беше? Къде се беше покрил? Къде са останалите? Според теб това ли е начинът, мамка му курвенска?

Трябваше наистина да е вбесен, за да започне да говори като каруцар. Вече от три години работеха заедно, но комисарят никога не беше чувал заместника си да сипе такива ругатни. Всъщност не — само онзи път, когато някакъв щурак стреля в корема на Торторела, беше реагирал по същия начин.

— Мими, какво те прихваща?

— Как какво ме прихваща? Изкарах си акъла!

— Изплашил си се? И за какво?

— Обадиха се поне шест човека. Разказваха различни неща по отношение на подробностите, но всички бяха единодушни за същинската част: конфликт с престрелка, в която има мъртви и ранени. Единият дори говореше за кръвопролитие. Ти не си беше вкъщи,

Фацио и другите бяха излезли с колата, без да кажат на никого нищо... Помислих си, че две и две правят четири. Сбърках ли?

— Не си сбъркал. Но не си го изкарвай на мен, а на телефона, негова е вината.

— Какво общо има телефонът?

— Има, и още как! Защото днес можеш да намериш телефон и в най-забутания плевник из селата. Тогава какво правят хората, които имат телефон подръка? Обаждат се. Разказват истински, измислени, възможни, невъзможни, сънувани неща, като в комедията на Едуардо^[2], как се казваше, ах, „Гласове отвътре“, раздуват, изпускат въздуха и никога не съобщават името на онзи, за когото говорят. Набират зелени номера, на които всеки може да изговори възможно най-големите глупости на този свят, без да поема отговорност за казаното! А междувременно специалистите по мафията се ентусиазират и съобщават: „В Сицилия намалява взаимопомощта между престъпниците, съучастничеството, страхът!“ Не са намалели изобщо, повишили са се само телефонните сметки.

— Монталба, не ме заглавичквай с твоите бръцолевения! Вярно ли е, че има умрели и ранени?

— Изобщо не е вярно. Не е имало конфликт, стреляхме само във въздуха. Галуцо сам си разби носа, а онзи се предаде.

— Онзи кой?

— Един укриващ се от правосъдието.

— Да, но кой?

Пристигането на задъхания Катарела го извади от неудобството на отговора.

— Комисерийо, би трябвало на тилифона да е гос'ин началника на областната дерекция на полицията.

— След това ще ти кажа — каза Монталбано, потъвайки в кабинета си.

* * *

— Скъпи ми приятелю, обаждам се, за да ви изкажа моите най-искрени поздравления!

— Благодаря.

— Направили сте страхотен удар, знаете ли!

— Имахме късмет.

— Изглежда, въпросното лице е много по-важно, отколкото винаги се е представяло.

— В този момент къде е?

— На път за Палермо. От отдел „Антимафия“ поискаха така, нямаше как да се избегне. Вашите хора не можаха дори да спрат в Монтелуза, трябваше веднага да продължат. Аз добавих една ескортираща кола с четирима от моите хора.

— Значи, вие не сте говорили с Фацио?

— Нямах нито начин, нито време. Почти нищо не знам за тази история. Затова ще ви бъда благодарен, ако днес следобед минете през кабинета ми и ми разкажете подробностите.

„Това е трудност“ — помисли си Монталбано, спомняйки си един превод от деветнайсети век на монолога на Хамлет. Но се ограничи да попита:

— В колко часа?

— Да кажем, към пет. Ах, да, от Палермо препоръчаха пълно мълчание относно операцията, поне засега.

— Ако зависеше само от мен...

— Не го казвам на вас, познавам ви много добре, мога да потвърдя, че в сравнение с вас рибите са бърлива порода. Слушайте, по въпроса за...

Настъпи дълга пауза. Началникът на полицията спря, а и Монталбано нямаше желание да го слуша как му говори, защото едно досадно звънче беше започнало да дрънчи в главата му след тази възхвала: „Аз ви познавам много добре“.

— Слушайте, Монталбано — подхвана нерешително началникът, докато пред това негово колебание звънчето дрънчеше все по-силно.

— Кажете.

— Мисля, че този път няма да успея да избегна повишението ви в заместник-началник на областната дирекция на полицията.

— О, света Богородице! Ама защо?

— Не бъдете смешен, Монталбано.

— Извинете ме, но защо трябва да бъда повишаван?

— Що за въпрос? За това, което направихте тази сутрин.

Монталбано усети, че му става едновременно студено и топло, челото му беше потно, а гърбът замръзнал. Тази перспектива го ужасяваше.

— Господин началник, аз не съм направил нищо по-различно от това, което правят всеки ден колегите ми.

— Не го поставям под съмнение. Но за този арест конкретно, когато се разчуе за него, ще се вдигне голям шум.

— Няма ли никаква надежда?

— Хайде, не се правете на дете.

Комисарят се почувства като риба тон в мрежата на смъртта, започна да му липсва въздух, отвори и затвори уста без причина, след това опита с един отчаян ход:

— Не можем ли да кажем, че е по вина на Фацио?

— Каква вина?

— Извинете ме, обърках се, исках да кажа заслуга.

— До по-късно, Монталбано.

* * *

Ауджело, който го причакваше зад вратата, направи въпросително изражение.

— Какво ти каза началникът?

— Говорихме за ситуацията.

— Хъм... Видът ти е един!

— Какво ми е на вида?

— Посърнал.

— Организмът ми не е смлял още онова, което изядох вчера на вечеря.

— Какво яде?

— Кило и половина сладки, правени с греяно вино.

Ауджело го погледна учудено, а Монталбано, който долавяше, че към него се приближава въпросът за името на укриващия се от правосъдието арестант, се възползва, за да смени темата и да вкара събеседника си в друг коловоз.

— Намерихте ли нощния пазач?

— Онзи от супермаркета ли? Да, аз го намерих. Крадците го ударили доста силно по главата, запушили му устата, завързали му ръцете и краката и го сложили в един голям фризер.

— Мъртъв ли е?

— Не, но ми се струва, че той самият не се чувства жив. Когато го извадихме оттам, изглеждаше като гигантски чироз.

— Имаш ли някаква хипотеза?

— Имам някаква половинчата идея, но е различна от тази на старши лейтенанта от карабинерите. Едно нещо обаче е сигурно: за да отмъкнат цялата тази стока, са използвали голям камион. А за да го натоварят, трябва да се е погрижила бригада поне от шест души, командвана от професионалист.

— Слушай, Мими, аз ще прескоча до вкъщи да си сменя дрехите и след това ще се върна.

* * *

На път за Маринела забеляза, че лампичката за горивото беше започнала да премигва. Спря на бензиностанцията, на която преди време беше станала една престрелка и се наложи да арестува бензинджията, за да му каже всичко, което е видял. Той обаче не беше злопамятен и веднага щом го зърна, го поздрави с онзи свой глас, достигащ до най-високите октави, от който го побиваха тръпки. След това напълни догоре резервоара, преброи парите и погледна комисаря:

— Какво става? По-малко ли съм ти дал?

— Не, господине, парите са точно. Искях да ви кажа нещо.

— Казвай! — рече му нетърпеливо Монталбано, защото ако онзи само още малко продължеше да му говори, нервите му щяха да се скъсат.

— Погледнете камиона там — посочи му голямото превозно средство с ремарке, спряно на паркинга зад бензиностанцията. Платнището му беше добре опънато, за да скрие товара. — Рано тази сутрин — продължи човекът, — когато отворих, камионът беше вече тук. Минаха четири часа и все още никой не е дошъл да си го прибере.

— Погледна ли дали някой не спи в кабината?

— Да, господине, вътре в нея няма никой. Има и още нещо, което е странно — ключовете висят на мястото си. Първият, който се появи, може да го подкара и да го открадне.

— Заведи ме да видя — каза Монталбано внезапно заинтересуван.

[1] Американски комици. Работата им на сцената, в радиото, телевизията и киното ги превръща в най-популярната комедийна двойка от 1940 до началото на 1950 година. — Б.пр. ↑

[2] Едуардо де Филипо (1900–1984) — световноизвестен италиански драматург, поет, актьор, режисьор и пожизнен сенатор. — Б.пр. ↑

4

Дребен, мустаци като миши опашки, антипатична усмивчица, очила със златни рамки, кафяви обувки, кафяви чорапи, кафяв костюм, кафява риза, кафява вратовръзка, не друго, а някакъв кафяв кошмар беше Кармело Инграсия, собственикът на супермаркета. Той изглади с пръсти гънката върху десния крачол, кръстосал го върху левия, и изрецитира за трети път своето сбито тълкувание на фактите.

— Било е шега, комисарю, искали са да ме вземат на подбив.

Монталбано се беше вторачил в химикалката, която държеше в ръце. Съсредоточил се беше в капачката ѝ, извади я, разгледа я отвътре и отвън, като че ли преди това никога не беше виждал подобен предмет, духна в нея, за да я почисти от някакви невидими пращинки, погледна я отново, но не остана удовлетворен, произдуха я отново и я остави върху бюрото си. Отвъртя металния ѝ връх, позамисли се малко над него и го остави до капачката. Внимателно разгледа централната ѝ част, която стоеше в ръката му, подреди я близо до другите две части и дълбоко въздъхна. По този начин успя да се успокои и да обуздае импулса си, който за миг почти го беше надвил, да се изправи, да се доближи до Инграсия и да му забие юмрук в лицето, а след това да му каже:

— Кажете ми честно, според вас шегувам ли се, или го правя наистина?

Торторела, който присъстваше на срещата и познаваше някои от реакциите на шефа си, видимо се успокои.

— Помогнете ми да разбера — каза Монталбано, който се владееше напълно.

— И какво толкова има за разбиране, комисарю? Всичко е ясно като бял ден. Цялата открадната стока беше в намерения камион. Нищо не липсваше, дори една клечка за зъби, една близалка. Тогава, след като не са го сторили с цел кражба, е било, за да се пошегуват и да направят нещо нестандартно.

— Аз съм малко бавен в мисленето, имайте търпение, господин Инграсия. И така, преди осем дни от автопарк в Катания, тоест от диаметрално противоположна страна на нашата, двама души откъват камион с ремарке от фирма „Сферлаца“. В този момент камионът е бил свободен. Седем дни този камион го държат скрит някъде в отсечката Катания — Вигата, така че никой не го е виждал наоколо. Следователно, ако разсъждаваме логично, единственият мотив, заради който този камион е откраднат и скрит, е бил да го извадят в правилния момент, за да се пошегуват с вас. Продължавам напред. Вчера през нощта камионът се появява и към един часа, когато по улиците вече има малко хора, спира пред вашия супермаркет. Нощният пазач си мисли, че карат стока, въпреки необичайния за това час. Не знаем как точно са се развили нещата, защото човекът от охраната все още не успява да проговори, но е сигурно, че са го извадили извън играта, взели са му ключовете и са влезли. Един от крадците го съблича и облича униформата му, разбира се, това е гениално решение. Второто гениално решение е, когато другите запалват лампите и започват да действат пред очите на всички, без предпазни мерки, може да се каже — посред бял ден, ако не е било през нощта. Без съмнение гениално. Защото, ако някой чужд човек случайно се окаже наблизо и види униформения пазач, който надзирава няколкото човека, които товарят камиона, няма изобщо да му мине през ума, че всъщност е кражба. Възстановката, направена от колегата ми Ауджело бе потвърдена и от свидетеля кавалер Мизурака, който по това време се е прибирал вкъщи.

Инграсия, който започваше да губи интерес, докато комисарят му говореше, при произнасяне на името подскочи като ухапан от оса.

— Мизурака?

— Да, онзи, който работеше в адресната служба.

— Ама той е фашист!

— Не виждам какво общо имат политическите пристрастия на кавалера със случката, за която говорим.

— Разбира се, че имат! Защото, когато аз се занимавах с политика, той беше мой враг.

— Сега вече не се ли занимавате с политика?

— Как да го правя! С онази групичка магистрати от Милано^[1], които решиха да унищожат политиката, пазара и индустрията!

— Слушайте, онова, което кавалерът ни съобщи, не са нищо друго, освен чисто и просто свидетелски показания, които потвърждават действията на крадците.

— През оная работа ми е какво потвърждава кавалерът. Казвам ви, че е само един жалък изкукуруигал старец, който отдавна е преминал осемдесетте. Той е в състояние да види котка и да каже, че е слон. Освен това какво е правил там в този час на нощта?

— Не знам, ще го попитам. Искате ли да се върнем към нашия разговор?

— Да се върнем.

— След като е бил натоварен във вашия супермаркет след поне два часа работа, камионът е потеглил. Изминава пет или шест километра, върнат е назад и е бил паркиран зад бензиностанцията. Останал е там, докато не се появих аз. И според вас крадците са вдигнали цялата тази дандания, извършвайки половин дузина престъпления, рискувайки да лежат с години в затвора, само за да се посмеят или да ви накарат вие да се посмеете?

— Комисарю, може да останем да си говорим тук цяла нощ, но аз ви се заклевам, че този случай не може да е нещо различно от шегата.

* * *

В хладилника намери студени макарони с домати, босилек, сушени и черни маслини, от които се носеше такъв аромат, че можеше да събуди дори умрял, и една втора гозба с хамсия, лук и оцет. Монталбано обичаше да се доверява изцяло на кулинарната, но апетитна и простонародна фантазия на Аделина, домашната помощница, жената в дома му, която идваше веднъж на ден да се погрижи за него. Тя беше майка на двама непоправими престъпници, единият от които все още беше в затвора благодарение на Монталбано. В действителност дори и този ден Аделина не го беше разочаровала. Всеки път, когато тръгваше да отвори фурната или хладилника, Монталбано започваше да изпитва същия трепет като на втори ноември^[2], когато беше малък и рано сутринта търсеше коша от върбови пръчки, в който през нощта мъртвите бяха оставили своите дарове. Вече позабравен празник, заличен от баналността на

подаръците под коледната елха, така както в днешно време лесно се заличаваше и паметта на умрелите. Единствените, които не забравяха мъртвите, дори упорито поддържаха жив спомена за тях, си оставаха мафиотите, но подаръците, които изпращаха в тяхна памет, не бяха, разбира се, тенекиени влакчета или сладкиши, или красиво оформени плодове.

Изненадата беше една от неизменните подправки в ястията на Аделина. Взе блюдата, бутилка вино, хляб, пусна телевизора и се настани на масата. Харесваше му да се храни сам и мълчаливо да се наслаждава на хапките си. Сред многото неща, които го свързваха с Ливия, може би беше и това, че когато ядеше, не говореше. Помисли си, че по отношение на вкусовете беше по-близо до Мегре, отколкото до Пепе Карвальо, главния герой от романите на Монталбан, който се тъпчеше с гозби, способни да подпалят дори стомаха на акула.

Гледаше националните телевизии и от тях научаваше, че е надвиснала гнусна атмосфера на безпокойство, защото самото управляващо мнозинство се беше оказало разединено заради закон, който отменяше предсрочното освобождаване от затвора на хора, разграбили половината държава. Магистратите, разкрили тайните на политическата корупция, съобщаваха, че подават оставка в знак на протест, а лекият полъх на бунт оживяваше интервютата с обикновените хора.

Превключи на първата от местните телевизии — „Телевигата“, която беше официоз по наследство, независимо какво беше правителството — червено, черно или небесносиньо. Говорителят дори не споменаваха за залавянето на Тано Гърка, казваше само, че няколко съвестни граждани съобщили на комисаря на Вигата за една колкото оживена, толкова и загадъчна престрелка призори в местност, наречена Ореха, но следователите, пристигнали незабавно на мястото, не открили нищо подозрително. За ареста на Тано не спомена дори журналистът от „Свободна мрежа“ Николо Дзито, който не криеше, че е комунист. Знак, че новината, за щастие, не беше излязла навън. Дзито обаче напълно неочаквано заговори за странния обир в супермаркета на Инграсия и за необяснимото откриване на камиона с цялата стока, която беше откъсната. Съобщи също за всеобщото мнение, че превозното средство е било изоставено след спор между съучастниците при подялбата на откраднатата стока. Но той не беше

съгласен, защото според него нещата, изглежда, се бяха развили по друг начин и проблемът, разбира се, беше доста по-сложен.

— Комисар Монталбано, обръщам се директно към вас. Вярно ли е, че историята е много по-заплетена, отколкото изглежда? — попита накрая журналистът.

Като чу, че се обръщат лично към него, и видя очите на Дзито, които го гледаха от апарата, докато се хранеше, Монталбано се задави, разкашля се и започна да ругае.

След като приключи с яденето, си сложи банския и влезе във водата. Беше ледена, но плуването го възвърна към живот.

* * *

— Ще ми разкажете ли как точно се развиха нещата? — попита началникът на областната дирекция на полицията.

Покани комисаря да влезе в кабинета му, станал на крака го пресрещна и прегърна поривисто.

В този момент Монталбано, абсолютно неспособен да лъже и да разказва измишльотини на честни и уважавани хора, беше принуден да го направи. Пред престъпниците обаче лъжеше без окото му да мигне, можеше дори да потвърди, че е видял луната цялата в дантели. Не само фактът, че уважаваше началника си, но и поради това, че той се държеше с него понякога бащински, го изпълваше с безпокойство как да отговори на предложението му. Изчерви се, изпоти се, смени няколко пъти позата си в креслото, все едно беше неудобно. Началникът на полицията забеляза затруднението на комисаря, но го придаде на притеснението, което Монталбано изпитваше всеки път, когато говореше за своя сполучлива акция. Не беше забравил и как на последната пресконференция пред камерите, комисарят заекваше дълго и мъчително, а облещените му очи танцуваха като пияни.

— Бих помолил за един съвет, преди да започна да разказвам.

— На ваше разположение съм.

— Какво трябва да напиша в рапорта?

— Що за въпрос е това, извинете? Никога ли не сте правили рапорти? В тях се описват произшествията, които са се случили — отговори му хладно и леко озадачен началникът. И с оглед на това, че

комисарят все още не се решаваше да заговори, продължи: — Всъщност вие сте съумели ловко и смело да извлечете облагата от една случайна среща и да я превърнете в успешна полицейска акция, съгласен съм, но...

— Ами, исках да ви кажа...

— Оставете ме да довърша. Принуден съм обаче да подчертая, че сте рискували много и сте изложили на голям риск хората си, вместо да поискате солидно подкрепление и да вземете необходимите предпазни мерки. За късмет, всичко е минало добре, но твърде хазартно. Това е, което исках да ви споделя с цялата си искреност. А сега вие кажете.

Монталбано погледна пръстите на лявата си ръка, като че ли изведнъж му бяха пораснали и той не знаеше за какво можеха да му послужат.

— Какво има? — попита го търпеливо началникът на полицията.

— Проблемът е, че всичко е фалшиво! — избухна Монталбано. — Не е имало никаква случайна среща, отидох при Тано, защото той беше поискал да ме види. И тогава се договорихме.

Началникът на полицията прекара ръката си пред очите.

— Договорили сте се?

— Абсолютно.

И както седеше пред него, му разказа всичко — от телефонното обаждане на Джедже до инсценировката по залавянето.

— Има ли и друго? — попита накрая началникът.

— Да. След като работите стоят по този начин, аз не заслужавам никакво повишение като заместник-началник. Ако ме повишат, ще бъде заради нещо фалшиво и измамно.

— Оставете това аз да го реша — каза троснато другият. Изправи се, кръстоса ръце на гърба и остана известно време да размишлява. След това реши и се обърна: — Ще направим така: напишете два рапорта.

— Два?! — каза Монталбано, сещайки се за трудностите, които обикновено изпитваше, когато трябваше да напише нещо черно на бяло.

— Няма да го разискваме. Фалшивия ще го оставя на видно място за неизбежната „къртица“, която ще си направи труда да го предаде на пресата или на мафията. Онзи, достоверния, ще го сложа в

сейфа — усмихна се. — Що се отнася до повишението, което, струва ми се, ви ужасява, елате в петък вечерта у дома и ще поговорим на спокойствие. Знаете ли, съпругата ми е измислила някакъв страхотен специален сос със сибирски лук.

* * *

Кавалер Джерландо Мизурака, на осемдесет и четири години, които войнствено отстояваше, не изневери на себе си и веднага намери повод, за да започне да се кара с комисаря, щом той вдигна телефона:

— Кой е този глупав телефонист, който ме свърза с вас?

— Защо, какво ви е направил?

— Не можеше да разбере фамилията ми! Не успяваше да влезе в тази негова желязна глава! Наричаше ме Бизурата, като лекарството, което съдържа магнезий! — Направи подозрителна пауза и смени тона: — Вие давате ли гаранция, че става въпрос само за една нещастна дървена глава?

Като си помисли, че на телефона е бил Катарела, Монталбано демонстрира своята убеденост:

— Мога да ви го гарантирам. Ама защо искате гаранции, извинете?

— Защото, ако има намерението да ме прецака или да прецака това, което представлявам аз, след пет минути идвам в полицейското управление и ще му скъсам задника, честен кръст!

„Какво представлява кавалер Мизурака? — запита се Монталбано, докато другият продължаваше с ужасяващите си заплахи. — Нищо, абсолютно нищо от гледна точка на, как да я наречем, официалната информация. Общински чиновник, отдавна пенсионер, който не беше заемал публични длъжности и беше само един обикновен член на партията. Безупречно честен, той живееше скромно, почти бедно. Дори във времената на Мусолини не беше поискал да се възползва от властта и беше останал завинаги, както се казваше тогава, един верен, но прост редник. От 1935 година нататък за компенсация беше участвал във всички войни, озовавайки се в центъра на най-тежките битки, но не беше загубил нито една. Изглеждаше като надарен със способността да се намира на няколко

места едновременно — от Гуадалахара в Испания до Бир ел Гоби в Северна Африка, преминавайки през Аксум в Етиопия. Следваха пленничеството в Тексас и отказът му да сътрудничи, което следователно го беше довело до още по-тежък плен, само на хляб и вода. Значи, представляваше — заключи Монталбано — историческата памет за историческите грешки, разбира се, но преживени от него с наивна вяра и плащайки лично за тях. Сред доста сериозните си рани имаше една, заради която куцаше с левия крак.“

— Ама вие, ако сте били в състояние, щяхте ли да отидете да се сражавате в Сало^[3] с немците и републиканците? — беше го попитал неочаквано веднъж Монталбано, който по свой начин му мислеше доброто. Така е, защото в това голямо кино от корумпиращи и корумпирани, рушветаджии, подкупвачи, лъжци, крадци, клетвопрестъпници, към което всеки ден се присъединяваха нови и нови епизоди, комисарят беше започнал да изпитва чувство на привързаност към хората, за които знаеше, че са неизлечимо честни.

След въпроса видя как старецът все едно се изпразни от съдържание, бръчките по лицето му започнаха да се умножават, докато погледът му се замъгляваше. Тогава разбра, че същия този въпрос Мизурака си го беше задавал хиляди пъти и никога не беше успял да си отговори на него. Не настоява повече.

— Ало? Там ли сте все още? — попита със сприхавия си глас Мизурака.

— Кажете, кавалере.

— Сега ми дойде нещо на ума, затова не ви го казах, когато дойдох, за да свидетелствам.

— Кавалере, нямам никаква причина да се съмнявам в това. Слушам ви.

— Нещо странно, което ми се случи, когато почти се бях изравнил със супермаркета, но в този момент не му придадох значение. Бях изнервен и превъзбуден, тъй като наоколо се въртят рогоносци, които...

— Искате ли да ми го кажете?

Ако го оставеше да говори, кавалерът беше в състояние да започне да му разказва за основаването на фашизма в Италия.

— По телефона не. Само лично. Ако съм видял добре, работата е дебела.

Старецът минаваше за човек, който винаги казва това, което има да казва, без да го украсява.

— Отнася се за обира в супермаркета ли?

— Разбира се.

— Говорили ли сте с някого за това?

— С никого.

— Моля ви, дръжете си езика зад зъбите.

— Искате да ме обидите ли? Гроб съм. Утре рано сутринта ще дойда в кабинета ви.

— Кавалере, само от любопитство — какво правехте сам и нервирани в този среднощен час в колата си? Не знаете ли, че след една определена възраст е нужно да проявявате повече благоразумие?

— Идвах от Монтелуза. Имаше събрание на провинциалния комитет на партията и аз, въпреки че не съм част от него, исках да присъствам. Никой не е способен да затвори вратата под носа на Джерландо Мизурака. Трябва да попреча нашата партия да загуби лицето и честта си. Не може да управлява заедно с такива копелета и да е съгласна да изготви с тях указ, който позволява на онези кучи синове, които съсипаха отечеството ни, да излязат от затвора! Вие трябва да разберете, комисарю, че...

— Събранието до късно ли продължи?

— Чак до един през нощта. Аз исках да продължи, но другите се противопоставиха, защото умираха за сън.

— За колко време стигнахте до Вигата?

— За около половин час. Карам бавно. И така, както ви казвах...

— Извинете ме, кавалере, търсят ме на другия телефон. До утре — отрязва го Монталбано.

[1] Т.нар. операция „Чисти ръце“ през деветдесетте години на ХХ в. В Италия, известна с поредицата съдебни разследвания срещу високопоставени политици, бизнесмени и дори бивши премиери. — Б.пр. ↑

[2] Денят на мъртвите. — Б.пр. ↑

[3] Република Салò, или т.нар. Италианска социална република, е марионетен режим на германците в Северна Италия след десанта на съюзниците в Сицилия през Втората световна война, оглавяван от Бенито Мусолини. — Б.пр. ↑

5

— По-зле от престъпници! По-зле от убийци се отнесоха с нас онези мръсни курвенски синове! И за какви се мислят? Лайнари!

Нямаше начин, по който можеше да бъде успокоен Фацио, който току-що се беше върнал от Палермо. Джермана, Гало и Галуцо повтаряха в хор след него, размахвайки дясната си ръка, за да разкажат невероятната случка.

— Луда работа! Луда работа!

— Спокойно, момчета, овладейте се. Да караме поред — заповяда им Монталбано, влизайки в ролята си на началник. След това, като забеляза, че сакото и ризата на Галуцо са почистени от кръвта, която беше покапала от ударения му нос, го попита: — Минал си през вкъщи да се преоблечеш, преди да се върнеш тук?

Въпросът беше не на място, защото Галуцо поморавя, а по подутия му от удара нос се появиха виолетови жилки.

— За какво вкъщи ми говорите! Фацио не ви ли го каза току-що? Идваме директно от Палермо. Когато стигнахме там, където е седалището на отдела за борба с организираната престъпност, и предадохме Тано Гърка, ни сложиха всеки поотделно в различна стая. Тъй като носят все още ме болеше, исках да си направя компрес. След около половин час, през който никой не се появи, отворих вратата. И се озовах пред един колега. Той ме попита къде отивам. Казах, че съм тръгнал да потърся вода, за да си почистя носа, а той ми отвърна, че не може да излизам и трябва да се върна в стаята. Разбрахте ли ме, комисарю? Пазеха ме! Като че ли аз бях Тано Гърка!

— Не произнасяй това име и намали тона! — смъмри го Монталбано. — Никой не трябва да знае, че сме го хванали! Първия, който проговори, ще го изпратя с ритници в задника на остров Азинара.

— Охраняваха всеки един от нас — подхвана отново Фацио с възмутено лице.

Галуцо продължи разказа си:

— След около час в стаята влезе някакъв, познавам го, ваш колега, който премина към отдел „Антимафия“. Струва ми се, че се казва Шакитано.

„Голям лайнар“ — помисли си мълниеносно комисарят, но не каза нищо.

— Погледна ме все едно съм някакъв миризливец, някакъв бедняк, просещ милостиня. Продължи да се вира в мен още малко, а после каза: „Знаеш ли, че в такъв вид не можеш да се представиш пред господин префекта?“ — Беше наранен от абсурдното отношение на своя колега и едва се сдържаше да говори по-тихо. — И на всичкото отгоре ме гледаше ядосано, като че ли вината беше моя! После излезе, мърморейки. След това дойде друг колега, донесе ми сако и чиста риза.

— Сега аз ще говоря — намеси се Фацио, изтъквайки по-високия си чин от него. — Накратко, от три следобед до полунощ вчера вечерта всеки от нас е бил разпитван осем пъти от осем различни човека.

— Какво искаха да знаят?

— Как сме го арестували.

— В интерес на истината мен ме разпитваха десет пъти — каза с определена гордост Джермана.

— Към един през нощта ни събраха на едно място — продължи Фацио — и ни заведоха в някаква голяма стая, нещо като просторен офис, в който имаше два дивана, осем стола и четири маси. Изключиха телефоните и взеха апаратите със себе си. След това ни изпратиха четири смрадливи сандвича и четири топли бири, които приличаха на пикня. Настанихме се по-удобно и към осем тази сутрин дойде някакъв, който ни каза, че може да се върнем във Вигата. Нито приятен ден, нито „марш оттук“, както се казва на куче, когато искаш да го изгониш. Нищо.

— Добре — каза Монталбано. — Какво искате да правите? Отивайте си вкъщи, починете си и се върнете тук късно следобед. Уверявам ви, че тази история ще я разкажа на началника на областната дирекция на полицията.

* * *

— Ало? Обажда се комисар Салво Монталбано от Вигата. Бих искал да говоря с комисар Артуро Шакитано.

— Останете на линия, ако обичате.

Монталбано взе лист и химикалка. Нарисува нещо, без да се замисли, и чак след това си даде сметка, че е нарисувал задник, седнал върху тоалетна чиния.

— Съжалявам, но комисарят е на събрание.

— Слушайте, кажете му, че може би и аз съм на събрание, така ще сме квит. Той да прекъсне своето за пет минути, аз ще направя същото с моето, така и двамата ще сме щастливи и доволни — добави няколко лайна под изхождащия се задник.

— Монталбано? Какво има? Извини ме, но времето ми е малко.

— Моето също. Слушай, Шакитанов...

— Как така Шакитанов? Що за дивотии ми говориш?

— Ах, не се ли казваш така? Не си ли част от КГБ?

— Не ми е до шеги.

— Аз обаче не се шегувам. Обаждам ти се от кабинета на началника на полицията. Той е възмутен от начина, по който си се отнесъл с моите хора, точно по почина на КГБ. Обеща ми, че още днес ще пише на министъра.

Явлението беше необяснимо, но въпреки това му се случи: видя през кабела на телефона как Шакитано пребледня, всеизвестен с това, че беше един малодушен близач на задници. Лъжата на Монталбано го беше поразила като кроше в главата.

— Какво говориш? Трябва да ме разбереш, че аз, като отговорен за сигурността...

Монталбано го прекъсна:

— Сигурността не изключва любезност — каза лаконично той, чувствайки се като пътен знак от типа: „Изпреварването не изключва предпазливост“.

— Ама аз бях много любезен! Предложих им бира и сандвичи!

— Съжалявам, че трябва да ти го кажа, но въпреки бирата и сандвичите случката ще има продължение на по-високо равнище. Впрочем, успокой се, Шакитано, вината не е твоя. Който се е родил кръгъл, не може да умре квадратен.

— Какво искаш да кажеш?

— Искам да кажа, че ти, след като си се родил глупак, не можеш да умреш умен. Искам писмо, което да е адресирано до мен, и в него надълго и нашироко да похвалиш моите хора. Искам до утре да е при мен. Дочуване.

— Мислиш ли, че ако ти напиша писмото, началникът на полицията няма да предприеме действия?

— Ще бъда искрен: не знам дали той ще започне, или няма да започне действия. Но ако съм на твое място, бих написал писмото. За да си защитя гърба. И дори бих написал вчерашна дата. Добре ли се изразих?

* * *

Даде изблик на чувствата си и му стана по-добре. Обади се на Катарела.

— В кабинета си ли е заместникът ми Ауджело?

— Не, господине, но преди малко се обади. Каза, че пресмятайки разстоянието, на което се намира, след около десетина минути ще е в участъка.

Възползва се от чакането и през това време се зае с фалшивия рапорт, защото онзи, истинския, го беше написал вкъщи предната вечер. По някое време Ауджело почука и влезе.

— Търсил си ме?

— Какво ти струваше да дойдеш в участъка малко по-рано?

— Извинявай, ама бях зает чак до пет сутринта, след това се върнах вкъщи, заспал съм и не е за говорене.

— Бил си зает с някоя от онези курви, които ти харесват на теб ли? Дето не тежат по-малко от сто и дващест килограма?

— Ама Катарела нищо ли не ти е казал?

— Каза ми, че ще дойдеш със закъснение.

— Тази нощ към два часа е станал смъртоносен инцидент. Отидох на мястото и си помислих, че е по-добре да те оставя да спиш, тъй като случката не беше важна за нас.

— Заради мъртвите може би е важна.

— Мъртвият е само един. Спускал се е от Катена с бясна скорост, очевидно спирачките му са отказали и се е забил под един камион,

който се е движел в обратната посока и е започвал да се изкачва. Горкият човечец, умрял е на място.

— Познаваше ли го?

— Разбира се, че го познавах. Дори и ти. Кавалер Мизурака.

* * *

— Монталбано? Току-що ми се обадиха от Палермо. Не само че е необходимо да се направи пресконференция, но е важно тя да има определен отзвук. Нужна е заради тяхната стратегия. Ще дойдат журналисти и от други градове, ще съобщят новината и по националните информационни емисии. Всъщност работата е дебела.

— Ще искат да покажат, че новото правителство не само че не загърбва борбата с мафията, ами дори става още по-активно.

— Монталбано, какво ви прихваща?

— Нищо, чета заглавията за вдругиден.

— Пресконференцията е обявена за утре сутринта в десет. Искан да ви уведомя навреме.

— Благодаря ви, господин началник, но аз какво общо имам?

— Монталбано, аз съм мил и драг, но до определен момент. Разбира се, че вие имате общо, и още как! Не се правете на дете!

— И какво трябва да кажа?

— О, господи, благословени! Ще кажете това, което сте написали в рапорта.

— Кой рапорт?

— Не чух добре. Какво казахте?

— Нищо.

— Опитайте се да говорите ясно, без да произнасяте неправилно думите и без да гледате в земята. А, ръцете. Решете един път завинаги къде да ги сложите и ги дръжете там. Не правете като последния път, когато журналистът от „Кориере“ ми подсказа на висок глас, че трябва да ви ги отрежа, за да ви накарам да се почувствате по-удобно.

— Ако започнат да ме „въпросират“?

— Разбира се, че ще ви „въпросират“, нека да използвам и аз вашия изкълчен италиански. Журналисти са, нали? Приятен ден.

* * *

Тъй като беше твърде изнервен заради случващото се и за онова, което щеше да се случи на следващия ден, не го сдържаше в офиса. Излезе и мина през обичайния дюкян, взе си голяма кесия с печена леблебия, солени тиквени семки и фъстъци и се отправи към кея. Когато стигна в основата на фара и се обърна, за да се върне назад, се озова лице в лице с Ернесто Бонфилио, собственик на туристическа агенция и голям приятел на скоро споминалия се кавалер Мизурака.

— Нищо ли не може да се направи? — нахвърли му се почти Бонфилио.

Монталбано, който се опитваше да извади парче ядка от американски фъстък, което се беше задръстило между два от зъбите му, го погледна шашардисано.

— Питам нищо ли не може да се направи? — повтори му Бонфилио, твърд като земята, и на свой ред го погледна накриво.

— В какъв смисъл да се направи?

— В смисъл за моя нещастен и оплакван покойник.

— Желаете ли? Заповядайте! — каза комисарят, подавайки му кесията.

— Да, благодаря — отвърна му другият, като си взе шепа ядки.

Паузата послужи на Монталбано да разгледа по-добре събеседника си, който освен много близък приятел на кавалера, беше човек, изповядващ крайнодесни убеждения и май една от дъските му хлопаше.

— Вие говорите за Мизурака?

— Не, за дядо ми.

— И аз какво трябва да направя?

— Да арестувате убийците. Ваше задължение е.

— И кои би трябвало да са тия убийци?

— Не би трябвало, те са. Отнася се за членовете на провинциалния комитет на партията, които не бяха достойни да го имат в редиците си. Те са го убили.

— Извинете, но не беше ли катастрофа?

— Ах, и вие вярвате, че пътните инциденти стават случайно?

— Бих казал — да.

— И грешите. Ако някой ги нарича инциденти, винаги има друг, готов да ги предизвика. Ще дам пример, за да съм по-ясен. Мими Крапандзано умря от удавяне в края на миналата година, докато е плувал. Случайна смърт. Но, питам се аз, на колко години беше Мими, когато се спомина? На петдесет и пет. Защо му е трябвало на тази възраст да се прави на бабаит и да се къпе в студа, нещо, което е правил като момче? Отговорът е следният: защото се беше оженил преди по-малко от четири месеца за млада двацет и четири годишна жена от Милано. Докато се разхождали по стръмния бряг на морето, тя го попитала: „Скъпи, вярно ли е, че през февруари ти си се къпал в това море?“. „Разбира се“ — отговорил ѝ Крапандзано. Младата съпруга, очевидно отегчена от по-възрастния си мъж, въздъхнала. „Какво ти е?“ — попитал я като глупак Крапандзано. „Съжалявам, че аз вече не мога да видя как си го правил“ — каза мръсницата. Без да каже нито дума, Крапандзано се съблякъл и се хвърлил във водата. Ясно ли се изразих?

— Много ясно.

— Сега да се върнем към господата от провинциалния комитет на партията в Монтелуза. След първото събрание, приключило с кавга, вчера вечерта е имало друго. Кавалерът и други заедно с него поискали комитетът да направи изявление против указа на правителството, благодарение на който крадците отърват затвора, и да го разпрати по вестниците. Останалите обаче не мислели като него. В един определен момент някакъв казал на Мизурака, че е развалина, втори се обадил, че му напомня за старите сицилиански кукли, извадени от нафталина, а трети го нарекъл дърт глупак. Всичките тези неща ги научих от един приятел, който е присъствал. Накрая секретарят, гадняр, който дори не е сицилианец, фамилията му е Бирагин, му казал да бъде така любезен и да се отпрати към вратата, защото нямал никакво право да присъства на събранието. Това е вярно, но никой преди това не си го е позволявал. Приятелят ми се качил на своето фиатче „Чинкуеченто“ и си тръгнал към Вигата. Със сигурност кръвта му е кипяла, но са го направили нарочно, за да го накарат да се затрие от нерви. А вие сте тръгнали да ми разправяте, че било катастрофа?

Единственият начин да се разговаря с Бонфилио беше да се поставиш точно на неговото ниво. Комисарят беше наясно с това от предишен опит.

— Вие имате ли си някой телевизионен герой, който да ви е особено антипатичен?

— Поне сто хиляди, но Майк Бонджорно^[1] е най-лошият от всички. Когато го видя, стомахът ми се обръща и ми идва да си счупя телевизора.

— Добре. И ако вие, след като сте чули този водещ, се качите в колата, ударите се в някоя стена и се утрепете, аз какво би трябвало да направя според вас?

— Да арестувате Майк Бонджорно — отговори му решително другият.

* * *

Върна се в офиса, чувствайки се по-спокоен, защото логиката на Ернесто Бонфильо го беше развеселила и разсеяла.

— Нещо ново? — попита на влизане.

— Има лично писмо до вас, което току-що дойде по пощата — каза му Катарела и подчерта, сричайки: — Лич-но.

На бюрото му имаше картичка от баща му и няколко служебни съобщения.

— Катареле, къде си сложил писмото?

— Казах ви, че е лично! — засегна се полицаят.

— Какво означава това?

— Означава, че щом е лично, трябваше да ги накарам да го доставят на съответната личност.

— Добре де, ама личността е тук, пред теб, а писмото къде е?

— Там, където трябваше да отиде. Където личността лично живее. Казах на пощальона да го занесе във вашия дом, господин комисерийо, в Маринела.

* * *

Пред гостилницата „Свети Калоджеро“ стоеше, за да подиша малко чист въздух, собственикът ѝ, който беше и готвач в нея.

— Комисарю, какво правите, ще ме подминете ли?

— Отивам да си ям вкъщи.

— Ех, направете както ви е угодно, но аз имам едни раци за печене, които все едно не ги ядеш, а ги сънуваш.

Монталбано влезе, победен повече от представата за тях, отколкото от желанието. След като приключи с яденето, отдалечи приборите, кръстоса ръцете си върху масата, подпря главата си на тях и задряма. Почти винаги се хранеше в една заличка с три маси. На сервитьора Серафино не му беше трудно да отклонява клиентите към големия салон, за да може комисарят да остане на спокойствие. Към четири часа, когато заведението вече беше затворено, а Монталбано не даваше никакви признаци на живот, собственикът му приготви чаша силно кафе и деликатно го събуди.

[1] Майк Бонджорно (1924–2009) телевизионен и радиоводец, считан за основател на италианската телевизия заедно с Раймондо Вианело, Пипо Баудо, Корадо и Енцо Тортора. — Б.пр. ↑

6

Напълно беше забравил за свръхличното писмо, предизвестено му от Катарела. Дойде му на ум за него едва когато го настъпи, докато влизаше в дома си. Пощальонът го беше пъхнал под вратата. Адресът изглеждаше като написан върху анонимно писмо. „Монталбано — Полицейски участък“, а горе вляво — обозначението: лично. От което, за съжаление, всички мозъчни връзки в главата на Катарела бяха дали накъсо.

Но за анонимно — не се оказа анонимно, напротив. Подписът, който Монталбано веднага видя, го взриви.

Уважаеми комисарю,

помислих си, че е твърде вероятно да не съм в състояние да дойда при вас утре сутринта, както се бяхме уговорили. Ако случайно, което ми се струва много вероятно, събранието на провинциалния комитет в Монтелуза, където отивам веднага щом приключа с това писмо, би могло да завърши безрезултатно относно моето искане, считам за мое задължение да отида в Палермо, за да се опитам да разбуна духовете и съзнанието на онези другари, които заемат наистина решаващи длъжности вътре в партията. Готов съм дори да отлетя за Рим, за да поискам аудиенция с националния секретар. Тези мои намерения, ако се реализират, биха отдалечили малко нашата среща и затова моля да бъда извинен, че в писмен вид изпращам онова, което бих желал да ви кажа на глас лично.

Както със сигурност ще си спомните, на следващия ден след странния обир-необир на супермаркета спонтанно дойдох в участъка, за да разкажа онова, което случайно бях видял, а именно група хора, които спокойно вършеха

работата си, дори и в необичайния час на запалени лампи. Наглеждаше ги някакъв индивид в униформа, която ми се стори, че е на нощния пазач. Никой, преминавайки, не би могъл да забележи нещо ненормално в тази сцена. Ако бях забелязал нещо необичайно, аз самият щях да се погрижа да уведомя органите на реда.

В нощта след като дадох моите свидетелски показания, не успях да затворя очи от нервна превъзбуда, причинена ми от дискусиите с някои другари, така че се върнах в мислите си към сцената на обира. Едва тогава си спомних факт, който може да се окаже доста важен. На връщане от Монтелуза, както бях нервиран, обърках пътя за влизане във Вигата, отскоро превърнат в сложен за шофиране град заради поредицата безсмислени еднопосочни улици в него. По тази причина, вместо да поема по улица „Гранет“, навлязох по старата улица „Линкълн“, но се оказах в насрещното движение. Забелязвайки след около петдесетина метра грешката си, реших да се върна на задна скорост. Маневра, която приключих там, където започваше уличка „Трупия“, в която щях да вляза на заден, а след това да тръгна в правилната посока. Но ми беше невъзможно да го направя, защото същата я намерих буквално задръстена от някаква голяма кола, марка „Улис“, нашироко рекламирана през последните дни, но все още непусната в продажба, освен няколкото пилотни бройки. Беше с номер Монтелуза 328280. При това положение не ми оставаше друго, освен да продължа да карам в нарушение. След няколко метра излязох на площад „Старата църква“, където се издига супермаркетът.

Ще ви спестя по-нататъшните разследвания, защото тази кола, между другото, единствена в градчето, принадлежи на господин Кармело Инграсия. И така, с оглед на това, че Инграсия живее в Монте Дукале, какво правеше неговата кола на две крачки от супермаркета, също собственост на Инграсия, който междуременно

привидно го ограбваха? Оставям на вас да намерите отговора.

Вярвайте ми, ваш много предан

Кавалер Джерландо Мизурака

„Прекара ме по всички правила на изкуството, кавалере!“ — направи накрая коментара си Монталбано, гледайки накриво писмото, което беше оставил на масата в трапезарията. А за ядене вече изобщо и дума не можеше да става. Отвори хладилника само за да отдаде тъжно почит на кулинарната мъдрост на камериерката си, при това заслужена почит, защото веднага усети примамливия аромат на октоподчетата в доматен сос с чесън и зехтин. Затвори хладилника, не можеше и да си помисли за ядене, защото все едно някой го притискаше с юмрук в стомаха. Съблече се и както беше гол, тръгна да се разхожда по брега на морето, така или иначе, по това време нямаше жива душа. Никакъв глад и никакъв сън. Към четири сутринта се хвърли в ледената вода. Плува дълго, а после се върна вкъщи. Направи му впечатление, че членът му се е втвърдил, и се засмя. Реши да му поговори, да го убеди да размисли:

— Безсмислено е да се отдаваш на фантазии.

Втвърденият penis му подсказа, че може би едно обаждане на Ливия ще му се отрази добре, така както е гола и затоплена от съня в своето легло.

— Ти си дървена глава, която ми говори глупости. Това е работа за младежи онанисти.

Обидено, твърдото му достойнство се оттегли. Монталбано си сложи гащи, суха хавлия на раменете, взе си един стол и седна на верандата, която гледаше към плажа.

Взираше се в морето, което много бавно се проясняваше, след това започна да придобива цвят и да се нашарва от жълтите лъчи на слънцето. Очертаваше се един хубав ден и комисарят се почувства ободрен, готов за действие. Бяха му дошли някакви идеи, след като прочете писмото от кавалера, а къпането му помогна да ги сложи в ред.

* * *

— Не може да се появите на пресконференцията облечен така — каза му нравоучително Фацио, измервайки го строго с поглед.

— Ти да не вземаш уроци от тези в отдел „Антимафия“? — отвори издутия найлонов плик, който държеше в ръката си, Монталбано. — Тук имам панталони, сако, риза и вратовръзка. Ще се преоблека, преди да тръгна за Монтелуза. Всъщност свърши ми една работа: извади ги и ги сложи на стол, защото ще се измачкат.

— Те вече са се измачкали. Но не говорех за дрехите, а за лицето ви. На всяка цена трябва да отидете на бръснар. На всяка цена — повтори Фацио, който познаваше добре комисаря и знаеше какво му струва това.

Прекарвайки ръката си през главата чак към тила, Монталбано се съгласи, че косите му имаха нужда от подстрижка. Изведнъж помръкна:

— Днес ще е много калпав ден! — предсказа той и преди да излезе, нареди, докато се разкрасява, някой да отиде да потърси Кармело Инграсия и да го доведе в участъка.

— Ако ме попита защо, какво да му отговоря? — поинтересува се Фацио.

— Няма да му отговаряш.

— Ами ако настоява?

— Ако настоява, му кажи, че искам да знам откога не си е правил клизма. Така добре ли е?

— Трябва ли да се дразним?

Бръснарят, неговият чирак и някакъв клиент, седнал на един от двата въртящи се стола, едва побиращи се в салона, който в действителност беше мазе под стълбищата, разговаряха оживено. Щом видяха комисарят да се появява, веднага замлъкнаха. Монталбано влезе с лице, което той самият наричаше „бръснарско“, тоест с уста, заприличала на процеп, съмнително присвити очи, навъсени вежди и изражение същевременно презрително и строго.

— Добър ден, да почакам ли?

Дори гласът му излизаше нисък и дрезгав.

— Не, господине! Комисарю, сядайте.

Докато Монталбано се настаняваше на свободния стол, бръснарят със забързани движения като във филм на Чарли Чаплин показва на клиента свършената работа, като приближи огледалото зад

тила му, махна пешкира от него и го хвърли в коша, взе друг чист и го сложи върху раменете на комисаря. Клиентът, който отказа обичайното изчеткване от страна на чирака, след като измънка „Приятен ден“, буквално избяга.

Ритуалът по бръсненето и подстригването, извършен в пълно мълчание, беше бърз и тъжен. Нов клиент тръгна да влиза, отмествайки завесата с мъниста, но като подуши каква е обстановката и разпозна комисаря, каза:

— Ще мина после — и избяга.

По пътя на връщане към полицейското управление Монталбано усети, че около него се разнася някаква неопределена, но гадна миризма, нещо между терпентин и определен вид пудра, която са използвали леките жени преди трийсетина година. Бяха неговите коси, които смърдяха така.

* * *

— В кабинета ви е Инграсия — каза му с нисък глас Торторела, като че ли се отнася за някакво заклинание.

— Къде е отишъл Фацио?

— Вкъщи, за да се преоблече. Обадиха се от дирекцията на полицията. Казаха, ако е възможно, на пресконференцията да присъстват също Фацио, Гало, Галуцо и Джермана.

„Вижда се, че от обаждането ми до онзи лайнар Шакитано е имало ефект“ — помисли си Монталбано.

Инграсия, който този път беше облечен изцяло в бледозелено, понечи да се изправи.

— Спокойно, спокойно — каза комисарят, сядайки на свой ред зад бюрото си.

Прекара разсеяно ръка по косите си и веднага миризмата на терпентин и пудра се усети още по-силно. Разтревожен, поднесе пръстите си към носа, подуши ги и получи потвърждение за подозрението си. Но нищо не можеше да направи, защото в банята на полицията не държеше шампоан. Изведнъж „бръснарското му лице“ се завърна. Като го видя така внезапно да се променя, Инграсия се притесни и раздвижи върху стола:

— Какво има? — попита той.

— В какъв смисъл, извинете?

— Ами... Във всякакъв — смути се Инграсия.

— Хъм... — каза уклончиво Монталбано. Пак подуши пръстите си и разговорът им за миг секна. — Чухте ли за горкия кавалер? — попита го, все едно си говореха приятелски в някой хол.

— Ех! Това е животът! — въздъхна съкрушено другият.

— Представете си, господин Инграсия, бях го помолил, ако може да се върне, за да ми съобщи други подробности във връзка с това, което е видял в нощта на обира. Договорихме се да се срещнем, а всъщност...

Инграсия разпери ръце в знак, подканящ Монталбано да се примири със съдбата. След наложителната пауза за размисъл каза:

— Извинете ме, но какви други подробности е могъл да ви разкаже горкият кавалер? Всичко, което е видял, ви го е казал.

Монталбано му направи отрицателен знак с показалеца.

— Вие мислите, че не е казал всичко, което е видял? — попита заинтригувано Инграсия.

Отново Монталбано направи отрицателен знак с показалеца си.

„Пържи се в собствената си мазнина, рогоносецо!“ — мислеше си междуременно.

Зеленият клон, на какъвто приличаше Инграсия, се раздвижи като разклатен от някакъв ветреца.

— Тогава какво сте искали да узнаете от него?

— Онова, което си мислеше, че не е видял.

Ветреца се превърна в силен вятър, а клончето се разлюля.

— Не разбрах.

— Ще ви го обясня. Няма как да не сте виждали онази рисунка на Питер Брьогел, която се казва „Детски игри“?

— Кой? Аз? Не! — каза разтревожено Инграсия.

— Няма нищо. Тогава сигурно сте виждали нещо от Йеронимус Бош.

— Не, господине — каза Инграсия и започна да се поти. Този път наистина се изплаши, а лицето му започна да придобива зеления цвят на облеклото му.

— Няма значение, както и да е — каза великодушно Монталбано.

— Исках да кажа, че човек, като види някаква картина, му остават

първите общи впечатления, които е придобил от нея. Съгласен ли сте?

— Съгласен съм — каза Инграсия, вече подготвен за най-лошото.

— След това лека-полека в мисълта му може да се върне някой детайл, който е видял и се е запечатал в паметта му, но е бил сложен настрана, като нещо не особено важно. Ще ви дам няколко примера: отворен или затворен прозорец, някакъв шум, откъде да знам какъв, изсвирване, песен, преместен стол, автомобил, който е бил там, където не е трябвало да бъде, някаква угасена светлина... Такива ми ти работи, детайли, особености, които накрая се оказва, че са от изключителна важност.

Инграсия извади от джоба си бяла носна кърпичка със зелен ръб и попи потта си.

— Накарайте ме да дойда тук само за да ми кажете това ли?

— Не. Щях да ви създам напразно неудобство, не бих си го позволил. Искях да разбера дали сте получили новини от онези, които според вас са ви организирали шегата с престорения обир.

— Никой не се е обаждал.

— Странно.

— Защо?

— Защото хубавото на шегата е да ѝ се насладиш след това с човека, чиято жертва е. На всяка цена, ако случайно се обадят, ме уведовете. Приятен ден.

— Приятен ден — отговори Инграсия, изправяйки се. От него течеше пот, а панталоните му се бяха залепили за задника.

Фацио се появи облечен елегантно с чисто новата си униформа.

— Аз съм тук — каза.

— А папата в Рим.

— Окей, комисарю, разбрах, че днес не ви е ден — понечи да си тръгне, но се спря на прага. — Обади се заместникът ви Ауджело, каза, че зъбите го болят ужасно. Ще дойде само ако има нужда от него.

— Слушай, знаеш ли къде са откарани парчетиите от фиатчето на кавалер Мизурака?

— Да, господине, все още са тук, в нашия гараж. Чуйте какво ще ви кажа, всичко това е чиста завист.

— Ама за какво ми говориш?

— За зъбобола на господин Ауджело. Обзет е от пристъп на завист.

— И на кого завижда?

— На вас, защото вие ще участвате в пресконференцията, а той не. А може и да е ядосан, защото не му казахте името на онзи, когото арестувахме.

— Ще ми направиш ли една услуга?

— Да, господине, разбрах, тръгвам си.

Когато Фацио затвори добре вратата зад себе си, Монталбано набра някакъв номер. Отговори му женски глас, който звучеше като пародия на дублиран глас на негърка.

— Ало? Кой обажда? Кой говори ти?

„Откъде ли намират камериерките в къщата на семейство Кардамоне?“ — запита се Монталбано.

— Там ли е госпожа Ингрид?

— Да, но кой говори?

— Аз съм Салво Монталбано.

— Ти чака.

Гласът на Ингрид обаче беше идентичен с този на италианската актриса, която дублираше Грета Гарбо, която впрочем също беше шведка.

— Здравсти, Салво. Как си? Отдавна не сме се виждали.

— Ингрид, имам нужда от помощта ти. Свободна ли си тази вечер?

— Наистина не съм. Но ако е нещо важно за теб, ще пратя по дяволите ангажимента си.

— Важно е.

— Тогава къде и в колко часа?

— Тази вечер в девет в бара в Маринела.

* * *

Пресконференцията се разви за Монталбано, както впрочем той вече беше предположил, като голям и много изстрадан резил. От Палермо беше дошъл заместник-началник на полицията Де Доминичис от отдел „Антимафия“, който зае мястото отдясно на шефа

на полицията. Повелителни жестове и погледи принудиха Монталбано, който искаше да остане сред хората си, да се настани от лявата страна на своя висшестоящ. Отзад прави стояха Фацио, Джермана, Гало и Галуцо. Най-напред започна да говори началникът на областната дирекция на полицията и първото нещо, което каза, беше името на арестувания — той беше номер едно сред тези, които бяха номер две в мафиотската йерархия. Гаетано Беничи, известен като Тано Гърка, с множество убийства зад гърба си и укриващ се от правосъдието с години. Всичко това прозвуча буквално като залп. Журналистите бяха много, дори имаше и четири телевизионни камери, всички скочиха и започнаха да си говорят помежду си. Полицейският началник доста се затрудни, докато ги накара да запазят мълчание. Каза, че заслугата за ареста е на комисар Монталбано, който, подпомогнат от хората си, (изброи имената им и ги представи), е съумял ловко и смело да използва благоприятната възможност. След това Де Доминичис обясни ролята на Тано Гърка вътре в организацията, която, дори да не беше сред тези на босовете, със сигурност беше първостепенна. Седна си на мястото и Монталбано разбра, че е оставен на кучетата.

Въпросите заваляха като откоси, по-зле и от тези на автомат „Калашников“. Имало ли е престрелка? Тано Гърка сам ли е бил? Имало ли е ранени от силите на реда? Какво е казал Тано при арестуването? Тано спял ли е, или е бил буден? При него имало ли е жена? Някакво куче? Вярно ли е, че се е дрогирал? Колко убийства има зад гърба си? Как е бил облечен? Гол ли е бил? Вярно ли е, че Тано е запаянко на „Милан“? Какво е носел със себе си, снимка на Орнела Мути ли? Искан ли да обясни каква е била благоприятната възможност, за която говори полицейският началник?

Монталбано не смогваше да им отговори и все по-малко осмисляше онова, което казваше.

„Слава богу, че има телевизия — помисли си той. — След това ще се видя и ще разбера глупостите, които съм казал“.

Освен това, за да бъде още по-трудно положението, се забелязваха боготворящите го очи на инспектор Анна Ферара, вторачени в него.

Журналистът Николо Дзито от „Свободна мрежа“, който наистина му беше приятел, се опита да го извади от движещите се пясъци, в които започваше да потъва.

— Комисарю, ще ми позволите ли? Вие казахте, че сте срещнали Тано, връщайки се от Фиака, където сте били поканен от приятели да хапнете по една табиска^[1]. Добре ли съм разбрал?

— Да.

— Какво е табиска?

Много пъти бяха похапвали заедно от нея, затова сега Дзито му хвърляше спасителния пояс. Монталбано го улови. Изведнъж пак стана уверен, прецизен и се захвана да описва подробно тази изключителна пица, събрала в себе си много и различни вкусове.

[1] Вид пица, типична за град Шака, провинция Агридженто в Сицилия. Приготвя се със солени сардини, зрели домати, червен лук, настъргано козе сирене, прясно козе сирене, риган, зехтин, чер пипер, една черна маслина и сол. — Б.пр. ↑

В мъжа, който от време на време не разбираше какво му се случва, заекващ, нерешителен, дезориентиран, разстроен, изгубен, но винаги с развълнувани очи, които телевизионната камера на „Свободна мрежа“ безмилостно показваше на преден план, Монталбано с мъка разпозна самия себе си под бушуващите въпроси на журналистите — гамени и кучи синове. Най-сполучливата част от участието му, в която обясняваше как се прави табиска, не беше показана. Може би защото не отговаряше напълно на основната тема, а именно залавянето на Тано.

Патладжаните с пармезан, които домашната помощница му беше оставила във фурната, изведнъж му се сториха безвкусни, но това не беше възможно, не можеше да бъде, дължеше се само и единствено на психологическия ефект от това, че видя толкова дървената си глава вътре в телевизора.

Изведнъж му се прииска да заплаче, да се просне в леглото и целият да се увие в чаршафа като някоя мумия.

* * *

— Комисар Монталбано? Аз съм Лучано Акуасанта от вестник „Ил Медзоджорно“. Ще бъдете ли така любезен да ми дадете интервю?

— Не.

— Няма да ви губя времето, кълна ви се.

— Не.

— Комисар Монталбано ли е на телефона? Аз съм Спингарди, Атилио Спингарди от РАИ — Палермо. Подготвяме кръгла маса на тема...

— Не.

— Ама оставете ме да довърша!

— Не.

* * *

- Любов моя, Ливия съм. Как се чувстваш?
— Добре. Защо?
— Току-що те видях по телевизията.
— О, господи! Видели са ме из цяла Италия?
— Мисля, че да. Знаеш ли, беше съвсем кратко.
— Чуваше ли се това, което казвах?
— Не, само гласът на говорителя. На теб ти се виждаше само лицето и точно затова се разтревожих. Беше жълт като лимон.
— Цветно ли беше?
— Разбира се. От време на време си слагаше ръката на очите и челото.
— Болеше ме главата и светлините ме дразнеха.
— Мина ли ти?
— Да.

* * *

- Комисар Монталбано? Аз съм Стефания Куатрини от „Да съм жена“. Бихме искали да ви интервюираме по телефона, може ли да останете на линия?
— Не.
— Става въпрос само за няколко секунди.
— Не.

* * *

- Имам честта да говоря лично с известния комисар Монталбано, който дава пресконференциите ли?
— Не ми късайте нервите!
— Не, бъди спокоен, тях не искаме да ти скъсаме, но задника — да!
— Кой се обажда?

— Говори твоята смърт. Искам да ти кажа, че няма да ти се размине, рогоносецо, комедианте! Кого си мислиш, че ще измамиш с целия този театър, който изигра с твоя приятел Тано? Точно затова ще си платиш, защото се опита да ме изиграеш.

— Ало? Ало?

* * *

Връзката прекъсна. Монталбано нямаше време да осъзнае тези заплашителни думи, да помисли върху тях, защото разбра, че настоятелният звън, който от известно време чуваше сред суматохата от тези обаждания, е този от входния звънец. Кой знае защо, се самонави, че е някой журналист, който е по-голям специалист от другите и беше решил директно да му се представи. Затича се разгневно към вратата и без да отваря, извика:

— Кой, по дяволите, е?

— Началникът на полицията.

Какво искаше от него в къщата му в този час и без дори да го предупреди? Удари с ръка бравата и отвори вратата.

— Добър ден, заповядайте — направи му път да мине.

Началникът му не се помръдна.

— Нямаме време. Приведете се в ред и ме настигнете в колата.

Обърна му гръб и се отдалечи.

Преминавайки покрай голямото огледало на гардероба, Монталбано разбра какво искаше да каже онзи с това „приведете се в ред“. Беше чисто гол.

* * *

По колата нямаше надписи „Полиция“, а само знаци, че е под наем. На шофьорското място седеше облечен в цивилни дрехи полицай от областната дирекция на полицията в Монтелуза, когото той познаваше. Веднага щом се настани, началникът на дирекцията заговори.

— Извинете ме, че не успях да ви уведомя, но телефонът ви даваше непрекъснато заето.

— Така е.

Можеше да го прекъсне, разбира се, но това не отговаряше на неговите маниери на любезен и дискретен човек. Монталбано не му обясни защо телефонът не му беше дал покой, не беше нужно. Шефът му беше помръкнал, както никога не го беше виждал, лицето му беше напрегнато, а устата му — изкривена наполовина в нещо като гримаса.

* * *

След около четирийсет и пет минути, откакто бяха тръгнали по шосето от Монтелуза за Палермо, а шофьорът караше като луд, комисарят започна да разглежда онази част от пейзажа от неговия остров, която му харесваше.

„Наистина ли ти харесва?“ — беше го попитала изумено Ливия, когато преди няколко години я беше довел по тези места.

Неплодородни хълмове, почти като гигантски надгробни могили, покрити само с пожълтели стърнища от изсъхнала трева, изоставени от човешката ръка заради настъпилите поражения от сушата и зноя или просто от умората заради загубената още в началото борба. Хълмове, които от време на време бяха накъсани от сивите островърхи скали, абсурдно родени от нищото или може би паднали от високото, като сталактити и сталагмити в тази дълбока и без таван пещера под открито небе, каквато беше Сицилия. Нарядко къщи, всичките само на приземен етаж, с типичните си покриви, събиращи дъждовната вода. Квадрати от наредени един върху друг камъни, поставени накриво, като че ли неочаквано бяха издържали на яростното изкривяване на земния гръб, който не искаше да ги усеща върху себе си. Да, по тях имаше някое и друго зелено петно, но не от дървета или насаждения, а от агаве^[1], лициум, метличини, гладиоли, но хилави, напращени и на път да се предадат.

Сякаш полицейският началник беше чакал подходящата сценография и чак тогава се реши да заговори. Комисарят обаче разбра, че не се обръщаше към него, а към самия себе си с нещо като болезнен и гневен монолог.

— Защо са го направили? Кой е взел това решение? Ако се проведе разследване, но това е невъзможна хипотеза, би се оказало, че или никой не е поел инициативата, или че е трябвало да действат по заповед на висшестоящите. Тогава да видим кои са тези началници, които са дали нарежданията. Шефът на отдел „Антимафия“ би отрекъл, а също и министърът на вътрешните работи, премиерът и президентът на държавата. Остават по ред на номерата: папата, Христос, Богородица, Господ Бог. Биха се разкрещели скандализирани: „Как може да се мисли, че те са дали нарежданията? Не може да е друг освен Злото, онова, на което му се носи славата, че е в основата на всяка злина. Ето кой е виновен: дяволът!“ Всъщност, накратко, решили са да го преместят в някакъв друг затвор.

— Тано? — дръзна да го попита Монталбано.

Началникът дори не му отговори.

— Защо? Никога няма да узнаем, това е ясно. И докато ние давахме пресконференцията, онези го вкараха в една обикновена кола с двама цивилни полицаи за охрана. Господи, колко са хитри! Разбира се, за да не се набиват на очи, и така, когато откъм Трабия от някакъв черен път е дошъл класическият мощен мотор с двама върху него, напълно анонимни заради каските... Двамата полицаи са мъртви, а той агонизира в болницата. Това е всичко.

Монталбано изслуша тирадата, мислейки си цинично, че ако го бяха убили няколко часа по-рано, щяха да им спестят мъчението с пресконференцията. Започна да задава въпроси само защото шефът му малко се поуспокои, след като даде отдушник на гнева си.

— Ама как са разбрали, че...

Началникът удари силно седалката, която беше пред него. Шофьорът подскочи и колата леко кривна.

— Що за въпроси ми задаваш, Монталбано? Не може ли да е някоя „къртица“? И точно това ме изкарва от равновесие.

Комисарят изчака да минат няколко минути, преди да попита отново.

— Ние обаче какво общо имаме?

— Искате да говорите с вас. Разбрал е, че умира, и иска да ви каже нещо.

— А, така ли... Ами тогава защо е трябвало вие да се безпокоите? Можех и сам да отида.

— Ще ви придружа, за да се избегнат закъсненията и неочакваните пречки. Онези, с тяхната свръхинтелигентност, са способни дори да възпрепятстват срещата ви с него.

* * *

Пред врата на оградата на болницата имаше блиндирана кола, а десетината полицаи с насочени картечни пистолети се бяха разпръснали из градинката.

— Глупаци — каза началникът.

Преминаха с нарастващо напрежение поне през пет проверки и най-накрая влязоха в коридора, където беше стаята на Тано. Всички останали болни бяха изведени оттам и преместени другаде. В двата края на коридора имаше по двама въоръжени полицаи и още двама пред вратата, зад която очевидно беше Тано. Началникът им показва картата си.

— Поздравявам ви — каза на старшината.

— За какво, господин началник?

— За изпълнението на задачата.

— Благодаря — отвърна му старшината и засия от радост, без да разбере иронията му.

— Само вие влезте, аз ще ви изчакам отвън. — Едва тогава началникът на полицията забеляза, че Монталбано е пребледнял и потта мокреше челото му. — О, боже! Монталбано, какво става? Лошо ли ви е?

— Много съм добре — отговори комисарят през зъби.

Всъщност му разправяше небивалици, защото се чувстваше твърде зле. От мъртвите изобщо не му пукаше, можеше да спят заедно, да се преструва, че си дели хляба или играе белот и сантасе с тях, не му правеха никакво впечатление, но онези, които бяха на смъртно легло му предизвикваха изпотяване, ръцете му започваха да треперят, усещаше, че целият се вледенява, а в стомаха му все едно някой копаеше дупка.

* * *

Тялото на Тано под чаршафа, който го покриваше, му се стори смалено, по-дробно, отколкото си го спомняше. Ръцете му бяха опънати покрай бедрата, а дясната — дебело бинтована. От носа му, сега почти прозрачен, се подаваха тръбичките за кислорода, лицето му изглеждаше изкуствено, като на восъчна кукла. Овладейвайки желанието си да избяга, комисарят взе един метален стол, седна до умирацията, който държеше очите си затворени, все едно че спи.

— Тано... Тано... Комисар Монталбано съм.

Реакцията беше незабавна — ококори очи, надигна се, все едно искаше да се изправи в средата на леглото, с яростен изблик, продиктуван от инстинкта на животно, което дълго е било преследвано. След това очите му фокусираха комисаря и напрежението на тялото му видимо намаля.

— Искали сте да говорите с мен?

Тано кимна с глава в знак на съгласие и се опита да се усмихне. Заговори много бавно и с голямо усилие.

— Въпреки всичко ме извадиха извън строя.

Имаше предвид разговора им, който проведеха в къщурката, а Монталбано не знаеше какво да му отговори.

— Приближете се.

Монталбано стана от стола и се наведе над него.

— Още.

Комисарят се наведе до такава степен, че докосваше с ухото си устата на Тано, а парещият му дъх предизвикаше у него отвращение. И тогава раненият с бистър ум и точност му каза това, което имаше да му казва. Говоренето обаче го измори, затвори отново очите си и Монталбано не знаеше какво да прави — да си тръгне ли, или да остане още малко. Реши да седне и тогава Тано отново каза нещо със залепнала уста. Комисарят се изправи и се наведе над него.

— Какво казахте?

— Страхувам се.

Боеше се и в състоянието, в което се намираше, нямаше задръжки да го каже. Това ли беше състраданието, тази внезапна вълна от топлина, този порив на сърцето, това мъчително чувство? Монталбано сложи ръката си върху челото на Тано, този път спонтанно му дойде на устата да се обърне към него на „ти“:

— Не е нито обидно, нито трябва да се срамуваш да го кажеш. Може би затова си истински мъж. Всички бихме се страхували в такъв момент. Сбогом, Тано — излезе забързано и затвори вратата след себе си.

Сега в коридора освен началника на областната дирекция на полицията бяха Де Доминичис и Шакитано. Втурнаха се към него.

— Какво каза? — попита разтревожено Де Доминичис.

— Нищо, не успя да ми каже нищо. Очевидно беше, че искаше, но не можа. Умира.

— Хъм... — каза, изпълнен със съмнение, Шакитано.

Без да бърза, Монталбано сложи разперената си ръка върху гърдите му и яростно го блъсна. Другият, изумен, отстъпи три крачки назад.

— Стой там и не се доближавай! — каза през зъби комисарят.

— Достатъчно, Монталбано — намеси се началникът му.

Де Доминичис, изглежда, не отдаде значение на разправията между двамата.

— Кой знае какво е имал да ви казва — настоя, поглеждайки го с инквизиторски поглед и с изражение, което трябваше да означава: „Ти не ми казваш истината“.

— Ако това ви доставя удоволствие, опитайте се да отгатнете — отвърна му любезно Монталбано.

* * *

Преди да напусне болницата, Монталбано влезе в бара и обърна едно двойно уиски J & V, чисто. Тръгнаха към Монтелуза и комисарят пресметна, че към седем и половина щеше отново да е във Вигата, така че можеше да спази уговорката за срещата си с Ингрид.

— Говори, нали? — попита го смирено полицейският началник.

— Да.

— Нещо важно ли е?

— По мое мнение — да.

— Защо е избрал точно вас?

— Беше обещал, че иска да ми направи личен подарък заради лоялността, която демонстрирах към него в цялата тази история.

— Слушам ви.

Монталбано му съобщи всичко и накрая началникът се умисли. След това въздъхна дълбоко:

— Разрешете всичко това вие, с вашите хора. По-добре е никой да не научава. Не трябва да го знаят дори в дирекцията на полицията, току-що видяхте, че навсякъде може да се намерят „къртици“.

И видимо пак изпадна в същото лошо настроение, което го беше обзело, докато пътуваха на отиване.

— Дотук сме се докарали! — каза разгневено.

По средата на пътя телефонът му иззвъня.

— Да? — каза той.

От другата страна на линията говориха кратко.

— Благодаря — отговори началникът на полицията. След това се обърна към комисаря.

— Беше Де Доминичис. Любезно ме уведоми, че Тано фактически е починал още докато ние сме излизали от болницата.

— Ще трябва да внимават — каза Монталбано.

— За какво?

— Да не позволят да им откраднат трупа — каза със силна ирония комисарят.

Пътуваха известно време в мълчание.

— Защо Де Доминичис си направи труда да ви съобщи, че Тано е мъртъв?

— Ох, скъпи ми приятелю, ама обаждането на практика беше предназначено за вас. Очевидно Де Доминичис, който не е глупак, правилно си мисли, че Тано е успял да ви каже нещо. И би искал или да си раздели тортата с вас, или да ви я измъкне цялата.

* * *

В полицейското управление завари Катарела и Фацио. Това беше добре, защото предпочиташе да поговори с Фацио, без други хора да му се навъртат наоколо. По-скоро по задължение, отколкото от любопитство, попита:

— Ами другите къде са?

— Преследват четирима младежи на два мотоциклета, които си правят състезание по бързина.

— Исусе! Цялата полиция е тръгнала по петите на някакво си състезание?

— То е специално — обясни му Фацио. — Единият мотор е зелен, а другият е жълт. Първо тръгва жълтият и с висока скорост изминава една цяла улица, крадейки всичко, което може да се открадне. След един или два часа, когато хората са се успокоили, тръгва зеленият и отмъква всичко, което може да се отмъкне. След това сменят улицата и квартала, като тогава първо тръгва зеленият мотор. Това е състезание кой повече ще успее да открадне.

— Разбрах. Слушай, Фацио, ще можеш ли привечер да минеш през фирма „Винти“. Помоли от мое име счетоводителя да ни даде назаем десетина лопати, кирки, мотики и прави лопати. Утре сутринта в шест всички ще се чакаме тук. В полицейското управление ще останат заместникът ми Ауджело и Катарела. Искам две коли, не, една. По-добре помоли във фирма „Винти“ да ти дадат джип. Между другото, кой има ключ от нашия гараж?

— Държи го в себе си онзи, който е в караулното. Сега е у Катарела.

— Вземи го от него и ми го дай.

— Веднага. Извинете ме, комисарю, но за какво ще ни трябват лопати и мотики?

— Защото ще сменяме занаята. От утре ще се посветим на земеделието и на здравословния живот по нивите. Как ти се струва, бива, нали?

— С вас, комисарю, от няколко дни не може да се говори. Какво ви прихваща? Станали сте високомерен и антипатичен.

[1] Агаве — вид пустинно растение с големи, удължени месести листа, завършващи на върха с бодил. Цъфтят много рядко, на 40–60 години, откъдето идва и другото му наименование — столетник. — Б.пр. ↑

8

Откакто се беше запознал с нея по време на едно разследване, в което Ингрид, напълно невинна, му беше предложена посредством фалшиви следи като изкупителна жертва, между комисаря и тази прекрасна жена се беше породило любопитно приятелство. От време на време Ингрид му се обаждаше и прекарваха вечерта в приказки. Младата жена споделяше с Монталбано своите поверителни неща и проблеми, а той братски и мъдро я съветваше. Беше ѝ нещо като духовен баща — роля, която си наложи насила, тъй като Ингрид му внушаваше не точно духовни мисли. Напътствията му обаче тя старателно нарушаваше. За всичките им шест или седем проведени срещи Монталбано никога не пристигна по-рано от нея, защото Ингрид изпитваше направо маниакално преклонение пред точността.

Може би щеше да е този път. Докато спираше колата си на паркинга пред бара в Маринела, видя, че колата ѝ вече беше там, спряна до едно порше кабрио, подобно на болид, боядисано в едно такова жълто, което беше обидно както за вкуса, така и за очите.

Когато влезе в заведението, Ингрид стоеше права пред бара и пиеше уиски, а до нея интимно ѝ говореше много елегантен четирийсетгодишен мъж, облечен в жълто като канарче, с ролекс и коси, прибрани в опашка.

„Когато си сменя дрехите, дали си сменя и колата?“ — запита се комисарят.

Веднага щом го видя, Ингрид се затича към него, прегърна го и го целуна леко по устните. Беше ясно, че за нея е удоволствие да се среща с него. Може би и Монталбано остана доволен, защото Ингрид беше истински божи дар с впитите в дългите ѝ крака дънки, сандали, небесносиня прозрачна риза, под която прозираше очертанието на гърдите ѝ, и русите, разпуснати по раменете ѝ коси.

— Извини ме — каза на „канарчето“, което беше с нея. — Скоро пак ще се видим.

Отидоха да седнат на една маса. Монталбано не искаше да пие нищо, а мъжът с ролекса и опашката отиде да довърши своето уиски на терасата над морето. Спогледаха се усмихнати.

— Изглеждаш добре — каза Ингрид. — Макар че днес по телевизията ми се стори измъчен.

— Така е — отвърна ѝ комисарят и смени темата. — Ти също изглеждаш добре.

— Искаше да ме видиш, за да си разменяме любезности ли?

— Трябва да те помоля за една услуга.

— На твое разположение съм.

От терасата мъжът с опашката се беше загледал в тях.

— Кой е този?

— Един мой познат. Срецнахме се по пътя, докато идвах насам, той ме последва и ми предложи питие.

— До каква степен го познаваш?

Ингрид стана сериозна и една бръчка проряза челото ѝ.

— Ревнуваш ли?

— Не, знаеш го добре, а пък и нямам основание. Но още щом го видях, изпитах неприязън към него. Как се казва?

— Хайде, Салво, какво ти пука?

— Каж ми как се казва.

— Бепе... Бепе де Вито.

— И какво работи, за да си позволи ролекса, поршето и всичко останало?

— Търгува с кожи.

— Спала ли си с него?

— Да, струва ми се, че беше миналата година. Дори ми предложи да направим бис. Аз обаче от тази единствена среща нямам приятни спомени.

— Перверзен тип?

Ингрид го погледна за момент, след това избухна в такъв смях, че барманът подскочи.

— Какво смешно има?

— Заради физиономията, която направи на добър и възмутен полицаи. Не, Салво, точно обратното. Той е напълно лишен от фантазия. Споменът, който ми е останал от него, е за една задушавача безполезност.

Монталбано направи знак на мъжа с опашката да се приближи до масата им и докато онзи идваше усмихнат, Ингрид погледна комисаря с разтревожено изражение.

— Добър вечер. Знаете ли, че ви познавам? Вие сте комисар Монталбано.

— Боя се, за ваше съжаление, че ще трябва да ме опознаете още по-добре.

Другият се обърка, уискито затрепери в чашата му, а кубчетата лед леко се раздрънчаха в нея.

— Защо казахте „за съжаление“?

— Вие се казвате Джузепе де Вито и търгувате с кожи?

— Да... но не разбирам.

— Ще разберете, като му дойде времето. В един от следващите дни ще ви призоват в областната дирекция на полицията в Монтелуза. И аз ще бъда там. Ще имаме начин да си поговорим по-надълго.

Мъжът с опашката, който изведнъж пребледня, остави чашата върху масичката, защото не можеше да я задържи неподвижно в ръката си.

— Бихте ли били така любезен да ми кажете нещо предварително... да ми обясните...

Монталбано направи физиономия на човек, който изведнъж е обзет от неудържим порив на щедрост.

— Вижте, само защото сте приятел на госпожата, която присъства тук... Вие познавате ли един немец, някой си Курт Сукерт?

— Заклевам ви се, никога не съм чувал за него — отвърна, докато изваждаше от джоба си носна кърпа в цвят жълто канарче и започна да попива потта от челото си.

— Щом ми отговаряте така, тогава нямам какво друго да добавя — отвърна му ледено комисарят. Измери го с поглед и му направи знак да се доближи още повече: — Ще ви дам само един съвет, не се правете на хитрец. Приятна вечер.

— Приятна вечер — отговори машинално Де Вито и дори без да погледне Ингрид, бързешком се изниза.

— Ти си щур човек — каза му спокойно Ингрид, — а също и подлец.

— Да, вярно е. От време на време нещо ме прихваща и ставам такъв.

— Този Сукерт съществува ли наистина?

— Съществувал е. Но той се е наричал Малапарте. Бил е писател.

Чуха рева на поршето и изсвирването на гумите му.

— Сега олекна ли ти? — попита го Ингрид.

— Достатъчно.

— Знаеш ли, разбрах веднага щом влезе, че си в лошо настроение. Ще ми кажеш ли какво е станало?

— Бих могъл, но не си заслужава. Неприятности в работата.

* * *

Монталбано беше предложил на Ингрид да остави колата си на паркинга пред бара, защото след това щяха да минат оттам, за да си я вземе. Ингрид не го попита нито накъде са тръгнали, нито какво ще правят. Изведнъж Монталбано я попита:

— Как вървят нещата със свекъра ти?

Гласът на Ингрид стана радостен:

— Добре! Трябваше да ти го кажа още в началото, извини ме. Със свекър ми всичко е наред. От два месеца ме е оставил на мира и повече не ме търси.

— Какво е станало?

— Не знам, не ми каза. Последният път беше на връщане от Фела. Бяхме ходили на сватба. Мъжът ми не може да дойде, а свекърва ми не се чувстваше добре. Всъщност бяхме само двамата. В един момент той тръгна по някакъв второстепенен път и продължи така няколко километра. Спря между дърветата, накара ме да сляза, съблече ме, хвърли ме на земята и ме изчука с обичайната си неудържимост. На следващия ден отпътувах със съпруга си за Палермо. Когато се върнах след седмица, свекър ми изведнъж се беше състарил и трепереше. Оттогава почти ме отбягва. Затова сега мога да се озова лице в лице с него в някой коридор вкъщи, но без страх, че ще бъда притисната към стената от двете му ръце — едната върху гърдите ми, а другата между краката ми.

— Така е по-добре, нали?

* * *

Историята, която Ингрид току-що му беше разказала, Монталбано я знаеше по-добре и от нея. Комисарят беше научил за случващото се между Ингрид и свекър й още на първата им среща. След това една нощ, докато разговаряха, Ингрид внезапно беше избухнала в конвулсивен плач. Не можеше да понася повече ситуацията с бащата на съпруга си. Тя, която беше една абсолютно свободолюбива жена, се чувстваше омърсена и изтощена от това, което почти можеше да се нарече кръвосмешение и което й беше наложено насила. Обмисляше да изостави съпруга си и да се върне в Швеция. Все някак щеше да намери начин да си изкарва хляба, все пак беше добър механик.

Тогава Монталбано беше взел решение да й помогне и да я измъкне от това затруднение. На следващия ден покани на обяд полицейски инспектор Анна Ферара, която го обичаше и беше убедена, че Ингрид е негова любовница.

— Отчаян съм — започна той, като лицето му придоби изражението на велик актьор, изпълнител на трагични роли.

— О, господи, какво става? — попита го Анна, стискайки ръката му между своите.

— Става, че Ингрид ми изневерява. — Главата му се отпусна на гърдите и като по чудо очите му се овлажниха.

Анна овладя ликуващото си възклицание. На нея никога нищо не й убягваше! Междувременно комисарят криеше лице между ръцете си и момичето се почувства потресено пред неговата проява на отчаяние.

— Знаеш ли, не исках да ти го кажа, за да не ме изоставиш. Но аз се поразрових за Ингрид. Ти не си единственият й мъж.

— Това го знаех! — каза комисарят, все така с ръце върху лицето си.

— Ами тогава?

— Този път е различно! Не е никаква авантюра като многото други, които дори мога да й простя! Тя се е влюбила и е променена!

— Знаеш ли в кого е влюбена?

— Да, в свекър си.

— О, Исусе! — каза Анна, подскачайки. — Тя ли ти каза?

— Не. Аз сам го разбрах. Напротив, тя отрича. Всичко отрича. Но аз имам нужда от доказателство, което да е сигурно, за да ѝ го изтипосам в лицето. Разбираш ли?

Анна му предложи да го снабди с това сигурно доказателство. И така направи, че успя да запечата с фотоапарат картините от дивашката сцена в гората. След това помоли своя доверена приятелка от криминологията да увеличи снимките и ги предаде на комисаря. Свекърът на Ингрид, освен че беше главен лекар на болницата в Монтелуза, беше и много важен политик. Затова Монталбано му беше изпратил част от красноречивата документация в областното седалище на партията, в болницата и в дома му. На гърба на всяка от трите снимки беше написано: „Държим те в ръцете си“. Шокиращото разкритие очевидно го беше изплашило до смърт и само за миг той беше видял изложени на опасност кариерата и семейството си. За всеки случай комисарят разполагаше с още двайсетина снимки. Не беше казал нищо на Ингрид, защото тя беше способна да намери глупав мотив, за да се скара с него, тъй като шведският ѝ личен живот е бил осквернен.

Монталбано увеличи скоростта. Беше удовлетворен и сега знаеше, че сложният механизъм, който пусна в действие, беше постигнал предназначертаната цел.

* * *

— Ти вкарай колата вътре — каза ѝ Монталбано, като слезе и започна да се суети около ролетката на гаражната врата на полицията. Когато колата влезе, запали светлините и дръпна отново кепенците.

— Какво трябва да правя? — попита го Ингрид.

— Виждаш ли остатъците от това фиатче? Искам да разбера дали спирачките са пипани.

— Не знам дали ще успея да разбера.

— Опитай.

— Сбогом, блузке.

— Ах, не, чакай. Донесъл съм ти нещо — взе от задната седалка на колата си найлонов плик и извади от него риза и дънки, които бяха негови. — Облечи тези.

Докато Ингрид се преобличаше, той отиде да потърси някаква подвижна лампа, от онези, които използват в автосервизите, намери една на плата и я включи в контакта. Без да каже нищо, Ингрид взе лампата, френски ключ, отвертка и се хлъзна под разкривеното шаси на „Фиат 500“. Бяха й достатъчни десетина минути. Излезе изпод колата цялата в прах и изцапана с масло.

— Имах късмет. Спирачната тръбичка отчасти е прерязана, сигурна съм в това.

— Какво искаш да кажеш с това „отчасти“?

— Искам да кажа, че не е била прекъсната цялата. Оставили са толкова, колкото е било достатъчно, за да не катастрофира веднага. Но при първото по-силно натискане на педала маркучето е щяло със сигурност да се прекъсне.

— Сигурна ли си, че не се е повредило от само себе си? Все пак това е стара кола.

— Прерязването е твърде гладко. Няма разнищване или ако има, то е само на едно местенце.

— Сега ме чуй добре — каза й Монталбано. — Мъжът, който е бил на волана, е тръгнал от Вигата за Монтелуза. Стоял е известно време там и после си е тръгнал към Вигата. Инцидентът е станал по стръмния наклон, онзи, преди да се влезе в градчето. По склона при Катена. Забил се е в един камион и е загинал на място. Разбра ли ме?

— Да, разбрах.

— Тогава въпросът ми е: според теб тази хубава работица къде са я свършили — във Вигата или в Монтелуза?

— В Монтелуза — каза Ингрид. — Ако го бяха направили във Вигата, със сигурност е щял да катастрофира доста преди това. Искаш ли да знаеш нещо друго?

— Не. Благодаря.

Ингрид не се преоблече, дори не си изми ръцете.

— Ще го направя в дома ти.

* * *

На паркинга пред бара Ингрид слезе, взе колата си и последва тази на комисаря. Все още не беше полунощ и вечерта беше

прохладна.

— Искаш ли да си вземеш душ?

— Не, предпочитам да се изкъпя в морето, а душа след това.

Свали изцапаните си дрехи, които бяха на Монталбано, смъкна гащичките си, а през това време комисарят трябваше доста да се озори, за да се преоблече и той в изстраданите одежди на неин духовен съветник.

— Хайде, събличай се, идвай и ти.

— Не. Харесва ми да стоя и да те гледам от верандата.

Пълната луна и без това светеше доста силно. Монталбано остана на шезлонга си, за да се наслаждава на фигурата на Ингрид, която достигна морето и когато беше вече вътре в него, започна някакъв свой танц с подскоци и разперени ръце в студената вода. Видя я да се потапя, за миг проследи главата ѝ, която изглеждаше като черна точица, и след това изведнъж задряма.

* * *

Събуди се, когато вече се зазоряваше. Стана, леко поизмръзнал, направи си кафе и изпи три чаши една след друга. Преди да си тръгне, Ингрид беше почистила къщата и нямаше дори следа от нейното преминаване. Тя беше жена за чудо и приказ — направи това, което поиска от нея, без никакви обяснения. От гледна точка на любопитството, разбира се, тя не беше типична жена. Но само за това. Почувства се леко огладнял и отвори хладилника. Патладжаните с пармезан, които не яде на обяд, вече ги нямаше. Ингрид ги беше излапала. Трябваше да се задоволи с парче хляб и едно триъгълниче топено сирене. По-добре малко, отколкото нищо. Взе си душ и облече същите дрехи, които беше дал назаем на Ингрид, които все още почти недоловимо ухаеха на нея.

Както обикновено, пристигна в полицейското управление с десетина минути закъснение. Хората му бяха готови с едната служебна кола и джипа, взет назаем от фирма „Винти“, който беше пълен с лопати, мотики, кирки и прави лопати. Изглеждаха като ратаи, които отиват да си изкарат надницата за деня, обработвайки земята.

* * *

Планината Овена, която от своя страна никога дори не беше сънувала да е планина, представляваше твърде гол хълм, издигащ се на запад от Вигата, на няма и петстотин метра от морето. В нея доста старателно беше прокопан тунел, който сега беше затворен с дървени дъски. Той трябваше да бъде съставна част от път, който тръгваше от никъде и отиваше за никъде, много полезен за изработването на тангенти^[1], но не геометрични. По тази причина се наричаше и околоръстно шосе^[2]. Някаква легенда разказваше, че в недрата на планината имало скрит овен, целият от масивно злато. Копачите на тунела не го намерили, но тези, които бяха обявили търга — със сигурност. Към тази част на планината, която не гледаше към морето, беше прилепена нещо като скална крепост, наречена Кастрираното агне. Дотам багерите и камионите не бяха стигнали и местността беше запазила дивата си красота. Точно към Кастрираното агне се насочваха двата автомобила, след като бяха преминали по почти непроходими пътища, за да не се набиват на очи. Беше трудно да се продължи при липсата на какъвто и да е черен път или пътека, но комисарят искаше колите да стигнат точно до основата на скалния зъбер. Монталбано заповяда на всички да слязат.

Въздухът беше прохладен, а утрото ведро.

— Какво трябва да правим? — попита Фацио.

— Започнете да оглеждате Кастрираното агне. Много внимателно. От всички страни. Действайте! Отнякъде трябва да има вход към пещерата. Може да са го скрили, като са го замаскирали с камъни или клонки. Отваряйте си очите. Трябва да го намерите. Уверявам ви, че съществува.

Разпръснаха се.

* * *

След два часа, обезверени, се събраха близо до колите. Слънцето напичаше. Бяха изпотени; добре, че предвидливият Фацио беше донесъл термоси с кафе и чай.

— Да опитаме отново — каза Монталбано. — Но не оглеждайте само скалата, взирайте се и по земята, възможно е нещо странно да ви направи впечатление.

Започнаха отново да търсят и след около половин час Монталбано чу в далечината гласа на Галуцо:

— Комисарю! Комисарю! Елате тук!

Монталбано отиде при полицая, а той оглеждаше тази страна на скалния зъбер, която беше най-близо до междуградския път, който водеше към Фела.

— Погледнете!

Бяха се опитали да изличат следите, но на едно място върху терена се виждаха следи от гуми, оставени от голям камион.

— Идват от тази страна — каза Галуцо и посочи скалата, но докато изричаше думите, се спря със зяпнала уста.

— О, боже господи! — каза Монталбано.

Как не бяха я забелязали по-рано? Виждаше се голяма канара, застинала в странна поза, зад която се подаваха стръкове изсъхнала трева. Докато Галуцо викаше колегите си, комисарят се затича към скалата, сграбчи храст дива гладиола и силно го дръпна. Рискуваше да падне назад, защото растението нямаше корени, а само беше напъхано там заедно със сноповете метличина, за да замаскират входа на пещерата.

[1] Игра на думи, защото на италиански тангента (*tangente*) означава също и подкуп, рушвет. — Б.пр. ↑

[2] Околовръстно шосе на италиански е *tangenziale*. — Б.пр. ↑

9

Канарата представляваше каменна плоча с приблизително правоъгълна форма, която изглеждаше като част от заобикалящата я скала и се опираше на нещо като огромно стъпало, също от скала. Монталбано прецени на око, че трябва да е около два метра на височина и метър и половина на ширина, затова дори не можеше да се мисли да се отмести с ръце. Въпреки това все някакъв начин трябваше да има.

По средата от дясната ѝ страна, която беше на десетина сантиметра от ръба, имаше дупка, която изглеждаше напълно естествена.

„Ако тук имаше истинска дървена врата — разсъждаваше комисарят, — този отвор щеше да се намира на правилното място, за да се сложи дръжката.“

Извади от джоба на якето си химикалка и я напъха в дупката. Тя влезе цялата, но когато Монталбано се готвеше да я прибере в джоба си, усети, че изцапа ръката му. Погледна я и я помириша.

— Това е масло — каза на Фацио — единствения, който беше останал до него.

Другите полицаи се бяха изпокрили на сянка. Гало беше намерил туфа обикновено киселиче и го предлагаше на колегите си:

— Смучете стъблото му, прекрасно е на вкус и утолява жаждата.

Монталбано си помисли, че има само едно възможно разрешение:

— Имаме ли стоманено въже?

— Разбира се, онова от джипа.

— Тогава го приближи колкото е възможно повече.

Докато Фацио се отдалечаваше, комисарят, който сега беше убеден, че е намерил начин да отмести плочата, погледна на пейзажа наоколо с други очи. Ако това беше правилното място, което му беше посочил Тано Гърка, преди да умре, трябваше тук някъде да има точка, от която да го държат под наблюдение. Местността изглеждаше

безлюдна и уединена. Нищо не подсказваше, че ако се заобиколи скалата, на няколкостотин метра от нея преминаваше междуградското шосе с цялото натоварено движение по него. Недалече, на едно възвишение върху скалистия и сух терен се издигаше малка къщурка като кубче, състояща се само от една стая. Поиска да му донесат бинокъла. Дървената ѝ врата беше затворена и изглеждаше здрава. До нея на височината на човешки бой имаше прозорче без капаци, укрепено с две железни пречки, разположени на кръст. Изглеждаше необитаема, но беше единствената възможна точка за наблюдение по тия места, защото другите жилища бяха твърде отдалечени. За всеки случай повика Галуцо:

— Отиди да хвърлиш един поглед на тази къщурка, отвори по някакъв начин вратата, но внимавай да не я потрошиш, защото може да ни потрябва. Огледай дали има някакви признаци на живот вътре и дали някой наскоро не е бил в нея. Остави обаче всичко както си е, все едно никога не си влизал там.

Междувременно джипът беше стигнал почти до основата на канарата. Комисарят каза да му подадат края на стоманеното въже. Напъха го лесно в дупката и се опита да го набути навътре. Не се затрудни много, защото въжето падаше във вътрешността на канарата, все едно се хлъзгаше без никакви усилия по добре смазан улей, и затова след малко върхът му се показва като главата на змийче от другата страна на плочата.

— Хвани този край — каза Монталбано на Фацио, — закачи го за джипа, запали мотора и дърпай, но лека-полека.

Колата бавно се задвижи, а с нея и канарата, която от дясната си страна започна да се отделя от стената, като че ли се завъртя върху невидими панти.

— Сезам, отвори се, Сезам, затвори се — измърмори смаяно Джермана, спомняйки си вълшебното заклинание от една детска игра, което им служеше по магически начин да накарат всички врати да се отворят.

* * *

— Уверявам ви, господин началник, че тази каменна плоча е била превърната във врата от изкусен майстор, защото железните панци бяха напълно невидими отвън. Да се затвори вратата, е било също толкова лесно, колкото и да се отвори. Влязохме с електрически фенерчета. Вътре пещерата е оборудвана много старателно и интелигентно. Подът ѝ е бил направен с десетина даски, заковани една за друга и поставени върху голата земя.

— Какви са тези „даски“? — попита началникът на полицията.

— Хъм, не ми идва наум книжовната дума на италиански. А, ето, да кажем, че това са много дебели дървени дъски. Подът е бил направен, за да се избегне директният контакт на контейнерите с оръжията с влагата от земята. Стените са покрити с по-тънки дъски. Всъщност отвътре пещерата прилича на голяма дървена кутия без капак. Дълго са работили там.

— А оръжията?

— Истински арсенал. Трийсетина автомати и картечни пистолети, стотина револвера, две базуки, хиляди муниции, сандъци с експлозивни от всички видове, като се почне от тротил и се стигне до семтекс. Освен това голям брой униформи от карабинерите, полицията, бронезилетки и разни други неща. Всичко идеално подредено и всяка вещь обвита в целофан.

— Нанесохме им сериозен удар, нали?

— Разбира се. Тано добре си отмъсти, но така, че да не изглежда нито като предател, нито като разкаял се мафиот. Уведомявам ви, че не съм конфискувал оръжията, а ги оставих в пещерата. Организирах моите хора да ги охраняват на две смени по дванайсет часа. Стоят в една необитаема къщурка на няколкостотин метра от депото.

— Надявате се, че някой ще дойде да се запасява ли?

— Истински се надявам.

— Добре, съгласен съм с вас. Ще почакаме една седмица, ще държим всичко под око и ако не се случи нищо, ще направим конфискацията. А, слушайте, Монталбано, спомняте ли си за поканата ми за вечеря за вдругиден?

— Как може да си помислите, че ще забравя?

— Съжалявам, но се налага да я отложим с няколко дни, защото съпругата ми я е хванал грип.

* * *

Не се наложи да чакат цяла седмица. На третия ден след откриването на оръжията, след като на Катарела му приключи караулът от полунощ до обяд, умрял за сън, той се представи пред комисаря за рапорт. Монталбано искаше от всички да правят така, след като им свършеше смяната.

— Нещо ново?

— Нищо, комисерийо. Спокойствие и мир.

— Добре, напротив — зле. Отивай да спиш.

— Ах, сега ми дойде на ум, имаше нещо, но не е важно, ще ви го кажа по-скоро от скрупули, отколкото по задължение, защото е нищо и никакво.

— Какво е това маловажно нещо?

— Че мина един турист.

— Обясни ми по-добре, Катарè.

— Часът беше двайсет и един сутринта.

— Ако е било сутринта, е било девет часа, Катарè.

— Както ви е угодно на вас. И точно тогава чух рева на мощен мотор. Взех бинокъла, който носех през рамо, внимателно погледнах навън и се потвърди, че е червен мотор.

— Цветът няма значение. После?

— От него слезе турист от мъжки пол.

— Защо си мислиш, че е турист?

— Заради фотоапарата, който висеше на врата му — беше голям, толкова голям, че изглеждаше като оръдие.

— Може да е бил с телеобектив.

— Същото, да, господине. И започна да снима.

— Какво снимаше?

— Всичко, комисерийо мой, фотографира. Пейзажа, Кастрираното агне и самото място, в което се намирах аз.

— Приближи ли се до Кастрираното агне?

— Не, изобщо, гос'ине. В момента преди да яхне отново мотора и да тръгне, ми помахаша с ръка.

— Видял ли те е?

— Не. Все вътре съм стоял. Но, както ви казах, след като запали мотора, помахала за довиждане към къщурката.

* * *

— Господин началник? Има една лоша новина. Според мен са разбрали по някакъв начин за нашето откритие и са изпратили човек на разузнаване, за да получат потвърждение.

— А вие откъде знаете?

— Тази сутрин полицаят, който беше на пост в къщурката, е видял някакъв индивид, който дошъл с мотор и заснел зоната с мощен телеобектив. Ясно е, че около канарата, която закрива входа, са били оставили някакъв белег, откъде да знам какъв, или някое клонче, разположено по определен начин, или някой камък на определено разстояние... Беше повече от ясно, че няма да успеем да оставим всяко нещо на мястото му, както е било преди това.

— Извинете ме, но бяхте ли дали специални инструкции на охраняващия полицаи?

— Разбира се. Той е трябвало, изброявам поред, да спре мотоциклетиста, да установи самоличността му, да конфискува фотоапарата и да го доведе в полицейското управление...

— И защо не го е направил?

— По една много проста причина: на пост е бил полицаи Катарела, добре известен и на вас, и на мен.

— Аха — беше въздържаният коментар на началника.

— Тогава какво правим?

— Още днес пристъпваме незабавно към конфискация на оръжията. От Палермо ми заповядаха да се даде огромна гласност на тази операция.

Монталбано усети, че подмишниците му подгизнаха от пот.

— Още една пресконференция?!

— Боя се, че да, съжалявам.

* * *

Преди да потегли с две коли и една камионетка към Кастрираното агне, Монталбано забеляза, че Галуцо го гледаше с жалните очи на пребито куче. Извика го настрана.

— Какво ти е?

— Може ли да получа разрешение да уведомя зет си, журналиста?

— Не — отговори му Монталбано отривисто, но веднага размисли, защото го осени идея, заради която се самопоздрави.

— Слушай, ще ти направя лична услуга — кажи му да дойде, обади му се по телефона.

Идеята му се състоеше в това, че ако зетят на Галуцо се озовеше на мястото и направеше голяма реклама на откритието им, тогава може би нуждата да се прави пресконференция щеше да отиде на кино.

Монталбано не само даде свобода на действие на зетя на Галуцо и на неговия оператор от „Телевигата“, но им помогна за монтажа на сензационната новина, като изведнъж се превърна в режисьор и накара да сглобят една базука, която Фацио да сграбчи, заставайки в позиция за стрелба, а също така нареди да осветят пещерата като ден, за да може да се фотографират или заснемат всеки пълнител и всеки патрон.

След два часа сериозна работа изпразването на пещерата приключи. Журналистът и неговият оператор запрашиха към Монтелуза, за да монтират репортажа, а Монталбано се обади на началника на полицията от някакъв мобилен телефон.

— Товарът е готов.

— Добре. Изпратете ми го тук, в Монтелуза. А, слушайте, оставете един полицай на пост. След малко пристига Якомуци с групата на криминолозите. Поздравления!

* * *

Якомуци беше този, който се погрижи окончателно да бъде погребана идеята за пресконференцията. Всичко стана неволно, разбира се, защото той се чувстваше блажено на пресконференциите и на интервютата. Преди да се отправи към пещерата за веществените доказателства, началникът на отдела по криминология се беше погрижил да уведоми двайсетина журналисти както от пресата, така и

от телевизията. Ако подготовеният от зетя на Галуцо репортаж беше разпространен бързо от регионалните информационни емисии, то възклицанията и шумотевицата, която вдигнаха репортажите, посветени на Якомуци и неговите хора, имаха национален отзвук. Както Монталбано беше предвидил, началникът реши да не прави пресконференция, тъй като всички вече знаеха всичко, и се ограничи само с едно изчерпателно комюнике.

Монталбано по гащи, с голяма бутилка бира в ръка, се наслаждаваше от дома си на физиономията на Якомуци по телевизията. Той винаги беше в едър план и обясняваше как неговите хора разглобяват парче по парче дървената конструкция вътре в пещерата, за да търсят и най-дребната улика, част от отпечатък, белег от следа. Когато пещерата остана гола, възвърнала оригиналния си вид, операторът от „Свободна мрежа“ направи бавен и дълъг панорамен изглед от вътрешността ѝ. И точно тогава комисарят забеляза нещо, което никак не му се понрави, но това беше само някакво усещане и нищо повече. Въпреки това си заслужаваше да го провери. Обади се в „Свободна мрежа“, попита дали там е Николо Дзито, неговият приятел, журналистът комунист.

— Няма проблеми, ще ти го прехвърля на една касета.

— Но аз нямам онова нещо, онова там... как, по дяволите, се наричаше?

— Тогава ела да го изгледаш тук.

— Добре ли ще е утре сутринта към единайсет?

— Става. Мен няма да ме има, но ще предупредя останалите.

* * *

На следващия ден в девет сутринта Монталбано тръгна за Монтелуза, към седалището на партията, чийто активен член беше кавалер Мизурака. Табелата до входната врата указваше, че трябва да се качи на петия етаж. Предателската табелка обаче не съобщаваше, че единственият начин да се стигне дотам е пеша, тъй като сградата не беше оборудвана с асансьор. Леко задъханият Монталбано, след като изкачи петте етажа и почука два пъти на една врата, която упорито остана затворена, слезе по стълбите и излезе през входната врата.

Точно до нея имаше магазин за плодове и зеленчуци, а един възрастен мъж обслужваше някакъв клиент. Комисарят изчака продавачът да остане сам.

— Вие познавахте ли кавалер Мизурака?

— Ще ми обясните ли вас какво ви засяга кои хора познавам и кои не познавам?

— Засяга ме, защото съм от полицията.

— Добре де. Аз съм Ленин.

— Майтапите ли се?

— За нищо на света. Наистина се казвам Ленин. Името ми го е избирал баща ми и аз се гордея с него. Но вие вероятно принадлежите към същата категория като онези от съседната врата?

— Не. Освен това съм тук по служба. Повтарям, вие познавахте ли кавалер Мизурака?

— Разбира се, че го познавах. Животът му мина да влиза и излиза през тази врата и да ми танцува по нервите със своя разбит „Фиат 500“.

— Колата му с какво ви дразнеше?

— С какво ме дразнеше ли? Паркираше я винаги пред магазина. Май и в същия ден, в който се удари с камиона, я беше оставил тук.

— Точно тук ли я паркираше?

— Да не би да говоря на турски? Точно тук. Аз го помолих да я премести, но той започна да ми вдига скандали, започна да крещи и каза, че не можел да си губи времето с мен. Тогава аз наистина страшно се ядосах и му отговорих лошо. Всъщност, казано накратко, за малко да се сбием. За късмет, мина един младеж и каза на покойния кавалер, че той ще премести фиатчето, стига да му даде ключовете за него.

— Знаете ли къде я е паркирал?

— Не, господине.

— В състояние ли сте да разпознаете този младеж? Виждали ли сте го и друг път?

— От време на време го виждах, че влизаше в съседната врата. Трябва да е един от клана.

— Политическият секретар се казва Бирагин, нали?

— Струва ми се, да. Работи в общината. Родом е някъде от района на Венеция, а по това време е на работа. Тук отварят чак

следобед към шест часа, така че все още е твърде рано.

* * *

— Господин Бирагин? Аз съм комисар Монталбано от Вигата. Извинете ме, че ви безпокоя на работното ви място.

— Ама моля ви, кажете.

— Нуждая се от услужливостта на вашата памет. Последното събрание на партията, на което е присъствал и горкият кавалер Мизурака, що за събрание беше?

— Не разбирам въпроса ви.

— Извинете ме, не се гневете, но се отнася само за едно рутинно разследване за изясняване на обстоятелствата около смъртта на кавалера.

— Защо? Има нещо недотам ясно ли?

Господин Фердинандо Бирагин беше истински досадник.

— Всичко е повече от ясно, повярвайте ми.

— Ами тогава?

— Аз трябва да приключа преписката, разбирате ли ме? Не мога да оставя процедурата висяща.

При думите „преписка“ и „процедура“ държанието на Бирагин, бюрократ от общината, внезапно се промени.

— Ех, това са неща, които са ми твърде ясни. Събранието беше на ръководния орган на партията, на което кавалерът нямаше основание да присъства, но направихме изключение.

— Следователно събранието е било в тесен кръг?

— Десетина души.

— Някой дойде ли да търси кавалера?

— Не, никой. Бяхме заключили вратата. Щях да си спомням. Търсиха го само по телефона, това — да.

— Простете ми, но вие имате ли понятие за *tenore*^[1] на обаждането?

— Не само че имам понятие за тенора, но съм наясно и с баритона, и с баса и със сопраното! — засмя се той. Колко беше духовит Фердинандо Бирагин! — Вие знаете как говореше кавалерът,

като че ли всички останали са глухи. Беше изключено да не го чуеш, когато се изразяваше на глас. Представете си, че веднъж...

— Извинете, господине, но времето ми е ограничено. Успели сте да разберете — спря се и изхвърли думата *tenore*, за да не навлиза отново в трагичното чувство за хумор на Бирагин — ... същността на обаждането?

— Разбира се. Беше някакъв, който направил услуга на кавалера да му паркира колата. И Мизурака въпреки благодарностите го порица, че я е оставил твърде надалече.

— Вие успяхте ли да разберете кой му се обажда?

— Не. Защо?

— Защото две не е три — каза Монталбано и затвори.

Следователно младежът, след като беше извършил скришом смъртоносната услуга в някой съучастнически гараж, нарочно беше паркирал далеч, за да принуди кавалера да си направи и малка разходчица.

* * *

Монталбано обясни на една любезна служителка от „Свободна мрежа“ какъв тотален некадърник е с всичко, което има нещо общо с електрониката. Беше в състояние да си пусне телевизора, това — да, да търси програми и да спре апарата, но за всичко останало — пълна дупка. Момичето сложи касетата, превъртя я назад и всеки път, когато Монталбано искаше, тя спираше картината. Когато комисарят излезе от „Свободна мрежа“, беше убеден, че е видял точно това, което го интересува, но изглежда, че в това, което го интересуваше, нямаше никакъв здрав разум.

[1] Игра на думи. На италиански *tenore* означава не само тенор, но и съдържание. — Б.пр. ↑

10

Спря се нерешително пред гостилницата „Свети Калоджеро“, разбира се, защото беше време за ядене, а и гладът му напомняше за себе си, но пък, от друга страна, идеята, която го беше осенила, виждайки репортажа, и която трябваше да се провери, го караше да продължи към Кастрираното агне. Но ароматът на пържен барбун, който се носеше от кръчмата, победи дуела. Изяде един специален ордъовър от морски дарове, след това поиска да му донесат два лаврака, които бяха толкова пресни, че изглеждаха сякаш още плуват във водата.

— Комисарю, вие днес ядете без желание.

— Вярно е, но ме измъчват мисли.

— Мислите трябва да се забравят пред прелестите, които Господ ни дава с тези лавраци — каза тържествено Калоджеро, отдалечавайки се.

Мина през полицейското управление, за да види дали има нещо ново.

— Много пъти се обажда господин Якомуци — съобщи му Джермана.

— Кажи му, ако се обади отново, че по-късно ще го потърся аз. Имаме ли някое силно електрическо фенерче?

Когато по междуградския път стигна до околностите на Кастрираното агне, остави колата си и продължи пеша. Денят беше хубав, а лекият ветрец освежаваше и повдигаше настроението на Монталбано. Теренът около зъбера сега беше набразден от колите на любопитните, минали през него. Канарата, която служеше за врата, беше отместена на разстояние от няколко метра и входът към пещерата беше открит. Точно докато влизаше, се спря и наостри слух. От вътрешността се носеше глух шум, който от време на време беше прекъсван от сподавени стенания. Изплаши се. По дяволите, нима вътре имаше някой, когото изтезаваха? Нямахме време да изтича до

колата, за да вземе пистолета. Скочи вътре, като междуременно включи силното електрическо фенерче.

— Не мърдайте! Полиция!

Двамата, които бяха в пещерата, замръзнаха по местата си, но поцепененият от тях се оказа Монталбано. Вътре имаше двама голи, които правеха любов. Тя с изпънати ръце, опрени в стената, а той прилепнал към нея отзад. Под светлината на прожектора изглеждаха като много красиви статуи. Комисарят усети, че пламва от срам, и недодялано, докато се оттегляше, след като загаси фенерчето, измърмори:

— Извинете ме... обърках се... продължавайте си спокойно.

Излязоха навън след по-малко от минута, колко му беше да си облекат тениските и дънките. Монталбано искрено съжеляваше, че ги е прекъснал. Тези младежи по свой собствен начин осветяваха отново пещерата, сега, когато вече не беше склад на смъртта. Момчето мина пред него с наведена глава и ръце в джобовете, докато тя за миг го погледна със закачлив блясък в очите и лека усмивка.

На комисаря му беше нужно да направи само едно просто и повърхностно разузнаване, за да се убеди, че онова, което беше забелязал на записа, отговаря на това, което виждаше в действителност. Докато страничните стени бяха относително гладки и плътни, най-ниската част на задната стена, тоест тази, която беше противоположна на входа, се набиваше на очи със своите грапавини, издатини, вдлъбнатини и на пръв поглед изглеждаше недобре издялана. Но не се отнасяше за работа с длето, а за камъни, наредени както един над друг, така и един до друг. След това времето се беше погрижило да ги слепи един е друг, да ги циментира, замаскира с прах, пръст, водни пръски и селитра до такава степен, че да превърне грубия зид в почти естествена стена. Продължи внимателно да оглежда, да обследва сантиметър по сантиметър и накрая нямаше вече никакви съмнения: в дъното на пещерата, изглежда, имаше отвор, поне метър на метър, който беше прикрит, но, разбира се, не през последните години.

* * *

— Якомуци? Монталбано съм. Имам належаща нужда ти...

— Може ли да знам къде си се покрил? Загубих цяла сутрин да те търся!

— Хъм, сега съм тук.

— Намерих парче картон, от този за кутиите, всъщност за големите кашони за експедиция.

— Тайна за тайна — аз веднъж намерих едно червено копче.

— Ама че си лайнар! Спирам да говоря.

— Е, стига де, хубавият глезльо на татко, не се обиждай!

— Върху това парче картон има някакви отпечатани букви. Намерих го под пода, който беше в пещерата, вероятно се е бил напъхал във фугата между две дъски.

— Каква е думата, която каза?

— Под?

— Не, тази след нея.

— Фуга?

— Тази. Господи, колко си образован и как добре говориш! А друго не намерихте ли в това нещо, което ти го каза?

— Да. Ръждясали пирони, също и едно копче, но черно, едно моливче и късове хартия, но, виж, от влагата се бяха превърнали в каша. Това парче картон все още е в добро състояние, защото очевидно се е озовало там преди няколко дни.

— Прати ми го. Слушай, имате ли сонар и някой, който да знае да го използва?

— Да, преди седмица го дадохме да го използва Мизилмези, за да търси трима мъртви, които после открихме.

— Можеш ли да ми го пратиш тук, във Вигата, към пет часа?

— Луд ли си? Сега е четири и половина! Ще стане след два часа. Ще дойда и аз, за да ти донеса и картона. Ама за какво ти е?

— За да ти го напъхам в задника.

* * *

— Отгатък е директорът Бурджо. Пита дали може да го приемете, трябва да ви каже нещо, няма да отнеме повече от пет минути.

— Покани го да влезе.

Директорът Бурджо беше излязъл в пенсия преди десетина години, но всички в градчето продължаваха да се обръщат към него така, защото повече от трийсет години беше директор на търговската гимназия във Вигата. С Монталбано се познаваха добре. Бившият директор беше високоерудиран човек, здраво вкопчил се в живота въпреки възрастта си, и комисарят няколко пъти беше споделял успокояващите си разходки по кея с него. Посрещна го.

— За мен е удоволствие да ви видя! Заповядайте!

— Тъй като минавах отгук, ми хрумна да попитам за вас. Ако не ви бях намерил в полицейското управление, щях да ви се обадя по телефона.

— Слушам ви.

— Бих искал да ви кажа някои неща за пещерата, в която сте намерили оръжията. Не знам дали ще са ви интересни, но...

— Шегувате ли се? Разкажете ми всичко, което знаете.

— С предварителното условие обаче, че ще изразя мнението си на базата на онова, което съм чул по местните телевизии и съм прочел във вестниците. Възможно е в действителност нещата да не стоят по този начин. При всички случаи обаче някой каза, че канарата, която е покривала входа, била приспособена за врата от мафиотите или от онзи, който е търгувал с оръжието. Това не е вярно. Въпросното приспособление, ако може така да се каже, го направи дядото на Лило Ридзитано, един мой много скъп приятел.

— В кои години, знаете ли?

— Разбира се, че знам. Към четирийсет и първа, когато олиото, брашното и пшеницата започнаха да не достигат заради войната. По това време всичките земи около планината Овена и Кастрираното агне принадлежаха на Джакомо Ридзитано, дядото на Лило, който беше направил пари в Америка по недотам законен начин, поне така се говореше в градчето. На Джакомо Ридзитано му идва идеята да затвори пещерата с тази приспособена за врата кана. Вътре в дупката имаше от пиле мляко, а той въртеше черна борса с помощта на своя син Пиетро, бащата на Лило. Те бяха безскрупулни мъже, замесени и в други истории, изглежда, дори оцапани с кръв, за които тогава почтените хора не говореха. Лило обаче беше различен. Падаше си литератор, пишеше хубави стихотворения и много четеше. Той беше

човекът, който ми отвори очите за „Твоите земи“ от Павезе и „Разговор в Сицилия“ от Виторини... Ходех да го навестя — обикновено когато родителите му ги нямаше, в една виличка в полите на планината Овена, откъм страната, която гледа към морето.

— Била е съборена, за да се направи тунелът ли?

— Да. Или по-точно казано, виличката буквално беше направена на пух и прах по време на бомбардировките, които предхождаха десанта на съюзническите войски през четирийсет и трета, а багерите, които копаеха тунела, изличиха руините и основите ѝ.

— Мога ли да открия този ваш приятел?

— Не знам дори жив ли е, мъртъв ли е, нито къде е живял. Казвам го така, защото трябва да имате предвид, че Лило беше или е с четири години по-възрастен от мен.

— Слушайте, господин директор, вие били ли сте някога в тази пещера?

— Не. Само веднъж помолих Лило да отидем в нея, но той ми отказа. Беше получил категорични нареждания от дядо си и баща си. Той наистина се страхуваше от тях, беше прекалено дори, че ми е разказал за тайната на пещерата.

* * *

Полицай Баласоне, въпреки фамилното си име, което беше типично за Пиемонт, говореше на милански диалект и физиономията му беше изнурена като в Деня на мъртвите, втори ноември.

„Денят на мъртвите е, бъдете весели!“ — помисли си Монталбано, като го видя, и в паметта му изплува заглавието на малка поема от Делио Теса^[1].

След около половин час мотаене с апарата в дъното на пещерата Баласоне махна слушалките от ушите си и погледна комисаря с възможно най-опечаленото си изражение:

„Сбърках — помисли си Монталбано — и сега здравата ще се изложи пред Якомуци.“

Онзи Якомуци, който десет минути след като престоя в пещерата, си призна, че страда от клаустрофобия и излезе навън.

„Може би защото сега няма телевизионни камери, които да те заснемат“ — помисли си злорадо Монталбано.

— И така? — реши се да попита комисарят, за да получи потвърждението за провала си.

— Зад стената има нещо — каза, просъсквайки, Баласоне, който освен меланхоличен, беше и несловоохотлив.

— Би ли ми казал, ако обичаш и не те затруднявам много, какво има отгътък стената? — попита го Монталбано, превръщайки се в опасно любезен.

— *On sit voeuij.*

— Би ли бил така любезен да ми говориш на италиански?

Привидно, а и заради тона, който използваше, изглеждаше като благородник от кралския двор от осемнайсети век, но Балдасаре не знаеше, че ако продължеше по този начин, щеше да получи юмрук, който да разкървави носа му. За свой късмет, той го послуша.

— Има някаква кухня — каза той — и е също толкова голяма, колкото тази пещера тук.

Комисарят почувства облекчение, защото не беше сгрешил. В този момент влезе Якомуци:

— Намерихте ли нещо?

Баласоне стана словоохотлив със своя началник и Монталбано го погледна накриво.

— Да, господине. До тази трябва да има и друга пещера. Също като това, което видях по телевизията. Показваха ескимоска къща, как се казваше, ах, да, иглу, и точно до него имаше друго. Двете иглута бяха свързани помежду си с нещо подобно на съединителна тръба, тоест малък и нисък коридор. Тук ситуацията е същата.

— Поне на пръв поглед изглежда, че преградата на коридорчето между двете пещери трябва да датира отпреди много години — каза Якомуци.

— Да, господине — отвърна все по-измъчено Баласоне. — Ако случайно в другата пещера са скрити оръжия, те трябва да са поне от времето на Втората световна война.

* * *

Първото нещо, което Монталбано забеляза за парчето картон, сложено от криминалозите, както е редно, в прозрачно найлоново пликче, е, че имаше формата на остров Сицилия. В средата му се виждаха черни печатни букви: „АТО-КАТ“.

— Фацио!

— На вашите заповеди!

— Отиди да вземеш отново от фирма „Винти“ джипа, а също лопати, кирки и мотики. Утре аз, ти, Джермана и Галуцо ще се върнем при Кастрираното агне.

— Ама на вас май ви стана навик! — не можа да се въздържи Фацио.

* * *

Чувстваше се уморен. В хладилника намери сварени октоподчета и парче добре узрял кашкавал. Разположи се на верандата. Когато приключи с храненето, отиде да се порови из фризера. В него имаше скрежина от лимони, която домашната помощница приготвяше по формулата едно към две към четири: чаша лимонов сок, две чаши захар и четири чаши вода. Направо да го изпиеш на един дъх. Реши след това да се опъне в леглото и да довърши романа на Монталбан. Не успя да прочете дори една глава от него, защото, колкото и да му беше интересен, сънят го надви. Събуди се внезапно след по-малко от два часа, погледна часовника и видя, че беше едва единайсет вечерта. Докато оставяше будилника върху нощното шкафче, погледът му падна върху парчето картон, което беше оставил близо до себе си. Взе го и отиде в банята. Седнал на тоалетната чиния под неоновата светлина на лампата, продължи да го гледа. Внезапно го осени една идея. Стори му се, че за миг силата на светлината в банята постепенно се увеличи до такава степен, че избухна като проблясък на светкавица.

„Как е възможно идеите да ми идват само като съм в тоалетната? — погледна няколко пъти парчето картон. — Ще умувам утре сутрин на свежа глава.“

Но не беше така. След четвърт час, който прекара в леглото, като се обръщаше ту на едната, ту на другата страна, стана и започна да

търси в тефтерчето телефонния номер на капитан Алиота от Финансовата полиция в Монтелуза, който му беше приятел.

— Извини ме за късния час, но наистина имам нужда от една спешна информация. Правили ли сте някога проверка на супермаркета на някой си Инграсия от Вигата?

— Името му нищо не ми говори. А щом не си го спомням, това ще рече, че проверка е правена, но след нея не е изскочило нищо неправомерно.

— Благодаря.

— Почакай. С тези ревизии се занимава старшина Лагана. Ако искаш, ще му кажа да ти се обади вкъщи. Вкъщи си, нали?

— Да.

— Дай ми десет минути.

Само отиде до кухнята, за да изпие чаша леденостудена вода, и телефонът му звънна.

— Лагана се обажда. Капитанът ми каза. Да, последната проверка на този супермаркет е отпреди два месеца, но всичко беше редовно.

— Проверката по ваша инициатива ли я правихте?

— Беше рутинна. Заварихме всичко в ред. Уверявам ви, че рядко се натъкваме на търговец, чиито документи да са така изрядни. Дори и да искахме да го глобим за нещо, нямаше никакъв повод за това.

— Всичко ли проверихте? Счетоводните книги, фактурите, разписките...

— Извинете, комисарю, ама вие как мислите, че се правят проверките? — попита го старшината, като гласът му леко охладня.

— За бога, не исках да го поставя под съмнение... Целта на питането ми беше друга. Аз не познавам някои механизми и затова моля за вашата помощ. Тези супермаркети как се снабдяват?

— От търговци на едро. Пет, десет или според нуждите си.

— Аха. А вие в състояние ли сте да ми кажете кои са доставчиците на супермаркета на Инграсия?

— Мисля, че да. Май някъде съм си записал.

— Наистина съм ви задължен. Утре сутринта ще ви се обадя в службата.

— Ама аз съм на работа сега! Останете на линия.

Монталбано го чу да си подсвирква.

— Ало, комисарю! Ето ме, търговците на едро, които зареждат Инграсия, са трима от Милано, един от Бергамо, един от Таранто и един от Катания. Запишете си. От Милано...

— Извинете, че ви прекъсвам. Започнете с този от Катания.

— Наименованието на фирмата от Катания е „Пан“, като Питър Пан, но без Питър отпред. Собственик е Салваторе Никозия, жител на...

Не отговаряше.

— Благодаря, това е достатъчно — каза разочаровано Монталбано.

— Почакайте, забравих да ви кажа нещо. Пак там, от Катания, супермаркетът зарежда стоки за домашни потреби от фирма, която се казва „Бранкато“.

„АТО-КАТ“ беше написано на парчето картон. Фирма „Бранкато — Катания“, отговаряше, ама как да не отговаряше! Радостният вик на Монталбано проехтя в ухото на старшината и го уплаши.

— Комисарю, комисарю? О, боже мой, какво става? Добре ли сте, комисарю?

[1] Делио Теса (1886–1939) — италиански поет и писател, роден в Милано. — Б.пр. ↑

11

Свеж, усмихнат, със сако и вратовръзка, обгърнат от ароматния облак на одеколона си, в шест сутринта Монталбано се появи в къщата на господин Франческо Лакомаре, директор на супермаркета на Инграсия, който го посрещна освен с неподправено удивление, по гащи и с чаша мляко в ръка.

— Какво е станало? — попита го директорът, пребледнявайки, като го разпозна.

— Две много лесни въпросчета и ще ви освободя от присъствието си. Но преди това трябва доста сериозно да ви предупредя, че тази среща трябва да си остане между нас. Ако вие кажете на някого, дори и на вашия началник, аз под един или друг предлог ще ви хвърля в дранголника, може да се обзаложите за това.

Докато Лакомаре се опитваше да си поеме въздух, който беше започнал да му липсва, от вътрешността на апартамента се разнесе креслив и дразнещ женски глас:

— Чичино, ама кой е по това време?

— Никой, никой, Кармилина, спи си — успокои я Лакомаре, притваряйки вратата зад гърба си.

— Комисарю, неприятно ли ще ви е, ако поговорим тук на площадката? Последният етаж, който е точно над този, е необитаем. Няма опасност някой да ни обезпокои.

— Вас кой ви обслужва от Катания?

— „Пан“ и „Бранкато“.

— Има ли предварително определено време за доставката на стоките?

— Всяка седмица „Пан“ и всеки месец „Бранкато“. Договорили сме го с другите супермаркети, които използват същите тези търговци на едро.

— Много добре. Значи, доколкото разбрах, фирма „Бранкато“ товари един камион със стока и го изпраща да обикаля

супермаркетите. И така, в тази обиколка вие на кое място се намирате? Ще ви обясня по-добре...

— Разбрах ви, комисарю. Камионът тръгва от Катания, минава през област Калтанисета, след това през Трапани и после Монтелуза. Ние във Вигата сме последните, през които минава камионът, за да се върне празен в Катания.

— Един последен въпрос. Стоката, която крадците откъгнаха, а след това я оставиха да бъде намерена...

— Вие сте много умен, комисарю.

— Вие също, щом успявате да ми отговорите още преди да съм ви задал въпросите си.

— Факт е, че точно заради този обир не мога да мигна нощем. И така, стоката от „Бранкато“ ни я докараха предварително. Очаквахме я рано сутринта на следващия ден, вместо това дойде предишната вечер, когато се готвехме да затваряме. Шофьорът каза, че заварил затворен заради траур един супермаркет в Трапани, и затова избързал и дошъл по-рано. Тогава господин Инграсия, за да освободи камиона, каза да се разтовари, провери по списък кашоните и ги преброи. Но не ги отвори, каза, че е много късно, не искаше да плаща извънреден труд, и останалото да се довърши на другия ден. След няколко часа стана обирът. Затова се чудя и се мая: кой ли е съобщил на крадците, че стоката е дошла предварително?

Лакомаре започваше да се пристрастява към разсъжденията си. Монталбано реши да влезе в ролята на негов опонент, защото директорът не биваше да се доближава много до истината, тъй като можеше да предизвика проблеми. Освен това беше в пълно неведение относно трафиците на Инграсия.

— Не е казано, че двете неща имат връзка помежду си. Крадците може да са дошли да откраднат това, което вече е било в склада, а всъщност са намерили и току-що пристигналата стока.

— Да, но защо след това са я оставили да бъде намерена?

Точно там беше проблемът. Монталбано се поколеба дали да даде някакъв отговор, който да е в състояние да удовлетвори любопитството на Лакомаре.

— Мога ли да знам кой, по дяволите, е? — попита този път вече разгневено женският глас.

Госпожа Лакомаре трябва да беше жена с превъзходен слух. Монталбано се възползва от ситуацията, за да си тръгне, а пък и беше разбрал това, което го интересуваше.

— Моите почитания към вашата любезна съпруга — каза той, като заслиза по стълбите.

Веднага щом стигна до вратата, се върна назад презглава и натисна отново звънеца.

— Пак вие? — Лакомаре беше изпил млякото си, но беше все така по гащи.

— Забравих нещо, простете ми. Сигурен ли сте, че камионът е потеглил напълно празен, след като е бил разтоварен?

— Е, не съм казал такова нещо. Все още в него имаше петнайсетина големи кашона, които принадлежали, така ми каза шофьорът, на супермаркета в Трапани, който бяха заварили затворен.

— Ама що за лудница става тази сутрин? — нададе вой отвътре госпожа Кармилина и Монталбано избяга, без дори да каже довиждане.

* * *

— Мисля, че разбрах приблизително какъв е бил пътят, който са изминавали оръжията, за да стигнат до пещерата. Изслушайте ме, господин началник. И така, по начин, който все още не сме открили, оръжията от някаква част на света пристигат във фирма „Бранкато“ от Катания, която ги складира и слага в кашони, като върху тях е напечатано името ѝ. Все едно съдържат нормални електроуреди, предназначени за супермаркетите. Когато идва редът за доставката, онези от „Бранкато“ товарят кашоните с оръжията заедно с другите. За да се подсигурят, в някаква отсечка от пътя между Катания и Калтанисета сменят камиона на фирмата с друг, който преди това е бил откраднат. Ако някой открие оръжията, фирма „Бранкато“ може да отрече, че има нещо общо с тях и не знае нищо за този трафик, че камионът не е неин и дори тя самата е жертва на обир. Откраднатият камион започва своята обиколка, оставя кашоните, как да ги наречем, онези, нормалните, в различните супермаркети, които трябва да зареди, и накрая се отправя към Вигата. Преди да дойде обаче, в късна

доба спира при Кастрираното агне и разтоварва оръжията в пещерата. Рано сутринта, така ми каза директорът Лакомаре, доставят последните кашони в супермаркета на Инграсия и потеглят обратно. По пътя на връщане към Катания откраднатия камион го заменят с истинския от фирмата, който пристига в седалището ѝ все едно е осъществил пътуването си. Може би всеки път имат грижата да му превъртат километража. И тази шегичка я правят от не по-малко от три години, защото Якомуци каза, че преустройството на пещерата датира именно от около три години.

— В това, което ми обяснявате — започна началникът — за тяхната стандартна процедура, има логика сто процента. Но продължавам да не разбирам инсценировката на псевдообира.

— Реагирали са така, защото са били принудени. Спомняте ли си престрелката между патрул на карабинерите и трима бандити в полята на Санта Лучия? Един от карабинерите бе ранен.

— Спомням си я, но какво общо има тя?

— Локалните радиа съобщиха новината към двайсет и един часа, точно докато камионът е бил на път към Кастрираното агне. Санта Лучия отстои на не повече от два-три километра от целта на контрабандистите, които трябва да са чули новината точно по радиото. Би било непредпазливо от тяхна страна да се натъкнат в такава запустяла местност на някой патрул, а на мястото на престрелката са пристигнали много. Тогава са решили да продължат към Вигата. Със сигурност са щели да попаднат на някоя проверка, но това е било по-малкото зло, защото са имали добри възможности да се оправят. Така и е станало. Пристигнали са много по-рано и са измислили историята със затворения супермаркет в Трапани. Инграсия, предупреден за непредвиденото обстоятелство, е казал да стоварят стоката и после са се престорили, че камионът потегля за Катания. Оръжията са все още на него, те са в кашоните, които, както са разказали на директора Лакомаре, били предназначени за супермаркета в Трапани. Камионът е скрит в покрайнините на Вигата в имот на Инграсия или на някой друг съучастник.

— Връщам се отново към въпроса си: защо е трябвало да симулират обира? Оттам, където са го били скрили, камионът безпроблемно е можел да стигне до Кастрираното агне, без да се налага да минава отново през Вигата?

— Всъщност се е налагало. Спрени от карабинерите, от Финансовата полиция или от който щете, с товар от петнайсет кашона без товарителница, е имало опасност да събудят подозрение. С искането да отворят някой от кашоните е щял да дойде и провалът им. Било е абсолютно необходимо да си вземат стоварените кашони при Инграсия и затова той умишлено не е искал да бъдат отваряни.

— Започвам да разбирам.

— По някое време през нощта камионът се връща в супермаркета. Пазачът не е в състояние да разпознае нито хората, нито камиона, защото вечерта все още не е бил застъпил на смяна. Натоварват все още неотворените кашони с оръжията и тръгват към Кастрираното агне. Стоварват ги, връщат се назад, изоставят камиона на паркинга на бензиностанцията и работата е приключена.

— Извинете ме, но защо не са се отървали от крадената стока, продължавайки след това директно за Катания?

— Точно това е гениалното, че оставяйки да бъде намерен камионът, в който привидно е цялата открадната стока, насочват следствието към фалшива следа. Ние автоматично сме принудени да предположим, че всичко това е заради някаква обида, заплаха, предупреждение за неплатен рекет. Всъщност ни принуждават да разследваме на някакво по-ниско ниво — нещо, което, за съжаление, се случва почти всекидневно по нашия край. А Инграсия играе твърде добре своята роля, разказвайки ни абсурдната история за шегата, както я нарича той.

— Наистина гениално — каза началникът.

— Да, но ако се търси добре, някаква грешка или недоглеждане винаги може да се намерят. Ето, в нашия случай например не са забелязали, че парче картон е паднало под дъските, с които е бил покрит подът на пещерата.

— Така е, така е — отвърна замислено висшестоящият, а след това, все едно си говореше сам, попита: — Кой ли знае къде са изчезнали празните кашони? — От време на време началникът на полицията се вторачваше в някакви нищожни детайли.

— Трябва да са ги натоварили на някоя кола и да са ги изгорили в полето. Защото при Кастрираното агне е имало поне две коли на съучастници, може би за да закарат шофьора на камиона, след като веднъж той го е оставил на паркинга.

— Следователно без това парче картон нямаше да открием нищо — заключи началникът.

— Ех, нещата не стоят точно по този начин — каза Монталбано. — Аз следвах друга следа, която неминуемо щеше да ме отведе до същите изводи. Вижте, били са принудени да убият един горкичък старец.

Началникът му подскочи, помръкнал.

— Убийство? Как така аз нищо не знам за него?

— Защото го представиха като пътен инцидент. Едва вчера вечерта получих потвърждение, че са повредили спирачките на колата.

— Казахте ли го на Якомуци?

— За бога! Якомуци е добър, мил и много компетентен, но да го уведоим, е все едно да направим прессъобщение.

— Трябва някой ден хубаво да го нахокам и да му дам добър урок на Якомуци — каза началникът, въздишайки дълбоко. — Разкажете ми всичко, но в хронологичен ред и бавно.

Монталбано му описа историята с Мизурака и писмото, което той му беше изпратил.

— Убит е напразно — заключи той. — Палачите му не са знаели, че той вече ми е бил изпратил всичко.

— Вижте, ако трябва да се вярва на Мизурака, бихте ли ми обяснили какъв мотив е имал Инграсия да стои близо до супермаркета си, докато са симулирали обира.

— Защото, ако е имало някаква друга спънка, някакво неуместно посещение, той е щял да излезе навън, готов да обясни, че всичко е наред, че връщат стоката, защото онези от „Бранкато“ са объркали поръчката.

— А нощният пазач в хладилната камера?

— Той не им е бил проблем. Щели са да се отърват от него.

— Как ще действаме? — попита началникът след кратка пауза.

— Подаръкът, който Тано Гърка ни направи, без да съобщава имена, беше голям — започна Монталбано — и не бива да се пропилява. Ако действаме разумно, може да се доберем до афера, която не знаем колко голяма може да се окаже. Нужна е предпазливост. Ако веднага арестуваме Инграсия или някого от фирма „Бранкато“, няма да направим нищо. Трябва да стигнем до по-големите риби.

— Съгласен съм — каза началникът. — Ще предупредя Катания да държат под строг конт... — Спря, направи гримаса, защото болезнено си спомни за „къртицата“, предизвикала смъртта на Тано, за която беше говорил в Палермо. Нищо чудно такава да имаше и в Катания.

— Нека действаме незабележимо — реши той. — Ще държим под контрол само Инграсия.

— Тогава ще отида при съдебния следовател, за да получа необходимите разрешителни — каза комисарят.

Докато излизаше, началникът го повика отново:

— А, слушайте, съпругата ми вече е много по-добре. Ще ви бъде ли удобно събота вечер? Имаме още много неща за обсъждане.

* * *

Завари съдебния следовател Ло Бианко в необичайно добро настроение и с блеснали очи.

— Много добре изглеждате — не можа да се въздържи да не му го каже комисарят.

— Ех, да, да, наистина съм добре — огледа се наоколо, а лицето му придоби конспиративно изражение. Наклони се към Монталбано и заговори с нисък глас: — Знаете ли, че Риналдо е имал шест пръста на дясната си ръка?

За момент Монталбано остана шокиран. След това си спомни, че от години съдебният следовател се беше посветил на една величава творба — „Животът и делото на Риналдо и Антонио Ло Бианко, заклетите учители в Университета на Акрагент по времето на крал Мартин I Млади (1402–1409)“, защото си беше наумил, че те са негови роднини.

— Наистина ли? — каза Монталбано с радостно удивление. Беше по-добре да го накара да почувства удовлетворение.

— Да, господине. Шест пръста на дясната си ръка.

„Може би с тях прекрасно е мастурбирал“ — беше на път кощунствено да му отвърне Монталбано, но реши да се въздържи.

Разказа на съдебния следовател всичко за трафика на оръжия и за убийството на Мизурака. Обясни му дори стратегията, която му се

искаше да следва, и му поиска съдебно разрешение, за да може да започне да подслушва телефоните на Инграсия.

— Веднага ще кажа да ви го изготвят — каза Ло Бианко.

В друг момент би поставил под съмнение нещата, създаде пречки, предвидил неприятности, но този път, щастлив заради откритието за шестте пръста на дясната ръка на Риналдо, беше готов да предостави на Монталбано дори разрешения за изтезания, набиване на кол, изгаряне на клада.

* * *

Отиде си вкъщи, сложи си банския и много дълго плува. Върна се, подсуши се, но не се облече. В хладилника нямаше нищо, но във фурната се набиваше на очи тава с четири огромни порции макарони с патладжан, доматиен сос, моцарела, пармезан и босилек. Гозба, достойна за Олимп. Изяде две порции и върна тавата във фурната. Нави си будилника и спа непробудно един час. Стана от леглото, взе си душ, облече си вече изпотените риза и дънки и отиде в полицейското управление.

Фацио, Джермана и Галуцо го чакаха, облечени в работни дрехи, и веднага щом го видяха, грабнаха лопатите, кирките и мотиките и запяха старата песен на ратаите, размахвайки във въздуха инструментите:

— „Време е! Време е! Земята да е на който я работи!“

— Ама че сте лайнари — беше коментарът на Монталбано.

* * *

На входа на пещерата в Кастрираното агне ги чакаха вече Престия, зетят журналист на Галуцо, и операторът, който носеше със себе си два големи прожектора.

Монталбано погледна накриво Галуцо.

— Да — каза той, изчервявайки се, — с оглед на това, че миналия път му дадохте разрешение...

— Добре, добре — отрязва го комисарят.

Влязоха в пещерата с оръжията и под наставленията на началника си Фацио, Джермана и Галуцо започнаха да откъртват камъните, които все едно се бяха споили един в друг. Работиха повече от три часа, дори комисарят, Престия и операторът видяха голям зор, когато смениха другите трима мъже. Най-накрая стената беше съборена. Както Баласоне го беше описал, различиха ясно коридорчето, но останалото се губеше в тъмнината.

— Отивай ти — каза Монталбано на Фацио.

Той взе едно фенерче, пропълзя по корем и изчезна. След няколко секунди чува удивения му глас:

— О, боже! Комисарю, елате да видите!

— Вие ще влезете, когато ви извикам — каза Монталбано на останалите, но най-вече на журналиста, който, като чу Фацио, подскочи като пружина и се заприготвя да легне по корем и да запълзи.

Дължината на коридорчето фактически беше колкото тази на тялото му. Само за миг се озова от другата страна. Включи фенерчето. Втората пещера беше по-малка от първата и веднага се забелязваше, че в нея няма никаква влага. Точно в средата й имаше килим в доста добро състояние. В горната му лява част — една гаванка. Отдясно, точно в противоположната страна, стомна. В долната — едно теракотено овчарско куче в естествена големина, което представляваше върхът на този обърнат триъгълник. Върху килима имаше две прегърнати изсъхнали тела като във филм на ужасите.

Монталбано усети, че дъхът му спира, и не успя да продума. Кой знае защо, се сети за двамата млади, които беше изненадал в другата пещера, докато правеха любов. Останалите се възползваха от мълчанието му, не издържаха и влязоха един след друг. Операторът включи лампите и започна лудешки да заснема с камерата. Никой не говореше. Пръв от всички се съвзе Монталбано.

— Уведоми криминолозите, съдебния следовател и доктор Паскуано — каза той, но докато даваше нареждането си, дори не се обърна към Фацио. Стоеше там като омагьосан да гледа сцената, боейки се, че само едно малко движение от негова страна можеше да го изтръгне от съня, който преживяваше.

Разбуждайки се от омаята, която го беше парализирала, Монталбано се разкрещя на всички да стоят близо до стената, да престанат непрекъснато да се движат и да не тъпчат по пода на пещерата, който беше посипан с много фин червеникав пясък, кой знае откъде проникнал, от който имаше дори по стените. В другата пещера нямаше и следа от него, а може би точно този пясък беше спрял по някакъв начин разлагането на труповете. Те бяха на мъж и жена, чиято възраст трудно можеше да се определи на око. Комисарят се увери, че са от различен пол заради различната структура на телата им. Разбира се, не и от половите им атрибути, които вече не съществуваха, унищожени от естествените процеси на времето. Мъжът беше проснат на едната си страна, а ръката му минаваше през гърдите на жената, която лежеше по гръб. Бяха се прегърнали и прегърнати щяха да останат завинаги; в действителност онова, което някога е било плът от ръката на мъжа, се беше залепило, сляло с плътта от гърдите на жената. Макар че след малко щяха да бъдат разделени от доктор Паскуано. Под сбръчканата им и пожълтяла кожа се белееха костите им, които бяха изсъхнали и оглозгани. Двамата изглеждаха все едно се смееха. Устните им, които се бяха отдръпнали и изпънали около устната кухина, показваха зъбите им. До главата на мъртвия стоеше гаванката с някакви кръгли неща в нея, а до женското тяло — глинената стомна, от тези, които едно време селяните са носели със себе си, за да държат водата им студена. В краката на двойката стоеше теракотеното куче. Беше дълго около половин метър, а бяло-сивите му цветове се бяха съхранили непокътнати. Занаятчията, изпод чиито ръце беше излязло, беше оформил предните му крака изправени, а задните сгънати, устата — полуотворена, и от нея се подаваше розовият му език, а очите бдителни. Всъщност беше седнало, но в позиция нащрек. По килима имаше някоя и друга дупка, през която се виждаше пясъкът от пода, но те можеше да са стари и килимът да е бил в това състояние още преди да бъде постлан в пещерата.

— Всички излезте! — нареди и като се обърна към Престия и оператора, каза: — Преди всичко загасете лампите.

За миг си беше дал сметка каква вреда нанасяха с топлината на прожекторите при заснемането и със собственото си присъствие. Остана сам вътре в пещерата. Осветявайки с фенерчето, погледна внимателно съдържанието в гаванката. Кръглите предмети се оказаха метални монети, които се бяха окислили и покрили със син камък. Деликатно, с два пръста взе една от тях, която му се стори най-добре запазена. Беше монета от двацет чентезими, сечена през хиляда деветстотин четирийсет и първа година. От едната ѝ страна се виждаше Виктор Емануил Трети, от другата женски профил и ликторски фасции. Когато насочи светлината към главата на мъртвия, забеляза дупката в слепоочието му. Беше твърде наясно с тези неща, за да разбере, че се отнася за изстрел с огнестрелно оръжие — или се беше самоубил, или беше убит. Но ако се беше самоубил, къде беше изчезнало оръжието? По женското тяло обаче нямаше никаква следа от насилствена или предизвикана смърт. Остана замислен, защото двамата бяха голи, а из пещерата не се виждаха дрехи. Какво означаваше това? Без първо да отслабне и пожълтее, светлината от фенерчето внезапно угасна, тъй като батерията беше свършила. За миг Монталбано не виждаше нищо, не успя да се ориентира и за да избегне евентуални вреди, приседна на пясъка, изчаквайки очите му да свикнат с тъмнината. В един определен момент със сигурност щеше да съзре слабия проблясък от отвора на прохода. Нужни му бяха само две кратки секунди в пълния мрак и тишината, за да долови някаква странна миризма, която, беше сигурен, бе усещал и друг път. Помъчи се да си спомни къде, въпреки че нямаше значение. Тъй като още от дете му идваше отвътре да дава цвят на всеки аромат, който го впечатляваше, си каза, че този имаше тъмнозелен цвят. Асоциацията му помогна да си спомни къде го беше усетил за пръв път: в Кайро, вътре в пирамидата на Хеопс, в забранен за посетителите коридор, през който един негов египетски приятел любезно, само на него, му беше позволил да премине. И внезапно се почувства някакъв дърдорко, никаквец, незаслужаващ капчица уважение. Сутринта, изненадвайки двамата млади, които правеха любов, беше осквернил живота, а сега пред двете тела, които завинаги трябваше да останат незабелязани в тяхната прегръдка, беше осквернил и смъртта.

* * *

Може би заради това чувство на вина не пожела да присъства на снемането на отпечатъци, което веднага започнаха да правят Якомуци, неговите хора от криминологията и съдебният лекар Паскуано. Вече беше изпушил пет цигари, седнал на канарата, която беше послужила за врата на пещерата с оръжията, когато чу доктор Паскуано, превъзбуден и нервен, да го вика:

— Ама какво става със съдебния следовател?

— Мен ли питате?

— Ако не дойде скоро, тук всичко ще отиде по дяволите. Трябва да закарам трупове в Монтелуза и да ги сложа в хладилника. И с просто око се вижда, че започват да се разлагат. Какво да правя?

— Изпушете една цигара с мен — опита се да го успокои Монталбано.

Съдебният следовател Ло Бианко дойде след четвърт час, когато комисарят беше изпушил още две цигари.

Ло Бианко хвърли разсеян поглед и определи, че мъртвите не са от времето на крал Мартин Млади, като каза набързо на съдебния лекар:

— Правете каквото искате, така или иначе, става въпрос за някаква стара история.

* * *

Монталбано веднага отгатна начина, по който „Телевигата“ щеше да представи новината. В информационната емисия в двайсет часа и трийсет минути най-напред цъфна развълнуваната физиономия на Престия, който обяви сензационната новина, дължаща се, каза той: „на гениалната интуиция на комисар Салво Монталбано от Вигата, който е може би уникална фигура сред плеядата следователи от острова, а защо не и в цяла Италия“. Продължи, като припомни, че под ръководството на комисаря беше извършен и драматичният арест на Тано Гърка, кръвожадния мафиотски бос, както и откриването на пещерата в Кастрираното агне, приспособена за склад за оръжия.

Появи се и откъс от пресконференцията за ареста на Тано, където някакъв тип с облещени очи, заекващ, който отговаряше на името и длъжността на комисар Монталбано, с мъка успяваше да каже четири думи на кръст. Престия започна да разказва как изключителният следовател беше стигнал до извода, че до пещерата с оръжията би трябвало да има и друга, свързана с нея.

— Аз — каза Престия, — уверен в интуицията на комисаря, го последвах с помощта на моя оператор Скириро Джерландо.

В този момент журналистът със загадъчен тон започна да си задава някои въпроси, от сорта на: Какви ли тайни паранормални способности имаше комисарят? Какво ли го беше накарало да мисли, че зад няколкото почернели от времето камъни се криеше една антична трагедия? Възможно ли е комисарят да притежава рентгенов поглед като Супермен?

Монталбано, който гледаше предаването от дома си и от половин час не можеше да си намери чисти гащи, които трябваше да са прибрани някъде, при последния въпрос го прати по дяволите.

Докато преминаваха впечатляващите картини с телата в пещерата, Престия изложи тезата си с твърде убедителни думи. Не знаеше за дупката в слепоочието на мъжа и затова говори за смърт от любов. Според него двамата любовници, спъвани от семействата си заради страстта си, се бяха затворили в пещерата, зазидали прохода и се бяха оставили да умрат от глад. Бяха оборудвали своето последно убежище със стар килим, пълна с вода стомна и бяха изчакали смъртта прегърнати. Не спомена за гаванката, пълна с монети, защото нямаше да се върже с картината, която той описваше. — Дватамата — продължи Престия — не бяха идентифицирани, тъй като историята се е случила поне преди около петдесетина години.

След това някакъв друг журналист започна да говори за новините от деня: едно момиченце на шест години — изнасилено и убито, като е било удряно с камък в главата от свой чичо по бащина линия, труп, намерен в локва, престрелка в Мерфи с трима загинали и четирима ранени, починал на работното си място работник, изчезнал зъболекар, самоубийство на някакъв търговец под давление на лихварите, арест на общински съветник от Монтеверджине за злоупотреба със служебно положение и корупция, самоубийство на

председателя на провинцията, обвинен в съучастие и укриването на пари и крадени вещи, открит в морето труп...

Пред телевизора Монталбано потъна в дълбок сън.

* * *

— Ало, Салво? Джедже съм. Остави ме да говоря и не ме прекъсвай, ръсейки глупости. Имам нужда да те видя, трябва да ти кажа нещо.

— Добре, Джедже, още тази нощ, ако искаш.

— Не съм във Вигата, а в Трапани.

— Тогава кога?

— Днес какъв ден е?

— Четвъртък.

— Удобно ли ще ти е събота в полунощ на същото място?

— Слушай, Джедже, в събота съм на вечеря с един човек, но въпреки това ще мога да дойда. Ако закъснея малко, изчакай ме.

* * *

Обаждането на Джедже, който по гласа си му се стори толкова притеснен, че дори нямаше желание да се шегува с него, го беше събудило навреме. Беше десет часа и той превключи канала на „Свободна мрежа“. Николо Дзито, с интелigentна физиономия, червеникави коси и мисли, започна информационна емисия със смъртта на работника от Фела на работното му място, опечен жив от газовата експлозия. Даде поредица от примери, за да докаже как поне на деветдесет на сто от предприемачите изобщо не им пукаше за правилника по охрана на труда. След това продължи с ареста на държавните чиновници, обвинени в различни злоупотреби с пари, и се възползва от това, за да напомни на зрителите, че правителствата неистово се бяха опитвали да коват закони, които да забраняват подобни чистки. Третата тема, която засегна, беше самоубийството на търговеца, смазан от заеми, и осъди предприетите от правителството действия срещу лихварството, които бяха напълно неподходящи.

— Защо — запита се той — онези, които разследваха въпросното зло, държаха старателно да отделят лихварството от мафията? Колко са начините за пране на мръсните пари?

Най-накрая започна да говори за двете намерени в пещерата тела, но го направи по особен начин, индиректно, полемизирайки с Престия и „Телевигата“ за начина, по който беше съобщена новината.

— Веднъж — започна той — някой беше казал, че религията е опиум за народите, но в наши дни би трябвало да се каже, че истинският опиум е телевизията. Например: защо този случай се представя от някого като отчаяно самоубийство на двама любовници, възпрепятствани в любовта си? Кои са елементите, които са дали правото на този човек да поддържа подобна теза? Двамата са намерени голи, тогава къде са изчезнали дрехите им? В пещерата няма следа от никакво оръжие. Как са се самоубили? Оставили са се да умрат от глад ли? Да, бе, да! Защо до мъжа е имало гаванка с дребни монети, днес извън обращение, но тогава редовни, за да си плати таксата на Харон ли? Истината е — твърдеше той, — че целта е да се подмени едно възможно престъпление със сигурно и романтично самоубийство. И в нашите толкова мрачни и натежали от облаците на хоризонта дни — завърши той — се яхва една такава история, за да се опиянят хората, за да се пренасочи вниманието им от тежките проблеми към една история от типа на тази на Ромео и Жулиета, написана обаче от някой сценарист на сапунени опери.

* * *

— Любов моя, обажда се Ливия. Трябва да ти кажа, че запазих места в самолета. Полетът е от Рим, затова е нужно да си извадиш билет от Палермо до Фиумичино, същото ще направя и аз от Генуа. Ще се срещнем на летището и ще се качим на другия самолет.

— Хъм...

— Запазих дори стая в хотела. Една приятелка, която е била в него, ми каза, че е много хубав, без да е твърде луксозен. Надявам се, че ще ти хареса.

— Хъм...

— Тръгваме след петнайсет дни. Щастлива съм. Броя не само дните, но и часовете.

— Хъм...

— Салво, какво има?

— Нищо. Какво трябва да има?

— Струва ми се, че не си ентусиазиран.

— Ама не, какво говориш...

— Виж, Салво, ако ти в последния момент се откажеш, аз въпреки това ще отпътувам и сама.

— Хайде.

— Може ли да знам какво те прихваща?

— Нищо. Просто спях.

* * *

— Комисар Монталбано? Добър вечер. Обажда се директорът Бурджо.

— Добър вечер. Да, кажете.

— Много съжалявам, че се налага да ви безпокоя вкъщи. Токущо чух от телевизора за намирането на двамата мъртви.

— Вие в състояние ли сте да ги разпознаете?

— Не. Обаждам ви се за нещо, което по телевизията беше казано мимоходом, но може би за вас ще представлява интерес. Отнася се за теракотеното куче. Ако нямате нищо против, бих дошъл утре сутринта в полицейското управление със счетоводителя Буруано. Познавате ли го?

— По физиономия. Към десет часа добре ли е за вас?

* * *

— Тук — каза Ливия. — Искам да го направя тук, и то без да губя време.

Намираха се в нещо като парк, пълен с дървета. В краката им пълзяха стотици охлюви от най-различни видове: градински, големи и малки блатни, голи.

— Ама защо точно тук? Да се върнем в колата, за пет минути сме си у дома, може някой да мине оттук.

— Не разисквай, глупако! — каза Ливия, докато сграбчваше колана на панталоните му и непохватно се опитваше да го откопчае.

— Дай на мен — каза той.

За миг Ливия се съблече гола, докато той все още се спъваше в панталоните и гащетата си.

„Свикнала е да се съблича бързешком“ — помисли си под натиска на сикулската^[1] си ревност.

Ливия се просна във влажната трева с дългите си крака и ръце, с които докосваше зърната на гърдите си, а той усети с отвращение шума на десетките охлюви, които бяха смачкани от тежестта на тялото ѝ.

— Хайде, побързай.

Монталбано най-накрая успя да остане гол, потръпвайки от студения въздух. Междувременно два или три градински охлюва се бяха опитали да изпълзят по тялото на Ливия.

— И какво смяташ, че ще направиш с този? — попита го с критичен тон тя, хващайки го за члена. Със задоволство застана на колене, стисна го в ръката си, погали го и си го напъха в устата. Когато го почувства готов, зае отново първоначалната си поза. — Обладай ме навсякъде — каза му тя.

„Как така е станала толкова вулгарна?“ — запита се той смутено.

Докато се опитваше да проникне в нея, видя на няколко крачки от себе си кучето. То беше бяло, с изплезен розов език и заплашително ръмжеше с оголените си зъби, а една лига се стичаше между тях. Кога ли беше дошло?

— Какво правиш? Отново ли ти омекна?

— Има едно куче.

— Какво те засяга кучето? Чукай ме.

Точно в този момент кучето подскочи и той, изплашен, изтръпна. Животното се просна на няколко сантиметра от главата му и се вцепени. Цветът му бавно избеля, беше седнало със събрани задни крака и изправени предни, превърна се в изкуствено, от теракот. Това беше кучето от пещерата, което охраняваше мъртвите.

И всички заедно изчезнаха — небе, дървета, трева. Скалните стени и таван се събраха около тях и той с ужас разбра, че мъртвите от

пещерата не бяха двама непознати, а той и Ливия.

Събуди се от кошмара си задъхан, изпотен и веднага мислено поиска извинение от Ливия, че си я беше представил в съня си толкова безсрамна. Какво означаваше кучето? А отблъскващите охлюви, които пълзяха навсякъде?

Това куче обаче трябваше да има някакъв смисъл.

* * *

Преди да отиде в участъка, мина през вестникарската будка и поиска двата вестника, които се отпечатваха на острова. И в единия, и в другия правеха пространен анализ за откриването на телата в пещерата, но за намереното оръжие напълно бяха забравили. Вестникът, който се отпечатваше в Палермо, беше сигурен, че е самоубийство от любов, а този, който излизаше в Катания, поддържаше тезата за убийство, без да пренебрегва и тази за самоубийството, дотолкова, че заглавието гласеше:

Двойно самоубийство или двойствено убийство?

приписвайки загадъчни и смътни различия между „двойно“ и „двойствено“. Във всички случаи обаче вестникът се придържаше да не заема позиции, независимо дали се отнасяше за война, или за земетресение, гледаше и вълкът да е сит, и агнето да е цяло и затова му се носеше славата на независим и свободен. Никой от двата вестника обаче не споменаваха за стомната, гаванката и теракотеното куче.

Монталбано едва беше прекрачил прага на участъка, и Катарела го попита задъхано какво да отговаря на стотиците телефонни обаждания от журналистите, които искаха да ги свърже с него.

— Кажи им, че съм отишъл на мисия.

— А, вие да не сте мисионер? — беше поразяващата шега от страна на полицая, който избухна в здрав смях.

Монталбано прецени, че предната вечер, преди да заспи, беше направил добре, като си беше изключил телефона.

[1] Сикулите са древен народ, населявал остров Сицилия. —
Б.пр. ↑

13

— Доктор Паскуано? Монталбано се обажда. Искан да разбере дали има някакви новини.

— Да, господине. Съпругата ми е настинала, а на внучката ми ѝ падна едно зъбче.

— Да не сте ядосан, докторе?

— Ех, да, господине!

— На кого?

— След като ме попитахте дали има някакви новини! С какви очи ме питате в девет сутринта? Какво си мислите — че аз съм прекарал нощта, отваряйки коремите на онези двамата мъртви, като че ли съм някакъв ястреб, лешояд? Аз спях през нощта! А сега работя върху онзи удавник, когото са намерили в Торе Спаката. Който, между другото, не се е удавил, защото, преди да го хвърлят в морето, са го намушкали три пъти в гърдите.

— Докторе, искате ли да се хванем на бас?

— За какво?

— За това, че вие сте прекарвали нощта с онези двамата мъртви.

— Добре де, познахте.

— Какво открихте?

— Засега мога да ви кажа малко, трябва да огледам и другите неща. Сигурно е, че са били застреляни. Той в слепоочието, а тя в сърцето. Раната на жената не се виждаше, защото неговата ръка беше отгоре върху нея. Екзекуция по всички правила, докато са спали.

— Вътре в пещерата ли?

— Не ми се вярва. Мисля, че са били закарани там, когато вече са били трупове, следователно са ги префасонирали, като се има предвид, че са били голи.

— Успяхте ли да установите възрастта им?

— Надявам се да не греша, но трябва да са били млади, много млади.

— Според вас откога е този случай?

— Мога да рискувам да направя хипотеза, но я приемете с известно съмнение. Горедолу отпреди петдесетина години.

* * *

— Няма ме за никого и не ме свързвай с никого по телефона за петнайсет минути — каза Монталбано на Катарела.

След това затвори вратата на кабинета си, върна се на бюрото си и се настани. Мими Ауджело също беше седнал, но с изправен гръб, като набит на кол.

— Кой ще започне пръв? — попита Монталбано.

— Започвам аз — каза Ауджело, — с оглед на това, че аз поисках разговора. Защото си мисля, че е дошъл моментът да поговоря с теб.

— Аз съм тук, за да те изслушам.

— Може ли да знам какво съм ти направил?

— Ти? На мен никога нищо не си ми направил. Защо ми задаваш този въпрос?

— Защото ми се струва, че тук, вътре, съм се превърнал в чужд човек. Не ми казваш нищо за това, което правиш, държиш ме на разстояние. И аз се чувствам обиден. Например според теб нормално ли е да скриеш от мен историята за Тано Гърка? Аз не съм Якомуци, който говори наляво и надясно, аз мога да пазя тайна. Това, което се е случило в моя участък, да го научавам от пресконференцията?! Струва ли ти се, че е редно по отношение на човек като мен, който до доказване на противното е и твой заместник?

— Ама ти разбираш ли колко беше деликатна цялата тази работа?

— Точно затова, тъй като го разбирам, още повече се ядосвам. Защото това означава, че за теб аз не съм правилният човек за деликатните неща.

— Това никога не съм си го помислял.

— Не си го мислил, но винаги си го правил. Както и историята с оръжията, за която разбрах случайно.

— Знаеш ли, Мими, бях обхванат от умопомрачение, всичко стана набързо и не се сетих, че трябва да те уведомя.

— Не говори глупости, Салво. Историята е съвсем друга.

— И каква е?

— Ще ти кажа. Ти си създал едно полицейско управление по твой образ и подобие. От Фацио и Джермана до Галуцо, вземи от тях когото искаш, — не може и дума да става за друго, освен за послушни ръце само с една глава: твоята. Защото те не ти противоречат, не поставят под съмнение нищо, изпълняват и толкова. Тук, вътре, чуждите тела сме само две. Катарела и аз. Катарела, защото е голям кретен, а аз...

— ... защото си твърде умен.

— Така ли? Аз не казвах това. Ти ми приписваш надменност, която не притежавам, и при това го правиш със злоба.

Монталбано го погледна, изправи се, сложи ръцете си в джобовете, заобиколи стола, на който седеше Ауджело, и след това спря:

— Няма злоба, Мими. Ти наистина си интелигентен.

— Ако наистина го мислиш, тогава защо ме изключваш? Бих могъл да съм ти полезен, поне колкото останалите.

— Това е проблемът, Мими. Не колкото другите, а повече от тях. Говоря ти от цялата си душа, защото ме караш да разсъждавам върху държанието си по отношение на теб. Може би това най-вече ме притеснява.

— Тогава, за да си доволен, да оглупея ли леко?

— Направи го, ако държиш хубаво да се скараме. Не това исках да кажа. Факт е — с годините си дадох сметка, че съм нещо като самотен ловец — прости ми глупавия начин на изразяване, който може дори да е грешен, защото ми харесва да ловувам с другите, но искам сам да организирам лова. Това е задължителното условие, за да може мозъкът ми да работи правилно. Една интелигентна забележка, направена от някого, ме угнетява и ме обезверява дори за цял ден, като е способна да ме извади до такава степен от равновесие, че да не мога повече да следвам логиката на собствените си разсъждения.

— Разбрах — каза Ауджело. — Вече го бях разбрал, но исках да го чуя от теб, да го потвърдиш. Тогава те предупреждавам, без неприятелски чувства и злопаметност, още днес ще пиша на началника, за да поискам преместване.

Монталбано прецени казаното, приближи се до него, наведе се напред, сложи ръцете си върху раменете му:

— Ще ми повярваш ли, като ти кажа, че ако направиш това, ще ми причиниш истинска болка?

— Ама че работа! — избухна Ауджело. — Ти искаш максимума от всички ли? Що за човек си? Първо се отнасяш с мен все едно не съществувам, а сега се опитваш да ме трогнеш? Знаеш ли, че си чудовищен егоист?

— Да, знам — каза Монталбано.

* * *

— Позволете ми да ви представя счетоводителя Буруано, който любезно се съгласи да дойде с мен — каза, изпълнен с почитание, директорът Бурджо.

— Заповядайте, седнете — предложи Монталбано, посочвайки старите кресла, предназначени за гости, които бяха в ъгъла на стаята. За себе си взе един от двата стола пред бюрото.

— Изглежда, че тия дни имам задачата да коригирам или поне да уточнявам онова, което казват по телевизията — започна директорът.

— Коригирайте и уточнявайте — усмихна се Монталбано.

— Аз и счетоводителят сме почти на една възраст, той е по-голям от мен с четири години и си спомняме едни и същи неща.

Монталбано усети определена гордост в гласа на директора. Но имаше основание за това, защото Буруано, треперещ, с леко замъглено зрение, изглеждаше по-стар от приятеля си поне с десет години.

— Вижте, веднага след предаването по „Телевигата“, в което ни показаха пещерата отвътре, където са били намерени...

— Извинете ме, че ви прекъсвам. Вие миналия път ми говорихте за пещерата с оръжията, но за тази, втората, изобщо не ми споменахте. Защо?

— Просто защото не знаех, че съществува, Лило никога не ми е говорил за нея. И така, веднага след предаването се обадох на счетоводителя Буруано, исках потвърждение, защото статуята на кучето я бях виждал по друг повод.

Кучето! Ето защо го беше сънувал в кошмара си — защото директорът му беше намекнал за него по телефона. Беше изпълнен с нещо като детска благодарност.

— Желаете ли кафе, а, по едно кафенце? В кафенето наблизко го правят хубаво.

И двамата едновременно поклатиха глава.

— Една оранжада? Кока-кола? Бира?

Ако не направеха нещо, за да го спрат, чувстваше, че не след дълго щеше да им предложи и по десет хиляди лири на калпак.

— Не, благодаря, не можем да консумираме нищо. От възрастта е — каза директорът.

— Тогава разказвайте.

— По-добре е да започне счетоводителят.

— От февруари 1941-ва до юли 1943 година — започна Буруано, — като много млад, бях кмет на Вигата. Не само защото фашизмът казваше, че младите му харесват, така или иначе, ги изконсумира всичките или печени, или замразени, но и защото в градчето бяха останали само старци, жени и деца, другите бяха на фронта. Аз не можах да отида, защото бях — и бях наистина — белодробно болен.

— Аз пък бях твърде малък, за да отида на фронта — намеси се директорът, за да избегне подозренията.

— Бяха ужасни времена. Англичаните и американците ни бомбардираха всеки ден. Веднъж преброих десет бомбардировки за трийсет и шест часа. Хората, които бяха останали в селището, бяха съвсем малко. По-голямата част от тях се бяха разпръснали, живееха в издълбаните скривалища в хълма, който се издигаше над градчето. В действителност бяха галерии с два изхода, доста сигурни. Вътре си бяха занесли дори легла. Сега Вигата е станал по-голям, не като тогава — няколко къщи, съсредоточени около пристанището, и една ивица от жилища между полите на хълма и морето. На хълма Пиано Лантерна, който сега изглежда като Ню Йорк с небостъргачите си, имаше четири сгради, разположени от двете страни на единствената улица, която водеше към гробището, а след това се губеше из полята. Мишените на вражеските самолети бяха три: електроцентралата, пристанището с неговите военни и търговски кораби, зенитните и флотските батареи, които бяха разположени по билото на хълма. Когато атакуваха англичаните, нещата бяха по-добре, отколкото когато атакуваха американците.

Монталбано беше нетърпелив, искаше му се онзи да стигне до сърцевината, до факта с кучето, но нямаше желание да прекъсне

неговите отклонения.

— В какъв смисъл бяха по-добре, счетоводителю? Бомбите винаги са си бомби.

Вместо Буруано, който сега си замълча, вгълбен в някой свой спомен, заговори директорът:

— Англичаните бяха, как да кажа, по-внимателни, хвърляха бомбите си, стараяйки се да удрят само по военни цели, докато американците ги пускаха безразборно, както им падне.

— Към края на четирийсет и втора — подхвана отново Буруано — ситуацията стана още по-зле. Липсваше всичко — от хляб до лекарства и от вода до дрехи. Тогава за Коледа си помислих да се направи макет на обора, където е роден Младенецът, пред който всички можехме да застанем, за да се помолим. Друго не ни оставаше. Исках обаче да го направя специален. Така възнамерявах поне за няколко дни да разсея мислите на жителите на Вигата от безпокойствата, които бяха много, и от страха от бомбите. Нямаше семейство, от което поне един мъж да не се биеше навън, в мраза на Русия или в ада на Африка. Всички бяхме станали нервни, отдалечени един от друг, свадливи, достатъчно беше само едно „не“, за да се заформи скандал, нервите ни бяха разстроени. Нощем не успяхме да затворим очи от картечниците на зенитната батарея, избухващите бомби, шума на летящите ниско аероплани и корабните канонади. А после всички идваха при мен или при свещеника, за да ни питат за едно или друго нещо, а аз не знаех на кой светец по-напред да се помоля. Струваше ми се, че младостта, която имах, вече си беше отишла, тогава се чувствах, както съм сега — спря, за да си поеме дъх.

Нито Монталбано, нито директорът бяха в състояние да запълнят тази пауза.

— И така, накратко, говорих с Баласаро Киаренца, който беше истински творец с глината. Месеше я за собствено удоволствие, защото като занаят беше каруцар. И негова беше идеята да се направят статуи с естествена големина. Тази на Младенеца, Богородица, свети Йосиф, вола, магаренцето, овчаря с агнето върху раменете си, овцата, кучето и обичайния смаян човек пред обора с яслите, който е някакъв пастир, вдигнал ръцете си в знак на удивление. Направи ги и станаха много красиви. Тогава решихме да не вкарваме макета в църквата, а да

го разположим под арката на една бомбардирана къща, все едно Христос се ражда сред мъката на нашия народ.

Буруано пхна ръка в джоба, извади от него снимка и я подаде на комисаря. Макетът на обора с яслите беше много хубав, както правилно беше казал счетоводителят. Предизвикваше усещане за нещо нереално, излъчваше утеха и невероятна ведрост.

— Прекрасен е — направи му комплимент Монталбано и почувства, че е развълнуван. Но само за миг, защото ченгето в него надви и започна внимателно да разглежда кучето. Нямаше никакво съмнение, че беше точно това, което стоеше в пещерата.

Счетоводителят сложи снимката в джоба си.

— Знаете ли, че макетът на обора с яслите стори чудо? За няколко дни проявявахме разбиране един към друг.

— Какво стана със статуите?

Това беше нещото, което интересуваше Монталбано. Старецът се усмихна.

— Продадох ги на търг, всичките. Спечелих толкова, колкото да платя за работата на Киаренца, който поиска само това, което е похарчил за материалите, а останалото да го дам като милостиня на онези, които имаха по-голяма нужда от него. А те бяха много.

— Кой купи статуите?

— Това е проблемът. Вече не си спомням. Имах разписки и всичко, но се загубиха, когато част от кметството се запали по време на американския десант.

— В периода, за който ми говорите, появявала ли се е новина за изчезването на двама млади?

Счетоводителят се усмихна, а директорът избухна в силен смях.

— Някаква глупост ли казах?

— Извинете ме, комисарю, но наистина я изтърсихте — каза му директорът.

— Вижте, през 1939 година във Вигата бяхме четиринайсет хиляди души. Помня точните цифри — обясни му Буруано. — През 1942-ра обаче бяхме спаднали на осем хиляди. Хората, които имаха възможност, се махаха. Временно се устройваха в селищата във вътрешността на страната, които бяха затънтени и не представляваха интерес за американците. За изтеклия период от май до юни на 1943 година намаляхме приблизително на четири хиляди, като в бройката не

влизат италианските и немските военни и моряците. Другите се бяха разпръснали из полята и селата, живееха в пещери, плевници, във всякакви дупки. Как бихме могли да знаем за някакво изчезване? Когато всички бяха изчезнали!

Започнаха отново да се смеят. Монталбано им благодари за информацията.

* * *

Добре, все пак нещо беше успял да научи. Благодарственият порив, който комисарят изпита по отношение на директора и счетоводителя, се смени веднага щом двамата си тръгнаха, с неудържима атака на щедрост, за която беше ясно, че рано или късно щеше да се разкайва. Повика в кабинета си Мими Ауджело и за да изкупи вината си по отношение на своя приятел и сътрудник, сложи ръката си върху раменете му, разходи се с него из стаята, изрази му своето „безусловно доверие“, говори му надълго и нашироко за разследването, което провеждаше, свързано с трафика на оръжия, разкри му фактите за убийството на Мизурака и му съобщи, че е поискал разрешение от съдебния следовател да подслушва телефоните на Инграсия.

— Какво искаш от мен да направя? — попита Ауджело, обзет от ентузиазъм.

— Нищо. Ти само трябва да ме слушаш — каза Монталбано, който изведнъж беше дошъл на себе си. — Защото, ако направиш по собствена инициатива дори нещо минимално, аз ще ти съдѐра задника, може да се закълнеш в това.

Телефонът звънна. Монталбано вдигна слушалката и чу гласа на Катарела, който изпълняваше длъжността телефонист.

— Ало, комисерийо? Би бил, как да кажа, господин Якомуци.

— Прехвърли ми го.

— Говорете с комисерийо, комисерийо по тилифона — чу как му казваше Катарела.

— Монталбано? Тъй като минавах оттук на връщане от Кастрираното агне...

— Ама къде си?

— Как къде съм? В стаята, която е до твоята.

Монталбано започна да ругае всички светци, питайки се дали има по-голям идиот от Катарела.

— Ела при мен.

Вратата се отвори и влезе Якомуци, изцапан с червен пясък и прах, разчорлен и размъкнат.

— Защо твоят полицай искаше да ме накара да говоря с теб само по телефона?

— Якому, не знаеш ли какъв е Катарела? Трябваше да го ритнеш по задника и да влезеш.

— Приключих със събирането на доказателствата и огледа на пещерата. Пресях пясъка прашинка по прашинка. Виж, дори и златотърсачите от американските филми не го правят така. Не открихме нищо, ама нищо. Това може да означава само едно нещо, като се вземе предвид и казаното от Паскуано, а именно че раните имат вход и изход.

— Че двамата са били разстреляни на друго място.

— Правилно. Ако са били убити в пещерата, трябваше да намерим куршумите. А, и едно странно нещо. Пясъкът в пещерата беше смесен с много фино смачкани охлювени черупки. Там вътре трябва да е имало хиляди от тях.

— О, боже! — измърмори Монталбано. Сънят, кошмарът, голото тяло на Ливия, върху което пълзяха градински охлюви. Какъв смисъл имаше всичко това? Сложи ръката си върху челото, което беше окъпано в пот.

— Зле ли ти е? — попита го притеснено Якомуци.

— Нищо ми няма, само някакъв световъртеж, чувствам се само леко уморен.

— Обади се на Катарела и му кажи да ти донесе един ликьор от бара.

— Катарела? Ти майтапиш ли се? Този, веднъж като му казах да ми донесе едно еспreso, се върна с пощенска марка.

Якомуци остави на масата три монети.

— От тези, които бяха в гаванката. Другите ги изпратих в лабораторията. Няма да ти послужат за нищо, запази си ги за спомен.

С Аделина беше възможно да не се видят през целия сезон. Всяка седмица Монталбано оставяше на масата в кухнята пари за пазаруване и през трийсет дни заплатата ѝ. Бяха си изградили обаче някакъв непринуден начин за общуване — когато Аделина искаше повече пари за пазаруване, му оставяше на масата касичката. Тя беше от глина, Монталбано я беше купил от някакъв панаир и я използваше за украшение. А когато имаше нужда да му се купят чорапи или гащи, тя му оставяше един чифт на леглото. Естествено, системата не функционираше еднопосочно, защото и Монталбано ѝ съобщаваше някои неща, като използваше по-странни знаци, които тя обаче разгадаваше. От известно време комисарят беше разбрал, че ако той е напрегнат, притеснен, нервен, Аделина подразбираше за това от начина, по който той сутрин оставяше къщата. Тогава правеше така, че той да завари някакви специални гозби, които да му повдигнат настроението. И през този ден Аделина се беше мобилизирала, тъй като Монталбано намери готов в хладилника соса от сепии, гъст и тъмен, както му харесваше на него. Имаше ли, или не риган в него? Мириса го дълго, преди да го сложи да се затопли, но този път разследването му беше безрезултатно. Като свърши с яденето, си сложи банския с намерението да направи една кратка разходка по брега на морето. Повървя съвсем малко, но се почувства уморен и усети, че прасците го заболяха.

„Правенето на секс накрак или разхождането по сух пясък води човека до гибел.“

Само веднъж беше „чукал“ изправен и след това не се чувстваше чак толкова смазан, както твърдеше пословицата, но беше вярно, че по пясъка, дори и върху влажния, който е близо до морето, беше изморително да се върви. Погледна часовника и се удиви: какво ти малко! Беше се разхождал цели два часа! Сгромоляса се, сядайки.

* * *

— Комисарю! Комисарю!

Гласът идваше отдалече. Изправи се с усилие. Погледна морето, убеден, че някой го викаше от някаква дървена или надуваема лодка. В морето обаче не се виждаше жива душа чак до линията на хоризонта.

— Комисарю, тук съм! Комисарю!

Обърна се. Беше Торторела, който му махаше с ръце от междуградското шосе, успоредно на плажа в един дълъг участък.

* * *

Докато се миеше и се обличаше бързешком, Торторела му каза, че в полицейския участък се е получило анонимно обаждане.

— Кой го пое? — попита го Монталбано.

Ако беше отговорил Катарела, кой знае какви глупости беше разбрал и предал.

— Не, господине — каза му, усмихвайки се, Торторела, прочел мисълта на началника си. — За момент той отиде до тоалетната и аз го замествах на телефонната централа. Гласът имаше типичния акцент на човек от Палермо, поставяше „и“ на мястото на „р“, но е възможно да го правеше нарочно. Каза, че на Егрека в една зелена кола се намира трупът на някакъв рогоносец.

— Кой отиде натам?

— Фацио и Галуцо, аз дойдох набързо да ви потърся. Не знам дали съм направил добре, може би телефонното обаждане е някаква шега, подигравка.

— Ех, колко ни харесва на нас, сицилианците, да се вземаме на подбив!

* * *

Пристигна на Егрека в пет — часа, наричан от Джедже „смяна на караула“, в който некомерсиалните двойки, тоест тези на любовниците,

прелюбодейците и годениците, си тръгнаха от мястото, слизаха („Във всеки един смисъл“ — помисли си Монталбано), за да опразнят терена за стадото на Джедже: руси проститутки от Източна Европа, български травестити, нигерийки като абанос, бразилски хомосексуалисти, марокански гейове, курви и така нататък, едно истинско ООН на фалоса, задника и „сливата“. Зелената кола стоеше там с отворен багажник, обградена от три коли на карабинерите. Тази на Фацио беше леко настрана. Слезе, а Галуцо го пресрещна.

— Късно идваме.

С карабинерите си имаха неписано съглашение. Който пристигнеше най-напред на местопрестъплението, викаше „Пръв лъв!“ и поемаше случая. С това се избягваха сблъсъци, полемики, удари с лакти и нацупени физиономии. Дори Фацио изглеждаше навъсен:

— Те дойдоха по-напред.

— Ама какво ви прихваща? Какво сте загубили? Да не ни плащат на бройка умрели, не работим на парче.

Любопитно съвпадение, защото зелената кола се намиреше зад същия храст, до който преди година бяха намерили един височайш труп. Случай, който беше заинтригувал доста Монталбано. С лейтенанта от карабинерите, който беше от Бергамо и се казваше Доницети, си стиснаха ръцете.

— Бяхме информирани от едно анонимно телефонно обаждане — каза лейтенантът.

Следователно са искали да бъдат повече от сигурни, че трупят ще бъде намерен. Комисарят разгледа набутания в багажника мъртвец. Изглежда, беше прострелян само веднъж. Куршумът беше влязъл през устата, разбивайки устните и зъбите му, и излязъл през тила, правейки дупка в него, голяма колкото юмрук. Физиономията не му беше позната.

— Казаха ми, че вие познавате собственика на този бордей на открито — осведоми се с известно презрение лейтенантът.

— Да, мой приятел е — каза Монталбано с ясното намерение да му противоречи.

— Знаете ли къде мога да го намеря?

— В дома му, предполагам.

— Няма го.

— Извинете, но защо искате да разберете от мен къде се намира?

— Защото вие, самият вие казахте, че ви е приятел.

— А, така ли? Това означава ли, че вие сте в състояние да знаете точно в този момент къде и какво правят вашите приятели от Бергамо?

От междуградското шосе непрекъснато пристигаха автомобили, навлизаха по черните пътища на Егрека, но виждайки раздвижването на колите на карабинерите, включваха на задна предавка и бързешком поемаха обратно по пътя, по който бяха дошли. Проститутките от Източна Европа, бразилските хомосексуалисти, нигерийките и цялата останала компания пристигаха на работното си място, но подушваха, че нещо не е наред, и се разбягваха. Тази щеше да е една от много лошите вечери за бизнеса на Джедже.

Лейтенантът се върна близо до зелената кола, а Монталбано му обърна гръб и без да му каже довиждане, се качи в колата си. Каза на Фацио:

— Ти и Галуцо останете тук. Гледайте какво правят и какво ще открият. Аз отивам в полицейското управление.

* * *

Спря пред книжарницата на Саркуто, единствената във Вигата, която отговаряше на табелата си, защото другите две не продаваха книги, а раници, тетрадки, химикалки. Спомни си, че беше довършил романа на Монталбан и нямаше нищо друго за четене.

— Има нова книга за Фалконе и Борсалино! — съобщи му госпожа Саркуто веднага щом го видя да влиза.

Все още не беше разбрала, че Монталбано ненавиждаше да чете книги, в които се говореше за мафия, убийци и жертви на мафията. Той не можеше да разбере защо, не си даваше сметка за това, но не си ги купуваше и дори не четеше написаното от вътрешната страна на кориците им. Взе си една книга на Консоло, който беше спечелил преди време важна литературна награда. Едва направил няколко крачки по тротоара, и томчето се изхлузи от подмишницата му и падна на земята. Монталбано се наведе да го вземе и се качи в колата си.

В полицейския участък Катарела му каза, че няма нищо ново. Монталбано беше маниак да се подпише веднага върху всяка книга, която си купуваше. Тръгна да взема една от химикалките, които стояха

върху бюрото му, и погледът му падна върху монетите, дето му ги остави Якомуци. Първата, медна, от 1934 година, от едната ѝ страна стоеше профилът на краля и надпис:

Виктор Емануил Трети, крал на Италия

а от другата пшеничен сноп е надпис Ч 5, пет чентезими. Втората също беше медна, малко по-голяма, от едната ѝ страна — обичайното лице на краля със същия надпис, а от другата пчела, кацнала върху цвете, с буква Ч и числото 10, десет чентезими, от 1936 година. Третата беше от метал, но от лека сплав, от едната ѝ страна — неизменното лице на краля и надписа, а от другата орел с прибрани криле, зад който смътно се забелязваха ликторски фасции. На тази втора страна надписите бяха четири: LI, което означаваше една лира, Italia, което означаваше Италия, 1942, годината на сеченето ѝ, и XX, тоест година двайсета от фашистката ера. И докато разглеждаше тази последна монета, Монталбано си спомни онова, което видя, докато се навеждаше да вземе книгата, която беше паднала пред книжарницата — витрината на съседния магазин, на която бяха изложени старинни монети.

Изправи се, предупреди Катарела, че излиза и ще се върне най-много след половин час, и тръгна пеша към магазина. Той се казваше „Неща“ и предлагаше различни неща: пустинни рози, марки, свещници, пръстени, брошки, монети, минерали. Влезе, а едно спретнато и симпатично момиче го посрещна с усмивка. Като съжали, че трябва да я разочарова, комисарят обясни, че не е дошъл да пазарува, а да разбере дали в магазина или във Вигата има някой, който да разбира от нумизматика.

— Разбира се, че има — каза момичето, което беше прелестно и продължаваше да се усмихва. — Моят дядо.

— Къде мога да го обезпокоя?

— Изобщо няма да го обезпокоите, напротив, ще бъде доволен. Вътре в стаята е, почакайте да му кажа.

Нямаше време дори да разгледа един револвер без петле от края на деветнайсети век, когато момичето се появи отново.

— Заповядайте.

В стаята зад магазина цареше очарователен безпорядък — беше пълна със стари грамофони с фунии, праисторически шевни машини, канцеларски преси, картини, гравюри, нощни гърнета, лули. Помещението беше като библиотека, върху чиито полици безразборно бяха нахвърляни инкунабули^[1], подвързани с пергамент томове, абажури, чадъри и сгъваеми шапки цилиндри. В средата ѝ имаше писалище, зад което седеше старец, а лампа в стил ар нуво разпръскваше светлина около него. Държеше с пинсета някаква марка и я изучаваше под лупа.

— Какво има? — попита грубо, без дори да повдигне поглед.

Монталбано постави пред него трите монети. Старецът за миг отмести погледа си от марката и ги погледна разсеяно.

— Нямаат никаква стойност.

Сред старците, с които се беше запознал по време на разследването относно мъртвите в Кастрираното агне, този се оказа с най-труден характер.

„Би трябвало да ги привикам до един в някой старчески дом — помисли си комисарят, — така ще ми бъде по-лесно да ги разпитвам.“

— Знам, че нямаат никаква стойност.

— Ами тогава какво искате да разберете?

— Кога са излезли от обращение?

— Напънете се малко.

— Когато е провъзгласена републиката? — опита се колебливо да налучка Монталбано.

Чувстваше се като студент, който не се е подготвил за изпита си. Старецът се засмя, а смехът му наподобяваше шума на две празни тенекени кутии, които се трият помежду си.

— Сгреших ли?

— Сгрешихте, и то много. Тук, при нас, американците направиха десанта през нощта на девети срещу десети юли 1943 година. През октомври същата година тези монети излязоха от обращение. Съюзното командване ги замести с военната лира, хартиената банкнота, която въведе върху окупираните територии. И с оглед на това, че тези пари бяха със стойност от една, пет и десет лири, чентезимите изчезнаха от паричното обращение.

* * *

Фацио и Галуцо се върнаха, когато вече се беше стъмнило, и комисарят им се скара:

— По дяволите! Ама хич не сте си давали зор!

— Ние?! — отговори му Фацио. — Не знаете ли лейтенантът що за птица е? Преди да направи оглед на мъртвия, изчака да дойдат съдебният следовател и доктор Паскуано. А те, да, наистина не си дават никакъв зор!

— И така?

— Става въпрос за мъртвец от днес. Пресен-пресен. Паскуано каза, че между убийството и телефонните обаждания не е минал дори час. В джоба му беше личната карта. Казва се Пиетро Гуло, на четирийсет и две години, със сини очи, руси коси, бяла кожа, роден в Мерфи, жител на Фела, улица „Матеоти“ номер трийсет и две, женен, особени белези няма.

— Защо не започнеш работа в отдел „Гражданско състояние“?

Фацио с достойнство отмина провокацията му и продължи:

— Отидох в Монтелуза и направих справка в архива. Този Гуло не е имал никаква буйна младост, само две кражби и едно сбиване. След това се е очовечил, поне така изглежда. Търгувал е със зърно.

* * *

— Наистина съм ви много задължен, че се съгласихте да ме приемете веднага — каза Монталбано на директора, който беше дошъл да му отвори вратата.

— Ама какво говорите? За мен е удоволствие — покани го да влезе, отведе го в хола, настани го и извика: — Анджелина!

Появи се дребна старица, изпълнена с любопитство към неочакваното посещение, спретната, много поддържана, с очила с дебели стъкла, зад които проблясваха жизнерадостните ѝ и много прозорливи очи.

„Старческият дом“ — каза си наум Монталбано.

— Позволете ми да ви представя Анджелина, съпругата ми.

Монталбано ѝ се поклони с уважение, защото, честно казано, харесваше възрастните жени, които дори и вкъщи държаха на външността си.

— Моля да ми простите, че всявам смут, когато вече е време за вечеря.

— Ама какъв смут! Напротив, комисарю, имате ли някакви ангажименти?

— Никакви.

— Защо не останете да вечеряте с нас? Менюто ни е като за възрастни хора, които не трябва да преяждат: листа от тиквички и скална барбуна със зехтин и лимон.

— Вие ме каните на сватбена трапеза.

Госпожата остана щастлива.

— Казвайте — подкани го директорът Бурджо.

— Успях да определя периода, в който е извършено двойното престъпление в Кастрираното агне.

— Така ли. И кога е станало?

— Със сигурност между началото на 1943-та и октомври същата година.

— Как стигнахте до този извод?

— Много просто. Теракотеното куче, както ни каза счетоводителят Буруано, е продадено след Коледата на 1942 година, следователно се предполага, че е станало, след като е минало Богоявление на 1943-та. Откритите в гаванката монети са излезли от обращение през октомври същата година — направи пауза. — И това означава само едно нещо — добави комисарят, но не каза нещото. Изчака търпеливо Бурджо да се съсредоточи, да се изправи, да направи няколко крачки из стаята и да заговори:

— Разбрах, комисарю. Искате да кажете, че в този период пещерата в Кастрираното агне е била собственост на Ридзитано.

— Точно така. Още оттогава вие ми съобщихте, че пещерата е била затворена от канарата, защото семейство Ридзитано са държали в нея стока, за да я продават на черния пазар. Те на всяка цена е трябвало да знаят за съществуването на другата пещера, онази, в която са били положени мъртвите.

Директорът го погледна неуверено.

— Защо казвате „положени“?

— Защото са били убити на друго място, това се знае със сигурност.

— Какъв е бил смисълът? Защо са ги сложили там, подредени един до друг, все едно са заспали, със стомната, гаванката с парите и кучето?

— И аз се питам. Може би единственият човек, който може да ни каже нещо, е Лило Ридзитано, вашият приятел.

Влезе госпожа Анджелина.

— Готово е.

Листата и филизите от сицилианска тиквичка, онази дългата, гладката, бялата, току-що започнала да позеленява, бяха сварени перфектно и станали толкова меки и приятни, че Монталбано направо усети как се топят в устата му. След всяка хапка чувстваше, че стомахът му се прочиства и става огледален, както беше видял да го правят определени факири по телевизията.

— Как ги намирате? — попита го госпожа Анджелина.

— Грациозни — каза Монталбано и при демонстрираната изненада от страна на двамата старци се изчерви и им обясни: — Простете ми, често пъти използвам неподходящи прилагателни.

Сварените скални барбуни, подправени със зехтин, лимон и магданоз, бяха също толкова леки, както листата и филизите от тиквички. Едва когато дойде ред на плодовете, директорът подхвана въпроса, който му беше подсказал Монталбано, но не и преди да свърши да говори за проблемите в училищата, за реформата, която министърът от новото правителство беше решил да проведе, премахвайки, между другото, лиците^[2].

— В Русия — каза директорът — в епохата на царете е имало лица, може би на руски са се казвали по друг начин. У нас Джентиле ги нарече лица, когато направи своята реформа, която идеалистично поставяше над всичко хуманитарните науки. Добре де, но комунистите на Ленин, комунисти, каквито са били те, не са имали смелостта да премахнат лиците. Само един новобогаташ, парвеню, полуграмотен, посредствен и без никакъв мироглед — като този министър, може да измисли подобно нещо. Как се казва, Гуастела?

— Не, Вастела — каза госпожа Анджелина.

Вероятно и това не беше името му, но комисарят се отказа да го уточнява.

— С Лило бяхме другари във всичко, но не и в училище, защото той беше по-напред от мен. Когато аз бях трета година в лицей, той току-що се беше дипломирал в университета. В нощта на десанта къщата на Лило, която се намираше в полите на планината Овена, беше разрушена. Доколкото успях да разбера, след като преминала офанзивата, в същата тази нощ Лило, който е бил сам във вилата, бил тежко ранен. Някакъв селянин видял, че докато италианските военни го качвали в един камион, губи много кръв. Това е последното нещо, което научих за Лило. Оттогава повече нямам новини от него, въпреки че много пъти съм го издирвал!

— Възможно ли е да няма нито един оцелял от това семейство?

— Не знам.

Директорът забеляза, че съпругата му, блуждаеща, с полузатворени очи, се беше вгълбила в някаква своя мисъл.

— Анджелина! — каза той.

Възрастната дама се стресна и се усмихна на Монталбано.

— Трябва да ми простите. Съпругът ми винаги казва, че съм фантастична жена, но това не е похвала, а означава, че от време на време политам върху крилете на фантазията.

[1] Първите европейски печатни книги (от лат. *Incunabulum* — люлка). — Б.пр. ↑

[2] Средно училище в Италия, каквото в България е гимназията. — Б.пр. ↑

След вечерята с Бурджо се прибра вкъщи още преди десет часа — твърде рано, за да си легне. По телевизията предаваха един дебат за мафията, друг за италианската външна политика, трети — за икономическата ситуация, една кръгла маса за състоянието, в което се намираше лудницата в Монтелуза, дискусия за свободата на информацията, документален филм за младежката престъпност в Москва, документален филм за тюлените, друг за отглеждането на тютюн, гангстерски филм, чието действие се развиваше в Чикаго през трийсетте години, всекидневната рубрика, в която бивш изкуствовед, сега депутат и политически коментатор, се лигавеше срещу магистратите, левите политици и противниците си, мислейки се за един малък Сен Жюст^[1], но по право принадлежащ към редиците на продавачите на килими, педикюристите, магьосниците, стриптийзьорките, които все по-често се появяваха на малкия екран. Спря телевизора и след като запали външната лампа, отиде да седне на скамейката на верандата с едно списание, за което се беше абонира. То се отличаваше с добър печат, интересни статии и беше под съставителството на група млади защитници на околната среда от провинцията. Прегледа съдържанието и като не намери нищо интересно, започна да гледа снимките, които често показваха случки от хрониката с амбицията, този път реализирана, да са емблематични.

Звънецът от входната врата го изненада, защото си помисли, че не очаква никого, но всъщност миг след това си припомни, че в ранния следобед му се обади Анна. На предложението ѝ да го навести не можа да отговори отрицателно, защото ѝ се чувстваше задължен за това, че я беше използвал недостойно, дори беше готов да си го признае, в онази измислена история, за да освободи Ингрид от преследванията на свекър ѝ.

Анна го целуна по бузите и му подаде един пакет.

— Донесох ти сладки с бадеми^[2], мляко, портокалови корички и други аромати.

Бяха сладки, които вече трудно се намираха, кой знае защо, сладкарите повече не ги правеха, а Монталбано много ги харесваше.

— Ходих по работа в Митика, видях ги изложени на една витрина и ти купих. Внимавай със зъбите.

Най-твърдите сладки бяха най-вкусни.

— Какво правиш?

— Нищо, четях едно списание. Ела навън и ти.

Седнаха на пейката. Монталбано продължи да разглежда снимките, а Анна подпря главата си с ръце и започна да съзерцава морето.

— Колко е хубаво тук при теб!

— Така е.

— Чува се само шумът на вълните.

— Така е.

— Досаждам ли ти с приказките си?

— Не.

Анна замлъкна, но не след дълго проговори отново:

— Аз ще вляза вътре да погледам телевизия. Започва леко да ми става студено.

— Хъм...

Анна очевидно искаше да се отдаде на несподеленото удоволствие да се прави на негова приятелка, да си представя, че прекарват заедно вечерта, както и всички останали вечери, но комисарят не искаше да я окуражава. Точно на последната страница на списанието видя снимка, която показваше вътрешността на някаква пещера, пещерата Фрагапане, която в действителност представляваше некропол, съвкупност от християнски гробове, издълбани в античните водохранилища. Снимката служеше да илюстрира по някакъв начин рецензията за току-що излязла книга от някой си Алчиде Маравентано, която беше озаглавена „Погребални ритуали на територията на Монтелуза“. Рецензентът твърдеше, че публикацията на тази твърде документална монография от Маравентано запълваше една празнина и имаше висока научна стойност заради проникателността на проучването върху тема, която се простираше от праисторията чак до християнско-византийския период.

Остана дълго да размишлява върху онова, което току-що беше прочел. Идеята, че стомната, гаванката с парите и кучето са част от

някакъв погребален ритуал, дори не му беше минала през главата. И може би беше грешка, вероятно разследването трябваше да започне точно оттам. Изведнъж неимоверно се разбърза. Влезе вкъщи, включи телефона и взе в ръка апарата.

— Какво правиш? — попита го Анна, която се беше загледала в гангстерския филм.

— Отивам в спалнята, за да проведа няколко разговора, тук ще ти преча.

Набра номера на „Свободна мрежа“ и попита за своя приятел Николо Дзито.

— Горе главата, Монталба, след няколко секунди съм в ефир.

— Ти познаваш ли някой си Маравентано, който е написал...

— Алчиде? Да, познавам го. За какво ти е притрябвал?

— Да си поговорим. Имаш ли телефонния му номер?

— Няма телефон. Ти вкъщи ли си? Ще го потърся аз и ще ти се обадя.

— Трябва да говоря с него най-късно утре.

— Най-много след час ще ти се обадя и ще ти кажа какво да направиш.

Загаси лампата на нощното шкафче, защото на тъмно му се удаваше да размишлява по-добре над идеята, която го беше осенила. Представи си пещерата в Кастрираното агне така, както му се разкри веднага щом влезе в нея. Изваждайки от картината двата трупа, оставаха килимът, гаванката, стомната и едно теракотено куче. Като спусна мислена линия между трите предмета, се очерта съвършен триъгълник, но обърнат към входа. В центъра на триъгълника бяха двамата мъртъвци. Имаше ли някакъв смисъл всичко това? Може би се налагаше да проучи ориентацията на триъгълника?

Разсъждавайки, блуждаейки, фантазирайки, най-накрая задряма. След известно време, което не успя да определи, го събуди звънът на телефона. Отговори с пресъхнала уста.

— Заспал ли беше?

— Да, задрямал съм.

— А аз се бяхтя заради теб. И така, Алчиде ще те чака утре следобед в пет и половина. Живее в Галота.

Галота беше селце на няколко километра от Монтелуза, състоящо се от няколко селски къщи, в миналото известно с

недостъпността си през зимата, когато започваха силните дъждове.

— Дай ми адреса.

— Ама за какъв адрес ми говориш? Като идваш от Монтелуза, първата къща вляво. Една голяма рушаща се вила, която би привлякла вниманието на някой режисьор на филм на ужасите. Няма как да я сбъркаш.

* * *

Потъна отново в сън веднага щом остави слушалката. Събуди се внезапно, защото нещо се движеше по гърдите му. Беше Анна, за която напълно беше забравил, просната до него в леглото, разкопчаваше ризата му. Върху всеки отрязък от кожата му, който разголваше, допираше за дълго устните си. Когато стигна до пъпа му, момичето повдигна глава, пхна едната си ръка под ризата му, за да го погали по гърдите, и впи устните си в тези на Монталбано. С оглед на това, че той не реагира на страстната ѝ целувка, Анна смъкна надолу ръката си, която държеше върху гърдите му. Там също го погали.

Монталбано реши да проговори:

— Виждаш ли, Анна? Това не е работа. Няма да стане нищо.

С подскок тя слезе от леглото и се затвори в банята. Монталбано не се развълнува дори когато я чу да хлипа по детски, като момиченце, на което му е отказан някакъв сладкиш или играчка. След малко в рамката на вратата, която беше оставена отворена, се появи Анна облечена от главата до петите.

— Един див звяр има повече сърце от теб — каза му тя и си тръгна.

Монталбано се разсъни. В четири през нощта все още беше буден и редеше пасианс, но нито една от редиците не се получаваше.

* * *

Пристигна в полицейското управление навъсен и гневен, защото историята с Анна го измъчваше, изпитваше угризения, че се беше отнесъл така с нея. Но не беше само това, защото на сутринта го беше

обзело и съмнение — че ако на мястото на Анна беше Ингрид, едва ли щеше да се държи по същия начин.

— Спешно трябва да говоря с теб. — Мими Ауджело стоеше на вратата и изглеждаше доста развълнуван.

— Какво искаш?

— Да ти докладвам за развоя на разследването.

— Какво разследване?

— Добре де, разбрах, ще мина по-късно.

— Не, остани тук и ми разкажи за какво разследване, по дяволите, става дума.

— Ама как? Онова за трафика с оръжията!

— Според теб аз давал ли съм ти някакви задачи?

— Според мен? Говори ми за него, спомняш ли си? Стори ми се, че се подразбира.

— Мими, само едно нещо се подразбира — че си един много голям кучи син, като се подразбира, че майка ти не участва в това.

— Да се споразумеем така — аз ще ти кажа какво съм направил, а след това ти ще решиш дали трябва да продължа.

— Хайде, казвай какво си направил.

— Най-напред си помислих, че Инграсия не може да бъде оставен без надзор и затова сложих двама от нашите да го наблюдават денонощно, не може да отиде дори да се изпикае, без аз да знам.

— От нашите? Пуснал си по петите му някои от нашите?! Ама не знаеш ли, че той на нашите им познава и кътните зъби?

— Не съм глупак. Не са от нашите, от Вигата, искам да кажа. Полицаи от Рагона са, които началникът на областната дирекция на полицията, към когото се обърнах, ми изпрати.

Монталбано го погледна с възхищение.

— Ти си се обърнал към началника, така ли? Браво, Мими, колко добре знаеш да се разпростираш!

Ауджело не отговори на тона му и предпочете да продължи с изложението си:

— Един от подслушаните телефонни разговори може би означава нещо. В стаята ми е записът му, отивам да го взема.

— Не си ли го спомняш по памет?

— Да, но като го чуеш, е възможно да се открие...

— Мими, до този момент си открил всичко, което е имало да се открива. Не ми губи времето. Казвай.

— И така, от супермаркета Инграсия се обажда в Катания на фирма „Бранкато“. Пита лично за Бранкато, който взема слушалката. Тогава Инграсия започва да се оплаква за отклоненията, които са се случили по време на последната доставка, казва му, че не е редно камионът да идва толкова по-рано, защото това му е създавало много главоболия. Исква среща, за да може да се обсъди някаква друга схема за доставки, която и да е по-сигурна. В този момент отговорът на Бранкато, ако не друго, е изумителен. Повишава тон, разгневява се, пита Инграсия с какви очи дръзва да му звъни. Пелтечейки, Инграсия иска обяснения. И Бранкато му ги дава, като му казва, че той е неплатежоспособен и че банките са го посъветвали да не се занимава повече с него.

— А Инграсия как реагира?

— Никак. Не отвори повече уста. Затвори телефона, без дори да каже дочуване.

— Ти разбра ли какво означава това обаждане?

— Разбира се, че Инграсия поиска помощ, но онези го изхвърлиха от играта.

— Не изпускай Инграсия от очи.

— Казах ти, че вече съм го направил.

Последва пауза.

— Как да действам? Да продължа ли да се занимавам с разследването?

Монталбано не отговори.

— Ама че си педераст! — разкритикува го Ауджело.

* * *

— Салво? Сам ли си в кабинета си? Мога ли спокойно да говоря?

— Да. Откъде се обаждаш?

— От вкъщи, в леглото съм, имам температура.

— Съжалявам.

— А всъщност не бива. Не трябва да съжаляваш. Това е температура на растежа.

— Не те разбрах. Какво искаш да кажеш?

— Това е температура, която я вдигат дечицата. Трае два или три дни, стига до трийсет и девет — четирийсет, но няма нищо обезпокоително, нормално е, температура на растежа. Когато премине, малчуганите са порасли с няколко сантиметра. Сигурна съм, че вероятно и аз, когато температурата ми спадне, ще съм порасла. Но като ум, а не като тяло. Искам да ти кажа, че като жена никога не съм била обиждана така, както ти го направи.

— Анна...

— Остави ме да довърша. Точно обидена. Ти си лош, зъл, Салво. А аз не го заслужавах.

— Анна, помисли. Това, което се случи тази нощ, е за твое добро...

Тя затвори телефона. Въпреки че Монталбано сто пъти ѝ беше показал, че това не бива да се случва, осъзнавайки, че в този момент момичето страдаше и изпитваше неистова болка, се почувства по-долен и от прасе, защото месото на прасето поне можеше да се яде.

* * *

Видя веднага вилата на входа на Галота, но му се стори невъзможно някой да живее в тази развалина. Ясно се виждаше продънената ѝ половина от покрива, а на третия етаж със сигурност валеше вътре. И най-слабият ветреца беше достатъчен, за да разклати един от капациите на прозорците, който не ставаше ясно как все още продължаваше да се крепи. По външната стена в горната част на фасадата се виждаха пукнатини, големи като юмрук. Вторият, първият и приземният етаж изглеждаха по-сносни. Мазилката я нямаше от години, всичките външни щори бяха разбити и олющени, но поне се затваряха, дори и да бяха разкривени. Градинската врата от ковано желязо беше полуотворена и килната навън, но от незапомнени времена стоеше така в тази позиция. Около нея имаше плевели и пръст. Паркът представляваше безформено множество от изкривени дървета и гъсти храсталаци, някаква тотална бъркотия. Тръгна по пътеката по разместените плочи и пред вратата, която беше загубила цвета си, се спря. Вече се мръкваше, защото от преминаването от

лятно към зимно часово време в действителност дните бяха започнали да стават все по-къси. Имаше звънец и той позвъни. Или по-точно го натисна, защото не чу никакъв, дори далечен звън. Опита още веднъж, преди да разбере, че звънецът не работеше още от времето, когато е било открито електричеството. Почука, използвайки чукчето с форма на конска глава, и най-накрая при третото потропване чу провлачени стъпки. Вратата се отвори, без да се чуе шум от резе или ключалка, само с едно дълго изскърцване, което прозвуча като стон на някоя душа от чистилицето.

— Беше отворена, трябваше само да я натиснете, да влезете и да ме повикате.

Все едно пред него стоеше някакъв скелет и му говореше. Монталбано през целия си живот досега не беше виждал толкова мършав човек. Или по-скоро беше виждал такива, но на смъртно легло, изсъхнали и изконсумирани от болестта. Този обаче стоеше на краката си, макар и превит на две, и изглеждаше жив. Носеше свещеническо расо, което от черно, каквото е било някога, сега биеше на зелено, а твърдата му якичка, някога бяла, беше станала тъмносива. На краката си имаше селски подковани обуца, които вече не се продаваха. Беше напълно плешив, а лицето му беше като това на череп, върху който все едно на шега бяха сложени златни очила с много дебели стъкла, в които се давеше погледът му. Монталбано си помисли, че двамата от пещерата, умрели преди петдесет години, имаха по себе си повече плът от свещеника. Излишно беше да се споменава, че беше и твърде стар.

Превзето го покани да влезе и го отведе в огромен салон, буквално наблъскан с книги не само по лавиците, но и по земята, струпани на купчини, които на места докосваха високия таван и успяваха да запазят някакво абсурдно равновесие. През прозорците не влизаше слънце, защото натрупаните върху первазите им книги изцяло закриваха стъклата. Като мебели в салона имаше писалище, стол и фотьойл. На Монталбано му се стори, че лампата върху бюрото беше автентична, от онези газените. Старият свещеник разчисти фотьойла от книгите и настани Монталбано.

— Колкото и да не мога да си представя, все пак с какво мога да ви бъда полезен, казвайте?

— Както са ви предали, аз съм комисар от полицията, който...

— Не, нито са ми го казали, нито пък аз съм ги питал. Вчера късно вечерта дойде един от селцето, за да ми каже, че някакъв от Вигата иска да ме види, и аз му отговорих да дойде в пет и половина. Ако вие сте комисар, не се намирайте на правилното място и само си губите времето.

— Защо да си губя времето?

— Защото кракът ми не е излизал извън тази къща поне от трийсет години. За какво да излизам? Старите муцуни са изчезнали, а тези, новите, не ми вдъхват доверие. Всеки ден ми носят покупките, но така или иначе, аз пия само мляко и един път в седмицата някакъв бульон от кокошка.

— Може би сте разбрали от телевизията... — беше започнал току-що изречението си, но се спря, защото думата телевизия му прозвуча не на място.

— В тази къща няма електричество.

— Добре, но сигурно сте чели вестниците...

— Не купувам вестници.

Защо продължаваше да тръгва все с левия крак? Пое си въздух, засили се и му разказа всичко — от трафика с оръжие, та чак до мъртвите в Кастрираното агне.

— Почакайте да запаля лампата, така ще си говорим по-добре.

Разтършува се из бумагите по масата, намери кутия кибрит и драсна една клечка с треперещи ръце. Монталбано усети, че се смразява:

„Ако я изпусне — помисли си той, — ще изгорим за три секунди“.

Операцията обаче беше успешна, но всичко стана още по-зле, защото лампата пръскаше слаба светлина само докъм средата на масата, а страната, откъм която седеше старецът, потъна в непрогледна тъмнина. Монталбано с удивление видя, че свещеникът протягаше едната си ръка към някаква малка бутилка със странна тапа. На масата имаше още три такива — две празни и една пълна с бяла течност. Не бяха бутилки, защото всяка от тях беше снабдена с биберон. Макар и много глупаво от негова страна, но почувства, че започва да се изнервя, тъй като старият беше започнал да бозае.

— Извинете ме, но нямам зъби.

— Ама защо не пиете млякото от купичка, от чаша, откъде да знам, от стъклена чаша?

— Защото така ми доставя повече удоволствие. Все едно пуша лула.

Монталбано реши да си тръгне колкото е възможно по-бързо, изправи се, извади от джоба си две снимки, които беше поискал от Якомуци, и ги подаде на отчето.

— Възможно ли е това да е някакъв погребален ритуал?

Старецът погледна снимките, като се оживи, скимтейки:

— Какво имаше вътре в гаванката?

— Монети от четирийсетте години.

— А в глинената стомна?

— Нищо... не бяха останали следи... трябва да е съдържала само вода.

Старецът доста дълго смука, потънал в размишления. Монталбано се върна и седна пак.

— Няма смисъл — каза свещеникът, оставяйки снимките върху масата.

[1] Луи Антоан Леон дьо Сен Жюст (1767–1794), френски революционер от епохата на Великата френска революция, съратник на Робеспьер. — Б.пр. ↑

[2] Подобни на нашите медени сусамки. — Б.пр. ↑

Монталбано беше на предела на силите си, от множеството въпроси на свещеника чувстваше главата си объркана, но не само от това, а защото всеки път, когато не можеше да отговори на Алчиде Маравентано, той издаваше нещо като стон и в знак на протест правеше едно по-шумно от останалите всмуквания. Беше започнал втория биберон.

В коя посока сочеха главите на труповете?

Стомната от нормална глина ли беше направена, или от друг материал?

Колко бяха монетите в гаванката?

Колко точно беше разстоянието между стомната, гаванката и теракотеното куче спрямо двете тела?

Най-накрая разпитът свърши.

— Няма смисъл.

Завършекът на разпита потвърди точно това, което свещеникът веднага беше предизвестил. Комисарят, с определено и неприкрито облекчение, си помисли, че може да се изправи, да каже довиждане и да си тръгне.

— Почакайте, закъде сте се разбързали?

Монталбано, примирен, приседна отново.

— Това не е погребален обичай, но може би е някакъв друг.

Изведнъж комисарят се отърси от умората и вгълбеността си и си възвърна цялата бистрота на ума, защото Маравентано имаше глава, с която наистина мислеше.

— Казвайте, ще ви бъда благодарен за вашето мнение.

— Чели ли сте Умберто Еко?

Монталбано започна да се поти.

„О, господи, сега ще започне да ме изпитва по литература“ — помисли си и каза:

— Чел съм първия му роман и два миниатюрни дневника, струва ми се...

— Аз пък не, романите му не ги знам. Имах предвид „Трактат по обща семиотика“, от който някои негови цитати биха ни били от полза.

— Много съжалявам, но не съм го чел.

— Дори „Семиотика“ на Кръстева^[1] ли не сте чели?

— Не и нямам никакво желание да я чета — каза Монталбано, който започваше да се ядосва, тъй като го загложди съмнението, че старецът започва да го взема на подбив.

— Е, добре де — примири се Алчиде Маравентано. — Тогава ще ви дам един прост пример.

„И следователно като за моето ниво“ — каза си наум Монталбано.

— И така, ако вие, който сте комисар, намерите застрелян човек, в чиято уста са напъхали камък, какво ще си помислите?

— Знаете ли — каза Монталбано, решен да си възвърне първенството, — това са остарели методи, сега убиват, без да дават обяснения.

— Хъм, значи за вас този камък, сложен в устата, означава някакво обяснение.

— Разбира се.

— И какво значи?

— Значи, че убитият е говорил много, казал е неща, които не е трябвало да казва, бил е шпионин.

— Точно така. Следователно вие сте разбрали обяснението, защото сте били наясно с кода на езика, който в този случай е метафоричен. Но ако вие не познавахте кода, какво щяхте да разберете? Нищо. За вас онзи щеше да е само един злочест убит човек, на когото не-о-бяс-ни-мо защо са му сложили камък в устата.

— Започвам да разбирам — каза Монталбано.

— И така, да се върнем към нашия разговор — някой си убива двама млади, като мотивите не ги знаем. Той може да направи така, че труповете да изчезнат по много начини — в морето, под земята, под пясъка. Но всъщност не — слага ги в пещерата, и не само това, ами разполага до тях гаванка, стомна и теракотено куче. Какво е направил?

— Посредством всичко това съобщава нещо, изпраща послание — каза с половин уста Монталбано.

— Правилно, това е послание, но вие не можете да го разчетете, защото не знаете кода — завърши свещеникът.

— Позволете ми да поразсъждавам — каза Монталбано. — Ама съобщението трябва да е било адресирано към някого, не точно до нас, петдесет години след случката.

— А защо не?

Монталбано се замисли за кратко и след това се изправи.

— Аз тръгвам, не искам да ви отнемам повече от времето. Това, което ми казахте, е повече от безценно за мен.

— Бих искал да съм ви още по-полезен.

— Как?

— Вие преди малко ми казахте, че в днешно време убиват, без да предоставят обяснения. Обяснения ще има винаги и винаги ще бъдат давани, иначе вие не бихте вършили занаята, който имате. Само че кодовете са станали много по-различни.

— Благодаря — каза Монталбано.

* * *

Ядоха сардели със зрели домати, чесън, лимон, босилек, риган и зехтин, които госпожа Близа, съпругата на началника на областната дирекция на полицията, беше сготвила изкусно и вещо. Тайната на успеха се криеше в уцелването на суперкраткия период от време, през който тавата трябваше да остане във фурната. После, след вечерята, госпожата се оттегли в хола да гледа телевизия, но не и преди да подготви върху писалището в кабинета на съпруга си бутилка Chivas, бутилка ликьор и две чаши.

Докато се хранеха, Монталбано говори с ентузиазъм за Алчиде Маравентано, за неговия ексцентричен начин на живот, за културата му, за интелигентността му, но началникът на полицията демонстрира анемично любопитство, продиктувано по-скоро от вежливост към госта, отколкото от някакъв реален интерес.

— Слушайте, Монталбано — започна той веднага щом останаха насаме, — много добре разбирам подбудите, които може да се породят у вас след откриването на двамата убити в пещерата. Позволете ми да кажа, че ви познавам от много време, за да не предвидя, че ще се оставите да бъдете омаян от този случай заради необяснимите развои в него, а също и защото в края на краищата, ако вие разрешите случая,

това би се оказало абсолютно напразно. Безполезност, която за вас би била твърде приятна и, извинете ме, почти обяснима.

— Как безполезно?

— Безполезно, безполезно, моля, оставете ме да продължа. Убиецът или убийците, ако искаме да сме великодушни, с оглед на това, че са минали повече от петдесет години, или са мъртви, или са, в най-добрия случай, старци над седемдесет години. Съгласен ли сте?

— Съгласен — прие с неохота Монталбано.

— Тогава, простете ми — това, което се готвя да кажа, не принадлежи към речника ми — но вие не провеждате разследване, а се самозадоволявате мислено.

Монталбано издържа на ударите на противника, но нямаше нито сила, нито аргументи, за да му отвърне.

— Да кажем, че аз бих могъл да ви позволя това упражнение, ако не се страхувах, че ще посветите на него най-добрата част от вашия интелект, занемарявайки разследванията със съвсем друго значение и важност.

— Е, не! Това не е вярно! — възнегодува комисарят.

— А всъщност да. Вижте, не искам да приемате думите ми като мъмрене, говорим си в дома ми като приятели. Защо сте поверили твърде деликатния случай за трафика на оръжия на вашия заместник, който е много достоен служител, но не, разбира се, на вашето ниво?

— Нищо не съм му поверявал! Той сам...

— Не се правете на дете, Монталбано. Прехвърляте му голяма част от разследването, защото много добре знаете, че не можете изцяло да му се посветите, след като три четвърти от ума ви са заети с другия случай. Честно ми го кажете, ако греша.

— Не грешите — каза откровено Монталбано след кратка пауза.

— Следователно приключваме с тази тема и минаваме на друга. Защо не желаете да ви предложи за повишение?

— Вие искате да продължите да ме разпъвате на кръст.

* * *

Излезе доволен от къщата на началника си както заради гозбата със сарделите, така и защото беше успял да издейства отсрочка за

предложението за повишение в службата. Доводите, които беше изложил, не хващаха дикиш нито на земята, нито на небето, но неговият началник любезно се направи, че му вярва. Нима можеше да му каже, че само идеята за преместване и за промяна в навиците вдигаше с няколко десети температурата му?

Все още беше рано, оставаха два часа до срещата му с Джедже. Мина през „Свободна мрежа“, защото искаше да узнае повече за Алчиде Маравентано.

— Изключителен, нали? — каза Николо Дзито. — Предложил си е услугите, докато смуче мляко от биберон, нали?

— Разбира се.

— Нищо от това, което си видял, не е вярно, разиграва само театър.

— Ама какво говориш? Нали няма зъби!

— Знаеш ли, или си забравил, че зъбната протеза е измислена отдавна? Той има чене и то много добре му служи. Казват, че изяжда четвърт теле или цяло козле на фурна, когато никой не го гледа.

— Ама защо го прави?

— Защото е роден артист. Комедиант, ако така предпочиташ.

— Сигурни ли сме, че е свещеник?

— Да, но се е разпопил.

— Нещата, които говори, измисля ли си ги, или не?

— Не, бъди спокоен. Той е безкрайно начетен и когато твърди нещо, то е по-вярно от Евангелието. Знаеш ли, че преди десетина години стреля по някакъв?

— Стига, бе!

— Да, господине. Един крадец кокошкар влязъл през нощта в къщата му на приземния етаж. Блъснал се в купчина с книги, те паднали и вдигнали шум до небесата. Маравентано, който спял отгоре, се разбудил, слязъл и го прострелял с нещо като домашно изработена пушка. Гърмежът изкарал от леглото половината село. В заключение: крадецът бил ранен в единия крак, десетина книги се съсипали, а Маравентано се разминал само със счупено рамо, тъй като откатът бил ужасяващ. Злосторникът твърдял обаче, че не е влязъл във вилата с намерението да прави обир, а защото е бил поканен от самия свещеник, който в един определен момент и без никаква уважителна причина го прострелял. Аз му вярвам.

— На кого?

— На така наречения крадец.

— Тогава защо е трябвало да стреля по него?

— Ти знаеш ли какво му минава през главата на Алчиде Маравентано? Може да го е направил, за да провери дали пушката му все още функционира. Или за да разиграе театър, което е още вероятно.

— Слушай, сега ми дойде на ум да те питам, ти имаш ли „Трактат по обща семиотика“ на Умберто Еко?

— Аз?! Ти луд ли си?

* * *

За да си вземе колата, която беше оставил на паркинга на „Свободна мрежа“, се намокри. Внезапно беше започнало да ръми — лек дъждец, но напоителен. Пристигна в дома си, защото все още имаше време преди срещата. Смени си дрехите, след това седна на фотьойла пред телевизора, но веднага се изправи, за да отиде до писалището си и да вземе картичката, която беше пристигнала сутринта.

Беше от Ливия, която, както го уведоми по телефона, беше отишла за десетина дни при своя братовчедка в Милано. На лицевата страна на картичката, изобразяваща неизменния изглед от Миланската катедрала, имаше луминесцентна следа, която минаваше през половината от снимката. Монталбано я докосна с върха на показалеца си — беше твърде прясна и леко лепкава. Погледна по-внимателно върху бюрото си. Охлювът с голяма тъмнокафява черупка сега пълзеше върху корицата на книгата от Консоло. Монталбано изобщо не се подвоуми, защото погнусата, която изпитваше след кошмара, който беше сънувал и продължаваше да си спомня, беше твърде голяма. Сграбчи вече прочетения роман от Монталбан и ожесточено го захвърли върху този на Консоло. Охлювът, ударен право в десетката, се смачка със звук, от който на Монталбано му се повдигна. След това отиде и изхвърли двата романа в кошчето за боклук, щеше да си ги купи отново на следващия ден.

* * *

Джедже не беше дошъл, но комисарят знаеше, че няма да му се наложи дълго да го чака, защото приятелят му никога не закъсняваше много. Дъждът беше спрял, но, изглежда, бе имало силно морско вълнение, защото бяха останали широки локви по плажа, а от пясъка се носеше остър мирис на мокра дървесина. Запали цигара. И същевременно под слабата светлина на внезапно появилата се луна видя тъмното очертание на някакъв автомобил, който много бавно се приближаваше със загасени фарове от противоположната посока на тази, откъдето той беше дошъл — същата, от която трябваше да пристигне Джедже. Разтревожи се, отвори жабката, взе пистолета, зареди го, откряна вратата, готов да изскочи навън. Когато колата се приближи, пусна изведнъж дългите светлини. Беше автомобилът на Джедже, нямаше никакво съмнение, но можеше да се предположи, че на волана не е той.

— Загаси фаровете! — чу вик.

Със сигурност това беше гласът на Джедже и комисарят се подчини. Говориха си един до друг, всеки в собствения си автомобил, през отворените прозорчета.

— Какво, по дяволите, правиш? Всеки момент щях да стрелям по теб — каза разгневено Монталбано.

— Искях да видя дали не са те проследили.

— Кой трябва да ме е проследил?

— Сега ще ти кажа. Дойдох половин час по-рано и се прикрих зад зъбера на Пунта Роса.

— Ела тук — каза комисарят.

Джедже слезе, качи се в колата на Монталбано и се сгуши.

— Какво има, студено ли ти е?

— Не, но въпреки това треперя.

От него се излъчваше миризмата на страха. Защото, Монталбано знаеше от собствен опит, страхът има една специфична кисела миризма, със зелено-жълт цвят.

— Знаеш ли кой е този, дето са го убили?

— Джедже, убиват много хора. За кого ми говориш?

— За Петру Гуло ти говоря, онзи, когото са закарали умрял на Егрека.

— Твой клиент ли беше?

— Клиент? По-скоро аз бях негов клиент. Този беше човек на Тано Гърка, негов бирник. Същият, който ми каза, че Тано иска да се срещне с теб.

— Какво се учудваш, Джедже? Обичайната история: който победи, е като асото, което обира всички карти; това е системата, която в днешно време вероятно прилагат и в политиката. Налице е прехвърляне на сделки, които са били на Тано, и затова ликвидират всички, които са на негова страна. Ти на Тано не си му бил нито съдружник, нито подчинен, от какво се страхуваш?

— Не — каза решително Джедже, — нещата не стоят по този начин, информираха ме, докато бях в Трапани.

— И как стоят?

— Казват, че е имало договорка.

— Договорка?

— Да, господине. Договорка между теб и Тано. Казват, че престрелката е инсценирана, вземане на подбив, театър. И са убедени, че зад разиграването на това театърче вероятно стоим аз, Петру Гуло и един друг човек, като е сигурно, че ще убият един от нас тия дни.

Монталбано си спомни за телефонното обаждане след пресконференцията, когато един анонимен глас го беше нарекъл: „рогоносец, майстор на трагедии“.

— Обидили са се — продължи Джедже. — Не могат да понесат, че ти и Тано им се изхранихте отгоре и ги компрометирахте като последните глупаци. Това ги тормози повече, отколкото намирането на оръжията. Сега ти ми кажи какво да правя.

— Сигурен ли си, че ти имат зъб точно на теб?

— Да, залагам си главата за това. От какъв зор иначе щяха да донесат Гуло точно на Егрека, който е мое притежание? По-очевидно от това!

Комисарят се замисли за Алчиде Маравентано и за неговото изказване за кодовете.

Трябва да беше някаква промяна в плътността на мрака или проблясък за една десета от секундата, които долови с периферното си зрение, но е факт, че миг преди да започне картечният откос, тялото на

Монталбано се подчини на поредицата от импулси, светкавично изпратени от мозъка му: наведе се наполовина, а с лявата ръка отвори вратата и се хвърли навън, докато около него трещяха изстрели, чупеха се стъкла, разкъсваха се ламарини и кратки огнени проблясъци оцветяваха в червено тъмнината. Монталбано остана неподвижен, заклещен между колата на Джедже и своята; едва тогава си даде сметка, че държи пистолет в ръката си.

Когато Джедже беше влязъл в автомобила, комисарят го остави на таблото. Изглежда, го беше грабнал инстинктивно. След грохота настъпи мъртвешка тишина, нищо не се помръдваше, чуваше се само шумът на развълнуваното море. След това се чу глас на около двайсетина метра разстояние от него — оттам, където плажът свършваше и започваше варовиковият хълм.

— Всичко наред ли е?

— Всичко е наред — каза по-близкият глас.

— Виж дали са мъртви и двамата и ако е така, да си тръгваме.

Монталбано се помъчи да си представи движенията, които другият трябваше да направи, за да се увери в тяхната смърт: шляп-шляп, стъпките се чуваха отчетливо по мокрия пясък. Сега мъжът трябваше да се намира точно до колата, след миг щеше да се наведе, за да погледне вътре в нея.

Скочи на крака и стреля. Само един път. Ясно чу шума на тялото, което се свличаше на пясъка, задъхване, нещо като хрип и повече нищо.

— Джуджу, всичко наред ли е? — попита далечният глас.

Монталбано, без да се качва в колата, през отворената ѝ врата постави ръката си върху лостчето за дългите светлини и зачака. Не чуваше никакъв шум. Реши да си поиграе с късмета и започна мислено да брой. Когато стигна до петдесет, пусна дългите светлини и се изправи на крака. Изваян на светлината, на около десетина метра от него се появи мъж с автомат в ръка, който се спря, изненадан. Монталбано стреля, мъжът реагира веднага с един сляп откос. Комисарят усети нещо като голям юмрук в десния си хълбок, олюля се, подпря се с лявата ръка на колата и отново стреля, този път три пъти един след друг. Мъжът, заслепен, направи нещо като скок, обърна гръб и се затича, докато Монталбано започна да вижда бялата светлина от фаровете как ставаше жълта, заобръща очи и главата му се завъртя.

Седна на пясъка, защото разбра, че краката му повече не можеха да го държат, и подпря гръб на колата.

Очакваше болката, но когато тя се появи, беше толкова силна, че го накара да стене и плаче като дете.

[1] Юлия Кръстева, родена през 1941 година в Сливен, е световноизвестна френска писателка, лингвист и психоаналитик от български произход. — Б.пр. ↑

Веднага щом се събуди, незабавно разбра, че се намира в някаква болнична стая, и си припомни с подробности всяко едно нещо — срещата с Джедже, думите, които си бяха казали, престрелката. Паметта му изневеряваше от момента, в който се беше озовал между двете коли, отпуснат върху мокрия пясък с хълбок, който го болеше непоносимо. Но не му изневеряваше напълно, защото си спомняше например разтревоженото лице на Мими Ауджело и накъсания му от мъка глас.

— Как се чувстваш? Как се чувстваш? Сега ще дойде линейката, нищо ти няма, не се движи.

Мими как ли го беше открил?

След това, вече вътре в болницата, един в бяла престилка каза:

— Загубил е много кръв.

После нищо. Опита се да разгледа наоколо. Стаята беше бяла и чиста, имаше голям прозорец, през който нахлуваше дневна светлина. Не можеше да се движи, защото в ръцете му бяха включени системи, хълбокът обаче не го болеше, по-скоро го чувстваше като някаква мъртва част от тялото си. Опита се да раздвижи краката си, но не успя. Бавно се унесе в сън.

* * *

Събуди се като нов, отново привечер, тъй като лампата беше запалена. Затвори незабавно очите си, защото беше забелязал, че в стаята му имаше хора, а той нямаше желание да говори с никого. След това, изпълнен с любопитство, повдигна клепачите си толкова, колкото едва-едва да ги различи. Близо до леглото му седеше Ливия на единствения метален стол, а зад нея изправена стоеше Анна. От другата страна на леглото, също права, Ингрид. Очите на Ливия бяха

мокри от сълзите, Анна плачеше без задръжки, а Ингрид беше пребледняла, с изопнати черти на лицето.

„О, господи!“ — каза си наум Монталбано, обхванат от ужас.
Затвори очи и избяга от тях, потъвайки в сън.

* * *

На следващата сутрин, поне така му се стори, две медицински сестри му направиха тоалет и му смениха превръзката. В шест часа се появи главният лекар, следван от шестима асистенти, всичките с бели ризи. Главният лекар прегледа картоната му, окачен на долната табла на леглото, отметна чаршафа и започна да опипва ранения му хълбок.

— Струва ми се, че всичко върви добре — изказа мнението си той. — Операцията е напълно успешна.

Операция? За каква операция говореше? А, може би за изваждането на куршума, който го беше ранил. Но патрон от автоматично оръжие трудно би останал вътре и да не премине от край до край. Би трябвало да попита, да поиска обяснения, но думите не излизаха от устата му. Главният лекар обаче забеляза погледа и въпросите, които се формулираха в очите на комисаря.

— Наложил се да ви оперираме по спешност. Куршумът е преминал през ободното черво^[1].

Ободното черво? И какво, по дяволите, правеше ободното му черво в хълбока? То нямаше нищо общо с хълбоците, трябваше да си седи в корема. Но ако имаше нещо общо с корема, това означаваше, че — и потрепна толкова силно, че и медиците го забелязаха — от този момент нататък през целия остатък от живота си трябваше да кара само на кашички?

— ... кашички — чу се най-накрая гласът на Монталбано, защото ужасът пред тази перспектива беше раздвижил отново гласните му струни.

— Какво каза? — попита главният лекар, обръщайки се към своите асистенти.

— Стори ми се, че каза терлички — каза един от тях.

— Не, не, каза игрички — намеси се друг.

Излязоха, обсъждайки въпроса.

* * *

Към осем и половина вратата се отвори и се появи Катарела.

— Комисерийо, как ли вие сега се чувствате?

Ако имаше човек на света, с когото Монталбано считаше за безполезно да се води диалог, то това всъщност беше Катарела. Не отговори, поклати глава, все едно искаше да каже „криво-ляво“.

— Тук съм на пост, давам караул над вас. Тази болница е като аврамов дом, влизат-излизат, напред-назад. Може да се окаже да влезе някой възбуден от лоши намерения, който да се сили да довърши започнатата работа. Обясних ли ви се добре?

Много добре му беше обяснил.

— Знайте ли, комисерийо? Аз моята кръв я дадох за изливане.

И се върна на пост, за да дава караул. Монталбано горчиво си помисли, че го чакат мрачни години, преживявайки с кръвта на Катарела и хранейки се с кашички от грис.

* * *

Първите целувки от дългата поредица от целувки, които щеше да получи през деня, бяха тези от Фацио.

— Знаете ли, комисарю, че вие стреляте като бог? Единия сте го уцелили в гърлото само с един изстрел, а другия сте го ранили.

— Дори съм ранил другия?

— Да, господине, не знаем къде, но сте го ранили. Господин Якомуци забеляза, че на десетина метра от колата имаше една почервеняла локва, беше от кръвта.

— Идентифицирахте ли мъртвия?

— Разбира се.

Извади листче от джоба си и зачете:

— Джерландо Мунафо, роден в Монтелуза на шести септември 1970 година, ерген, жител на Монтелуза, улица „Криспи“, № 43, без особени белези.

„Лошият навик да се прави на чиновник от «Гражданско състояние» не го изоставя“ — помисли си Монталбано.

— Със закона как е бил?

— Нищо, ама нищо, комисарю. Неосъждан.

Фацио прибра листчето в джоба си.

— За да правят тези неща, им плащат най-много половин милион лири. — Направи пауза, беше очевидно, че трябва да му каже нещо, което сърцето не му даваше.

Монталбано реши да му помогне.

— Джедже на място ли е умрял?

— Не е страдал. Картечният откос му е отнесъл половината глава.

Влязоха и другите и се започнаха неспирните целувки и прегръдки.

От Монтелуза пристигнаха Якомуци и доктор Паскуано.

— Всички вестници пишат за теб — каза Якомуци, който беше развълнуван, но и малко му завиждаше.

— Аз, честно казано, леко се разочаровах, защото не успях да ви направя аутопсия — каза Паскуано. — Любопитен съм да узная как сте устроен отвътре.

* * *

— Аз бях първият, който дойде на мястото — каза Мими Ауджело, — и когато те видях в това състояние, ме обзе такъв страх, че на моменти имах чувството, че ще се наакам в гащите.

— Как си разбрал?

— Някакъв анонимен се обади в полицейското управление и каза, че е имало престрелка в полите на скалния масив Скала деи Турки. На пост беше Галуцо, който веднага ми се обади и ми каза нещо, което не знаех. А именно че на мястото, където са чути изстрелите, ти обикновено се срещаш с Джедже.

— Знаел го е?!

— Както изглежда, всички са знаели! Половината градче го знаеше! Тогава, нямах време дори да се преоблека, излязох, както си бях по пижама...

Монталбано вдигна уморената си ръка, за да го прекъсне.

— Ама ти с пижама ли спиш?

— Да — каза слисано Ауджело. — Защо?

— Нищо. Продължавай нататък.

— Докато карах като луд, повиках от мобилния си телефон линейка. И направих добре, защото кръвта ти изтичаше.

— Благодаря ти — каза Монталбано.

— За какво ми благодариш! Ти нямаше ли да направиш същото за мен?

Монталбано си направи един бърз тест на съвестта и предпочете да не отговори.

— А, исках да ти кажа и един любопитен факт — продължи Ауджело. — Първото нещо, което поиска, докато все още лежеше на пясъка и охкаше, беше да махна охлювите, които пълзят по теб. Намираше се в нещо като делириум и затова ти отговорих положително, че ще ги махна, въпреки че нямаше никакви охлюви.

* * *

Пристигна Ливия. Прегърна го силно и започна да плаче, полягайки колкото може по-близо до него на леглото.

— Остани така — каза ѝ Монталбано.

Харесваше му да усеща аромата на косите ѝ, както беше положила главата си върху гърдите му.

— Как разбра?

— От радиото. Или, ако трябва да съм точна, братовчедка ми е чула новината. Беше голям шок за мен.

— Какво направи?

— Най-напред се обадох в „Алitalia“ и запазих полет за Палермо, след това се обадох в полицейското управление във Вигата, прехвърлиха ме на Ауджело, който беше много любезен, окуражи ме и предложи да дойде да ме вземе от летището. Докато пътувахме в колата, ми разказа всичко.

— Ливия, как съм?

— Добре си, поносимо за това, което ти се е случило.

— Съсипан съм завинаги, нали?

— Ама какво говориш?!

— Ще съм на бяла диета за цял живот, нали?

* * *

— Вие обаче ми връзвате ръцете — каза, смеейки се, началникът му.

— Защо?

— Защото се впускате в авантюри на шериф или, ако предпочитате, на отмъстителя в нощта, затова ще ви дават по всички телевизии и ще пишат за вас във всички вестници.

— Не съм виновен.

— Не, не сте, но и аз не съм, ако бъда принуден да ви предложа за повишение. Би трябвало да се укротите поне за известно време. За късмет двайсетина дни няма да можете да мърдате оттук.

— Толкова много?!

— Апропо, в Монтелуза се намира заместник-министър Ликалци. Дошъл е, както казва той, за да повиши обществената осведоменост по отношение на борбата с мафията, и изрази намерението си да дойде да ви посети следобед.

— Не искам да го виждам! — извика раздразнено Монталбано.

Той беше човек, който доста си беше облизвал пръстите, докато ги бе топил в кацата с меда на мафията, а сега се беше преобоядисал, разбира се, с позволението на мафията.

Точно в този момент влезе главният лекар. В стаята имаше шест души и той се начумери.

— Не се сърдете, но ви моля да го оставите сам, трябва да си почива.

Започнаха да си вземат довиждане, докато главният лекар казваше с висок тон на медицинската сестра:

— И за днес никакви посещения повече.

— Заместник-министърът ще отпътува днес следобед в пет часа — каза тихичко началникът на Монталбано. — За съжаление, с оглед нареждането на главния лекар, няма да може да се отбие, за да ви поздрави.

Усмихнаха се един на друг.

* * *

След няколко дни махнаха системата от ръката му и сложиха телефон на болничното шкафче. Същата тази сутрин дойде да го посети Николо Дзито, който изглеждаше като Дядо Коледа.

— Донесъл съм ти телевизор, видео и една касета. Домъкнах ти дори вестниците, които писаха за теб.

— Какво има на видеокасетата?

— Прехвърлих и направих монтаж на всички щуротии, които аз, онези от „Телевигата“ и другите телевизии изговорихме по случая.

* * *

— Ало, Салво? Мими съм. Как си днес?

— Благодаря, по-добре.

— Обаждам се, за да ти кажа, че са убили нашия приятел Инграсия.

— Бях го предвидил. Кога е станало?

— Тази сутрин. Застреляли са го, докато е идвал с колата си към градчето. Били са двама с много мощен мотор. Полицаят, който е бил след него, не е могъл да направи друго, освен да се опита да му окаже първа помощ, но вече нищо не е могло да се направи. Слушай, Салво, утре сутринта ще мина. Трябва официално да ми опишеш всички детайли около престрелката с теб.

Каза на Ливия да сложи касетата, но не защото изгаряше от любопитство, а го направи само за да убие част от времето си. Зетят на Галуцо от „Телевигата“ се беше отдал на фантазии, които бяха достойни за сценарист на филм от типа на „Похитителите на изчезналия кивот“. Според него престрелката беше последица от откриването на двата мумифицирани трупа в пещерата. Каква ли ужасна, невероятна и неразгадаема тайна се криеше зад това далечно престъпление? Журналистът, макар и отгоре-отгоре, не се посвени да припомни тъжния край на откривателите на фараонските гробници и я свърза с покушението над комисаря.

Монталбано се смя, докато не усети остър бодеж в хълбока си. След това се появи физиономията на Пипо Рагонезе, политически коментатор от същата частна телевизионна мрежа, бивш комунист, бивш християндемократ, сега основен представител на Партията на

обновлението. Рагонезе без никакви заобикалки зададе въпросите: Какво ли е правил там комисар Монталбано с някакъв си собственик на бордей и разпространител на дрога, за когото се носеха слухове, че му е бил приятел? Съответстваха ли тези чести виждания на моралната строгост, към която всеки един държавен служител трябваше да се придържа? Коментаторът завърши строго, като каза, че времената са различни, полъхът на обновлението разтърсва страната благодарение на новото правителство, затова трябва да се върви в крак с времето. Старото държание и античните тайни споразумения трябва завинаги да се забравят.

От яда, който изпита, Монталбано усети, че отново го прободе в хълбока и той изохка. Ливия внезапно стана и угаси телевизора.

— И си слагаш на сърце думите на този глупак?

* * *

След около половинчасови настоявания и молби Ливия се съгласи и пусна отново телевизора. Коментарът на Николо Дзито беше сърдечен, изпълнен с възмущение и разумен. Сърдечен по отношение на неговия приятел комисар, на когото поднасяше своите най-искрени пожелания за бързо оздравяване; изпълнен с възмущение, защото въпреки всичките обещания на правителството мафията на острова имаше свобода на действие; разумен, тъй като свързваше ареста на Тано Гърка с откриването на оръжията. Автор на тези два силни удара по организираната престъпност беше Монталбано и така той се беше превърнал в опасен противник, който трябваше да бъде премахнат на всяка цена. Осмиваше хипотезата, че засадата е отмъщението на осквернените мъртви; и с какви пари бяха платили на наемните убийци, се питаше той, може би с дребните монети извън обращение, които бяха в гаванката?

Думата отново взе журналистът от „Телевигата“, който показваше интервюто с Алчиде Маравентано, определен за случая като „специалист по окултното“. Разпопеният свещеник беше облечен в изпъстрено с кръпки в различни цветове расо и смучеше от биберона си. На настоятелните въпроси, които искаха да го накарат да предположи някаква евентуална връзка между покушението над

комисаря и така нареченото оскверняване, Маравентано — с майсторството на обигран актьор — го предположи и не го предположи, оставяйки всички в мъглява несигурност. След това видеокасетата под вещия монтаж на Дзито завършваше с анонс за политическата бележка на Рагонезе, но се появи някакъв непознат журналист, за да каже, че тази вечер колегата му е възпрепятстван да участва, защото е станал жертва на брутална агресия. Бандити, които не са били разпознати, са го били и ограбили предната нощ, докато се е прибирал към дома си, след като е приключил работата си в „Телевигата“. Журналистът отправяше жестокото си обвинение към силите на реда, които вече не бяха в състояние да гарантират сигурността на гражданите.

— Защо ли Дзито е искал да видиш и този откъс, който теб не те засяга? — попита наивно Ливия, която беше от Северна Италия и някои от намеците им не ги разбираше.

* * *

Ауджело разпитваше Монталбано, а Торторела водеше протокола. Комисарят разказа, че е бил съученик и приятел на Джедже, а приятелството им е продължило и по-нататък, въпреки че се бяха оказали от двете страни на барикадата. Държеше да се отбележи в протокола, че в онази вечер Джедже поискал да го види, но бяха успели да си разменят само няколко думи в повече от обичайните „здравей, здрасти“.

— Беше започнал да ми говори за трафика на оръжие, спомена ми също, че е чул да се говори за нещо, което може да ме заинтересува, но не му стигна времето, за да ми го каже.

Ауджело се направи, че му вярва, а Монталбано можа да му разкаже с подробности различните етапи от престрелката.

— Сега е твой ред да разказваш — рече на Мими.

— Преди това подпиши протокола — отвърна му Ауджело.

Монталбано се подписа, Торторела му каза довиждане и се върна в полицейското управление.

— Няма много за разказване — каза Ауджело. — Колата на Инграсия е била изпреварена от мотора, онзи отзад се е обърнал,

открил е огън и толкова. Автомобилът на Инграсия се беше забил в една канавка.

— Искали са да отсекаат сухия клон — уточни Монталбано и след това попита меланхолично, защото се чувстваше извън играта: — Какво мислите да правите?

— Онези от Катания, които аз ги уведомих, обещаха, че няма да изпуснат Бранкато.

— Да се надяваме, че е така — каза Монталбано.

Ауджело не знаеше, но вероятно, предупреждавайки колегите си от Катания, беше подписал смъртната присъда на Бранкато.

— Кой е бил? — попита го хладно Монталбано след кратка пауза.

— Как „кой е бил“?

— Гледай тук.

Взе дистанционното и му показа откъса, в който се съобщаваше за нападението над Рагонезе. Мими изигра много добре ролята си на човек, когото го вземат на подбив.

— Мен ли си тръгнал да питаш? Освен това не е нещо, което да ни засяга. Рагонезе живее в Монтелуза.

— Колко си наивен, Мими! Ето, захапи ми пръстчето!

И му подаде кутрето си, както се прави с децата.

[1] Ободно черво (на латински — colon) е елемент на храносмилателната система, основна част на дебелото черво. — Б.пр. ↑

Мина една седмица и на мястото на посещенията, прегръдките, обажданията и пожеланията за бързо оздравяване се настаниха самотата и скуката. Беше убедил Ливия да се върне при своята братовчедка в Милано, нямаше смисъл да си пропилява отпуска, а за планираното пътуване до Кайро в момента не беше удачно да се говори. Договориха се с Ливия тя да се върне в Сицилия веднага щом Монталбано излезе от болницата; едва тогава щеше да може да прецени как и къде да прекара двете седмици отпуск, които все още му оставаха.

Постепенно шумът около комисаря и около премеждията, които му се бяха случили, лека-полека започна да се превръща в ехо и след това напълно изчезна. Всеки ден обаче Ауджело или Фацио идваха да му правят компания, но не се задържаха дълго — само колкото да му съобщят новините и докъде са стигнали някои разследвания.

Всяка сутрин, отваряйки очи, Монталбано имаше намерението да размишлява, да разсъждава отвлечено над факта за мъртвите в Кастрираното агне, питаше се кога ли отново щеше да му се удаде възможността да си седи на пълно спокойствие, без тревоги от каквото и да е естество, така че да може да достигне до някаква логическа мисъл, от която да получи озарение? Казваше си, че трябва да се възползва от тази ситуация, и започваше да премисля отново случката, със същия плам на галопиращ кон, но не след дълго преминаваше в лек тръс, след това започваше да ходи, а после нещо като вцепенение бавно-бавно обземаше тялото и мозъка му.

„Трябва да е заради възстановителния период след болестта“ — казваше си той.

Сядаше на фотьойла, вземаше вестник или списание, но по средата на някоя малко по-дълга от другите статия се отегчаваше, очите му започваха да се притварят и потъваше в неспокоен сън.

* * *

„Сержант Фацио ми каза, че днес се връщате вкъщи. Ще бъда близо до вас. Сержантът ми каза също, че трябва да ви готвя леки храни. Аделина.“ Бележката от домашната помощница стоеше на масата в кухнята и Монталбано побърза да провери тя какво разбираше под леки храни: имаше две много пресни парчета риба треска, които трябваше да си подправи със зехтин и лимон. Изключи телефона, искаше на спокойствие да започне да привиква отново с дома си. Беше се насъбрала поща, но той не отвори нито едно писмо, нито пък погледна някоя картичка. Нахрани се и си легна.

Преди да заспи, си зададе въпроса: защо, след като лекарите го бяха уверили, че ще възвърне всичките си сили, чувстваше, че някаква буца се е свила в гърлото му от униние?

* * *

Първите десет минути шофира изпълнен с тревога, беше по-внимателен каква ли щеше да е реакцията на хълбока му, отколкото за пътя. Като установи, че друсането му понасяше добре, натисна газта, премина през Вигата и пое по пътя за Монтелуза. На кръстопътя за Монтаперто зави наляво, измина няколко километра, хвана по коларски път и достигна до неголямо равно място, върху което се издигаше селска къща. Слезе от колата. Мариана, сестрата на Джедже, която му беше учителка в училището, седеше на камъшитен стол до вратата и поправяше някаква кошница. Веднага щом видя комисаря, тръгна срещу него.

— Салво, знаех си, че ще дойдеш да ме видиш.

— Вие сте първият човек, когото посещавам след излизането ми от болницата — каза Монталбано, прегръщайки я.

Мариана започна да плаче — без стонове, само със сълзи, и очите на Монталбано също се овлажниха.

— Вземи си един стол — каза му тя.

Комисарят седна близо до нея, а тя хвана ръката му и я погали.

— Страдал ли е?

— Не. Разбрах още докато продължаваха да стрелят, че Джедже са го убили на място. След това ми потвърдиха. Мисля, че дори не е разбрал какво става.

— Вярно ли е, че ще убиеш този, който затри Джедже?

— Да, госпожо.

— Където и да се намира Джедже, ще остане доволен.

Мариана въздъхна и стисна още по-силно ръката на комисаря.

— Брат ми много държеше на теб.

Заглавието *Meu amigo de alma*^[1] мина през главата на Монталбано.

— Аз също много го обичах — каза той.

— Спомняш ли си го колко беше немирнен?

Немирно, лошо дете, лентяй. Мариана очевидно нямаше предвид последните години на Джедже и проблемите му със закона, а подалечното време, в което нейният по-малък брат е бил онова неспокойно и хитро дете. Монталбано се засмя.

— Спомняте ли си онзи път, когато пусна книжната бомбичка в големия казан, който някакъв мъж поправяше, и горкият човечец припадна от гърмежа?

— А онзи път, когато изсипа мастилницата в чантата на началната учителка Лонго?

Около два часа говориха за Джедже и за техните деяния, спирайки се винаги на епизоди, които стигаха най-много до юношеството им.

— Стана късно, ще си тръгвам — каза й Монталбано.

— Бих те поканила да останеш да хапнеш с мен, но имам ястия, които може би ще са тежки за теб.

— Какво сте приготвили?

— Охлюви със сос.

Охлюви, тоест от онези малките светлокафяви охлювчета, които, като изпаднаха в летаргия, отделяха слуз, която се втвърдяваше, превръщайки се в бяла коричка, която им служеше да се затвори, направо да се спре достъпът към къщичката им. Първоначалният импулс на Монталбано беше да откаже, отвлечен. Докога щеше да бъде преследван от тази фикс идея? След това хладнокръвно реши да приеме поканата като двойно предизвикателство към корема и психиката си. Пред ястието с цвят охра, от което се разнасяше много

фин аромат, трябваше да набере смелост, но след като извади първото охлювче с игла и го опита, изведнъж се почувства освободен. Фикс идеята му беше изчезнала, униинето — изгонено, и вече нямаше съмнение, че вероятно и коремът му щеше да се приспособи.

* * *

В полицейското управление щяха да го удушат от прегръдки, а Торторела направо избърса една сълза.

— Аз знам какво означава да се върнеш, след като си бил прострелян!

— Къде е Ауджело?

— Във вашия кабинет — каза Катарела.

Отвори вратата, без да почука, и Мими скочи от стола зад бюрото му, все едно го бяха изненадали, докато краде, и се изчерви.

— Нищо твое не съм пипал. Само че отгук телефонните обаждания...

— Мими, много добре си направил — отрязва го Монталбано, сдържайки желанието си да нарича по задника онзи, който беше дръзнал да седне на неговия стол.

— Днес още щях да дойда в дома ти — каза Ауджело.

— Да правиш какво?

— Да организирам защитата.

— На кого.

— Как на кого? Твоята. Не е казано, че онези няма да опитат пак, след като първия път са се провалили.

— Грещиш, нищо повече няма да ми се случи. Защото, виж, Мими, ти си този, който стреля по мен.

В този момент Ауджело стана толкова червен, все едно някой му беше напъхал кабел с високо напрежение в задника, и започна да трепери. След това кръвта му се оттегли не се знае накъде, оставяйки го пребледнял като мъртвец.

— Ама какви неща ти минават през ума? — успя едва-едва да произнесе.

Монталбано прецени, че си е отмъстил достатъчно заради обсебването на бюрото му.

— Спокойно, Мими. Обърках думите. Искях да кажа, че ти си бил този, който е задвижил механизма, заради който ме простреляха.

— Обясни ми го по-добре — каза Ауджело, строполявайки се върху стола, като се забърса с кърпичка около устата и по челото.

— Скъпи мой, ти, без да се консултираш с мен, без да ме попиташ дали съм съгласен, или не, си поставил полицаи около Инграсия. Ама какво си мислеше — че този е толкова тъп, че няма да ги забележи ли? Най-много един ден му е бил достатъчен, за да разбере, че е следен. Помислил си е обаче, съвсем правилно при това, че аз съм издал заповедта. Знаел е, че е извършил поредица от глупости, заради които съм му вдигнал мерника, и тогава, за да се поправи в очите на Бранкато, който е имал намерението да го ликвидира — телефонния разговор между двамата ми го предаде ти, — е наел двамата лайнари, за да ме очистят. На този етап на Бранкато или на някого другиго му е писнало от Инграсия и неговите опасни остроумия. Между другото, да не забравяме и напразното убийство на горкия кавалер Мизурака. Ако ти не беше дал основание на Инграсия, Джедже щеше все още да е жив, а аз нямаше да имам тази рана в хълбока. Това е всичко.

— Ако нещата стоят по този начин, имаш право ти — каза унизеният Мими.

— Стоят така, можеш да заложиш задника си за това.

* * *

Самолетът се приземи много близо до аерогарата и пасажерите нямаше нужда да се качват на автобусчето. Монталбано видя Ливия как слиза от стълбичката и се насочва с наведена глава към входа. Той се скри сред тълпата и започна да я наблюдава — след дълго чакане тя си взе багажа от транспортната лента, сложи го в количката и се запъти към стоянката на такситата. Предната вечер се бяха разбрали по телефона, че тя ще вземе влака от Палермо за Монтелуза, а той щеше само да отиде да я вземе от железопътната гара. Но вече беше решил да я изненада, появявайки се на аерогарата „Пунта Раизи“.

— Сама ли сте? Мога ли да ви закарам?

Ливия, която се беше устремила към първото от редицата таксите, спря внезапно и изкрещя:

— Салво!

Прегърнаха се щастливи.

— Ама ти изглеждаш прекрасно!

— Ти също — каза Монталбано. — Повече от половин час те наблюдавам, от мига, в който започна да слизаш от самолета.

— Защо не ми се обади по-рано?

— Харесва ми да те наблюдавам, докато си без мен.

Качиха се в колата и Монталбано, вместо да потегли, я прегърна и целуна, сложи ръката си върху бюста ѝ, наведе глава, помилва с бузата си колената и корема ѝ.

— Да се махаме оттук — каза с учестен дъх Ливия, — иначе ще ни задържат за непристойно поведение на публично място.

По пътя за Палермо комисарят ѝ направи едно предложение, което току-що му беше хрумнало:

— Да спрем ли в града? Бих искал да ти покажа „Вучирия“^[2].

— Видях я вече. Гутузо.

— Ама тази картина е отвратителна, вярвай ми. Да си вземем стая в хотел, да се пошляем наоколо, да отидем на Вучирия^[3], ще преспим и утре сутринта ще отпътуваме за Вигата. Така или иначе, нямам какво да правя, мога да се причисля към отбора на туристите.

* * *

Пристигнаха в хотела, но изневериха на намерението си да си вземат само по един душ и да излязат. Не излязоха, а правиха любов и след това заспаха. Събудиха се след няколко часа и отново се любиха. Излязоха от хотела, когато почти се беше свечерило, и отидоха на Вучирия. Ливия се почувства замаяна и объркана от гласовете, подвикванията, крясъците, с които търговците възхваляваха стоките си, говора, противоречията, светкавичните сбивания и толкова ярките цветове, които чак изглеждаха като изкуствени, нарисувани. Ароматът на прясна риба се смесваше с този на мандарини, варена агнешка карантия, поръсена с кашкавал, така наречената *mèusa*, пържено, а съвкупността от всичко това представляваше едно неповторимо и

почти вълшебно сливане. Монталбано се спря пред някакво магазинче за дрехи втора употреба.

— Когато учех в университета, идвах тук, за да ям хляб с *mèusa*, от която днес черният ми дроб просто би колабирал, а магазин като този нямаше друг по света. Сега продават употребявани дрехи, а тогава всички етажерки бяха празни. Собственикът му дон Чезарино седеше зад тезгяха, също напълно празен, и посрещаше клиенти.

— Щом полиците са били празни... Какви клиенти?

— Не бяха точно празни, бяха, как да ти кажа, пълни с намерения и желаня. Този човек продаваше крадени вещи по поръчка. Отиваш при дон Чезарино и му казваш, че ти трябва часовник, такъв и такъв, или пък че се нуждаеш от картина, каква например, морски пейзаж от деветнайсети век, или от пръстен еди-какъв си модел. Той вземаше комисионата, пишеше на къс опаковъчна хартия за макарони — от онази жълтата, грапавата, спазаряваше се за цената и ти казваше кога трябва да минеш отново. В определената дата, без да закъснява дори с един ден, той изваждаше изпод тезгяха поръчаната стока и ти я предаваше. Не приемаше рекламации.

— Извинявай, ама за какво му е трябвало да държи цял магазин? Искам да кажа, че подобен занаят е можел да го върти навсякъде, в някое кафене, на ъгъла на улицата...

— Знаеш ли как го наричат приятелите му от Вучирия? Дон Чезарино Търговеца, Дюкянджията. Защото дон Чезарино не се смяташе нито за престъпник, който събира информация за онези, които щяха да извършват кражбата, без той да участва в нея, нито за такъв, който купува или укрива крадени вещи. Той беше търговец като много други и магазинът, за който плащаше наем и осветление, го доказваше. Той не му служеше нито за параван, нито за прикритие.

— Вие всички до един сте луди!

* * *

— Като син! Позволете ми да ви прегърна като син! — каза съпругата на бившия директор на училището, задържайки го за кратко до гърдите си.

— Вие си нямате представа как ни разтревожихте! — добави съпругът ѝ.

Директорът му се беше обадил сутринта, за да го покани на вечеря, но Монталбано му отказа, като му предложи да се видят следобеда. Настаниха го в хола.

— Веднага ще започнем по същество, за да не ви губим времето — подхвана директорът Бурджо.

— Имам всичкото време на света, защото временно съм безработен.

— Съпругата ми ви разказа, когато останахте у нас на вечеря, че я наричам фантастична жена. И така, веднага след като напуснахте дома ни, жена ми започна да фантазира. Искахме да ви се обадим по-рано, но стана това, което стана.

— Нека да оставим господин комисаря да прецени дали това са фантазии, или не — каза леко засегнатата госпожата и продължи: — Ти ли ще говориш, или аз?

— Фантазиите са си твои.

— Не знам дали все още си спомняте, но когато вие попитахте съпруга ми къде можете да откриете Лило Ридзитано, той ви отговори, че няма сведения за него от юли 1943 година. Тогава си спомних, че и една моя приятелка изчезна в същия този период, или ако трябва да бъдем точни, ми се обади по-късно, но по странен начин, който...

Монталбано усети, че тръпка премина по гърба му, защото двамата от Кастрираното агне бяха убити твърде млади.

— На колко години беше тази ваша приятелка?

— На седемнайсет. Но беше доста по-зряла от мен, а аз все още си бях дете. Ходехме заедно на училище — отвори един плик, който лежеше върху масичката, извади от него една снимка и я показа на Монталбано. — Направихме си я в последния учебен ден, когато бяхме трета година в лицей. Тя е първата вляво на последния ред, а до нея съм аз.

Всичките усмихнати, облечени в униформата на организацията на младите фашисти, а един учител правеше римския поздрав.

— С оглед на страшната ситуация, в която се намираше островът заради бомбардировките, училищата бяха затворени в последния ден на април и ние си спестихме ужасната матура, като преминахме или останахме на базата на показания успех през годината. Лизета, това

беше името на моята приятелка, а фамилията — Москато, се премести със семейството си в някакво селце във вътрешността на Сицилия. Пишеше ми през ден, запазила съм всичките ѝ писма, поне тези, които са пристигнали. Знаете пощите в онези времена... Моето семейство също се премести, ние обаче отидохме на континента при един от братята на баща ми. Когато войната свърши, писах на приятелката си — както на адреса в селцето, така и на този във Вигата. Не получих отговор и това ме обезпокои. Най-после в края на четирийсет и шеста година се върнахме във Вигата. Отидох да потърся родителите на Лизета. Майка ѝ беше умряла, а баща ѝ първо се опита да избегне срещата, след това се отнесе много зле с мен, но ми каза, че Лизета се е влюбила в американски войник и го е последвала въпреки волята на родствениците си. Добави, че за него дъщеря му все едно е умряла.

— Честно казано, историята ми се струва правдоподобна — каза Монталбано.

— Какво ти казах? — намеси се директорът с победоносно изражение.

— Вижте, комисарю, въпреки всичко фактът е странен, дори и да не се вземе предвид онова, което се случи по-късно. Най-напред е необичайно, защото, ако Лизета се е била влюбила в американския войник, е щяла да ми го каже по някакъв начин. Освен това в писмата, които тя ми изпращаше от Серадифалко — така се казваше селцето, където бяха намерили убежище — продължаваше да повтаря все едно и също: колко много страда, че е далеч от своята мистериозна и изпепеляваща любов. Младеж, чието име никога не пожела да ми каже.

— Сигурна ли си, че тази загадъчна любов наистина е съществувала? Не може ли да е било някаква девича фантазия?

— Лизета не беше от този тип момичета, които се отдават на фантазии.

— Знаете ли — каза Монталбано, — на седемнайсет години, а за съжаление, може би и след това не може да се закълнем в постоянство на чувствата.

— Приеми го и толкова — каза директорът.

Без да каже нито дума, госпожата извади от плика още една снимка. На нея се виждаше млада жена с булчинска рокля, която вървеше под ръка с красив младеж, облечен в американска военна униформа.

— Тази я получих от Ню Йорк, така поне показваше пощенското клеймо, в първите месеци на четирийсет и седма година.

— И, струва ми се, че с това всички съмнения изчезват — завърши директорът.

— Е, не, най-малкото е подозрително.

— В какъв смисъл, госпожо?

— Защото в пощенския плик беше само тази фотография, само тази снимка на Лизета с войника и нищо друго, нямаше нито бележка, нищо. И дори отзад на снимката няма драснат нито ред. Може да проверите. Тогава можете ли да ми обясните защо една истинска и много близка приятелка ще ми изпрати само снимка, без нито дума към нея?

— Разпознахте ли почерка на приятелката си върху пощенския плик?

— Адресът беше написан на машина.

— А, така ли? — попита Монталбано.

— Искам да ви кажа още едно последно нещо: Елиза Москато беше първа братовчедка на Лило Ридзитано. А той много я обичаше, като по-малка сестра.

Монталбано погледна директора.

— Обожаваше я — допълни той.

[1] Книга от португалския писател Мариу де Са-Карнейру (1890–1916). — Б.пр. ↑

[2] Картина от известния сицилиански художник Ренато Гутузо (1910–1987). — Б.пр. ↑

[3] Един от известните исторически пазари в Палермо, заедно с Пазара на бълхите, Баларо, Ил Капо и Латарини. На сицилиански „вучирия“ означава „бъркотия“. — Б.пр. ↑

Колкото повече се задълбаваше в проблема, въртеше като пумпал и доближаваше до него, все повече се убеждаваше, че е на правилния път. Не беше имал нужда дори от обичайната си разходка за размисъл до края на кея, защото веднага щом излезе от дома на Бурджо със сватбената снимка в джоба си, се беше отправил с бясна скорост към Монтелуза.

— Докторът там ли е?

— Да, но е зает, сега ще му кажа за вас — каза портиерът.

Паскуано и неговите двама асистенти стояха около мраморната маса, върху която лежеше гол труп с изхвъркнали от орбитата си очи. Мъртвият имаше право да лежи с ококорени очи, все едно е удивен, защото тримата вдигаха наздравица над него с картонени чаши. Докторът държеше бутилка с шампанско в ръката си.

— Елате, елате, празнуваме.

Монталбано благодари на единия от асистентите, който му подаде чаша, а Паскуано му сипа два пръста шампанско.

— За здравето на кого? — попита комисарят.

— За мое здраве. С този тук стават хиляда аутопсиите, които съм направил.

Монталбано отпи и повика доктора настрана, като му показва снимката.

— Възможно ли е мъртвата от Кастрираното агне да има лице като това на момичето от снимката?

— Защо не отидеш на майната си? — попита го благо Паскуано.

— Извинете — каза комисарят.

Завъртя се на пета и излезе. Той беше гаднярът, а не докторът. Остави се да го обземе ентусиазмът и отиде да зададе на Паскуано най-тъпия въпрос, който можеше да съществува.

Нямаше по-добър късмет и с криминолозите.

— Тук ли е Якомуци?

— Не, при господин началника е.

— Кой се занимава с фотографската лаборатория?

— Де Франческо, в подземиеето.

Де Франческо погледна снимката, все едно още не го бяха осведомили за възможността да се възпроизвеждат изображения върху фотоленти, чувствителни на светлината.

— Какво желаете от мен?

— Да разбера дали е фотомонтаж?

— Ех, това не е по моята специалност. Аз разбирам само от правенето и копирането на снимки.

* * *

След това колелото се завъртя в правилната посока и започна положителната поредица. Обади се на фотографа от списанието, което беше публикувало рецензията за книгата на Маравентано и чиято фамилия си спомняше.

— Простете ми, че ви безпокоя, но вие ли сте господин Контини?

— Да, аз съм, с кого разговарям?

— Аз съм комисар Монталбано, трябва да се срещна с вас.

— Ще се радвам да се запознаем. Елате още сега, ако искате.

Фотографът живееше в старата част на Монтелуза, в една от малкото оцелели къщи след свлачището, което беше заличило целия квартал с арабското име.

— Ако трябва да съм откровен, по професия не съм фотограф, а преподавам история в лицей, но фотографията ми е хоби. На ваше разположение съм.

— В състояние ли сте да разберете дали тази снимка е фотомонтаж?

— Мога да опитам — каза Контини, поглеждайки фотографията.

— Знаете ли кога е направена?

— Казаха ми към 1946 година.

— Минете вдругиден.

Монталбано наведе глава и не каза нищо.

— Спешно ли ви е? Тогавя нека да направим така: да предположим, че след около два часа ще мога да ви дам някакъв първоначален отговор, който обаче ще има нужда от потвърждение.

— Съгласен съм.

* * *

Двата часа прекара в една картинна галерия, в която имаше изложба на някакъв седемдесетгодишен сицилиански художник, който все още беше свързан с определена популистка реторика, но пък използваше пъстри, ярки и жизнерадостни цветове. Въпреки това хвърли разсеян поглед на платната му и тъй като гореше от нетърпение за отговора на Контино, на всеки пет минути поглеждаше часовника си.

— И така, казвайте.

— Току-що приключих. По моя преценка наистина е фотомонтаж. При това доста добре направен.

— От какво се разбира?

— От сенките в основата. Главата на момичето е монтирана на мястото на главата на истинската булка.

А това Монталбано не му го беше казал. Контино нито беше уведомен, нито беше подтикнат към това заключение от самия комисар.

— Ще ви кажа и друго: изображението на момичето е пипано.

— В какъв смисъл?

— В смисъл че тя там е, как да кажа, малко поостаряла.

— Може ли да си взема снимката обратно?

— Разбира се, на мен не ми трябва повече. Мислех, че нещата ще са по-сложни, но при това положение няма да има нужда от потвърждение, както ви казах.

— Бяхте ми изключително полезен.

— Слушайте, комисарю, мнението ми е изцяло лично, разбирате ли какво искам да ви кажа? Няма никаква правна стойност.

* * *

Началникът не само че го прие веднага, но и разпери радостно ръце.

— Каква хубава изненада! Имате ли време? Елате с мен, отиваме у дома, защото очаквам синът ми да се обади, а съпругата ми наистина ще е щастлива да ви види.

Синът на началника на полицията — Масимо, беше лекар, който работеше към една доброволческа организация. Определяха се като лекари без граници и ходеха в страни, разкъсвани от войната, като отдаваха труда си по възможно най-добрия начин.

— Синът ми е педиатър, знаете ли? Понастоящем се намира в Руанда. Наистина се притеснявам за него.

— Там има ли все още сблъсъци?

— Нямах предвид сблъсъците. Всеки път, когато успее да ни се обади, все повече ми звучи като сразен от болката и изтезанията. — След което началникът на полицията замълча.

Монталбано, сякаш за да го разсее от мислите, в които се беше вгълбил, му съобщи новината:

— Деветдесет и девет процента съм сигурен, че знам името и фамилията на момичето, намерено мъртво в Кастрираното агне.

Началникът му не каза нищо, а само го погледна със зяпнала уста.

— Казвала се е Елиза Москато и е била на седемнайсет години.

— Как успяхте да разберете?

Монталбано му разказа всичко.

Съпругата на началника го хвана за ръката като детенце и го настани на дивана. Поговориха малко, след това комисарят се изправи, каза им, че има някакъв ангажимент и трябва да си тръгне. Не беше вярно, но той не искаше да присъства, когато телефонът звъннаше, защото началникът и съпругата му трябваше насаме и на спокойствие да се порадват на далечния глас на сина си, дори и думите му да бяха изпълнени с тревога и болка. Излезе от дома им, когато той се обади.

* * *

— Както виждате, удържах на думата си и ви донесох снимката.

— Заповядайте, влизайте. — Госпожа Бурджо се отдръпна встрани, за да може той да мине.

— Кой е? — попита на висок глас от трапезарията съпругът ѝ.

— Комисарят.

— Покани го да влезе! — изрева директорът, като че ли съпругата му отказваше да го пусне.

Те вечеряха.

— Да ви донеса ли чиния? — попита го приканващо госпожата и без да дочака отговора му, я сложи пред него.

Монталбано се настани, а дамата му сервира рибена чорба — гъстичка, сготвена по всички правила на кулинарното изкуство и подправена с магданоз.

— Успяхте ли да разберете нещо? — попита го тя, без да забележи погледа, който съпругът ѝ хвърли, считайки за ненавременна тази нейна атака.

— За съжаление, да, госпожо. Мисля, че е фотомонтаж.

— О, боже мой! Тогава, който ми я е изпратил, е искал да ме накара да повярвам в нещо фалшиво!

— Да, мисля, че целта е била точно тази. Опит да се сложи край на вашите въпроси за Лизета.

— Виждаш ли, че имах право? — почти извика госпожата на съпруга си и започна да плаче.

— Ама защо правиш така? — попита я директорът.

— Защото Лизета е мъртва, а всъщност са искали да ме накарат да повярвам, че е жива, щастлива и омъжена!

— Знаеш ли, може самата Лизета да...

— Ама не ми говори глупости! — каза госпожата, хвърляйки салфетката си върху масата.

Настъпи неловка тишина. След това дамата подхвана отново:

— Мъртва е, нали, комисарю?

— Боя се, че да.

Госпожата се изправи и излезе от трапезарията, покривайки лицето си с ръце, и едва отвън я чуха как отпусна душата си в нещо като жаловит хленч.

— Съжалявам — каза комисарят.

— Сама си го търсеше — каза безмилостно директорът, следвайки някаква своя логика относно семейните разправии.

— Ще ми позволите ли един въпрос? Сигурен ли сте, че между Лило и Лизета е имало само онзи тип нежност, за която вие и вашата съпруга ми разказахте?

— Обяснете ми по-добре въпроса си.

Монталбано реши да говори открито.

— Изключвате ли Лило и Лизета да са били любовници?

Директорът започна да се смее и отхвърли хипотезата му само с едно махване с ръка.

— Вижте, Лило беше влюбен до уши в едно момиче от Монтелуза, което нито го е чуло, нито го е видяло повече след юли 1943 година. А не е възможно да е умрял в Кастрираното агне, по простата причина че селянинът, който го е видял, че е ранен и войниците го натоварват на някакъв камион и го откарват не се знае къде, беше разумен и сериозен човек.

— Тогава — каза Монталбано — всичко това означава само едно: че не е вярно Лизета да е избягала с някакъв американски войник. Следователно баща ѝ е разказал някаква измишльотина, лъжа на вашата съпруга. Кой беше бащата на Лизета?

— Струва ми се, че се казваше Стефано.

— Жив ли е все още?

— Не, но умря много стар, поне преди пет години.

— С какво се занимаваше?

— Май търгуваше с дървесина. В нашата къща обаче не се говореше за Стефано Москато.

— Защо?

— Може би защото той не беше човек, за когото да се говори. Беше в комбина със своите роднини Ридзитано, разбирате ли какво искам да кажа? Имаше проблеми с правосъдието, но не знам от какво естество. В онези времена в семействата на културните и свестните личности такива хора не се обсъждаха. Беше все едно да говориш за лайна, моля да ме извините.

Госпожа Бурджо се върна със зачервени очи и едно старо писмо в ръката си:

— Това е последното, което получих от Лизета, докато бях в Акуапенденте, където се бяхме преместили с нашите.

Серадифалко, 10 юни 1943 година

Как си, скъпа моя Анджелина? Как е семейството ти? Ти не можеш да разбереш колко ти завиждам, защото животът ти в някакво селище на север не може дори бегло

да се сравнява със затвора, в който аз прекарвам дните си. Не си мисли, че думата „затвор“ е пресилена. Освен задушавания надзор от страна на татко, животът тук, в това село с четири къщи, е монотонен и глупав. Представи си, миналата неделя на излизане от църквата едно тукашно момче, което дори не познавам, ме поздрави. Татко забелязал, извика го настрана и започна да му удря плесници. Луда работа! Единственото ми развлечение е четенето. Имам си едно приятелче, Андреучо, на десет години, син на моите братовчеди. Умно е. Мислила ли си някога, че децата могат да са по-духовити от нас?

От няколко дни, скъпа моя Анджелина, живея в безнадеждност. Получих по много авантюристичен начин, който ще е твърде дълго, ако тръгна да ти го обяснявам, една бележчица с четири изречения от Него, от Него, от Него. Казва ми, че е отчаян, че не издържа повече да не ме вижда, че са получили след многото време, в което престояха във Вигата, заповед до няколко дни да тръгнат. Чувствам, че ще умра, ако не го видя. Преди да отпътува, да си тръгне оттам, трябва, трябва, трябва да прекарам няколко часа с него, дори и с цената на някаква лудост. Ще ти кажа, но междуременно те прегръщам силно.

Твоя:

Лизета

— Вие обаче никога ли не разбрахте кой е този „той“? — попита я комисарят.

— Не. Никога не пожела да ми каже.

— След това писмо не получихте ли други?

— Шегувате ли се? Цяло чудо е, че получих и това. В онези дни през Месинския проток не можеше да се преминава, защото непрекъснато го бомбардираха. След това на девети юли американците направиха десанта и комуникациите окончателно бяха прекъснати.

— Извинете, госпожо, но дали си спомняте адреса на вашата приятелка в Серадифалко?

— Разбира се. Семейство Сорентино, улица „Криспи“ №18.

* * *

Сложи ключа в ключалката, но се спря разтревожено. От вътрешността на къщата му долитаха гласове и шумове. Помисли си да се върне при колата и да се въоръжи с пистолета, но не направи нищо. Отвори предпазливо вратата, без да вдига никакъв шум.

В същото време си спомни, че напълно е забравил за Ливия, която кой знае откога го чакаше.

Трябваше му цяла нощ, за да се сдобрят.

В седем сутринта стана с тихи стъпки, набра някакъв номер и заговори тихичко:

— Фацио? Трябва да ми направиш една услуга, налага се да се престориш на болен.

— Няма проблем.

— Искам до довечера житието и битието на някой си Стефано Москато, умрял тук, във Вигата, преди пет години. Разпитай из градчето, гледай в картотеката и изобщо където решиш. Моля те.

— Бъдете спокоен.

Остави телефона, взе лист и химикалка и написа:

„Любов моя, трябва да изляза заради един спешен ангажимент и не искам да те събуждам. Ще се върна вкъщи сигурно в ранния следобед. Защо не вземеш едно такси и не отидеш да разгледаш храмовете^[1]? По всяко време те са прекрасни. Целувки.“

Излезе като крадец, защото, ако Ливия го усетеше, щеше да стане сериозен скандал.

* * *

За да стигне до Серадифалко, му трябваше час и половина. Денят беше ясен, идваше му дори да започне да си подсвирква, чувстваше се доволен. Сети се за Каифас, кучето на баща му, което обикаляше,

отегчено и унило, къщата им, но ставаше игриво веднага щом видеше, че стопанинът му се е заел да подготвя патроните, и после се превръщаше в енергийна фурия, докато го отвеждаха в ловния лагер. Веднага намери улица „Криспи“, а на номер осемнайсет отговаряше една неголяма сграда на два етажа от деветнайсети век. Имаше звънец, на който пишеше „Сорентино“.

Едно симпатично около дваисетгодишно момиче го попита какво желае.

— Бих искал да говоря с господин Андреа Сорентино.

— Това е баща ми, но не си е вкъщи, може да го намерите в кметството.

— Там ли работи?

— И да, и не. Той е кметът.

* * *

— Разбира се, че си спомням за Лизета — каза Андреа Сорентино, който изглеждаше много добре за своите шейсет и няколко години. Имаше само няколко бели косъма, беше представителен, с хубава външност.

— Но защо ме разпитвате за нея?

— Отнася се за едно много конфиденциално разследване. Съжалявам, че не мога да ви кажа нищо. Но, повярвайте ми, за мен е твърде важно да получа някакви сведения.

— Ех, добре, комисарю. Вижте, от Лизета са ми останали много хубави спомени, разхождахме се с нея дълго из полето и аз близо до нея се чувствах горд и голям мъж. Отнасяше се с мен все едно бях на нейната възраст. След като семейството ѝ напусна Серадифалко и се върна във Вигата, не получих повече лични известия от нея.

— Как така?

Кметът се поколеба за миг.

— Ех, ще ви го кажа, защото това вече са отминали истории. Мисля, че баща ми и бащата на Лизета се сбиха смъртоносно, защото се скараха. Към края на август 1943 година баща ми се върна вкъщи разтревожен, след като беше ходил във Вигата, за да се види с чичо Стефан, както го наричах аз, не знам по какъв въпрос. Беше

пребледнял и имаше температура. Спомням си, че мама много се уплаши, а впоследствие и аз също. Не знам какво се е случило между тях двамата, но на следващия ден на масата баща ми каза, че в нашия дом името на семейство Москато не трябва повече да се произнася. Подчиних се, въпреки че имах голямо желание да го попитам за Лизета. Нали знаете, все заради тези ужасни свади между роднини...

— Вие спомняте ли си за американския войник, с когото Лизета се е запознала тук?

— Тук? Американски войник?

— Да. Поне така разбрах. Че се е запознала в Серадифалко с американски войник, влюбили са се, тя го е последвала и известно време след това са се оженили в Америка.

— За историята със сватбата съм чувал бегло да се говори, защото една моя леля, сестра на баща ми, получи снимка, на която се виждаше Лизета с булчинска рокля заедно с един американски войник.

— Тогава защо се удивихте?

— Учудих се на факта, за който вие споменахте, че Лизета се е запознала тук с американеца. Вижте, когато американците окупираха Серадифалко, Лизета беше изчезнала от нашия дом поне от десет дни.

— Ама какво говорите?

— Да, господине. Един следобед, било е три или четири часът, видях Лизета, че се приготвяше да излиза от вкъщи. Попитах я каква ще бъде крайната точка на разходката ни през този ден. Отговори ми, че не трябва да се засягам, но днес е решила да отиде да се поразходи сама. Обидих ѝ се дълбоко. Привечер Лизета не се върна в часа за вечеря. Чичо Стефано, баща ми и няколко селяни излязоха да я търсят, но не я откриха. Преживяхме ужасни часове, навсякъде имаше италиански и немски войници, възрастните си помислиха за изнасилване... Следобеда на следващия ден чичо Стефан ни каза довиждане, като ни заяви, че няма да се върне, преди да открие дъщеря си. Вкъщи остана майката на Лизета, горката жена, беше разбита от мъка. След това направиха десанта и бяхме разделени от фронтовата линия. В същия ден, в който фронтът отмина, се върна Стефано Москато, за да вземе съпругата си, и ни каза, че е открил Лизета във Вигата, а бягството ѝ е било само проява на някаква детинщина. И така, ако вие сте следили нишката на мисълта ми, ще сте разбрали, че

Лизета не е могла да се запознае със своя бъдещ съпруг тук, в Серадифалко, а във Вигата, нейното градче.

[1] Долината на храмовете — уникална редица от златисто каменни дорийски храмове, обърнати към морето. Те са образци на древногръцката археология. Изградени са около 430 г. пр. Хр. — Б.пр.

↑

20

Знам, че храмовете са прекрасни, откакто те познавам, бях принудена да ги разгледам около петдесетина пъти. Затова може да си ги завреш колона след колона на място, което ти е известно. Излизам по мои си работи. Не знам кога ще се върна.

От бележката на Ливия лъхаше ярост, която Монталбано се опита да преглътне. И тъй като на връщане от Серадифалко го беше обзел вълчи глад, отвори хладилника, но беше празен. Отвори фурната — и там нищо. Садизмът на Ливия, която не искаше прислужницата да идва, докато тя е във Вигата, се беше разширил до такова тотално почитване, че наоколо не се виждаше дори трошица хляб. Върна се в колата и отиде в гостилницата „Свети Калоджеро“, но там тъкмо започваха да спускат кепенците.

— За вас, комисарю, сме отворени винаги.

От глад и за да си отмъсти на Ливия, така се натъпка, че след това за малко да викат доктора.

* * *

— Има едно изречение, което ме кара да се замисля — каза Монталбано.

— Когато казва, че иска да направи някаква лудост ли?

Комисарят, директорът и госпожа Анджелина седяха в хола и пиеха кафе.

Монталбано държеше в ръката си писмото от малката Москато, което току-що беше приключил да чете на глас.

— Не, госпожо, защото сме наясно, че лудостта тя по-късно я е направила, каза ми го господин Сорентино, който нямаше причини да

ме лъже. И така, няколко дни преди десанта Лизета е осенена от умната идея да избяга от Серадифалко, за да дойде тук, във Вигата, и да се срещне с човека, когото обича.

— Ама как го е направила? — попита изтерзано госпожата.

— Може би е помолила да я закарат с някое военно превозно средство, в онези дни сигурно е имало непрекъснатата върволица от италиански и немски коли. Каквато красавица е била, не би трябвало да е имала проблем за това — намеси се директорът, който беше решил да сътрудничи, примирявайки се неохотно с факта, че поне веднъж фантазиите на съпругата му имаха реална стойност.

— А бомбите? А картечните откоси? О, боже, каква смелост! — каза госпожата.

— И така, кое е изречението? — попита нетърпеливо директорът.

— Когато Лизета пише на госпожата, че той ѝ е изпратил бележка, че след дългия престой във Вигата са получили разпореждане да тръгват.

— Не разбирам.

— Вижте, госпожо, това изречение иска да каже, че той се е намирал във Вигата от доста време, а това означава, тоест подразбира се, че не е бил от града. На второ място, съобщил е на Лизета, че скоро ще е заставен, принуден да изостави градчето. Трето, използва множествено число, от което следва, че не само той трябва да напусне Вигата, а група от хора. Всичко това ме кара да си мисля за някакъв войник. Може и да греша, но ми се струва, че това е най-логичната версия.

— Логична е — каза директорът.

— Кажете ми, госпожо, спомняте ли си кога за пръв път Лизета ви каза, че се е влюбила?

— Да, защото в онези дни не съм правила друго, освен да си припомням всеки дребен детайл от срещите ни с Лизета. Било е със сигурност май или юни на 1942 година. Опресних си паметта с един стар дневник, който намерих.

— Обърнала е къщата наопаки — изропта съпругът ѝ.

— Би трябвало да се проучи какви постоянни военни гарнизони е имало тук между началото на 1942 година, може би дори преди това, и юли 1943.

— А това лесно ли ви се струва? — каза директорът. — Аз например си спомням цял куп, имаше противовъздушни батареи, военноморски, имаше влак, въоръжен с оръдие, който беше скрит в един тунел, имаше военни из квартала, но и онези от бункерите... Моряци, не, те идваха и си отиваха. На практика това е невъзможно да се проучи.

Отчаяха се. След това директорът се изправи.

— Отивам да се обадя на Буруано. Той винаги е бил във Вигата — преди, по време и след войната. Аз обаче в един момент се евакуирах.

Госпожата започна отново да говори:

— Може да е било някакво увлечение, на тази възраст не могат да се правят разграничения, но със сигурност е било нещо сериозно, толкова сериозно, че да я подтикне да избяга от къщи с цената на това да се противопостави на баща си, който бил истински тъмничар, поне така тя ми разказваше.

На устата на Монталбано стоеше въпрос, който той не искаше да зададе, но инстинктът му на ловец взе превес:

— Извинете ме, че ви прекъсвам. Бихте ли уточни... всъщност бихте ли могли да ми кажете в какъв смисъл Лизета е използвала тази дума — тъмничар? Била е типичната сикулска ревност към дъщерите ли? Онази, обсебващата?

Госпожата го погледна за момент и наведе очи:

— Вижте, както ви казах, Лизета беше доста по-зряла от мен, аз все още бях момиченце. Баща ми беше забранил да ходя в къщата на Москато, затова се виждахме в училището или в църквата. Там за няколко часа успявахме да останем на спокойствие. Говорехме си. И аз сега си мисля и премислям хиляди пъти онова, което тя ми казваше или ми загатваше. Мисля, че тогава не съм успявала да разбера много от нещата...

— Кой?

— Например Лизета до известно време наричаше баща си „баща ми“, а от един определен ден нататък винаги го наричаше „онзи мъж“. Това обаче може и нищо да не означава. Друг път ми каза: „Този мъж накрая ще ми направи много, ама много лошо“. Тогава си помислих, че може да й дръпне един голям пердах, разбирате ли? Сега ме обзема ужасно съмнение за истинското значение на това изречение. — Спря,

отпи глътка чай и подхвана отново: — Беше смела, при това доста. В скривалището, когато бомбите падаха, а ние треперехме и плачехме от страх, тя ни даваше кураж и ни утешаваше. Но за да направи това, което е направила, е имала нужда от двойна смелост. За да предизвика баща си, е отишла под картечните откоси, пристигнала е тук и е правила любов с някого, който дори не беше нейният официален годеник. В онези времена бяхме много по-различни от днешните седемнайсетгодишни.

Монологът на госпожата беше прекъснат от завръщането на директора, който се виждаше, че е превъзбуден.

— Не намерих Буруано, не си беше у дома. Елате, комисарю, да тръгваме.

— Да потърсим счетоводителя ли?

— Не, не, но ми дойде друга идея. Ако сме късметлии и съм налучкал, ще оставя дар на свети Калоджеро петдесет хиляди лири на следващото му честване.

Свети Калоджеро беше един черен светец, който жителите на градчето обожаваша.

— Ако сте познали, още петдесет хиляди ще му оставя и аз — каза Монталбано, обзет от ентузиазъм.

— Може ли да знам къде отивате?

— След това ще ти кажа — отговори ѝ директорът.

— И ще ме оставите тук в неведение? — настоя госпожата.

Директорът вече се беше изнизал бързешком през вратата. Монталбано ѝ се поклони:

— Ще ви държа в течение за всичко.

* * *

— Ама че работа, как успях да забравя за „Пачиноти“? — измърмори директорът веднага щом излязоха на улицата.

— Коя е тази госпожа? — попита го Монталбано, който си я беше представил петдесетгодишна, ниска и набита. Директорът не му отговори и комисарят му зададе друг въпрос: — Да вземем ли колата? Далече ли трябва да ходим?

— Как далече? Няколко крачки.

— Искате ли да ми обясните коя е тази госпожа Пачиноти?

— Ама защо го наричате госпожа? Беше спомагателен кораб, служещ да се поправят авариите, които може да възникнат на военните морски съдове. Пусна котва към края на четирийсета година и повече не помръдна. Екипажът му беше съставен от моряци, които може би бяха механици, дърводелци, електротехници, водопроводчици... Всичките до един момчета. Мнозина от тях заради дългия престой се преселиха и заприличаха на хората от градчето. Създадоха си приятелства, някои дори се сгодиха. Двама се ожениха за тукашни момичета. Единият умря, казваше се Трипкович, а другият е Марин, собственикът на автосервиза на площад „Гарибалди“. Познавате ли го?

— Той ми е механик — каза комисарят и горчиво си помисли, че пак започваше своето пътуване из спомените на старците.

* * *

Петдесетгодишен мъж с много изцапан гащеризон, дебел и сприхав, не поздрави комисаря, но нападна с думи директора.

— Защо идвате да си губите времето? Все още не е готова, казах ви, че по нея има още доста работа.

— Не идвам за колата. Тук ли е баща ви?

— Разбира се, че е тук! Къде искате да е отишъл? Стои тук, за да ме дразни и да ми мърмори, че не знам как да работя, че гениите механици във фамилията са той и неговият племенник.

Двайсетгодишен младеж, също с гащеризон, който ровичкаше нещо под капака на една кола, се изправи и поздрави с усмивка и двамата. Монталбано и директорът преминаха през автосервиза, който в началото трябва да е бил някакъв склад, и стигнаха до нещо като преградна стена, направена от дъски.

Вътре зад едно бюро седеше Антонио Марин.

— Чух всичко — каза той. — И ако не ме беше хванал артритът, щях да му дам да се разбере на онзи там.

— Дошли сме за една информация.

— Казвайте, комисарю.

— По-добре да говори директорът Бурджо.

— Спомняте ли си колко хора от екипажа на „Пачиноти“ са били убити или ранени, или само са били обявени за изчезнали заради войната?

— Ние бяхме късметлии — каза старият, оживявайки се. Беше очевидно, че му доставяше удоволствие да говори за героичните времена, защото вероятно в семейството му казваха да престане веднага щом започнеше да говори на тази тема. — Имахме един убит заради осколка от бомба, казваше се Артуро Ребелато; един ранен, пак от осколка, името му беше Силвио Дестефано, и един изчезнал, Марио Кунич. Знаете ли, бяхме много задружни помежду си, по-голямата част идвахме от регион Венето и град Триест...

— Изчезнал в морето? — попита го комисарят.

— В морето? Какво море? Ние винаги сме били закотвени. На практика представлявахме нещо като продължение на кея.

— Защо тогава са го считали за изчезнал?

— Защото вечерта на седми юли 1943 година не се върна на борда. Следобед имаше жестока бомбардировка, а той беше в градски отпуск. Кунич беше от Монфалконе и имаше приятел, Стефано Премуда, от същото градче, който беше и мой приятел. И така, на следващата сутрин Премуда накара екипажа в пълен състав да тръгне да търси Кунич. През целия ден питахме от къща на къща за него, но нищо. Отидохме във военната болница, в цивилната, на мястото, където събираха загиналите, намерени под развалините... Нищо. Офицерите също се присъединиха към нас, защото преди известно време бяхме получили известие, в което се казваше, че през следващите дни трябва да отплаваме, и ни бяха вдигнали под тревога... Никога не потеглихме, защото преди това пристигнаха американците.

— Не е ли възможно просто да е дезертирал?

— Кунич? Не, изобщо! Той вярваше във войната. Беше фашист. Добро момче, но фашист. А пък и беше увлечен.

— Какво означава това?

— Че беше увлечен, влюбен в едно тукашно момиче. Впрочем като мен. Казваше, че щом свърши войната, ще се ожени за нея.

— Не получихте ли повече някакви сведения за него?

— Знаете ли, когато американците направиха десанта, си помислиха, че спомагателен кораб като нашия, който беше истинско

бижу, ще им дойде добре дошъл. Оставиха ни на служба с италианските униформи, но ни дадоха по една лента, която носехме на ръката си, за да се избегнат недоразуменията. Кунич имаше всичкото време на света, за да се появи, но не го направи. Изпари се. Аз продължих да си кореспондирам с Премуда и от време на време го питах дали Кунич се е обадил и дали има някакви сведения за него... Никакви, абсолютно никакви.

— Вие казахте, че сте знаели за Кунич, че е имал момиче оттук. Запознахте ли се с нея?

— Никога.

Имаше още нещо, за което Монталбано искаше да го попита, но спря и показа с поглед на директора, че му отстъпва тази привилегия.

— Каза ли ви поне името ѝ? — попита Бурджо, приемайки предложението, което Монталбано щедро му беше направил.

— Знаете ли, Кунич беше много потаен човек. Само веднъж ми спомена, че се казва Лизета.

Какво стана? Премина ангел и спря времето ли? Монталбано и директорът се вцепениха, след това комисарят сложи ръка на хълбока си, защото усети жесток бодеж в него, а Бурджо се притисна с ръка в сърдечната област и се подпря на някаква кола, за да не падне. Марин се разтревожи.

— Какво казах? Боже мой, какво казах?

* * *

Веднага щом излязоха извън автосервиза, директорът започна да крещи от радост:

— Открехме го! — и започна да прави танцови стъпки.

Двама души, които го познаваха като строг и умислен човек, се спряха смаяни. След като даде изблик на чувствата си, Бурджо пак стана сериозен.

— Вижте, дадохме обет пред свети Калоджеро за петдесет хиляди лири на калпак. Не го забравяйте.

— Няма да го забравя.

— Вие знаете ли кой е свети Калоджеро?

— Откакто съм във Вигата, всяка година съм присъствал на празника.

— Това не означава, че знаете кой е. Свети Калоджеро е, как да кажа, светец, от който няма лесно отървяване. Казвам ви го във ваш интерес.

— Шегувате ли се?

— Никак даже. Той е отмъстителен светец и много лесно кипва. Ако някой му обещае нещо, трябва да си удържи на думата. Ако вие например оцелеете в автомобилна катастрофа и му дадете някакво обещание, но след това не го изпълните, може да се обзаложите, че ще имате друг инцидент и най-малкото, което ще ви се случи, е да загубите краката си. Добре ли се изразих?

— Съвършено.

— Да се връщаме у дома, така вие ще можете да разкажете всичко на съпругата ми.

— Аз?

— Да, защото аз няма да й доставя това удоволствие да й кажа: да, ти имаше право.

* * *

— Обобщавайки — каза Монталбано, — нещата вероятно са се развили по следния начин... — Харесваше му това разследване по пантофи, в къща от други времена, пред чашка кафе. — Морякът Марио Кунич, който почти се е бил превърнал в гражданин на Вигата, се влюбва споделено в Лизета Москато. Как са успели да се срещнат и да си поговорят, само Господ знае.

— Дълго разсъждавах върху това — каза госпожата. — Имаше период от време, струва ми се, между 1942-ра и март или април 1943-та, когато Лизета имаше повече свобода, защото баща ѝ беше заминал по работа далече от Вигата. Влюбването и тайните срещи трябва наистина да са се случили тогава.

— Факт е, че са се влюбили — подхвана отново Монталбано. — Завръщането на баща ѝ след това им е попречило да се виждат. Между тях се изправя дори евакуацията. После идва новината за неговото предстоящо отпътуване... Лизета бяга, идва тук и се среща, не знаем

къде, с Кунич. Морякът, за да остане колкото е възможно по-дълго с Лизета, не се появява на борда. В един момент, докато двамата спят, са убити. И всичко дотук е в рамките на нормалното.

— Как е в рамките на нормалното? — смая се госпожата.

— Извинете ме, исках да кажа, че дотук възстановката на събитията върви добре. Може да ги е убил някой отхвърлен любовник или самият баща на Лизета, който ги е изненадал и се е почувствал опозорен. Иди го разбери!

— Как „иди го разбери“? — попита госпожата. — Не ви ли интересува да откриете кой е убил тези двама нещастни младежи?

Не му стигаха силите да ѝ отговори, че не го интересува толкова много убиецът, а това, което го беше заинтригувало, е защо някой, може би самият убиец, си е направил труда да премести телата им в пещерата и да подготви мизансцена с гаванката, стомната и теракотеното куче.

* * *

Преди да се върне вкъщи, мина през магазин за хранителни стоки, купи си двеста грама кашкавал с черен пипер и един самун ръчен хляб от твърда пшеница. Напазарува си, защото беше убеден, че няма да завари Ливия у дома. Наистина я нямаше, всичко си беше така, както го остави, преди да излезе, за да отиде при Бурджо.

Не му остана време дори да остави пазарския плик на масата, и телефонът иззвъня. Беше началникът му.

— Монталбано, исках да ви кажа, че днес ми се обади заместник-министър Ликалци. Искаше да разбере защо все още не съм подал искане за вашето повишение.

— Ама този какво, по дяволите, иска от мен?

— Позволих си да измисля една мистериозна любовна история, казано — неказано, оставих да се подразбере... Онзи ухапа въдицата, изглежда, че е вманиачен читател на женските илюстрирани списания. Но пък разреши въпроса. Каза ми да пиша до него, за да направи така, че да получите поне солидна парична премия. Направих молбата и я предадох. Искате ли да чуete текста ѝ?

— Спестете ми го.

— Жалко, мисля, че написах малък шедьовър.

Подреди масата, отрязва си дебела филия хляб и телефонът отново иззвъня. Не беше Ливия, както се надяваше, а Фацио.

— Комисарю, пороботих здраво през целия ден заради вас. Този Стефано Москато не е бил човек, с когото да си споделиш залька.

— Мафиот?

— Чак мафиот не ми се вярва, но насилник — да. Няколко присъди за сбивания, жестокост и агресия. Не мога да кажа, че е мафиот, защото един мафиот не се оставя да бъде съден за идиотщини.

— Откога е последната му присъда?

— Представяте ли си, през осемдесет и първа година, когато вече е бил с единия крак в гроба, се нахвърлил със стол да бие някакъв и му пръснал главата.

— Можеш ли да ми кажеш дали е бил в затвора в периода между 1942 и 1943 година?

— Как не! Сбиване и нараняване. От март 1942-ра до двайсет и първи април 1943 година е бил в Палермо в затвора „Учардоне“.

Сведенията, които му беше дал Фацио, направиха още по-вкусен кашкавала с чер пипер, който и без това, сам по себе си, беше чудесен.

Зетят на Галуцо започна своята информационна емисия с новината за тежък атентат, естествено, със запазената марка на мафията, извършен в покрайнините на Катания. Известен и уважаван в града търговец, някой си Корадо Бранкато, собственик на голям склад, който зареждал супермаркети, решил да си подари един следобед за релакс в своята виличка малко извън града. С вкарването на ключа в ключалката на практика вратата се отворила към нищото заради ужасяващата експлозия, предизвикана от умна машинка, свързваща бравата на вратата с експлозива, който буквално изпепелил виличката, търговеца, а заедно с него и съпругата му, госпожа Джузепа Таляфико. Журналистът добави, че разследването се затруднявало от факта, че Бранкато бил неосъждан и по никакъв начин не изглеждал замесен с мафията.

Монталбано спря телевизора и започна да си подсвирква осма „Незавършена симфония“ на Шуберт. Получи му се много добре и успя да налучка всичките ѝ пасажи.

Набра номера на Мими Ауджело; неговият заместник със сигурност трябваше да знае повече за случилото се. Не му се обади никой.

След като най-накрая приключи с яденето, Монталбано направи така, че всички следи от храненето да изчезнат, и изми старателно дори чашата, от която беше изпил три пръста вино. Съблече се, готов да си ляга, когато чу някаква кола да спира, гласове, тряскане на врати и после автомобила, който потегляше. Много бързо се напъха между чаршафите, загаси лампата и се престори, че спи дълбоко. Усети вратата на къщата как се отвори и затвори и стъпките ѝ, които изведнъж утихнаха. Монталбано разбра, че Ливия се е спряла на прага на спалнята и го наблюдава:

— Не се прави на клоун.

Монталбано се предаде и запали лампата.

— Как разбра, че се преструвам?

— От дишането ти. Ти знаеш ли как дишаш, докато спиш? Не. Аз обаче знам.

— Къде беше?

— В Ераклеа Миноа и Селинунт.

— Сама?

— Господин комисар, ще ви кажа всичко, ще си призная всяко нещо, но престанете, за бога, с този разпит! Придружи ме Мими Ауджело.

Монталбано направи гнусна физиономия и вдигна заплашително пръст:

— Предупреждавам те, Ливия. Ауджело вече е окупираше бюрата ми, не бих искал да превземе и някои други мои неща.

Ливия замръзна:

— Ще се направя, че не те разбирам, така е по-добре и за двама ни. Но аз не съм никакъв предмет, който ти принадлежи, щур сицилианецо.

— Добре де, извинявай.

Продължиха да спорят дори и след като Ливия се съблече и се пъкна в леглото. Но Монталбано беше решил, че на Мими няма да му се размине. Изправи се.

— Къде отиваш сега?

— Да се обадя на Мими.

— Хайде, остави го на мира, дори и не е сънувал нещо, с което да те обиди.

— Ало, Мими? Монталбано съм. А, току-що влизаш вкъщи? Добре. Не, не се притеснявай, Ливия е много добре. Благодарни ти много за хубавия ден, на който с твоя помощ се е насладила. А, Мими, знаеш ли, че в Катания са вдигнали във въздуха Корадо Бранкато? Не, не се шегувам, казаха го по телевизията. Не знаеш нищо за това? Как така не знаеш нищо за това? Ех, да, разбирам те, ти си бил цял ден навън. А може би нашите колеги от Катания са те търсили под дърво и камък. Какво да се прави? Опитай се да закърпиш някак положението. Приятни сънища, Мими.

— Да се каже, че си истински гадняр, е малко — каза Ливия.

* * *

— Добре де — каза Монталбано, когато вече беше три сутринта. — Признавам си, че цялата вина е моя, че като остана тук, се държа с теб все едно те няма, обзет от мислите си. Твърде много съм свикнал да си стоя сам вкъщи. Да се махнем оттук.

— А къде ще си оставиш главата? — попита го Ливия.

— Какво означава това?

— Че ти твоята глава с всичко, което има в нея, си я носиш със себе си. И следователно неизбежно продължаваш да мислиш за работата си, дори и да се намираме на хиляда километра оттук.

— Кълна ти се, че ще изпразня главата си от мислите, преди да тръгнем.

— И къде отиваме?

С оглед на това, че Ливия беше изпълнена с желание за археологически туризъм, си помисли, че е добре да го удовлетвори.

— Ти никога не си виждала остров Мотия, нали? Да направим така: още тази сутрин, към единайсет часа, да отпътуваме към Мадзара дел Вало. Там имам един приятел, заместник-началник на тамошната областна дирекция на полицията, казва се Валенте, с него не сме се виждали отдавна. След това ще продължим към Марсала, а после ще посетим и Мотия. Когато се върнем тук, във Вигата, ще организираме още една обиколка.

Сдобриха се.

* * *

Джулия, съпругата на заместник-началника на полицията Валенте, не само че беше на същата възраст като Ливия, но и беше родена в Сестри. Двете жени веднага си допаднаха. Госпожата обаче не успя да се хареса на Монталбано заради макароните, които бяха безобразно преварени, задушеното месо — сътворено от очевидно болен мозък, и накрая кафето, което в такъв вид не дръзваха да сервират дори и в самолетите. В края на така наречения обяд Джулия предложи на Ливия да остане с нея вкъщи и по-късно да излязат. Монталбано обаче последва приятеля си в кабинета му. Един четирийсетгодишен мъж с дълги бакенбарди и с типичното сицилианско лице, загоряло от слънцето, чакаше заместник-началника.

— Всеки ден някаква нова история! Извинете ме, господин заместник-началник, но трябва да поговоря с вас. Важно е.

— Да ти представя преподавателя Фарид Рахман, приятел от Тунис — каза Валенте и след това се обърна към преподавателя: — Много ли ще продължи?

— Най-много четвърт час.

— Тогава аз ще отида да разгледам арабския квартал — каза му Монталбано.

— Ако ме изчакате, наистина ще съм щастлив да бъда ваш екскурзовод.

— Слушай — посъветва го Валенте, — знам, че съпругата ми не може да прави кафе, но на триста метра отгук е площад „Мокарта“, седни в бара и изпий едно истинско кафе. Преподавателят ще дойде да те вземе оттам.

* * *

Не си поръча веднага кафето, а първо се наслади на голямата и ароматна порция макарони на фурна, които го измъкнаха от мрачното му настроение, в което беше изпаднал заради кулинарното „изкуство“ на госпожа Джулия. Когато Рахман пристигна, Монталбано беше разчистил следите от макароните и пред него стоеше само една безобидна празна чашка от кафе. Отправиха се към квартала.

— Колко сте в Мадзара?

— Вече сме повече от една трета от броя на местните жители.

— Има ли често инциденти между вас и хората от Мадзара?

— Не, много рядко, направо са нищо в сравнение с другите градове. Знаете ли, мисля си, че хората от Мадзара гледат на нас като на част от историята и ни приемат почти като някакъв генетичен факт. Ние сме си у дома. Ал Имам ал Мадзари, основателят на юридическата школа в Магреб, е роден в Мадзара, както и филологът Ибн ал Бир, който е изгонен от града през 1068 година, защото бил голям любител на виното.

Съществен факт обаче е, че жителите на Мадзара са морски хора. А морският човек има много здрав разум и знае какво означава да е стъпил здраво на земята. По отношение на морето — знаете ли, че

моторните риболовни кораби оттук имат смесен екипаж, сицилианци и тунизийци?

— Вие имате ли някаква официална длъжност?

— Не, дано Аллах ни държи далече от официалностите. Тук всичко върви по най-добрия начин, защото всяко нещо се прави по неофициален начин. Аз съм начален учител, но съм и посредник между моите сънародници и местната власт. Ето ви още един пример за здрав разум — директор на училище ни даде класни стаи, ние, преподавателите, дойдохме от Тунис и така създадохме наше училище. Инспекторатът обаче официално се прави, че не знае за това положение.

* * *

Кварталът беше като частица, взета от Тунис и донесена в Сицилия. Магазините бяха затворени, защото беше петък, ден за почивка, но животът из тесните сокаци независимо от това беше пъстроцветен и динамичен. Рахман най-напред го заведе да види голямата обществена къпалня, която открай време за арабите беше място за социални контакти. След това му показа едно кафене, където се пушеше наргиле. Минаха покрай нещо като празен склад, където възрастен мъж с начумерено изражение, седнал на земята с кръстосани крака, четеше и коментираше някаква книга. Пред него по същия начин бяха насядали около двајсетина момчета и го слушаха внимателно.

— Това е наш свещеник, който обяснява Корана — каза Рахман и тръгна напред.

Монталбано го спря, като го хвана за ръката. Беше поразен от наистина религиозното внимание на момчетата, които, излезли веднъж от склада, щяха да започнат да викат и да се боричкат.

— Какво им чете?

— Осемнайсетата сура, тази за пещерата.

Монталбано, който не може да си обясни причината, усети лек бодеж в гръбначния си стълб.

— Пещера?

— Да, Ал Кахф, пещера. Сурата казва, че Аллах, сблъсквайки се с желанието на неколцина младежи, които не искали да се покваряват и да се отдалечават от истинската религия, направил така, че да потънат в дълбок сън в една пещера. И понеже в нея винаги царяла пълна тъма, Аллах променил посоката на слънцето. Спали близо триста и девет години. С тях пред входа спяло дори едно куче, чиято поза била с опънати предни крака, все едно е на пост...

Спря, защото забеляза, че Монталбано беше пребледнял като мъртвец и отваряше и затваряше устата си, все едно не може да си поеме въздух.

— Господине, какво ви става? Лошо ли ви е, господине? Искате ли да повикам лекар? Господине!

Монталбано се изплаши от собственото си състояние, чувстваше се отмаял, имаше световъртеж, краката му бяха омекнали, като че ли бяха от извара, очевидно беше, че раната и операцията все още си даваха своето отражение. Междувременно неголяма тълпа се заформи около Рахман и комисаря. Учителят даде някакви разпореждания и един арабин скочи и се върна с чаша вода, някакъв друг дойде с камъшитен стол, върху който настани Монталбано, който се почувства смешен, защото му се налагаше да седне. Водата го ободри.

— Как се казва на вашия език „Бог е велик и милостив“?

Рахман му каза. Монталбано се помъчи да изимитира звученето на думите, а малката тълпа се засмя на неговото произношение и отново му ги повтори в хор.

* * *

Рахман делеше апартамент с един свой по-възрастен колега, Ел Мадани, който в този момент си беше у дома. Той приготви чай от мента, докато Монталбано обясняваше на другия причините за прилошаването си. Рахман не знаеше нищо за намирането на двамата убити младежи в Кастрираното агне, докато Ел Мадани беше чул да се говори за това.

— Заинтересован съм да разбера от вашия любезен отговор — каза комисарят — до каква степен предметите, разположени в

пещерата, могат да бъдат свързани със сурата. За кучето няма никакво съмнение.

— Името на кучето е Китмир — каза Ел Мадани, — но го наричат още и Кутмур. Това знаете ли го? За персийците кучето от пещерата се превръща в пазач на кореспонденцията.

— В сурата има ли гаванка, пълна с пари?

— Не, няма гаванка, по една проста причина — парите са били в джобовете на спящите. Когато се събудили, дали на един от тях пари, за да купи най-чистата храна, която съществува. Били гладни. Но на пратеника тези монети му изиграли лоша шега, защото не само че вече били извън обращение, но и стрували цяло състояние. И хората го последвали чак вътре в пещерата, за да издирят съкровището. Ето как спящите са били открити.

— Гаванката обаче в случая, който аз разследвам, се обяснява с това — каза Монталбано на Рахман, — че момчето и момичето са били положени голи в пещерата и затова е трябвало все някъде да се оставят парите.

— Съгласен съм — отвърна Ел Мадани, — но в Корана не пише, че са били жадни. И затова съдът за вода от гледна точка на сурата е напълно неуместен.

— Знам много легенди за спящи — подхвана отново Рахман, — но в никоя от тях не се говори за вода.

— Колко са били спящите в пещерата?

— Информацията в сурата е бегла, може би броят им не е бил от значение: трима, четирима, петима, шестима, без кучето. Но се е превърнало в общо убеждението, че спящите са били седем и с кучето осем.

— Нямам представа дали ще ви бъде от полза, но все пак да знаете, че сурата се базира на една християнска легенда, тази за спящите в Ефес — каза Ел Мадани.

— Има и една модерна египетска драма „Ахл ал Кахф“, тоест хората от пещерата, от писателя Тауфик ал Хаким. Там младите християни, подложени на гонения от император Деций, се унасят в дълбок сън и се събуждат във времето на Теодосий Втори. Те са трима, а с тях има и едно куче.

— Следователно — завърши Монталбано — онзи, който е сложил телата в пещерата, разбира се, е познавал Корана, а може би и

драмата от този египтянин.

* * *

— Господин директор? Монталбано съм. Обаждам ви се от Мадзара дел Вало и се готвя да отпътувам за Марсала. Простете ми, че бързам, но трябва да ви попитам нещо много важно. Лило Ридзитано знаеше ли арабски?

— Лило? Не, в никакъв случай!

— Не е ли възможно да го е учил в университета?

— Изключено.

— Каква специалност е завършил?

— Италианска филология, с научен ръководител Аурелио Котронео. Може би ми е казвал темата на дипломната си работа, но съм я забравил.

— Имал ли е някой приятел арабин?

— Доколкото знам — не.

— Имало ли е араби във Вигата между 1942-ра и 1943 година?

— Комисарю, араби е имало по времето, когато сме били поробени от тях, а сега са се върнали, горките, но вече не като поробители. В онази епоха нямаше. Ама какво са ви направили арабите?

* * *

Отпътуваха за Марсала, когато вече се беше мръкнало. Ливия беше доволна и отново в настроение, защото срещата със съпругата на Валенте ѝ беше доставила удоволствие. На първия кръстопът, вместо да завие надясно, Монталбано свърна вляво, но Ливия веднага забележа и комисарят беше принуден да направи една много трудна маневра, за да промени посоката, в която се движеше. На втория кръстопът, може би за симетрия с предишното объркване, Монталбано направи всичко наопаки — вместо да тръгне наляво, зави надясно, без Ливия, разпалена в своите брътвежи, да го забележи. Силно удивени, те се озоваха отново в Мадзара. Ливия избухна:

— С теб човек трябва да има голямо търпение!

— Може би ти трябваше да *addunaritinni*^[1].

— Не ми говори на сицилиански! Не си коректен, беше ми обещал, преди да тръгнем от Вигата, че ще се освободиш от мислите си, а всъщност продължаваш да се губиш из твоите истории.

— Извини ме, извини ме!

През следващия половин час беше много внимателен, но после изведнъж мислите му пак го обзеха — кучето пасваше, гаванката с парите също, но стомната — не. Защо ли?

Дори не беше успял да започне да обмисля някаква хипотеза, когато фаровете на някакъв камион го заслепиха. Разбра, че е излязъл доста от своето платно и евентуалният сблъсък щеше да бъде ужасяващ. Нави отчаяно волана, оглушен от вика на Ливия и яростния клаксон на камиона. Заподскачаха из току-що изорано поле, а после колата им забуксува и спря. Не говореха, нямаше какво да си кажат. Ливия дишаше тежко. Монталбано изпита страх от онова, което можеше да се случи преди малко, веднага щом жената до него започна леко да се съвзема. Като абсолютен страхливец протегна ръцете си напред, молейки я за съчувствие:

— Знаеш ли, не исках да ти казвам, за да не се изплашиш, но е факт, че следобеда се почувствах зле...

* * *

След това историята се разви като нещо между трагедия и комедия с Лаурел и Харди^[2]. Колата не можеше да се помръдне дори с оръдейни залпове, Ливия се затвори в презрително мълчание, а Монталбано в един момент се отказа да се мъчи да я измъкне от рова, защото се страхуваше да не блокира двигателя ѝ. Метна багажа на рамената си, а Ливия го следваше на разстояние от няколко крачки. Някакъв шофьор съжали двамата нещастници, които крачеха по банката на шосето, и ги закара в Марсала. Монталбано остави Ливия в хотела и отиде в полицейския участък, легитимира се и с помощта на един от полицаите събуди някакъв от „Пътна помощ“. След всичките тези прекеждия си легна до Ливия, която се стряскаше насън, когато вече беше четири сутринта.

[1] Забележиш (ит.). — Б.пр. ↑

[2] Стан Лаурел и Оливър Харди — американски комици. Известни като класическото комедийно дуо Лаурел и Харди в епохата на немите филми, просъществувало от 1927 до 1955 година. — Б.пр. ↑

За да накара Ливия да му прости, Монталбано си обеща да бъде нежен, спокоен, усмихнат и послушен. Успя, защото Ливия си възвърна доброто настроение, тъй като Мотия я очарова. Тя остана смаяна от пътя, почти на косъм под водата, който свързваше острова с отсрещния бряг, омагьоса я и мозаечният под на вила, направен от обли бели и черни речни камъни.

— Това е Тофет — каза екскурзоводът — свещената земя на финикийците. Не е имало постройки, ритуалите са се извършвали на открито.

— Обичайните жертвоприношения за боговете ли? — попита Ливия.

— За бога — коригира я гидът, — за бог Баал-Хамон. Принасяли са му в жертва първородния си син, удушавали го, после го изгаряли, слагали останките му в една ваза, която заравяли в земята, а до нея поставяли надгробен паметник. Тук са открити повече от седемстотин такива.

— О, боже! — възкликна Ливия.

— Уважаема госпожо, това място никак не е било добро за децата. Когато адмирал Лептинис, изпратен от Дионисий от Сиракуза, завзел острова, жителите му, преди да се предадат, изклали децата си. И така по една или друга причина децата на Мотия са били обречени да бъдат нещастни.

— Веднага да си тръгваме! — каза Ливия. — Не ми говори повече за тези хора.

* * *

Решиха да отпътуват към Пантелерия и останаха там седем дни, най-накрая без да разискват и да се карат. Това беше правилното място за тях, защото една нощ Ливия го попита:

— Защо не се оженим?

— Всъщност защо не?

Мъдро решиха да обмислят нещата на спокойствие, защото, ако имаше някой да губи, то това щеше да е Ливия, тъй като трябваше да се отдалечи от дома си в Бокадасе и да се приспособи към новия си ритъм на живот.

* * *

Веднага щом самолетът излетя, отнасяйки със себе си Ливия, Монталбано се втурна към един обществен телефон и се обади в Монтелуза на своя приятел Дзито, попита го за някакво име, а в отговор получи телефонен номер от Палермо, който той веднага набра.

— Професор Рикардо Ловекио?

— Аз съм.

— Един наш общ приятел ми даде вашето име.

— Как е рижият? От доста време не съм го чувал.

Високоговорителят, който приканваше пасажерите за Рим да се отправят към изходите, му даде идеята как да накара професора да го приеме веднага.

— Николо е добре и ви праща поздрав. Вижте, професоре, казвам се Монталбано, намирам се на летището „Пунта Раизи“ и имам на разположение около четири часа, преди да взема другия самолет. Необходимо е да поговоря с вас.

Високоговорителят повтори поканата, все едно се бяха уговорили с комисаря, който имаше нужда от отговор и то веднага.

— Слушайте, ама вие комисар Монталбано от Вигата ли сте, онзи, който е намерил в пещерата двамата убити младежи? Да? Гледай ти какво съвпадение! Знаете ли, че в някой от следващите дни щях да ви потърся? Елате у дома, ще ви чакам, запишете си адреса.

* * *

— Аз например спях четири дни и четири нощи една след друга, без да ям и да пия. За съня ми се погрижиха двайсетината цигари с

марихуана, петте изчуквания и един удар в главата от полицията. Беше през 1968 година. Майка ми се притесни, искаше да вика доктор, мислеше, че съм изпаднал в дълбока кома.

Професор Ловекио имаше вид на банков чиновник и неговите четирийсет и пет години изобщо не му личаха, а в очите му проблясваше някакво дребно лудешко пламъче. В единайсет часа сутринта вече беше на уиски без разрежител.

— В съня ми нямаше нищо чудодейно — продължи Ловекио, — за да стигнеш до чудото, трябва да си спал поне двайсет години. В самия Коран, във втората сура, струва ми се, е написано, че някакъв си, в когото тълкувателите разпознават Ездра, спал сто години. Пророкът Сали обаче спал двайсет години, той също в една пещера, която никак не е удобно място за спане. Евреите не падат по-долу, изтъкват в „Ерусалимския Талмуд“ някакъв си Хония Ха-Меагел, който спал седемдесет години в обичайното място, пещерата. Да не забравяме и за гърците. Епименид, също в една пещера, се събудил чак след петдесет години. Всъщност в онези епохи е било достатъчно да има пещера и един умрял за сън, за да се сътвори чудото. Дватамата млади, открити от вас, колко са спали?

— От четирийсет и трета до деветдесет и четвърта — петдесет години.

— Идеалното време, за да бъдат разбудени. Бих ли усложнил разсъжденията ви, ако ви спомена, че в арабския се използва само един глагол, за да се изрази както думата „спя“, така и „умирам“? И че винаги един и същ е глаголът за „събуждам се“ и „възвръщам се“ към живот?

— Професоре, вие направо ме омагьосвате, докато ми говорите, но аз трябва да хвана самолета и времето ми е ограничено. Защо сте мислели да се свържете с мен?

— За да ви кажа да не се оставяте да бъдете объркан от кучето. И че то, изглежда, си противоречи със стомната, и обратно. Разбрахте ли ме?

— Не, изобщо.

— Вижте, легендата за спящите няма ориенталски корени, а християнски. В Европа е прокарана от Григорий Турски. Говори за седемте момци от Ефес, които, за да избегнат антихристиянските гонения на Деций, се подслонили в една пещера и Господ ги приспал.

Пещерата на Ефес съществува, може да я намерите. Имате възможност да я видите пресъздадена и в енциклопедия „Трекани“. Отгоре ѝ е построено светилище, което след това е съборено. Днес християнската легенда разказва, че в пещерата е имало извор. Затова спящите, веднага щом се събудили, първо пили вода и след това изпратили един от тях да търси храна. Но в християнската легенда на нито едно място, дори и в нейните безбройни европейски варианти, не се говори за присъствието на някакво куче. Кучето, наречено Китмир, е чисто и просто поетическа измислица на Мохамед, който толкова много е обичал животните, че си е разрязал ръкава, за да не събуди котката, която спяла отгоре.

— Започвам да се обърквам — каза Монталбано.

— Ама няма нищо за объркване, комисарю! Исках просто да ви кажа, че стомната е сложена да символизира извора, който се е намирал в Ефеската пещера. Обобщавайки: стомната, която принадлежи обаче на християнската легенда, може да съжителства с кучето, което принадлежи на поетическата измислица в Корана, само ако мирогледът, с който се разглеждат всички варианти, за които различните култури са допринесли, е глобален... По мое мнение авторът на мизансцена в пещерата не може да бъде друг, освен човек, който по причини, свързани с учене...

Също като в комиксите, Монталбано видя лампичката, която се беше запалила в мозъка му.

* * *

Спря толкова рязко пред сградата на Отдела за борба с организираната престъпност, че часовият се разтревожи и вдигна картечния пистолет.

— Комисар Монталбано съм! — извика, показвайки шофьорската си книжка, първото нещо, което му попадна под ръка. Задъхано притича и покрай другия полицаи, който беше портиер.

— Бързо уведомете господин Де Доминичис, че комисар Монталбано се качва при него!

В асансьора, възползвайки се, че е сам, Монталбано разроши косите си, разхлаби възела на вратовръзката си и откопча най-горното

копче на ризата си. Искаше му се да си извади и малко ризата извън панталоните, но му се стори прекалено.

— Де Доминичис, разбрах го! — каза леко задъхан, затваряйки вратата зад гърба си.

— Какво? — попита Де Доминичис, разтревожен от вида на комисаря, ставайки от позлатеното си кресло в своя позлатен кабинет.

— Ако сте готов да ми помогнете, аз ще ви присъединя към едно разследване, което... — спря и сложи ръката си пред устата, все едно да си попречи да продължи.

— За какво се отнася? Поне някакво загатване!

— Не мога, повярвайте ми, не мога!

— Какво трябва да направя?

— Най-късно тази вечер трябва да разбере каква е била темата на дипломната работа по италиански на Калоджеро Ридзитано. Струва ми се, че негов професор е бил някой си Котронео. Трябва да се е дипломирал към края на четирийсет и втора година. Предметът на тази дипломна работа е ключът към всичко, можем да дадем морален ответ на... — спря се отново, ококори очи и уплашено се запита: — Не съм казал нищо, нали?

Превъзбудеността на Монталбано се предаде и на Де Доминичис:

— Какво може да се направи? Студентите в онази епоха трябва да са били хиляди! И при положение че документите все още съществуват...

— Ама какво говорите? Не хиляди, а десетки. Точно в онази епоха младежите са били мобилизирани. Лесна работа е.

— Защо тогава вие не се заемете с това?

— Със сигурност ще ме накарат да загубя твърде много време с тяхната бюрокрация, докато пред вас отварят широко всички врати.

— Къде мога да ви открия?

— Ще се върна набързо във Вигата, не мога да изпускам от очи развоя на определени неща. Веднага щом имате новини, ми се обадете. Вкъщи, моля ви. В участъка не, би могло да има „къртица“.

* * *

Изчака чак до вечерта Де Доминичис да му се обади, но той не го направи. Това обаче не го разтревожи, защото беше сигурен, че Де Доминичис се беше хванал на въдицата. Беше ясно, че вероятно и той не беше успял по лесния начин.

* * *

На следващата сутрин има удоволствието да види отново домашната си помощница Аделина.

— Защо не се появи тези дни?

— Не разбирате ли! Не разбирате ли, че когато госпожицата е тук, не ѝ е приятно да ме вижда из къщата ви?

— Как си разбрала, че Ливия си е тръгнала?

— Чух да се говори из градчето.

Във Вигата всички знаеха всичко за всички.

— Какво си ми напазарувала?

— Ще правя макарони със сардини и като второ октоподи със зрели домати, чесън, босилек, зехтин, сол и черен пипер.

Вкусни, но убийствени. Монталбано я прегърна.

* * *

Около обяд звънна телефонът и Аделина, която правеше основно почистване на апартамента — разбира се, за да изтрие следите от престоя на Ливия, отиде да се обади.

— Комисарю, търси ви господин Де Доминичис.

Монталбано, който беше седнал на верандата и препрочиташе за пети път *Pylon* на Фокнър^[1], се втурна към телефона. Преди да хване в ръка слушалката, набързо си направи план за действие, за да се отърве от Де Доминичис, след като веднъж получи информацията.

— Да. Моля? Кой се обажда? — каза с уморен и разочарован глас.

— Ти имаше право, беше лесно. Калоджеро Ридзитано се е дипломирал с отличие на тринадесети ноември 1942 година. Вземи си

химикалка, защото заглавието е дълго.

— Почакай да намеря нещо за писане. Макар че за какво ли ми е да го записвам...

— Какво ти е? — Съучастничеството беше накарало Де Доминичис да мине от „вие“ на „ти“.

— Как какво ми е? И ме питаш? Казах ти, че този отговор ми беше нужен до вчера вечерта! Сега вече не ме интересува! Всичко отиде по дяволите заради твоето закъснение!

— По-бързо от това нямаше как да го направя, повярвай ми.

— Добре де, диктувай.

— „Използването на макароническия стил при светото описание на спящите седем отроци от анонимен автор през шестнайсети век“. Ще ми обясниш ли какво общо има с мафията заглавие...

— Има! Как да няма! Само че сега, по твоя вина, не ми трябва повече, разбира се, че не мога да ти благодаря.

Затвори и започна на много висок глас да цвили от радост. Веднага в кухнята се чу шум от счупени стъкла. Аделина трябва да беше изпуснала нещо от уплаха. Затича се, скочи от верандата на плажа, направи първото си премятане, след това едно колело, след това още едно премятане, второ колело. Третото премятане беше неуспешно и падна, останал без дъх, на пясъка. Аделина се втурна след него и започна да вика от верандата:

— Света Богородичке! Полудял е! Щеше да си счупи врата!

* * *

За да е сигурен, Монталбано се качи на колата и отиде в общинската библиотека на Монтелуза.

— Търся един религиозен текст — каза на директорката.

Тя, която го познаваше като комисар от полицията, остана леко удивена, но не каза нищо.

— Всичко, което имаме — отвърна тя, — са два тома от Д'Анкона и два от Де Бартоломаеис. Тези книги обаче не може да се заемат, трябва да ги прегледате тук.

„Житието на спящите седем отроци“ намери във втория том от сборника на Д'Анкона. Беше много кратък и наивен текст. Дипломната

работа на Лило трябва да се е развила около диалога на двама доктори еретици, които се изразяват на забавен макаронически латински. Но това, което повече от всичко заинтригува комисаря, беше дългият предговор, написан от Д'Анкона. В него имаше всичко — цитиране на сурата от Корана, пътят на легендата в европейските и африканските държави с измененията и вариантите. Професор Ловекио имаше право, защото осемнайсетата сура от Корана, взета сама по себе си, щеше да е като един истински ребус. Налагаше се да бъде допълнена със заемките от другите култури.

* * *

— Искам да ви изложа една хипотеза и да получа вашата подкрепа — каза Монталбано, който беше уведомил Бурджо и съпругата му за последните си открития. — Вие двамата ми казахте с изключителна убеденост, че Лило е гледал на Лизета като на по-малка сестра и се е прехласвал по нея. Така ли е?

— Да — казаха и двамата в хор.

— Добре. Тогава ще ви задам въпроса: смятате ли, че Лило е бил способен да убие Лизета и нейния млад любовник?

— Не — отговориха и двамата, без дори за миг да се замислят.

— Може би и аз съм на същото мнение — каза Монталбано — точно защото Лило е оставил двамата мъртви, как да кажа, в положение на хипотетично възкресение. Който убива, не иска неговите жертви да се връщат към живот.

— Тогава? — попита директорът.

— В случай че Лизета го е помолила да ги приюти в тази спешна ситуация заедно с годеника ѝ във вилата на Ридзитано при планината Овена, според вас Лило как е щял да реагира?

Госпожата изобщо не се замисли:

— Щял е да направи всичко, за което Лизета го е помолила.

— Тогава да се опитаме да си представим какво се е случило през онези юлски дни. Лизета бяга от Серадифалко, пристига благополучно във Вигата, среща се с Марио Кунич, годеника, който дезертира, или по-точно се отдалечава от своя кораб. Но двамата не знаят къде да се скрият, в къщата на Лизета е все едно да се намъкнат в

леговището на вълка, защото това е първото място, където баща ѝ ще отиде да я потърси. Иска помощ от Лило Ридзитано, тъй като знае, че няма да ѝ откаже. Той приютява двойката във вилата в полите на Овена, в която живее сам, защото цялото му семейство е евакуирано. Кой е убил двамата млади и защо, не знаем и може би никога няма да узнаем. Но че Лило е авторът на погребението в пещерата, за това не може да има съмнение, защото следва стъпка по стъпка както християнската версия, така и онази от Корана. И в двата случая спящите ще се събудят. Какво може да означава това, какво иска да каже с този мизансцен? Иска да каже, че двамата млади спят и един ден ще се събудят или ще бъдат събудени ли? Или може би се надява точно на това — в бъдеще да се появи някой, който ще ги открие и ще ги събуди? По случайност човекът, който ги откри и ги събуди, бях аз. Но, повярвайте ми, много бих искал изобщо да не бях забелязвал тази пещера.

Беше искрен и двамата старци го разбираха.

— Мога да спра дотук. Успях да удовлетвори личното си любопитство. Вярно е, че ми липсват някои отговори, но тези, които имам, са ми достатъчни. Както ви казах, бих могъл и да спра.

— На вас може и да са ви достатъчни — каза госпожа Анджелина, — но аз искам убиеца на Лизета да го видя пред себе си.

— Ако го видиш, ще го видиш на снимка — каза ѝ иронично директорът, — защото след всичките тези години деветдесет и девет на сто е сигурно, че убиецът е мъртъв и погребан, защото е достигнал предела на своята възраст.

— Оставям се във вашите ръце — каза Монталбано. — Какво да правя? Да продължа ли? Да спра ли? Решете вие, тези убийства вече не представляват интерес за никого, може би вие сте единствената връзка, която мъртвите имат с тази земя.

— Аз ви казвам да продължите — каза госпожа Бурджо все така дръзко.

— Може би и аз — присъедини се към нея след кратка пауза директорът.

* * *

Като стигна в Маринела, вместо да спре и да се прибере вкъщи, остави колата да продължи почти машинално по крайбрежната улица. По нея нямаше кой знае какво движение и за няколко минути стигна в полите на планината Овена. Слезе и пое по нанагорницето, което водеше към Кастрираното агне. Близо до пещерата с оръжията седна на тревата и запали цигара. Остана така да гледа залеза, но мозъкът му не спираше да работи: имаше неясното усещане, че Лило все още е жив, но въпросът беше как да го открие и да го измъкне от бърлогата? Започна да се смрачава, отпрати се към колата и тогава погледът му се спря върху една голяма дупка, която зееше в планината — входът на неизползваемия тунел, открай време залостен с дъски и греди. Точно до него имаше склад, направен от дебела ламарина, а от едната му страна на два кола беше закрепена табела. Изведнъж краката му се задвижиха още преди да са получили нареждане от мозъка. Пристигна запъхтян, а хълбокът го беше заболял от тичането. На табелата беше написано:

Строителна фирма „Гаetano Николози и син“; Палермо, улица „Ламармора“ 33; Търг за прокопаването на годеи за движение тунел; Изпълнителен директор инж. Козимо Дзирета; помощник Салваторе Периконе.

Продължаваше с други сведения, които не представляваха интерес за Монталбано.

Затича се отново и така чак до колата, после подкара с бясна скорост към Вигата.

[1] Уилям Фокнър (1897–1962) — американски писател, носител на Нобелова награда за литература за 1949 г. — Б.пр. ↑

23

В строителната фирма „Гаetano Николози и син“ от Палермо, чийто телефонен номер взе от „Справки“, никой не му отговори. Беше твърде късно и офисът на предприятието вероятно беше затворен. Монталбано опита няколко пъти, загубвайки лека-полека надежда. Едва след като си изля душата, изричайки поредица от богохулства, поиска номера на инженер Козимо Дзирета, предполагайки, че и той е от Палермо. Отгатна.

— Вижте, аз съм комисар Монталбано от Вигата. Как процедирахте с отчуждаването?

— Какво отчуждаване?

— Това на земите, през които минават пътят и тунелът, които сте правили по нашия край.

— Вижте, това не е в моите компетенции. Аз се занимавам само със строителните работи, които се извършват. Или по-точно казано, занимавам се, докато някоя наредба не спре всичко.

— Тогава с кого трябва да говоря?

— С някого от фирмата.

— Обаждах се, но никой не отговаря.

— Тогава с комендатор Гаetano или с неговия син Артуро. Когато излязат от „Учардоне“.

— Хъм, така ли?

— Да. За длъжностно престъпление и корупция.

— Няма ли някаква надежда?

— В снизходителността на съдиите, които ще ги пуснат да излязат поне след пет години. Шегувам се. Слушайте, бихте могли да опитате с юриста, адвокат Ди Бартоломео.

* * *

— Вижте, комисарю, не е задължение на фирмата да се занимава с процедурите по отчуждаването. Дълг е на общината, в чието землище се намира теренът за отчуждаване.

— Ами тогава вие какво правите тук?

— Не е ваша работа — прекъсна връзката адвокатът.

Ди Бартоломео беше леко раздразнен, може би неговата задача се състоеше в това да пази задника на Николози — баща и син, заради измамните, които правеха, но този път не беше успял.

* * *

Бяха отворили офиса от не повече от пет минути, когато земемерът Туминело видя пред него да се появява комисар Монталбано, който не изглеждаше никак спокоен. В действителност нощта му беше преминала много напрегнато, не успя да заспи и я прекара в четене на Фокнър. Земемерът пък имаше буен син, който прекарваше времето си в лентяйство, сбивания и мотори, и тази нощ не се беше прибрал вкъщи, затова пребледня като мъртвец, а ръцете му започнаха да треперят. Монталбано забеляза реакцията му веднага щом се появи, затова през ум му мина лошата мисъл, че въпреки всичко той си остава ченге — нищо, че чете хубави книги. „Този крие нещо.“

— Случило ли се е нещо? — попита Туминело, готов да чуе новината, че синът му е бил арестуван. Което пък вероятно би било късмет или по-малкото зло, защото можеше и да е заклан от своите авери.

— Нуждая се от информация за едно отчуждаване.

Напрежението на Туминело видимо намаля.

— Мина ли ви страхът? — не можа да се въздържа да го попита Монталбано.

— Да — призна си чистосърдечно земемерът. — Разтревожен съм за сина си. Тази нощ не се прибра.

— Често ли го прави?

— Да, вижте, той се среща...

— Тогава не се безпокойте — отрязва го Монталбано, който нямаше време за губене с проблемите на младежта. — Трябва да видя

документите за продажба или за отчуждаване на терените, нужни за строителството на тунела при Овена. Това е ваша работа, нали?

— Да, господине. Безсмислено е да вземам документите, това са неща, с които съм запознат. Вие ми кажете какво точно искате да знаете.

— Искам да знам за земите на Ридзитано.

— Предположих — каза земемерът. — Когато разбрах за намирането на оръжията, а след това за двамата убити, се запитах дали тези места не са на Ридзитано. И отидох да погледна книжата.

— И какво казват документите?

— Трябва да направя едно пояснение. Собствениците на терени, които щяха да бъдат оцетени, да го наречем така, заради работите, свързани със строителството на пътя и тунела, бяха четирийсет и пет.

— Ехааа!

— Вижте, може би има един отрязък земя, около две хиляди квадратни метра, който по завещание принадлежи на петима собственици. Известието не може да е едно за всички наследници, а трябва да пристигне до всеки един поотделно. Щом се получи указът от префектурата, предлагаме на собствениците някаква ниска цена, тъй като в повечето случаи става дума за земеделски земи. Заради Калоджеро Ридзитано, предполагаем собственик, защото нямаше никакъв документ, с който това да се докаже, тоест нямаше удостоверение за наследници, а бащата е умрял, без да остави завещание, трябваше да се позовем на член 143 от Гражданскопроцесуалния кодекс, онзи, който се отнася за лицата, чието местожителство е неизвестно. Както знаете, член 143 предвижда...

— Не ме интересува. Преди колко време сте изпратили това известие?

— Десет години.

— Значи, преди десет години Калоджеро Ридзитано се е водил неоткриваем.

— Може би и после! Защото от четирийсет и петимата собственици, четирийсет и четирима заведоха иск срещу сумата, която им предлагаме, и го спечелиха.

— Четирийсет и петият, онзи, който не беше завел иск, беше Калоджеро Ридзитано.

— Точно така. Заделихме парите, които му се полагаха. Защото за нас във всички случаи той е жив. Никой не е поискал декларация за предполагаема смърт. Когато се появи, ще си вземе парите.

* * *

Земемерът беше казал „когато се появи“, но всичко навяваше на мисълта, че Лило Ридзитано нямаше никакво желание да се появи. Или, като по-вероятна хипотеза, вече не беше в състояние да се появи. Директорът Бурджо, а и той самият смятаха със сигурност, че раненият Лило, качен в някакъв военен камион и закаран кой знае къде в нощта на девети юли, беше офейкал. Но как, след като не знаеха колко тежки са били раните му! Можеше да е умрял по време на пътуването или в болницата, ако изобщо го бяха закарали в лечебно заведение. Защо да продължава да се счита за тяло някаква сянка? Възможно е двамата мъртви от Кастрираното агне в момента на намирането им да са били в по-добро състояние, отколкото това, в което от години се намираше Лило Ридзитано. За петдесет и няколко години нито дума, нито ред. Нищо. Нищо — дори когато му бяха реквизирали нивите и съборили остатъците от виличката, все негова собственост.

Меандрите на лабиринта, в които беше поискал да влезе комисарят, сега завършваха пред една стена и може би лабиринтът му демонстрираше щедростта си, забранявайки му да продължи и спирайки го пред най-логичното и естествено разрешение.

* * *

Вечерята беше лека, но всичко — приготвено с онова умение, което Бог много рядко даряваше, и то само на избраните. Монталбано не благодари на съпругата на началника си, ограничи се само да я погледне с очите на бездомно куче, което е погалено. След това двамата мъже се оттеглиха в кабинета да си говорят. Поканата на началника му се беше сторила като спасителен пояс, хвърлен на някого, който се дави, но не в бурното море, а в баналното спокойствие на скуката и отегчението.

Най-напред поговориха за Катания и стигнаха до извода, че уведомяването на тамошното полицейско управление за разследването на Бранкато беше довело като начало до елиминирането на самия Бранкато.

— Като в цедка сме — каза горчиво началникът на полицията, — не можем да направим и крачка, без нашите противници да узнаят. Бранкато е накарал да убият Инграсия, който твърде много се вълнувал, но когато онези, които дърпат конците, разбрали, че Бранкато ни е на мушката, са се погрижили да го елиминират и така следата, която с мъка следвахме, е била съвременно изтрита. — Беше помръкнал, тази история с разпръснатите навсякъде „къртици“ го нараняваше и го огорчаваше повече от предателството на някой негов роднина.

После, след дълга пауза, по времето на която Монталбано не отвори уста, началникът на полицията попита:

— Как вървят вашите разследвания за убитите в Кастрираното агне?

От тона му комисарят си даде сметка, че той считаше това негово разследване за нещо като разсейване, развлечение, отпуснато му, преди да се върне и да заработи върху по-сериозни неща.

— Успях дори да разбера името на младежа — каза Монталбано, за да си възвърне победата над началника, който подскочи изненадан и заинтересуван.

— Вие сте изключителен! Разкажете ми.

Монталбано му разказа всичко, дори постановката, която разигра пред Де Доминичис, и началникът на полицията доста се позабавлява. Комисарят завърши с нещо като декларация за обявяване на несъстоятелност и му каза, че разследването няма повече смисъл, защото никой не знае със сигурност дали Лило Ридзитано е мъртъв.

— Но — каза началникът, след като беше размислил върху думите на Монталбано, — ако е налице желание да се изчезне, то може да се осъществи, при това успешно. Колко случаи има, в които хора, привидно изпарили се в нищото, после изведнъж се появяват? Не бих искал да цитирам Пирандело^[1], но поне Шаша^[2]. Чете ли книжката за изчезването на физика Майорана^[3]?

— Разбира се.

— Аз съм убеден, както в края на краищата за това е бил убеден и Шаша, че Майорана е искал да изчезне и е успял. Не е било самоубийство, защото е бил твърде вярващ.

— Съгласен съм.

— Освен това не е ли твърде скорошен и случаят с онзи римски университетски преподавател, излязъл една сутрин от дома си и никога повече не се върнал? Всички го търсили — полиция, карабинери, дори неговите студенти, които го обичали. Бил е планирал своето изчезване и е успял да го направи.

— Вярно — каза Монталбано, след това размисли върху това, което си говореха, и погледна своя началник: — Струва ми се, че вие ме подканвате да продължа, докато преди известно време ме порицахте, че се занимавам твърде много с този случай.

— Какво общо има това? Сега сте в болнични, а тогава бяхте на работа. Струва ми се, че има голяма разлика — отговори му началникът на полицията.

* * *

Върна се вкъщи и започна да ходи от стая в стая. След срещата си със земемера почти беше решил да зареже всичко, убеден, че Ридзитано е мъртвец. Началникът му обаче все едно го съживи. Първите християни не са ли използвали думата „успение“, за да изразят смъртта? Твърде възможно беше Ридзитано да е в „заспиване“, както казваха масоните. Да, но ако нещата действително бяха такива, трябваше да се намери начин да бъде измъкнат от дълбокия кладенец, в който се беше укрил. Необходимо беше обаче нещо грандиозно, което да вдигне голям шум, вестниците и телевизиите от цяла Италия да започнат да пишат и да говорят за него. Трябваше да направи удар, но какъв? Налагаше се да изостави логиката и да му хрумне някаква фантазия.

Беше твърде рано за спане. Легна си облечен на кревата и се зачете в *Pylon* на Фокнър.

* * *

„В полунощ търсенето на тялото на Роджър Шуман, пилота ас, който потъна в езерото в събота следобед, окончателно беше прекратено от триместния биплан^[4] от около осемдесет конски сили, който маневрира така, че да прелети над водата и да се върне без инциденти, след като хвърли венец в езерото, приблизително на три четвърти миля разстояние от мястото, където се предполагаше, че е тялото на Шуман...“

Липсваха само няколко реда до финала на романа, когато комисарят се стресна и седна в средата на леглото с уплашени очи.

„Това е лудост — каза си той, — но аз ще я направя.“

* * *

— Там ли е госпожа Ингрид? Знам, че е късно, но трябва да говоря с нея.

— Не къщи госпожа. Ти казва, аз драска.

Семейство Кардамоне бяха специалисти да си намират прислужници от места, на които дори Трищау да Куня^[5] нямаше да има смелостта да стъпи.

— *Manau tirarau* — каза комисарят.

— Не разбира.

Беше цитирал името на картина от Гоген, за да разбере, че прислужницата не е от Полинезия или от тези ширини.

— Ти готова драскаш? Госпожа Ингрид обади господин Монталбано, когато тя върне се къщи.

* * *

Ингрид дойде в Маринела, когато минаваше два през нощта, във вечерна рокля с цепка чак до задника. Дори окото ѝ не трепна пред молбата на комисаря да се видят веднага.

— Извини ме, но не исках да губя време в преобличане. Бях на един много скучен прием.

— Какво ти е? Не ми харесваш. Само защото си се отегчила на приема ли?

— Отгатна, не е това. Свекър ми започна отново да ми досажда. Миналата сутрин влезе в стаята ми, докато все още бях в леглото. Искаше да ме обладае веднага. Успях да го убедя да си ходи, заплашвайки го, че ще започна да викам.

— Тогава трябва да се вземат мерки.

— И как?

— Ще му дадем една втора натоварваща доза.

Под въпросителния поглед на Ингрид отключи чекмеджето в писалището си, взе един плик и го подаде на жената. При вида на снимките, на които се набиваше на очи как свекър ѝ я оправя, Ингрид първо прежълтя като мъртвец, а после се изчерви.

— Това твое дело ли е?

Монталбано хвърли наум ези или тура дали да ѝ каже истината, че жена е направила снимките, защото си даваше сметка, че това може да я нарани.

— Да, аз бях.

Жестоката плесница на шведката разтърси главата му, но той беше подготвен.

— Вече изпратих три на свекър ти, той се изплаши и спря за известно време да те притеснява. Сега ще му изпратя още три.

Ингрид подскочи, тялото ѝ се залепи за това на Монталбано, устните ѝ отвориха със сила тези на мъжа, езикът ѝ погали неговия. Монталбано усети, че колената му омекват, все едно са от извара, но, за щастие, Ингрид спря.

— Спокойно, спокойно — каза тя, — всичко мина. Беше само за да ти благодаря.

Отзад на три от лично избраните от Ингрид снимки Монталбано написа:

„Откажи се напълно или следващия път ще се появиш по телевизията“.

— Другите ще ги държа тук — каза комисарят. — Само ми кажи, когато ти потрябват.

— Надявам се, колкото е възможно по-късно.

— Утре сутринта ще му ги изпратя, а освен това като добавка към тях ще му се обадя анонимно, от което направо ще получи инфаркт. И така, искам да те помоля да ми помогнеш за нещо.

* * *

Стана в седем часа, защото, след като Ингрид си тръгна, не успя да затвори очи. Погледна се в огледалото, физиономията му изглеждаше смачкана, може би по-зле, от когато го бяха простреляли. Трябваше да отиде до болницата за контролен преглед. Установиха, че е добре, и от петте лекарства, които му бяха предписали, оставиха само едно. След това отиде в Спестовната каса на Монтелуза, където държеше малкото пари, които успяваше да спести, и помоли за личен разговор с директора на банката.

— Нуждая се от десет милиона лири.

— Имате ли ги в сметката си, или искате заем?

— Имам ги.

— Извинете, но тогава какъв е проблемът?

— Проблемът е, че се отнася за една полицейска операция, която искам да направя с мои пари, без да рискувам държавните. Ако сега отида на касата и поискам десет милиона лири в банкноти от по сто хиляди, би прозвучало странно, затова вие трябва да ми помогнете.

Директорът прояви разбиране и направи всичко възможно, защото се почувства горд да участва в полицейската операция.

Ингрид спря колата си до тази на комисаря, точно под табелата, която веднага след Монтелуза указваше магистралата за Палермо. Той ѝ даде плик, подут от десетте милиона, а тя го сложи в дамската си чанта.

— Обади ми се вкъщи веднага щом си готова. И, моля те, гледай да не те оберат.

Тя се усмихна, изпрати му въздушна целувка от върха на пръстите си и запали мотора.

* * *

Във Вигата се снабди с цигари. Докато излизаше от магазина за тютюневи изделия, видя голям зелен плакат с черни букви, който току-що беше залепен. Приканваше гражданите да присъстват на голямото състезание по мотокрос, което щеше да се проведе в неделя от петнайсет часа в местността, наричана Равнината при Кастрираното агне.

За подобно съвпадение дори не беше предполагал. Възможно ли е лабиринтът да беше проявил съчувствие към него, отваряйки му друг път?

[1] Луиджи Пирандело (1867–1936) — италиански драматург, писател и поет. Роден в Сицилия. Носител на Нобеловата награда за литература за 1934 г. — Б.пр. ↑

[2] Леонардо Шаша (1921–1989) — италиански писател, есеист, журналист, политик, поет, сценарист, драматург и начален учител. Роден в Сицилия. — Б.пр. ↑

[3] „Изчезването на Майорана“ — роман от Леонардо Шаша. — Б.пр. ↑

[4] Самолет с чифт крила, разположени едно над друго. — Б.пр. ↑

[5] Португалски мореплавател (около 1460–1540). — Б.пр. ↑

Равнината при Кастрираното агне, която се разпростираше от скалния зъбер, дори не беше сънувала някога да е равнина, защото в нея имаше падини, била, блата — идеалното място, за да се проведе състезание по мотокрос в пресечен терен. Денят определено беше предвестник на лятото и хората едва изчакаха три следобед, за да отидат на Равнината, дори някои от тях бяха дошли още от сутринта с бабите, дядовците, децата — всички те с намерението да се забавляват и освен да гледат състезанието, да използват възможността да си направят разходка извън града.

На сутринта Монталбано се беше обадил на Николо Дзито:

— Ще дойдеш ли на състезанието по мотокрос този следобед?

— Аз? И защо? Оттук изпратихме един спортен репортер и оператор.

— Не, имах предвид дали ще отидем заедно, аз и ти, така, за развлечение.

* * *

Пристигнаха към три и половина, но за започване на състезанието и дума не можеше да става. Чувахе се само оглушителен рев, идващ най-вече от моторите на около петдесетината мотоциклети, чиито собственици в този момент ги изпробваха и загряваха. От високоговорителите, които бяха увеличени до дупка, се разнасяше шумна музика.

— Ама откога се интересуваш от спорт? — попита го учудено Дзито.

— От време на време.

Въпреки че бяха на открито, за да си говорят, трябваше да извисяват глас. Поради това, когато малкият туристически самолет, от чиято опашка се развяваше някакъв рекламен лозунг, се появи високо

над върха на Кастрираното агне, малцина бяха онези, които го забелязаха, защото шумът от аероплана, който те кара инстинктивно да повдигнеш очи към небето, не можеше да стигне до ушите на народа. Може би пилотът разбра, че така никога не би привлякъл вниманието им. Тогава след три малки кръгчета около върха на Кастрираното агне той се насочи към равнинното място над тълпата и пикирайки елегантно, прелетя ниско над главите на хората. На практика ги принуди да прочетат транспаранта, а след това да го проследят с поглед, докато прелетя над върха още три пъти, снижаваше се, аха да докосне земята пред отворения вход на пещерата с оръжията, и разпръскваше като дъжд венчелистчета от рози. Тълпата онемя, всички се замислиха за двамата мъртви в Кастрираното агне, докато самолетът правеше виражи, връщаше се отново, почти докосваше земята, пускайки този път безброй листовки. След това се насочи към хоризонта и изчезна. Надписът на транспаранта беше предизвикал голямо любопитство, защото не правеше реклама нито на някаква напитка, нито на някоя фабрика за мебели. На него имаше само две имена — Лизета и Марио. Хвърлянето на венчелистчета от рози беше породило нещо като тръпка в публиката. Четенето на листовките, всичките еднакви, я накара да прави оживени предположения, хипотези, които се преплитаха едни с други, обзета от неудържимото желание да отгатне какво искаха да кажат думите: „Лизета и Марио оповестяват своето събуждане“. Не беше покана нито за сватба, нито дори за кръщение. Тогава? В бъркотията от въпроси хората бяха сигурни само за едно нещо — самолетът, венчелистчетата, листовките, транспарантът имаха нещо общо с мъртвите в Кастрираното агне.

След това започнаха състезанията, хората се загледаха в тях и си отвлякоха вниманието. Когато самолетът хвърляше венчелистчетата, Николо Дзито каза на Монталбано да не мърда от мястото си и изчезна сред тълпата.

Върна се след четвърт час, следван от оператора на „Свободна мрежа“.

— Ще ми дадеш ли интервю?

— С удоволствие.

Точно тази неочаквана отстъпчивост на Монталбано потвърди съмнението на журналиста, което се въртеше из главата му, че комисарят е затънал до уши в тази история със самолета.

— Преди малко, докато течеше подготовката за състезанието, което се провежда във Вигата, присъствахме на невероятна случка. Един малък самолет за реклама... — И на това място започна да описва всичко, което се беше случило. — Тъй като по щастлива случайност на нея присъстваше и комисар Салво Монталбано, искаме да му зададем няколко въпроса. Според вас кои са Лизета и Марио?

— Бих могъл да отклоня въпроса ви — отговори му направо комисарят, — като кажа, че не знам нищо, че вероятно става въпрос за двама младоженци, които са поискали да отпразнуват сватбата си по оригинален начин. Но това би си противоречало със съдържанието на листовките, в които се говори не за сватба, а за събуждане. Затова ще ви отговоря честно на въпроса: Лизета и Марио са имената на двамата убити младежи, намерени вътре в пещерата на скалния зъбер, наречен Кастрираното агне, който е пред нас.

— Какво обаче означава всичко това?

— Не мога да ви отговоря, защото не знам, би трябвало да попитате онзи, който е организирал полета.

— Как стигнахте до идентификацията им?

— Случайно.

— Можете ли да ни кажете фамилните им имена?

— Не. Знам ги, но няма да ви ги кажа. Мога да разкрия само, че тя е била момиче от този край, а той моряк от Северна Италия. Ще добавя също, че онзи, който е искал по толкова натрапващ начин да припомни за намирането на двете тела, което е определил като „събуждане“, е забравил за кучето, което, горкичкото, също си е имало име. Казвало се е Китмир и е било арабско.

— Ама защо убиецът е трябвало да прави този театър?

— Момент, кой ви е казал, че убиецът и онзи, който е направил театъра, са едно и също лице? Аз например не вярвам в това.

— Отивам на бегом да подготвя репортажа — каза Николо Дзито, след като хвърли странен поглед на Монталбано.

След това дойдоха и журналистите от „Телевигата“, и от новините в регионалния телевизионен център на РАИ, и от други частни телевизии. Монталбано отговори любезно на всички въпроси, при това с неестествена за него лекота в говора.

* * *

Беше го обзел жесток глад и в гостилницата „Свети Калоджеро“ се натъпка с морски предястия и чак след това се забърза към вкъщи. Пусна телевизора и го настрои на „Свободна мрежа“. Николо Дзито, за да съобщи новината за загадъчния полет на самолета, я напомпа до пръсване, възхвали я по всички възможни начини. Козът му обаче не беше изцяло излъченото интервю с комисаря, колкото неочакваното за него интервю с директора на агенция „Публидуемила“ от Палермо, който Дзито лесно беше открил, тъй като тя беше единствената агенция в Западна Сицилия, която разполагаше със самолет за реклама.

Директорът, който все още беше видимо развълнуван, каза, че една млада и много красива жена („О, господи, каква жена!“), която изглеждаше като нереална, нещо като модел, от тези, които се виждат по списанията („О, боже, колко беше хубава!“), очевидно чужденка, защото говорела лош италиански („Казах лош? Сбърках, върху нейните устни нашите думи като че ли бяха от мед“), не, за националността ѝ не можеше да бъде точен, германка или англичанка, преди четири дни се появила в агенцията („Господи! Едно видение!“) и направила заявка за самолета. Подробно обяснила какво трябва да е написано на транспаранта и листовките. Да, тя беше поискала венчелистчетата от рози. Ах, по отношение на мястото била направо дребнава! Твърде прецизна. Директорът каза, че пилотът обаче проявил лична инициатива и вместо да хвърли листовките наслуки над крайбрежната улица, предпочел да ги остави да паднат над насъбралата се тълпа, която гледала някакво състезание. Госпожата („О, света Богородице, по-добре е да не говоря повече, защото иначе съпругата ми ще ме убие!“) платила предварително и в брой, а фактурата казала да я издадат на името на Розмари Антверпен, с адрес в Брюксел. Той не попитал нищо друго непознатата („Господи!“), а пък и защо би трябвало да го прави? Жената не е поискала да хвърлят бомба! Била толкова красива! И толкова прелестна! И любезна! И как се усмихвала! Направо сън.

Монталбано се наслади на цялата тази история, защото той беше поръчал на Ингрид:

— Трябва да направиш така, че да изглеждаш още по-хубава. По този начин хората, като те видят, започват да губят ума и дума.

„Телевигата“ се впусна да разсъждава върху мистериозната и много красива жена, наричайки я „възродената Нефертити“, създавайки някаква фантастична история, в която пирамидите се преплитаха с Кастрираното агне, но беше очевидно, че новината им беше като на буксир след съобщените от Николо Дзито в конкурентната телевизия. Дори в регионалното издание на РАИ се бяха заинтересували надълго и нашироко от историята.

Вдигнатата пушилка, шума, отзвук, които Монталбано целеше, бяха постигнати, а идеята, която го осени, се оказа правилна.

* * *

— Монталбано? Началникът на областната дирекция на полицията се обажда. Едва сега научих за историята със самолета. Поздравления, идеята е гениална!

— Заслугата е ваша, вие ми казахте да не се отказвам, спомняте ли си? Опитвам се да изкарам на светло нашия човек. Ако не се появи до някакво прилично време, означава, че вече не е сред нас.

— Пожелавам ви успех. Дръжте ме в течение. Хъм, естествено, вие платихте за самолета, нали?

— Разбира се. Надявам се на обещаната парична премия.

* * *

— Комисарю, обажда се директорът Бурджо. Аз и съпругата ми сме възхитени от вашата инициатива.

— Надявам се, че е така.

— Комисарю, молим ви, ако случайно Лило се появи, да ни уведомите.

* * *

В информационната емисия в полунощ Николо Дзито отдели повече внимание на новината, показвайки снимки на двамата мъртви от Кастрираното агне, като увеличаваше изображенията им и наблягаше на детайлите в тях.

„Любезно предоставени му от Якомуци“ — помисли си Монталбано.

Дзито показва само тялото на младежа, когото нарече Марио, след това на девойката, която нарече Лизета, показва самолета, който разпръскваше венчелистчетата от рози, и после в едър план — написаното върху листовките. Оттук започна да тъче една колкото загадъчна, толкова сърцераздирателна история, която не отговаряше на стила на „Свободна мрежа“, а по-скоро на този на „Телевигата“. Защо ли двамата влюбени са били убити? Каква ли тъжна съдба ги беше докарала до този край? Кой ли ги беше разположил така състрадателно в пещерата? Може би много красивата жена, която се беше появила в рекламната агенция, беше се възродила от миналото, за да потърси отмъщение от името на убитите? И каква връзка имаше между красавицата и двамата млади отпреди петдесет години? Какъв смисъл имаше думата „събудени“? Защо комисар Монталбано се оказа в състояние да назове по име дори теракотеното куче? Какво знаеше за загадката?

* * *

— Салво? Ингрид се обажда. Надявам се, че не си помислил, че съм избягала с парите ти?

— Стига, моля те! Защо, да не би да са ти останали?

— Да, струваше половината от сумата, която ми даде. Остатъкът е у мен и ще ти го върна веднага щом си дойда в Монтелуза.

— Откъде се обаждаш?

— От Таормина. Срецнах един човек. Ще се върна след четири или пет дни. Добре ли се представих? Стана ли всичко, както ти го искаше?

— Представи се повече от добре. Забавлявай се.

* * *

— Монталбано? Николо съм. Харесаха ли ти предаванията? Трябва да ми благодариш.

— За какво?

— Направих точно това, което искаше.

— Нищо не съм искал от теб.

— Вярно е, че не го поиска директно. Само че аз не съм глупак и разбрах, че държеше да се даде максимална публичност на историята, представяйки я по такъв начин, че да увлече хората. Казах нещо, от които ще се срамувам през целия си живот.

— Благодаря ти, въпреки че не знам, пак ти повтарям, каква благодарност искаш от мен.

— Знаеш ли? Централата ни запуши от телефонни обаждания. Записът на предаването беше поискан от РАИ, „Фининвест“^[1], АНСА^[2] и от всички италиански вестници. Направил си добър удар. Може ли да те попитам нещо?

— Разбира се.

— Колко ти струваше наемането на самолета?

* * *

Спа прекрасно, както се казва, че спят боговете, удовлетворени от своите дела. Беше направил възможното и дори невъзможното, сега не му оставаше друго, освен да чака отговора. Съобщението беше изпратено по такъв начин, че някой да разгадае шифъра му, ако трябва да се използват думите на Алчиде Маравентано. Първото обаждане дойде в седем сутринта. Беше Лучано Акуасанта от вестник „Медзоджорно“, искаше потвърждение на хипотезата си дали двамата млади не са били пожертвани по време на някакъв сатанински ритуал.

— Защо не? — каза любезно и не отхвърли възможността за това Монталбано.

Второто обаждане дойде след четвърт час. Теорията на Стефания Куатрини от списанието „Да съм жена“ беше, че Марио, докато е правел любов с Лизета, е бил хванат от друга ревнива жена — знае се

какви са моряците, нали, — която е очистила и двамата. След това е избягала в чужбина, но преди да умре, се е изповядала пред дъщеря си, която на свой ред беше съобщила на своята дъщеря за вината на бабата. Момичето, за да я изкупи по някакъв начин, беше отишло в Палермо — говорело е с чуждестранен акцент, нали? — и беше организирано случката със самолета.

— Защо не? — каза любезно и не отхвърли възможността и за това Монталбано.

Хипотезата на Козимо Дзапала от седмичника „Вивере!“ му беше съобщена в седем и двайсет и пет. Лизета и Марио, опиянени от любов и младост, имали навика, държейки се за ръце, да се разхождат голи като Адам и Ева по полето. В един лош ден били изненадани от германски отряд в отстъпление, немците, които също били опиянени, но от страх и жестокост, ги изнасилили и убили. На смъртното си легло един от тях... И тук историята, много любопитно, но се връзваше с тази на Стефания Куатрини.

— Защо не? — каза любезно и не отхвърли възможността и за това Монталбано.

В осем часа на вратата почука Фацио и както му беше наредено предната вечер, донесе всичките всекидневници, които пристигаха във Вигата. Докато продължаваше да отговаря на обажданията, Монталбано ги запрелиства. Всички с по-малка или по-голяма помпозност съобщаваха новината. Заглавието, което най-много го развесели, беше от „Куриере дела сера“, което казваше следното: „Комисарят идентифицира теракотеното куче, умряло преди петдесет години“. Всичко можеше да се окаже полезно, дори и иронията.

* * *

Аделина се учуди, че още не е излязъл както обикновено.

— Аделина, ще остана няколко дни вкъщи, защото очаквам важно обаждане, затова се опитай да направиш по-удобна обсадата ми.

— Не разбрах нищо от това, което казахте.

Тогавя Монталбано ѝ обясни, че има за задача да облекчи доброволното му затворничество, като вложи още по-голяма фантазия при приготвянето на обедите и вечерите му.

* * *

Към десет му се обади Ливия.

— Какво става? Телефонът ти непрекъснато дава заето!

— Извини ме, но получавам купища обаждания заради факта че...

— Знам го факта. Видях те по телевизията. Беше непринуден, словоохотлив, не приличаше на себе си. Вижда се, че когато не съм при теб, ти е по-добре.

* * *

Обади се на Фацио в полицейското управление, за да го помоли да му донесе вкъщи пощата и да му купи един удължител за телефона. Допълни също, че кореспонденцията трябва да му бъде доставяна вкъщи всеки ден веднага щом пристигнеше. И да предаде на хората от телефонната централа в полицията, че на всеки, който го търси, трябва да дават домашния му телефон, без да създават проблеми.

Не мина и час, когато Фацио пристигна с две маловажни пощенски картички и удължителя.

— Какво се говори в службата?

— Какво искате да се говори? Нищо. Вие сте този, който привлича големите случаи, докато господин Ауджело привлича глупости, кражби на чанти, малки обири, някое леко сбиване.

— Какво означава, че привличам големите случаи?

— Означава това, което казвам. Съпругата ми например се плаши от мишки. И трябва да ми повярвате, че все едно ги вика след себе си. Където и да отиде, идват и мишките.

* * *

Стоеше от четирийсет и осем часа като куче на верига, полето му на действие беше голямо колкото му позволяваше удълженият телефонен кабел, затова не можеше нито да се разходи, нито да потича

по брега на морето. Винаги носеше със себе си телефона, дори когато ходеше до тоалетната, а от време на време дори повдигаше слушалката до ухото си, за да провери дали работи, мания, която започна да го обзема, след като минаха двайсет и четири часа. На четвъртия ден сутринта му дойде една идея: „Защо да се къпеш, като не можеш да излизаш?“.

Следващата мисъл, плътно свързана с първата, беше: „Ами тогава защо ти е да се бръснеш?“.

Сутринта на четвъртия ден — мръсен, брадясал, с чехли и изобщо несменяна риза, изплаши Аделина.

— О, света Богородице, комисарю, какво ви става? Болен ли сте?

— Да.

— Защо не извикате доктора?

— Болестта ми не е работа за доктора.

* * *

Беше много велик тенор, аплодиран в цял свят. Тази вечер трябваше да пее в операта в Кайро, онази старата, която все още не беше изгоряла, но знаеше много добре, че в най-скоро време пламъците щяха да я унищожат. Помоли един от разпоредителите да го уведоми веднага щом господин Джедже заемеше ложата си, петата отдясно на втори балкон. Облечен със сценичен костюм, току-що бяха приключили с ретуша на грима му. Чу гласа на инспициента, който ги викаше на сцената. Не се помръдна, разпоредителят пристигна запъхтян, за да му каже, че господин Джедже, който не беше умрял — това се знаеше — и беше избягал в Кайро, все още не се виждаше. Втурна се на сцената, погледна в залата през един малък отвор в завесата — операта беше препълнена, единствената свободна лежа беше петата вдясно на втори балкон. Тогава взе едно незабавно решение, върна се в гримьорната си, свали сценичния костюм и си облече своите дрехи, но остави грима си — дълга посивяла брада и гъсти побелели вежди. Никой повече нямаше да го разпознае и затова вече нямаше да пее. Разбираше много добре, че кариерата му е свършила, че би трябвало да се справя сам, за да оцелее, но не знаеше какво да прави — без Джедже не можеше да пее. Събуди се, целият

окъпан в пот. Всъщност беше сънувал класически фройдистки сън, този за празната ложка. Какво означаваше? Че напразното очакване на Лило Ридзитано би разрушило съществуването му ли?

* * *

— Комисарю? Директорът Бурджо съм. От дълго време не сме се чували. Имате ли новини за нашия общ приятел?

— Не.

Едносричен, бърз отговор, с риск да изглежда нелюбезен. Трябваше да обезсърчава дългите обаждания или тези, излишните, защото, ако Ридзитано се реши да се обади и намереше линията заета, беше възможно да размисли.

— Мисля, че единственият начин, който ни остава, за да говорим с Лило, простете ми плоската шега, е да се обърнем към някой медиум.

* * *

Имаше голямо пререкание с Аделина. Прислужницата малко преди това беше влязла в кухнята и я чу да вика. След това я видя да се появява в спалнята.

— Ама вие не сте яли нито вчера на обяд, нито снощи!

— Нямах апетит, Адели!

— Аз се трепя от работа, за да ви приготвям вкусни гозби, а вие ги пренебрегвате!

— Не ги пренебрегвам, но ти казах, че нямам апетит.

— Освен това тази къща е заприличала на кочина! Не искате да почистя пода, нито да изпера дрехите ви! Вече пет дни носите една и съща риза и гащи! Вие воните!

— Извини ме, Аделина, ще видиш, че ще ми мине.

— Тогава, когато ви мине, ме уведомете и аз ще се върна. Тук повече няма да стъпя. Почувствате ли се добре, обадете ми се.

* * *

Излезе на верандата и седна на скамейката, приближи телефона до себе си и се загледа в морето. Не можеше да прави нищо друго — нито да чете, нито да мисли, нито да пише, нищо, освен да гледа морето. Знаеше, че си губи времето, разбираше, че се намира в кладенеца без дъно на някаква фикс идея. Сети се за един филм, който беше гледал, направен може би по роман на Дюренмат^[3], в който някакъв комисар се беше заинатил да причаква убиеца, който според него трябвало да мине по определен път в планината, а всъщност той не би минал никога повече оттам, но комисарят не знаел това и го чакал, продължавал да го чака, а междувременно минавали дни, месеци, години...

* * *

Към единайсет часа същата тази сутрин телефонът иззвъня. След ранното обаждане на директора никой друг все още не беше го търсил. Монталбано не вдигна слушалката, а остана като парализиран. Знаеше с абсолютна сигурност — и не можеше да си обясни защо — кого щеше да чуе от другата страна на жицата.

Стегна се и грабна слушалката.

— Моля? Комисар Монталбано?

Хубав, дълбок глас, нищо, че беше на старец.

— Да, аз съм — каза комисарят и не можа да се въздържа да не добави: — Най-накрая!

— Най-накрая — повтори другият.

За миг останаха мълчаливи, слушайте дишането си.

— Сега кацнах на летище „Пунта Раизи“. Ще мога да бъда при вас, във Вигата, най-късно в тринайсет и трийсет. Ако сте съгласен, ми обяснете точно къде ще ме чакате. Отдавна напуснах градчето. Преди петдесет и една години.

[1] Една от най-важните финансови холдингови компании, която притежава всички телевизионни канали на Силвио Берлускони, който е

неин основател и мажоритарен акционер. — Б.пр. ↑

[2] Основната италианска информационна агенция. — Б.пр. ↑

[3] Фридрих Дюренмат (1921–1990) — швейцарски драматург, театрален критик, белетрист, есеист, поет и художник. — Б.пр. ↑

Избърса прахта, измете, изми пода със скоростта на комедийна актриса от епохата на нямото кино. След това отиде в банята и се изкъпа така, както беше правил само веднъж през живота си — когато на шестнайсет години трябваше да отиде на първата си любовна среща. Взе си безкраен душ, подушвайки мишниците си, кожата на ръцете си, а най-накрая за всеки случай се напръска с одеколон. Знаеше, че е смешен, но избра най-хубавия си костюм, най-деловата си вратовръзка, лъсна обувките си до такава степен, че да изглеждат все едно в тях има вградена лампичка. След това го осени идеята да подреди масата, но само за един човек, защото той, да, сега беше обзет от кучешки глад, но беше сигурен, че не е в състояние да преглъща.

Зачака безкрайно. Мина един и половина и той се почувства зле, почти като пред припадък. Сипа си три пръста чисто уиски и го изгълта наведнъж. След това дойде облекчението, защото се чу шум от автомобил до входната алея. Втурна се да отвори вратата. От едно такси с номер от Палермо слезе много добре облечен старец с бастун в едната ръка, а в другата с дипломатическо куфарче. Плати и докато таксито правеше маневра, се огледа наоколо. Беше изправен, с високо вдигната глава и внушаваше страхопочитание. На Монталбано веднага му се стори, че го е виждал някъде. Посрещна го:

— Тук навсякъде ли е пълно с къщи? — попита го старецът.

— Да.

— Едно време нямаше нищо, само храсталаци, пясък и море.

Не се бяха здрависали, не се бяха представили един на друг. Те вече се познаваха.

* * *

— Почти сляп съм. Доста трудно виждам — каза старецът, седнал на пейката на верандата, — но тук ми изглежда много хубаво,

лъха спокойствие.

Едва в този момент комисарят разбра къде е виждал стареца — не беше точно той, но неговият свършен двойник, фотографският портрет от обложката на корица — Хорхе Луис Борхес.

— Искате ли да хапнете нещо?

— Много сте любезен — каза старецът след известно колебание. — Ами може, но само една салатка, парче обезмаслено сирене и чаша вино.

— Елате отгатък, приготвил съм масата.

— Вие ще ядете ли с мен?

Стомахът на Монталбано се беше свил, а освен това изпитваше и някакво странно вълнение, затова го излъга:

— Аз вече обядвах.

— Тогава, ако не ви е неприятно, може ли да ми *conzare* тук?

Conzare, сервирам. Ридзитано каза този сицилиански глагол като чужденец, който се мъчеше да говори езика на съответната страна.

* * *

— От една статия от „Кориере“ — каза Ридзитано, докато бавно се хранеше — си дадох сметка, че сте разбрали почти всичко. Знаете ли, не мога вече да гледам телевизия, защото ми се премрежват някакви сенки, които пречат на зрението ми.

— Аз също, макар че виждам много добре.

— Знаех обаче, че Лизета и Марио вече са били намерени от вас. Имам двама синове, единият е инженер, а другият е учител като мен, женени са. Едната от снахите ми е ожесточена легистка^[1], непоносима глупачка, обича ме много, но ме счита за изключение, защото си мисли, че всички южно италианци са престъпници или в най-добрия случай лентяи. Затова никога не пропуска да ми каже: „Знаете ли, татко, по вашия край — моят край се простира от Сицилия до Рим включително — са убили този, отвлекли са онзи, арестували са трети, сложена е бомба, намерили са в една пещера точно във вашето градче двама млади, убити преди петдесет години...“.

— Ама как? — намеси се Монталбано. — Ама вашите близки знаят ли, че вие сте от Вигата?

— Разбира се, че знаят, но не съм казал на никого, дори и на покойната си съпруга, че все още имам собственост във Вигата. Разказах им, че моите родители и голяма част от роднините ми са били унищожени от бомбите. По никакъв начин те не можеха да ме свържат с мъртвите от Кастрираното агне, не знаеха дори, че то е част от моите земи. Аз обаче се разболях от тази новина, вдигнах висока температура. Всичко ужасяващо се връщаше и ставаше реалност. Та казвах ви за статията в „Кориере“. В нея беше написано, че един комисар от Вигата, същият, който открил мъртвите, не само успял да идентифицира двамата убити младежи, но дори открил, че теракотеното куче се казва Китмир. Тогава вече бях сигурен, че сте успели да разберете за моята дипломна работа и следователно ми изпращате съобщение. Загубих време в това да убеждавам моите деца, че ще дойда сам, но им казах, че трябва да видя, преди да умра, мястото, където съм се родил, отрасъл и живял на млади години.

На Монталбано тази работа не му вдъхваше доверие и пак се върна към нея:

— Значи, всичките ви близки знаеха, че сте от Вигата?

— Защо да го крия? И никога не съм променял името си, никога не съм имал фалшиви документи.

— Искате да кажете, че сте успели да изчезнете, без никога да сте искали да изчезвате?

— Точно така. Човек може да бъде открит, когато другите наистина имат нужда или намерение да го открият... Трябва да ми повярвате, като ви казвам, че винаги съм живял със собственото си име и фамилия, участвах в конкурси, печелех ги, преподавах, ожених се, създадох деца, имам внуци, които носят моята фамилия. Пенсионер съм и пенсията ми е на името на Калоджеро Ридзитано, роден във Вигата.

— Но може би е трябвало да пишете, откъде да знам, до общината, до университета, за да получите необходимите документи!

— Разбира се, писах им и те ми ги изпратиха. Комисарю, нека гледната ви точка относно моята история не ви подвежда. Никой в ония години не ме е търсил.

— Вие не сте си взели дори парите, които общината ви дължи заради отчуждаването на вашите земи.

— Това е проблемът. От трийсет години нямах никакви контакти с Вигата. Защото, остарявайки, документите от родното място все по-малко са ни нужни. Но онези, които ми бяха необходими, за да си получа парите от отчуждаването, се превръщаха в рискови за мен. Можеше да се случи така, че някой да си спомни за мен. А аз от доста време бях приключил със Сицилия. Не исках и не искам да имам нищо общо с нея. Ако с някакъв специален апарат могат да източат кръвта, която тече във вените ми, ще бъда щастлив.

— Искате ли да се разходите по брега на морето? — попита го Монталбано, след като старецът беше приключил с яденето.

Вървяха от пет минути, когато възрастният човек, който се подпираше на бастуна си, а другата си ръка държеше върху тази на комисаря, попита:

— Бихте ли ми казали как успяхте да идентифицирате Лизета и Марио? И как разбрахте, че аз имам нещо общо с тях? Извинете ме, но за мен да говоря и да вървя вече представлява трудност.

Докато Монталбано му разказваше всичко, от време на време Ридзитано присвиваше устни, което сякаш показваше, че нещата не са се развили по този начин.

След това комисарят усети, че тежестта от ръката на стария върху неговата беше станала по-голяма. Унесен в разговора, не беше забелязал, че той се е изморил от разходката.

— Искате ли да се прибираме?

Седнаха отново на скамейката на верандата.

— Тогава — каза Монталбано — желаете ли да ми разкажете как точно са се развили нещата?

— Разбира се, затова съм тук. Но много се затруднявам.

— Ще се опитам да ви го спестя. Нека да направим така: аз ще ви кажа това, което си представям, а вие ще ме коригирате, ако греша.

— Съгласен съм.

— И така, един ден в началото на юли 1943 година Лизета и Марио са дошли да ви потърсят във вилата в полите на Овена, където временно сте живеели сам. Лизета е избягала от Серадифалко, за да отиде при своя годеник Марио Кунич, моряк от спомагателния кораб „Пачиноти“, който няколко дни по-късно е трябвало да отплава...

Старецът вдигна ръка и комисарят спря:

— Простете ми, но нещата не стоят по този начин. А пък и аз си спомням всичко до най-малките подробности. Паметта на старите хора, колкото повече време минава, става все по-бистра. И побезмилостна. Вечерта на шести юли към девет часа чух да се тропа отчаяно по вратата. Отидох да отворя и се озовах пред Лизета, която беше избягала. Но беше изнасилена.

— По време на пътуването си от Серадифалко до Вигата?

— Не. От своя баща, предната вечер.

Монталбано почувства, че не е в състояние да продума.

— И това бе само началото, все още най-лошото предстоеше да се случи. Лизета ми беше споделила, че баща ѝ, чичо Стефано, както го наричах, защото бяхме роднини, понякога си позволявал с нея определени волности. Един ден Стефано Москато, който бил излязъл от затвора и се бил евакуирал със семейството си в Серадифалко, открил адресираните до дъщеря му писма от Марио. Казал ѝ, че трябва да поговори с нея за нещо важно, отвел я в полето, хвърлил ѝ писмата в лицето, набил я и я изнасилил. Лизета беше... никога не е била с мъж. Тя не се издада пред другите, защото имаше много здрави нерви. Просто на следващия ден избягала и дошла да се види с мен, защото за нея бях повече от брат. На сутринта отидох в градчето, за да съобщя на Марио за пристигането на Лизета. Той се появи в ранния следобед, оставих ги сами и отидох да се разхождам из полето. Върнах се към седем вечерта, Лизета беше сама, а Марио се беше върнал на „Пачиноти“. Вечеряхме и след това застанахме на един прозорец, за да гледаме зарята — така изглеждаше — от въздушното нападение над Вигата. Лизета отиде да си легне на горния етаж в моята спалня. Аз останах долу да чета някаква книга на светлината на газената лампа. Тогава... — спря се, изтощен, и въздъхна дълбоко.

— Искате ли чаша вода?

— ... тогава чух, че в далечината някой надава крясъци. Или по-точно, първо ми се сториха като звуци от някакво животно, което стене, или куче, което вие. А всъщност беше чичо Стефано, който викаше дъщеря си. Гласът му... направо настръгнах, защото беше изтерзаният и сърцераздирателен глас на безмилостно изоставен любовник, който по животински страда и показва мъката си, а не гласът на баща, който търси дъщеря си. Потресох се. Отворих вратата, навън беше непрогледен мрак. Извиках, че в къщата съм само аз, и го

попитах защо е дошъл да търси дъщеря си при мен. Изведнъж го видях пред себе си, нахлу вкъщи, изглеждаше като луд, трепереше, оскърбяваше мен и Лизета. Удари ме с юмрук в лицето и аз паднах назад зашеметен. В този момент видях, че в ръката си държеше револвер, и казваше, че ще ме убие. Направих грешка, като му натяхнах, че сигурно търси дъщеря си, за да я изнасили отново. Стреля по мен, но не ме уцели, беше твърде разстроен. Прицели се по-добре, но в този момент изтрещя някакъв друг изстрел. В стаята си близо до леглото държах заредена ловна пушка. Лизета я беше взела и горе от стълбището беше стреляла по баща си. Чичо Стефано беше ранен в рамото, олюля се и оръжието падна от ръцете му. Хладнокръвно Лизета му заповяда да си тръгне и му каза, че иначе ще го довърши. Бях убеден, че нямаше да се поколебае да го направи. Чичо Стефано дълго гледа дъщеря си в очите, след това започна да скимти със затворена уста, но не вярвам да беше само от раната си, обърна гръб и излезе. Залостих вратите и прозорците. Бях обхванат от ужас и се наложи Лизета да ме окуражава и да ми дава сили. Останахме барикадирани дори на следващата сутрин. Към три часа дойде Марио, разказахме му какво се беше случило с чичо Стефано и тогава той реши да прекара нощта с нас — не искаше да ни остави сами, защото със сигурност бащата на Лизета щеше да се върне, за да опита отново. Към полунощ над Вигата се разрази ужасна бомбардировка, но Лизета запази спокойствие, защото нейният Марио беше с нея. Сутринта на девети юли отидох във Вигата, за да видя дали къщата, която имахме там, все още е здрава. Посъветвах Марио да не отваря на никого и да държи пушката подръка. — Ридзитано спря. — Устата ми пресъхна.

Монталбано се втурна към кухнята и се върна с чаша и гарафа със студена вода. Старецът хвана чашата с двете си ръце, защото се беше разтреперил. Комисарят изпита остра болка от това.

— Ако искате да спрем за малко, ще продължим по-късно.

Старецът поклати с глава в знак на несъгласие.

— Ако спра, никога повече няма да продължа. Останах във Вигата до късния следобед. Къщата не беше разрушена, но се намираше в пълен безпорядък, вратите и прозорците — изскубнати от пантите заради ударната вълна, паднали мебели, счупени стъкла. Работих до вечерта и доколкото можах, я подредих. Пред входната врата не си намерих велосипеда, бяха ми го откраднали. Тръгнах пеша

към Овена, беше около един час път. Трябваше да вървя по банкета на междуградското шосе, защото имаше голямо движение от италиански и немски военни транспортни средства и в двете посоки. Точно когато стигнах до черния път, който водеше към вилата, изникнаха шест американски бомбардировача, които започнаха да стрелят и да хвърлят бомби. Самолетите летяха много ниско и надаваха грохот. Хвърлих се в един ров и почти веднага в гърба ме удари някакъв предмет, който в началото си помислих, че е голям камък, изхвърлен при избухването на една от бомбите. Оказа се обаче, че е войнишка обувка с крак, откъснат малко над глезена. Скочих и поех по коларския път, но трябваше да спра, за да повърна. Краката не ме държаха, падах два или три пъти и докато зад гърба ми шумът от самолетите отслабваше, все по-ясно започвах да се чуват викове, стенания, молитви и заповеди между камионите, които горяха. В момента, в който влязох във входа на дома си, на горния етаж се чуха два изстрела, които бяха на твърде кратък интервал един от друг. Помислих си, че чичо Стефано е успял да влезе в къщата и е изпълнил своето отмъщение. Близко до вратата имаше голям железен лост, който ми служеше да я залоствам. Взех го, качих се, без да вдигам шум. Вратата на моята спалня беше отворена, а някакъв мъж, малко след прага, държеше все още в ръка револвера си и стоеше обърнат с гръб към мен. — Старецът изобщо не беше вдигал погледа си към комисаря, но сега го погледна право в очите: — Според вас приличам ли на убиец?

— Не — каза Монталбано. — И ако имате предвид онзи вътре в стаята, с оръжието в ръка, успокойте се, вие сте били застрашен и сте действали в законна самоотбрана.

— Човек, който убива друг човек, винаги си остава убиец, всичко, което ми казвате са законови постановления, но те са за после. Това, което има значение, е моментното желание. А аз исках да убия този мъж, каквото и да беше направил на Лизета и Марио. Вдигнах лоста и го ударих с всичка сила по тила с надеждата да му разбия главата. Падайки, мъжът откри пред мен гледката към леглото. Върху него бяха Марио и Лизета, голи, силно вкопчени един в друг, в море от кръв. Трябва да са били изненадани от твърде близката до къщата бомбардировка, докато са правели любов, и са се били прегърнали по този начин от страх. За тях повече нищо не можеше да се направи. Може би нещо можеше да се направи за мъжа, който лежеше зад мен

на земята и хъркаше. С един ритник го обърнах с лицето нагоре, оказа се, че е един раболепен помощник на чичо Стефано, престъпник. Методично с лоста направих главата му на пихтия. Тогава полудях. Започнах да вървя от стая в стая, пеейки. Вие убивали ли сте някога човек?

— Да, за съжаление.

— Казвате „за съжаление“, следователно не сте изпитали удовлетворение от това. Аз обаче изпитах повече от удовлетворение — радост. Бях щастлив, казах ви, че пеех. След това се строполих на един стол, покосен от ужаса и потресен от себе си. Намразих се. Бяха успели да ме накарат да стана убиец и аз не бях се противопоставил на това, напротив, дори бях доволен. Кръвта, която течеше във вените ми, беше заразна, макар и да се бях опитал да я пречистя с разум, възпитание, култура и всичко, което пожелаете. Беше кръвта на Ридзитано, на моя дядо, моя баща, на мъжете, за които в градчето свестните хора предпочитаха да не говорят. Бях като тях и по-лош от тях. След това в делириума си стигнах до едно вероятно разрешение на проблема. Помислих си, че ако Марио и Лизета продължат да спят, целият този ужас нямаше никога да се случи. Кошмар, лош сън. Тогава... — Старецът изобщо не можеше да подхване отново.

Монталбано се изплаши, че той ще получи удар.

— Ще продължа аз. Взели сте трупове на двамата млади, занесли сте ги в пещерата и сте ги събрали отново.

— Да, но е лесно на думи. Трябваше да ги вкарам вътре един по един. Бях изтощен и буквално прогизнал от кръв.

— Втората пещера, в която сте сложили телата, вероятно е била използвана, за да се съхраняват в нея продуктите за черната борса?

— Не. Баща ми беше затворил входа ѝ само с камъни, без цимент. Аз ги магнах и, като приключих, пак ги сложих на мястото им. За да виждам, използвах електрическо фенерче, имахме много от тях във вилата. После трябваше да намеря предметите — символи за съня, тези от легендата. За стомната и гаванката, имаш ли пари, беше лесно, но кучето? Във Вигата на последната Коледа...

— Знам всичко... — каза Монталбано. — Кучето, когато се е провел търгът, го е купил някой от близките ви.

— Баща ми. Но тъй като на мама не ѝ харесваше, беше прибрано в един долап в мазето. Спомних си за това. Когато приключих и

затворих голямата пещера с канарата врата, беше късна нощ, но се почувствах почти ведър. Лизета и Марио сега наистина спяха, не беше се случило нищо. Затова и трупът, на който се натъкнах отново на втория етаж, не ме впечатли повече, тъй като не съществуваше за мен, той беше плод на моето въображение, разстроено от войната. След това настъпи краят на света. Къщата вибрираше под снарядите, които падаха на няколко метра от нея, но не се чуваше шум от самолети. Бяха от корабите. Стреляха от морето. Излязох на бегом, боях се да не остана под развалините, ако уцелеха къщата. На хоризонта изглеждаше все едно се зазорява. Каква беше цялата тази светлина? Зад гърба ми вилата буквално избухна, бях ударен в главата от някаква отломка и припаднах. Когато отворих очи, светлината на хоризонта беше още по-силна и се чуваше непрекъснат и далечен грохот. Успях да се завлека до пътя, започнах да махам, жестикулирах, но никое транспортно средство не спираше.

Всички бягаха. Изложих се на риск и някакъв камион едва не ме блъсна. Натиснаха обаче спирачката. Един италиански войник ме качи на него. От това, което си говореха, разбрах, че американците са направили десант. Помолих ги да ме вземат с тях, накъдето и да отиваха. Направиха го. Това, което се случи после, ми се струва, че вас не ви интересува. Изнурен съм.

— Искате ли да си полегнете малко? — На Монталбано му се наложи почти да го носи, след това му помогна да се съблече. — Моля ви за извинение — каза той, — че събудих спящите и ви върнах в реалността.

— Трябваше да се случи.

— Вашият приятел Бурджо, който много ми помогна, ще бъде много щастлив да ви види.

— Но аз не. И ако нямате нищо против, би трябвало да направите така, че все едно никога не съм идвал.

— Разбира се, няма никакви пречки за това.

— Желаете ли нещо друго от мен?

— Нищо друго. Само искам да ви кажа, че съм ви изключително благодарен за това, че отговорихте на моето повикване.

Нямаше какво друго да си кажат. Старецът погледна часовника така, сякаш ще си го забодне в очите.

— Да направим така: аз ще поспя един час, след това ще ме събудите, ще повикате такси и ще отида на летище „Пунта Раизи“.

Монталбано затвори капаците на прозореца и се отправи към вратата.

— Извинете ме за момент, комисарю... — Извади от портфейла си, който беше оставил на нощното шкафче, една снимка и му я подаде. — Това е моята последна внучка, на седемнайсет години е и се казва Лизета.

Монталбано се приближи към един тънък лъч светлина.

Ако не бяха дънките, които носеше, и мотоциклета, на който се подпираше, тази Лизета беше пълно копие на другата Лизета. Върна снимката на Ридзитано.

— Още веднъж ме извинете, но ще ми донесете ли чаша вода?

* * *

Седнал на малката веранда, Монталбано си отговори на въпросите, които се пораждаха в главата му на ченге. Тялото на наемния убиец, макар и да го бяха намерили под развалините, със сигурност не е можело да бъде идентифицирано. Родителите на Лило или бяха повярвали, че тези останки са на сина им, или на версията на селянина, че той е бил натоварен на камиона полуумрял от военните. Но тъй като повече не се беше обадил, със сигурност са си помислили, че е умрял някъде. За Стефано Москато тези останки принадлежаха на наемния убиец, който, след като е извършил деянието си, тоест убил Лизета, Марио и Лило, е направил така, че телата им да изчезнат, върнал се е във вилата, за да открадне нещо, но е бил разкъсан от бомбардировката. Разбира се, за да прикрие смъртта на Лизета, беше измислил историята с американския войник. Неговият роднина от Серадифалко обаче, когато е дошъл във Вигата, изобщо не му е повярвал и е прекъснал връзките си с него. Фотомонтажът го подтикна да си припомни фотографията, която му показва старецът. Усмихна се. Сродствата по избор бяха груба игра, равна на мистериозните кръвни връзки, способни да придадат тежест, плътност и дух на паметта. Погледна си часовника и подскочи. Беше минал доста повече от час. Влезе в спалнята. Старецът, потънал в спокоен сън, дишаше

равномерно с отпуснато и ведро изражение. Пътуваше из страната на сънищата, без вече да е претоварен с багаж. Можеше да спи дълго, защото така или иначе върху ноцното му шкафче стояха портфейлът с парите и чашата с вода. Спомни си за плюшеното куче, което купи на Ливия в Пантелерия. Намери го върху скрина, скрито зад една кутия. Взе го и го сложи на пода до краката на леглото. И след това полекичка затвори вратата зад гърба си.

[1] Привърженичка на Северната лига за независимост на Падания — политическа националконсервативна партия, бореца се за независимост на северните италиански региони. — Б.пр. ↑

БЕЛЕЖКА НА АВТОРА

Идеята да напиша тази книга ме осени, докато от учтивост към двамата египетски студенти по режисура разглеждахме в клас „Хората от пещерата“ на Тауфик ал Хаким.

Затова считам за правилно да я посветя на всички мои възпитаници от Националната академия по драматично изкуство „Силвио д’Амико“, където преподавам режисура повече от двайсет и три години^[1].

Досадно е да се повтаря във всяка книга, която се отпечатва, че фактите, персонажите и ситуациите са измислени, но, изглежда, е необходимо да го правя. Тогава, така или иначе съм на тази тема, искам да добавя също, че имената на моите герои се раждат без никакъв скрит умисъл, а само като забавни съзвучия.

[1] Авторът пише тази бележка през 1996 г., когато завършва книгата си. — Б.р. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.